Elizabeth Gaskell

Nord og syd

Elizabeth Gaskell

Nord og syd

eBibliotek 1800

2023

1

"Edith!" sagde Margaret, "Edith!"

Men, som Margaret nok mærkede, var Edith allerede faldet i søvn.

Hun havde lagt sig på sofaen og så så nydelig ud i sit hvide musselin med de blå sløjfer. Hvis Titania gik klædt i hvidt musselin med blå sløjfer og var faldet i søvn på en karmoisinrød damaskes sofa, kunne man have antaget Edith for Titania. Selv Margaret blev overrasket over sin kusines ualmindelige skønhed. De var vokset op sammen fra børn, og mens alle andre bestandig havde lagt mærke til, hvor smuk Edith var, havde Margaret aldrig tænkt på det førend i det sidste par dage, da den udsigt, hun havde til snart at miste sin legesøster, syntes at forhøje hendes værd. De havde talt om bryllupsdragter og bryllupsceremonier, om hendes forlovede kaptajn Lennox, om deres tilkommende liv på Korfu, hvor hans regiment var stationeret, og om hvilke kjoler hun ville komme til at behøve på rejsen i Skotland, der skulle følge umiddelbart efter hendes bryllup; men Ediths hvisken var efterhånden blevet noget søvnig, og efter et par minutters tavshed fandt Margaret, at Edith var sunket sammen til en lille blød kugle af musselin, sløjfer og silkelokker og var blevet borte i en lille middagslur.

Margaret ville netop have fortalt sin kusine om det liv, hun tænkte at føre i den præstegård på landet, hvor hendes fader og moder boede, og hvor hun altid havde tilbragt sine ferier, mens hendes tante Shaws hus i de sidste ti år var blevet betragtet som hendes hjem.

Hun forestillede sig netop, hvilken glæde det ville være hende at opfylde sine datterpligter i Helstone præstegård, da enkelte brudstykker af samtalen i det tilstødende værelse nåede hendes øren. Hendes tante Shaw talte med fem eller seks damer, som havde spist til middag hos hende, og hvis mænd endnu var i spisestuen.

"Jeg led alt for meget selv," sagde mrs. Shaw, "ikke fordi jeg ikke var overordentlig lykkelig med den kære salig general, – men ulighed i alder er dog altid en ulempe, og den skulle min Edith ikke have at kæmpe med. Naturligvis forudså jeg, at det kære barn rimeligvis ville blive tidligt gift; jeg havde tit sagt, at jeg var overbevist om, at hun ville blive gift før sit nittende år, og jeg havde ligefrem en profetisk fornemmelse, da kaptajn Lennox" – her gik stemmen over til en hvisken; men Margaret kunne let slutte sig til det manglende. Mrs. Shaw havde fulgt sin anelse, som hun kaldte det, og havde påskyndet giftermålet, skønt det ikke svarede til de forventninger, som mange af Ediths bekendte havde gjort sig. Men mrs. Shaw sagde, at hendes eneste barn skulle have lov til at gifte sig af kærlighed, og sukkede betydningsfuldt, som om kærlighed ikke havde været hendes bevæggrund til at ægte generalen. Mrs. Shaw nød også langt mere end hendes datter det romantiske i denne forbindelse. Dermed vil vi ikke sige, at Edith ikke var tilbørligt forelsket; men hun ville uden tvivl have foretrukket et godt hus i Belgravia-kvarteret for det maleriske, som kaptajn Lennox i sin beskrivelse fremhævede ved livet på Korfu. Heri var hun kun sin moders datter; efter at denne nemlig af egen drift havde ægtet general Shaw, uden nogen anden følelse for ham end respekt for hans stilling og indkomster, begræd hun stadig, skønt i

stilhed, den hårde skæbne, der havde forenet hende med en mand, som hun ikke kunne elske.

"Jeg har ikke sparet på hendes udstyr," var de næste ord, Margaret hørte. "Hun har fået alle de smukke ostindiske sjaler og skærf, som generalen tidligere forærede mig, men som jeg aldrig mere vil gå med."

"Ja, det er en lykkelig pige," svarede en anden stemme, der, som Margaret vidste, tilhørte mrs. Gibson, en dame, som denne samtale interesserede dobbelt, fordi en af hendes døtre var blevet gift for et par uger siden. "Helen ville også have haft et ostindisk sjal, men da jeg hørte, hvilken umådelig pris der blev forlangt for det, måtte jeg såmænd nægte hende det. Hun vil blive ligefrem misundelig, når hun hører, at Edith har ostindiske sjaler. Hvilken slags er det? Delhi? med de yndige små borter?"

Margaret hørte sin tantes røst igen: "Edith! Edith!" råbte hun. Margaret gik ind til dem.

"Edith sover, tante Shaw. Er det noget, jeg kan gøre?"

"Jeg ville blot bede Edith lade Newton bringe hendes sjaler herned; måske du vil kalde på hende, lille Margaret?"

Margaret gik op i den gamle ammestue, hvor Newton havde travlt med at gøre nogle kniplinger i stand, der skulle bruges ved brylluppet. Mens Newton fremtog sjalerne, der allerede havde været forevist fire eller fem gange den dag, så Margaret sig omkring i ammestuen – det første værelse i dette hus, hun havde gjort bekendtskab med for ni år siden, da hun fra sin faders præstegård blev bragt herind, for at dele hjem, lege og undervisning med sin kusine Edith.

Senere var hun kommet til at holde af den gamle ammestue, selv om det var et temmelig tomt sted; og hun så sig omkring derinde med en slags beklagelse over, at hun om tre dage skulle forlade det for bestandig.

"Hør, Newton!" sagde hun, "det vil blive tungt nok for os alle at skulle forlade dette kære gamle værelse."

"Ikke for mig, frøken. Mine øjne er ikke så gode, som de har været, og her er så dårligt lys, at jeg ikke kan se at gøre kniplinger i stand undtagen helt henne ved vinduet, hvor der altid er en skrækkelig træk."

"Ja, ja, i Neapel vil du få det både lyst og varmt nok. Du må gemme så meget af dit sytøj, som du vil, til du kommer derned. Tak, Newton! jeg kan nok bære dem selv ned. Du har så travlt."

Margaret gik ned, belæsset med de ostindiske sjaler. Hendes tante bad hende om at stå som model for dem, siden Edith sov. Der var ingen, der tænkte på det, men Margarets høje, smuktbyggede figur i den sorte silkekjole – hun bar sorg for en fjern slægtning af sin fader – fremhævede de lange smukke folder i de kostbare sjaler, der næsten ville have kvalt den mere fintbyggede Edith. Margaret stod under lysekronen, imens hendes tante lagde draperierne til rette. Alt som hun blev drejet rundt, opdagede hun nu og da et glimt af sig selv i spejlet over kaminen og smilede ad sit eget udseende i det – det var de bekendte træk, men dragten var en fyrstindes. Hun følte let på de bløde sjaler, idet de hang omkring hendes høje skikkelse, og morede sig ved at se på deres strålende farver.

I det samme gik døren op, og mr. Henry Lennox, advokaten, blev pludselig meldt. Nogle af damerne fo'r tilbage, som om de skammede sig over deres kvindelige interesse for pynt. Mrs.

Shaw rakte den kommende hånden; men Margaret stod aldeles stille og tænkte, at man måske endnu kunne behøve hende til sjalsstativ.

Hendes tante stillede mr. Henry Lennox, der ikke havde kunnet komme til middag, det ene spørgsmål efter det andet om hans broder brudgommen, om hans søster brudepigen, der skulle komme med kaptajnen fra Skotland, og om adskillige andre medlemmer af familien Lennox. Margaret så nu nok, at man ikke mere trængte til hende, og gav sig derfor til at underholde de øvrige gæster, som hendes tante for øjeblikket havde forglemt. Næsten i samme øjeblik kom Edith ind i stuen. Hun plirrede mod lysene, slog sine uregerlige lokker tilbage og så grangivelig ud som den "sovende skønhed", der netop var vågnet af sine drømme. Selv i sin blund havde hun instinktivt følt, at der var en Lennox til stede, og hun havde en mængde spørgsmål at stille om den kære Janet, hendes tilkommende, ubekendte svigerinde, som hun ytrede så megen hengivenhed for, at Margaret, hvis hun ikke havde været så stolt, næsten kunne have haft god grund til at blive skinsyg på denne nye rival. Margaret, der var trådt temmelig meget i baggrunden under alt dette, så nu Henry Lennox kaste sine øjne på en ledig plads ved siden af hende, og hun vidste særdeles godt, at han, så snart han kunne slippe fra Edith og hendes spørgsmål, ville tage denne stol i besiddelse. Hun var blevet overrasket ved at se ham, og nu var hun sikker på, at hun ville komme til at tilbringe en behagelig aften. Lidt efter kom han ganske rigtigt hen til hende, og hun modtog ham med et smil, hvori der ikke var det mindste stænk hverken af forlegenhed eller overdreven selvtillid.

De begyndte at tale om ostindiske sjaler og dameforretninger og kom derved ind på det forestående bryllup med alle dets utallige forberedelser.

"Ja," sagde Margaret temmelig trist, idet hun genkaldte sig det evindelige røre, de havde levet i den sidste månedstid. "Jeg gad vide, om et bryllup altid nødvendigvis må have, hvad De kalder en hvirvelvind, til forløber, eller om der ikke snarere skulle gå en roens og fredens tid forud for det."

"De tænker vel på Cendrillons gudmoder, der lægger udstyret til rette, ordner bryllupsgildet og skriver på invitationskortene," sagde mr. Lennox leende.

"Men er det aldeles nødvendigt at gøre sig al denne ulejlighed?" spurgte Margaret og så vist på ham, som om hun ventede et svar.

"Ja, naturligvis," svarede han og gik over til at tale i en alvorlig tone. "Der gives former og ceremonier, som man ikke tør tilsidesætte, ikke så meget for sin egen skyld som for verdens. Men hvorledes ville De have et bryllup arrangeret?"

"O, det har jeg aldrig tænkt over, men jeg kunne for eksempel godt lide, hvis det stod en dejlig sommermorgen; jeg kunne godt lide at gå til kirke mellem svale og skyggefulde træer, og så ville jeg helst være fri for bryllupsgildet. Jeg opponerer uden tvivl kun imod alt dette, fordi det netop har voldt mig så meget bryderi."

"Jeg tror ikke, at det er af den grund. En højtidelig enkelhed stemmer godt med Deres karakter."

Margaret syntes ikke rigtigt om disse ord. Hun afbrød ham temmelig kort:

"Det falder mig så naturligt, snarere at tænke på Helstone kirke og på gangen til den, end på at køre til en kirke i London gennem de brolagte gader."

"Vil De ikke fortælle mig noget om Helstone? De har aldrig beskrevet det for mig. Jeg ville gerne have en forestilling om det sted, hvor De skal bo, når nr. 96 i Harley Street står smudsigt og fælt, kedeligt og tillukket. Er Helstone for det første en landsby eller en købstad?"

"O, det er kun en flække; jeg tror næppe engang, at man kan kalde det en landsby. Det består af en kirke og et par huse, eller snarere hytter, der ligger tæt ved den i det grønne og er aldeles overgroede af roser."

"Og disse roser blomstrer hele året igennem, især om julen – det ville gøre Deres maleri fuldstændigt!" sagde han ironisk.

"Nej," svarede Margaret noget fortrydeligt, "det er ikke noget maleri. Jeg søgte kun at beskrive Helstone, som det virkelig er. De burde aldrig have talt således."

"Det er jeg ked af," svarede han; "men det lød for mine øren, som om talen var om en landsby i en roman og ikke om en i det virkelige liv."

"Men således er det jo netop," svarede Margaret med iver. "Alle de øvrige steder i England, som jeg har set, tager sig så kedsommelige og prosaiske ud. Helstone ligner en landsby i et digt – i et af Tennysons digte. Men jeg vil ikke prøve på at give nogen yderligere beskrivelse af det. De ville blot le ad mig, hvis jeg sagde Dem, hvad jeg tænker om dette sted."

"Nej, det ville jeg sandelig ikke. Men jeg ser, at De tager sagen alvorligt. Vil De derfor ikke blot sige mig én ting, som jeg endnu hellere ville vide, nemlig hvad præstegården ligner."

"O, jeg kan ikke beskrive mit hjem. Det er et *hjem*, og jeg kan ikke med ord udtale, hvad der gør det så tillokkende for mig."

"Det må jeg så finde mig i. De er alt for streng i aften, Margaret."

"Hvorledes det?" sagde hun og fæstede sine store milde øjne ret inderligt på ham. "Det vidste jeg ikke, at jeg var."

"Jo, fordi jeg kom med en uheldig bemærkning, vil De hverken sige mig, hvad Helstone ligner, eller fortælle noget om Deres hjem, skønt jeg har sagt Dem, hvor gerne jeg ville høre noget om begge dele."

"Ja, men jeg kan virkelig ikke fortælle Dem om mit hjem. Jeg tror overhovedet, at det er en ting, som der ikke kan tales om, med mindre De kendte det."

"Nå – –" sagde han og standsede et øjeblik, "sig mig da, hvad De foretager Dem der. Her læser De eller får undervisning eller uddanner Deres ånd på andre måder indtil midt på dagen; så går De en tur før frokosten, kører siden ud med Deres tante og sysler med et og andet om eftermiddagen. Udfyld mig nu Deres dag i Helstone. Sig mig først, om De rider, kører eller spadserer?"

"Jeg er nødt til at spadsere, for vi har ingen hest, ikke engang til fader. Han spadserer endog til de fjerneste steder i sognet. Spadsereturene der er så dejlige, at det ville være en skam at køre eller ride."

"Agter De at sysle meget i haven? Det er noget, tror jeg, som de unge damer på landet i reglen giver sig af med."

"Det ved jeg ikke. Jeg frygter, at jeg ikke vil komme til at synes om den slags anstrengende arbejde."

"Men fugleskydninger da? Lystture? Væddeløbsballer? –"

"O nej!" sagde hun leende. "Faders indkomster er meget små, og selv om vi kunne deltage i sådan noget, holder jeg det dog for et spørgsmål, om vi ville."

"Jeg ser nok, at De ikke vil fortælle mig noget, og jeg kommer sagtens til, inden retsferien er forbi, at aflægge Dem et besøg, for at se, hvad De dog i grunden tager Dem for."

"Det håber jeg, at De gør; da vil De selv kunne se, hvor smukt Helstone er. Nu må jeg forlade Dem, for Edith fætter sig til pianofortet, og jeg forstår netop så meget musik, at jeg kan vende bladet for hende; desuden kan tante Shaw ikke lide, at vi taler sammen."

Edith spillede glimrende. Midt under stykket gik døren halvt op, og Edith så kaptajn Lennox stå og betænke sig på, om han skulle komme ind eller ikke. Hun lagde hastigt sin musik sammen og ilede ud af værelset. Et øjeblik efter kom hun tilbage med et glædestrålende ansigt, idet hun halvt undselig og halvt stolt førte sin smukke, ranke kaptajn ind i stuen. Han og hans broder rakte hinanden hånden, og mrs. Shaw modtog ham med sin sædvanlige venlighed, der dog altid havde noget smægtende ved sig, en følge af at hun så længe havde betragtet sig som et offer for et uharmonisk ægteskab. Nu, da hun, efter generalens død, var i besiddelse af alle livets goder var hun lidt i forlegenhed med at finde stof til bekymring. Hun havde imidlertid i den sidste tid taget sin tilflugt til sit helbred og deri fundet en kilde til ængstelse; hun fik en smule nervøs hoste, hver gang hun tænkte på det, og en forekommende læge ordinerede hende det, som hun netop helst ønskede – at tilbringe en vinter i Italien. Mrs. Shaw havde lige så mange ønsker som alle andre; men hun holdt aldrig af åbent og ærligt

at skyde sig ind under sin egen lyst og tilbøjelighed: hun foretrak at lade en anden persons befaling eller ønske nøde hende til at gøre sig selv en behagelighed. Det lykkedes hende virkelig da at overbevise sig selv om, at hun underkastede sig en eller anden hård udvortes nødvendighed, og hun kunne da igen sukke og klage på sin milde måde, mens hun i virkeligheden altid kun gjorde, hvad hun ville. På denne måde begyndte hun at tale om sin rejse til kaptajn Lennox, der, som pligten bød, bifaldt alt, hvad hans tilkommende svigermoder sagde, mens hans øjne søgte Edith, som havde meget travlt med at dække tebordet på ny og forsyne det med alle slags gode ting, til trods for hans forsikringer om, at han havde spist til middag for næppe to timer siden.

Advokaten stod imidlertid lænet til kaminen tæt ved sin smukke broder og morede sig over ham. Han var den mindst smukke i en familie, der udmærkede sig ved sin skønhed; men hans ansigt var skarpsindigt og levende, og af og til faldt Margaret i tanker over, hvad han dog vel kunne grunde på, mens han stod der så tavs og med en slags sarkastisk interesse iagttog alt, hvad hun og Edith foretog sig.

Det forekom ham et smukt syn at se de to kusiner så travlt beskæftigede med deres huslige forretninger. Edith ville helst gøre alting selv. Det glædede hende at vise sin forlovede, hvor godt hun forstod at opføre sig som husmoder. Hun fandt, at vandet i temaskinen var for koldt og forlangte den store tekedel op fra køkkenet; det eneste, dette førte til, var imidlertid, at da hun modtog den i døren og prøvede på at bære den ind, blev den hende for tung, og hun kom ærgerlig ind med en sort plet på sin musselinskjole og et mærke af handsken på sin lille hvide

hånd, hvilket hun ligesom et barn, der var kommet til skade, naturligvis måtte vise kaptajn Lennox.

Efter denne aften levede man i en evindelig uro, indtil brylluppet var forbi.

2

Margaret sad atter rolig i sin rejsedragt og kørte hjem med sin fader, som var taget ind til London for at overvære brylluppet. Hendes moder var blevet forhindret fra det ved en mængde omstændigheder, som kun mr. Hale kunne forklare, der godt vidste, at den grå silkekjole ikke længere var moderne, og at hans kone, da han ikke havde råd til at give hende en ny, havde foretrukket at blive borte fra sin eneste søsters eneste barns bryllup. Hvis mrs. Shaw havde formodet den virkelige grund til, at præstekonen ikke fulgte med sin mand, ville hun have overøst hende med kjoler; men det var næsten 20 år siden, at mrs. Shaw havde været den fattige, smukke frøken Beresford, og hun havde i virkeligheden glemt, at der var nogen anden bekymring til i verden udenfor den, der kommer af aldersforskel i ægteskabet – et tema, hun kunne variere i halve timer ad gangen. Hendes "kæreste Maria" havde ægtet den mand, hun elskede, og han var kun otte år ældre end hun selv, havde den blideste karakter og dette blåsorte hår, som man så sjældent ser. Mr. Hale var en af de rareste prædikanter, hun nogensinde havde hørt, og et rent mønster på en landsbypræst. Det var måske ikke en aldeles logisk deduktion af disse præmisser – men det var alligevel (i det mindste for mrs. Shaw) en karakteristisk slutning, når hun tænkte over sin søsters lod: "Siden min søster har giftet sig af kærlighed – hvad kan hun da have at ønske mere i denne verden?" Hvis præstekonen ville have talt sandhed, kunne hun have svaret med en fuldt færdig

liste: "En sølvgrå kjole af glanssilke, en hvid spånhat, ting i snesevis til brylluppet og ting i hundredevis til mit hus."

Margaret vidste blot, at hendes moder ikke havde fundet for godt at komme, og det bedrøvede hende slet ikke at tænke på, at de skulle mødes og hilse på hinanden i Helstone præstegård og ikke i det forstyrrede hus, man i de sidste to til tre dage havde haft i Harley Street, hvor hun selv havde måttet spillet Figaros rolle og være overalt og ingensteds. Hun led nu både på legeme og sjæl ved mindet om alt det, hun havde gjort og sagt i de sidste otteogfyrre timer. Den hastige afsked, som hun havde måttet tage med dem, hun så længe havde levet sammen med, indgav hende nu en vemodig længsel efter de hensvundne dage; det gjorde intet til sagen, af hvilken beskaffenhed disse dage havde været – de var henrundne og kom aldrig mere tilbage. Margaret følte sig tung om hjertet, og hun måtte med magt løsrive sit sind fra mindet om fortiden og henvende det på en glad betragtning af den lovende fremtid. Hendes øjne begyndte at se – ikke syner fra den tid, der var forløbet, men det syn, der virkelig viste sig for hende, nemlig hendes kære fader, der sad tilbagelænet og sov i dampvognen. Hans blåsorte hår var nu gråt og dækkede kun svagt hans pande. Knoglerne i hans ansigt trådte tydeligt frem, alt for tydeligt måske, hvis hans træk havde været mindre fint mejslede; nu havde de noget højst indtagende ved sig. Der var ro i hans ansigt; men det var snarere en hvile efter at have været træt, end den klare ro, man ser hos den, der har ført et fredeligt og lykkeligt liv. Margaret blev smerteligt berørt af det medtagne, bekymrede udtryk i hans ansigt, og hun genkaldte sig alle de omstændigheder i faderens liv, der var skyld i, at dette ansigt vidnede om kummer og fortrykthed.

"Stakkels Frederick!" tænkte hun sukkende, "o, hvis Frederick blot var blevet gejstlig, i stedet for at gå til flåden og gå tabt for os alle! Jeg ville ønske, at jeg kendte hele sammenhængen. Jeg har aldrig fået den rigtigt at vide af tante Shaw; jeg forstod kun så meget, at han ikke kunne komme tilbage til England på grund af den skrækkelige sag. Stakkels fader! – Hvor bedrøvet ser han ikke ud! Jeg er så glad ved at komme hjem, så at jeg kan være ham og moder til trøst." Hun var rede til med et smil, som der ikke var spor af træthed i, at hilse sin fader, da han vågnede. Han smilede igen, men kun svagt, som om selv det var en usædvanlig anstrengelse, og hans ansigt antog straks igen sit sædvanlige bekymrede udtryk. Han havde den vane at åbne munden halvt, som om han ville tale, hvilket gav læberne en evig besynderlig form og ansigtet et ubestemt udtryk; men han havde de samme store, milde øjne som sin datter – øjne, der bevægede sig langsomt og næsten højtideligt i deres huler og beskyttedes godt af de gennemsigtige øjenlåg. Margaret lignede mere ham end sin moder. Somme tider undrede folk sig over, at så smukke forældre havde en datter, der var så langt fra at være nogen regelmæssig skønhed, ja, som man undertiden ytrede, slet ikke var smuk. Hun havde en stor mund; det var ikke nogen rosenknop, der netop kunne åbne sig nok til, at et Ja eller Nej kunne bane sig vej igennem; men denne store mund dannede en fin bue af fyldige, røde læber, og var hendes hud end ikke hvid og gennemsigtig, så var den dog så glat og så fin som elfenben. Var udtrykket i hendes ansigt end i almindelighed for strengt og forbeholdent for en så ung pige, så var det dog nu, da hun talte med sin fader, klart som

morgensolen, skinnende og smilende, og hvert et smil antydede barnlig glæde og et uendeligt fremtidshåb.

Det var sidst i juli, da Margaret kom hjem. Træerne i skoven dannede tilsammen en eneste mørkegrøn hvælving; bregnerne under dem opfangede de skrå solstråler; vejret var lummert, og der var udbredt en tungsindig stilhed over naturen. Margaret gik jævnligt ud med sin fader. Hun plejede da at vandre ved hans side og nedtrampe bregnerne med en vis grusom glæde, idet hun følte dem give efter under sin lette fod og indåndede deres ejendommelige duft – de spadserede ud på de store overdrev og i det varme, luende solskin, hvor hun så store skarer af vilde, frie, levende skabninger tumle sig mellem hinanden. Dette liv – i det mindste disse spadsereture – virkeliggjorde alle hendes forventninger. Hun var stolt af sin skov. Hun blev en fortrolig veninde af alle egnens beboere; hun lærte deres ejendommelige talemåder og fandt fornøjelse i at bruge dem; hun plejede deres småbørn og talte langsomt og tydeligt med de gamle; hun læste for dem, bragte de syge mad og besluttede, at hun om kort tid ville begynde at undervise i skolen, hvor hendes fader hver dag indfandt sig som til en bestemt forretning.

Hendes liv udenfor huset var fuldstændig lykkeligt. Hendes liv hjemme havde sine skyggesider. Med et barns sunde undseelse dadlede hun sig selv, fordi hun så skarpt nok til at opdage, at ikke alt der var, som det skulle være. Hendes moder – hendes moder, der altid var så venlig og øm mod hende – var ikke sjældent utilfreds med deres stilling; hun fandt, at biskoppen forsømte sine embedspligter i en påfaldende grad, fordi han ikke gav mr. Hale et bedre kald, og hun dadlede

næsten sin mand, fordi han ikke kunne overtale sig til at sige, at han ønskede at forlade sognet og ombytte sit kald med et større. Han sukkede blot dybt og svarede, at han takkede sin Gud, hvis han blot kunne udrette, hvad han skulle og burde, i det lille Helstone; men hver dag følte han sig mere overmandet; verden forvirrede ham mere og mere. Hver gang hans kone indstændigt bad ham om, at han dog endelig måtte søge at blive forfremmet på en eller anden måde, så Margaret, at hendes fader mere og mere gøs tilbage for det, og hun søgte ved sådanne lejligheder at forsone sin moder med Helstone. Når mrs. Hale sagde, at hendes helbred tog skade af, at der fandtes så mange træer i nærheden, søgte Margaret at lokke hende ud på de skønne, vidtstrakte, højtliggende, solstribede og af skyer svalede overdrev; for hun var overbevist om, at hendes moder havde vænnet sig for meget til at leve inden døre, idet hendes spadsereture sjældent strakte sig længere end til kirken, skolen og de nærliggende hytter.

Dette hjalp for en tid; men da efteråret nærmede sig, og vejret blev ustadigere, følte hendes moder sig endnu mere overbevist om stedets usundhed og ytrede endnu oftere sin fortrydelse over, at hendes mand, som var lærdere end mr. Hume og en dygtigere sognepræst end mr. Houldsworth, ikke var blevet befordret lige så godt som disse deres forhenværende nabopræster.

At hjemmets fred således skulle blive forstyrret ved langvarig utilfredshed, var Margaret ikke forberedt på. Hun havde vidst, at hun ville komme til at give afkald på mange overflødighedsgenstande, der kun havde tynget på hendes frihed i Harley Street, for den glade nydelse af enhver sanselig

fornøjelse fandt hos hende en smuk modvægt, om ikke en overvægt, i den bevidste stolthed hos hende, at hun kunne undvære det alt sammen, hvis det gjordes fornødent. Men skyen viser sig aldrig i den egn af synskredsen, hvor vi spejder efter den. Når Margaret før havde tilbragt sine ferier hjemme, havde hendes moder rigtignok klaget sig lidt og engang imellem også ytret sig fortrydelig over en eller anden ubetydelighed, som opholdet i Helstone måtte medføre; men over den lykke, som hun i det hele følte ved mindet om hine dage, havde hun glemt alle disse små enkeltheder, der ikke var så tiltrækkende.

I den sidste halvdel af september indfandt sig efterårets regntid og storme, og Margaret så sig nødt til at blive mere hjemme, end hun hidtil havde gjort, for fra Helstone havde de temmelig langt til folk, der stod på samme dannelsestrin som de.

"Vi bor jo i den mest afsides krog i hele England," sagde mrs. Hale engang, da det dårlige humør atter kom over hende. "Jeg kan ikke andet end idelig beklage, at min mand i grunden slet ingen har at omgås med; han lever jo her ligesom en bandlyst; han ser ingen andre end bønder og daglejere dag ud og dag ind. Boede vi endda på den anden kant af sognet, så ville det være noget bedre; der ville vi næsten ikke være længere fra Stansfields, end at vi til fods kunne besøge hinanden, og hvad Gormans angår ville det være endnu lettere."

"Gormans!" sagde Margaret. "Er det de Gormans, der har tjent så mange penge ved deres industrielle foretagender i Southampton? Da glæder det mig, at vi ikke kommer hos dem.

Jeg holder ikke af sådanne folk. Jeg tror, at vi er langt bedre farne ved blot at omgås husmænd og daglejere."

"Du må ikke være så kræsen, kære Margaret," sagde hendes moder, idet hun lønligt tænkte på en ung og smuk mr. Gorman, som hun engang havde truffet hos Humes.

"Det er jeg ikke heller, for jeg synes om alle folk, hvis sysler står i forbindelse med landet; jeg synes om soldater og sømænd og om de tre lærde stænder, som man jo kalder dem; men jeg bryder mig hverken om slagtere, bagere eller tændstikfabrikanter."

"Ja, men de, jeg taler om, har aldrig været hverken slagtere eller bagere, men særdeles agtværdige karetmagere."

"Det er nok muligt; jeg holder heller ikke af karetmagere! Du skulle vide, hvor ked jeg var af at køre hver dag i tante Shaws vogn, og hvor jeg længtes efter at komme til at spadsere!"

Og Margaret spadserede, uden at bryde sig om vejret. Hun var så lykkelig, når hun gik ved sin faders side, at hun næsten hoppede af glæde; og når hun gik hen over lyngen, og det luftede friskt bagved hende, syntes hun, at hun blev båret lige så nemt fremad som det faldende løv, der henvejredes af efterårsvinden.

Men aftenerne var temmelig vanskelige at udfylde på en behagelig måde. Straks efter te trak hendes fader sig tilbage til sit lille studerekammer, og hun og hendes moder sad da alene. Mrs. Hale havde aldrig haft megen sans for bøger og havde straks i begyndelsen af deres ægteskab gjort sin mand, der gerne ville læse højt for hende, mens hun arbejdede, ked af dette – en tid havde de taget deres tilflugt til toccategli [Note 1)]; men da mr. Hale fik mere og mere interesse for sin skole og sine

sognefolk, faldt også det bort. Han trak sig derfor, mens børnene endnu var små, tilbage til sit studerekammer og tilbragte (når han var hjemme) der sine aftener med at læse i spekulative og metafysiske værker.

Når Margaret i tidligere dage kom hjem til præstegården, havde hun altid en stor kasse bøger med sig, der var anbefalet hende af lærerne eller institutbestyrerinden, og hun fandt som regel ferien for kort til at blive færdig med al denne lekture. Nu måtte hun ty til de velindbundne, lidet læste engelske klassikere, som hun søgte ud i sin faders bibliotek. Thomsons *Årstider*, Hayleys *Cowper*, Middletons *Cicero* var de nyeste og mest underholdende af disse. Det var just ikke nogen stor trøst. Margaret fortalte da sin moder meget omstændeligt om sit liv i London, og på alt dette hørte mrs. Hale med interesse; undertiden morede det hende, til andre tider var hun noget tilbøjelig til at anstille sammenligninger mellem sin søsters velhavende og behagelige kår og armoden i Helstone præstegård. På sådanne aftener gik det kun småt med samtalen, og Margaret standsede tit, for at lytte til regnens dryp på det lille udbuede vindues blybelægning [Note 2)].

Et par gange greb Margaret sig i, at hun mekanisk talte, hvor tit den monotone lyd kom igen, mens hun ikke ret vidste, om hun turde komme frem med et spørgsmål, der lå hende meget på hjerte, og forhøre sig om, hvor Frederick nu var, hvad han foretog sig, og hvor længe det var siden, at de havde hørt fra ham; men følelsen af, at hendes moders svagelige helbred og store misfornøjelse med Helstone udelukkende skrev sig fra den tid, da Frederick havde deltaget i et mytteri, som Margaret

aldrig havde hørt noget nærmere om, bragte hende til at tie og igen vende sig bort fra dette emne, hver gang det tilbød sig.

Når hun var sammen med sin moder, syntes hun, at hendes fader var den, hun bedst kunne søge underretning hos, og når hun talte med mr. Hale, troede hun, at det ville falde hende lettere at spørge sin moder. Sandsynligvis var der ikke meget nyt at fortælle. I et af de breve, som hun havde fået, inden hun forlod Harley Street, havde hendes fader fortalt hende, at de havde hørt fra Frederick; han var endnu i Rio, befandt sig meget vel og bad at hilse hende tusinde gange. Dette var imidlertid så langt fra det, hun ønskede at vide. Når Fredericks navn en sjælden gang blev nævnt, blev han altid omtalt som "stakkels Frederick". Hans værelse blev holdt i den samme stand, det stod i, da han forlod det, og der blev regelmæssigt støvet af og ryddet op i det af Dixon, mrs. Hales pige, der ikke rørte sig til nogen anden ting i huset, men altid mindedes den dag, da hun af lady Beresford var blevet antagen som kammerpige hos sir Johns myndlinge, de smukke frøkener Beresford, Rutlandshires skønheder. Dixon havde altid betragtet mr. Hale som den, der var trådt hendes frøkens udsigter fjendtligt i vejen. Hvis frøken Beresford ikke havde skyndt sig så meget med at ægte en fattig landsbypræst, så kunne man aldrig vide, hvad hun kunne være blevet til. Men Dixon var alt for samvittighedsfuld til at forlade hende i hendes nød og fornedrelse (*alias* hendes ægteskabelige liv). Hun blev hos hende og påså hendes tarv. Frederick havde altid været hendes yndling, hendes stolthed, og det strenge i hendes blik og væsen mildnedes noget, når hun engang om ugen gik ind for at gøre rent i hans værelse med samme omhu, som om han skulle komme hjem samme aften.

Margaret kunne ikke andet end tro, at der for nylig var indløbet en efterretning om Frederick, som hendes moder intet vidste om, men som gjorde hendes fader bekymret og urolig. Mrs. Hale syntes ikke at bemærke nogen forandring i sin mands blikke eller adfærd. Hans sind havde altid været blidt og modtageligt og påvirkedes let af alt, hvad der angik hans næste. Han kunne være nedtrykt i mange dage, når han havde været til stede ved et dødsleje eller hørt fortælle om en eller anden forbrydelse. Men nu bemærkede Margaret en åndsfraværelse hos ham, som om hans tanker udelukkende var optaget af en eller anden genstand, hvis tryk ikke kunne formindskes ved hans daglige beskæftigelse med at trøste de sørgende eller undervise i skolen. Mr. Hale besøgte ikke mere sine sognefolk så tit, som han plejede, han lukkede sig oftere inde i sit arbejdsværelse og lyttede med ængstelse efter landsbyens postkarl, som plejede at melde sig hos familien ved et slag på vinduesskodden i køkkenet.

Men Margaret var i en alder, da al frygt, der ikke ligefrem er grundet på kendsgerninger, adspredes af en smuk solskinsdag eller en lykkelig hændelse. Når da de dejlige oktoberdage indfandt sig, henvejredes hendes bekymringer så let som avner for vinden, og hun tænkte nu kun på den grønne skov og dens blomstrende pragt. Bregnehøsten [Note 3)] var forbi, og nu, da det ikke regnede længere, var mangen en hulvej fremkommelig, som Margaret i juli og august havde måttet nøjes med at kigge ned på. Hun havde lært at tegne sammen med Edith, og hun benyttede nu den smukke tid til at aftegne så mange partier som muligt. Som følge heraf havde hun travlt med at ordne sin

mappe en formiddag, da stuepigen Sarah lukkede stuedøren på vid gav og meldte:

"Mr. Henry Lennox."

3

"Mr. Henry Lennox." Margaret havde tænkt på ham et øjeblik i forvejen. Med et glædestrålende ansigt lagde hun sin mappe fra sig og gik hen imod ham for at række ham hånden.

"Sig det til moder, Sarah," sagde hun. "Moder og jeg har længtes meget efter at høre noget fra Edith; hvor jeg er glad over, at De kommer!"

"Sagde jeg da ikke, at jeg ville komme?" spurgte han.

"Jo, men jeg hørte tale om, at De var så langt oppe i højlandene, at jeg slet ikke troede, at Hampshire kunne komme i betragtning."

"Jeg har haft min nød med at passe på de nygifte," sagde han smilende. "De lavede så mange gale streger og udsatte sig for så megen fare, når de snart klavrede op ad et bjerg, snart roede ud på en sø, at de nødvendigvis måtte have en mentor til at passe på sig. Min onkel kunne slet ikke holde styr på dem, og den gamle gentleman gik i en panisk skræk for dem de seksten timer i døgnet. Da jeg derfor først så, hvor lidet man kunne lade dem være på egen hånd, holdt jeg det for min pligt ikke at forlade dem, førend jeg havde set dem vel indskibet i Plymouth."

"Har De været i Plymouth? O, det har Edith slet ikke talt om. Hun har også været meget lakonisk i sine breve i den senere tid. Sejlede de virkelig i tirsdags?"

"Ja, de sejlede virkelig, og befriede mig for mit ansvar. Edith har givet mig mangfoldige hilsener med til Dem. Jeg tror også, at jeg har et lillebitte brev et sted; jo, her er det."

"O, tak skal De have," udbrød Margaret, og da hun lønligt ønskede at læse brevet alene og ubevogtet, undskyldte hun sig med, at hun ville gå ind for igen at sige til sin moder (hvad Sarah bestemt måtte have glemt), at mr. Lennox var der.

Da hun havde forladt værelset, begyndte han at se sig omkring på sin sædvanlige forskende måde. I morgensolens klare skin så den lille stue ud, som om den havde sine søndagsklæder på. Det mellemste vindue i faget var lukket op: klynger af roser og højrøde kaprifolier tittede frem i hjørnerne, og på den lille grønning så en rigdom af geranier og verbenaer i alle regnbuens farver. Men denne strålende pragt udenfor gjorde netop, at farverne indenfor tog sig fattige og matte ud. Gulvtæppet var langt fra at være nyt; sirtset havde mange gange været vasket; hele værelset var mindre og simplere, end han havde ventet. Han tog en af de bøger, der lå på bordet; det var Dantes *Paradiso* i det ejendommelige italienske bind af hvidt, forgyldt pergament; ved siden af lå der en ordbog og nogle ord, der var skrevet med Margarets hånd. Det var ikke andet end kedelige gloser; men hvordan det nu var eller ikke, så morede det ham dog at betragte dem. Han lagde dem fra sig med et suk.

Margaret havde imidlertid fundet sin moder. Det var en af mrs. Hales Tycho Brahes-dage, hvor alt gik hende imod; også mr. Lennox's ankomst var en ubehagelighed mere, skønt det hemmeligt smigrede hende, at han holdt det for umagen værd at besøge dem.

"Det er dog virkelig uheldigt! Vi spiser tidligt til middag i dag og har ikke andet end kold mad, for at pigerne kan fortsætte med at stryge. Din fader er også i sådan et dårligt humør i

formiddag – jeg ved ikke over hvad. Da jeg var inde i hans studerekammer for et øjeblik siden, lå han med hovedet på bordet og holdt hænderne for ansigtet. Jeg sagde til ham, at luften i Helstone uden al tvivl ikke var mere gavnlig for ham end for mig; men så løftede han pludselig hovedet op og bad mig ikke at sige et ord mere om Helstone; hvis der var noget sted på jorden, han elskede, da var det Helstone. Men det er det samme; jeg er alligevel overbevist om, at luften her duer ikke det mindste."

Margaret havde en fornemmelse, som om en klam og kold sky havde lejret sig imellem hende og solen.

"Men fader synes dog godt om mr. Lennox; de kom ypperligt ud af det sammen ved bryllupsgildet, og det vil uden tvivl være godt for fader, at han er kommet. Bryd dig blot aldrig om middagsmaden, lille moder. Kold mad er fortræffelig til frokost, og som en sådan vil mr. Lennox efter al sandsynlighed betragte et middagsmåltid, der holdes kl. to."

"Men hvad skal vi gøre med ham imens? Den er endnu først kun elleve."

"Jeg vil bede ham gå ud og tegne et eller andet parti med mig. Jeg ved, at han tegner, og på den måde bliver du ham jo kvit, moder. Kom blot ind et øjeblik; han vil ellers finde det underligt, at du ikke lader dig se."

Mrs. Hale tog sit silkeforklæde af og lagde sit ansigt i venlige folder. Hun så ud som en meget net og indtagende kone, idet hun hilste på advokaten med den hjertelighed, der tilkom en mand, som næsten var beslægtet med huset. Han ventede åbenbart at blive bedt om at blive der den dag og modtog indbydelsen med en så glad imødekommen, at mrs. Hale af

hjertet ønskede, at hun kunne føje noget til den kolde steg. Han var sjæleglad over det indfald af Margaret, at de skulle gå ud og tegne sammen, og han bad, at man for Guds skyld ikke måtte forstyrre mr. Hale, da de jo snart ville ses ved middagsbordet. Margaret bragte ham tegnematerialier til behageligt udvalg, og da han havde taget papir og pensler efter sit sind, gik de to unge mennesker ud sammen i det muntreste lune af verden.

"Å, vil De ikke standse der et par minutter?" sagde Margaret. "Her er de hytter, som jeg i den fjorten dages regntid bebrejdede mig så meget, at jeg ikke havde tegnet."

"De frygtede vel, at de skulle blæse om? Ja, hvis de skal tegnes af – og de er virkelig meget maleriske – må det for Guds skyld ikke opsættes til engang ad åre. Men hvor skal vi sidde?"

"O! man skulle tro, at De kom lige fra Kammerretten i Temple, i stedet for at De har været to måneder i højlandene! Betragt denne smukke træstamme, som skovhuggerne netop har ladet ligge på et sådant sted, at vi derfra har den allerbedste belysning. Når jeg lægger min kåbe over den, bliver det jo til en formelig skovtrone."

"Og Deres fødder kan De sætte i denne vandpyt, som da vil være en kongelig fodskammel! Hvem bor i disse hytter?"

"De blev opført af kolonister for halvtreds eller tres år siden. Den ene af dem er ubeboet; skovboerne vil rive dem ned, så snart som den gamle mand, der opholder sig i den anden, er død, den stakkels gamle fyr! Se – der er han – jeg må hen at tale med ham. Han er så døv, at De vil få alle vore hemmeligheder at høre herfra."

Den gamle mand stod barhovedet i solen udenfor sin hytte og lænede sig til sin stok. Hans træk tabte deres stivhed, og han

smilede svagt, da Margaret gik hen og talte med ham. Mr. Lennox skyndte sig at sætte de to figurer ind i sin tegning. Margaret smilede og rødmede, da de viste hinanden deres tegninger.

"Nå, det kalder jeg forræderi," sagde hun. "Jeg tænkte allermindst på, at De brugte gamle Isaak og mig til modeller, da De bad mig om at få ham til at fortælle disse hytters historie."

"Jeg kunne ikke andet," svarede han undskyldende. "De kan ikke forestille Dem, hvor stærk fristelsen var. Jeg vover næppe at sige Dem, hvor meget pris jeg sætter på denne tegning."

Han var ikke rigtig vis på, om hun hørte denne sidste sætning, for hun gik i det samme hen til en lille bæk for at skylle sin palet af. Hun kom tilbage med temmelig røde kinder, men så ud, som om der aldeles intet var på færde. Dette glædede ham; for ordene var undsluppet ham uforvarende – en sjældenhed hos en mand, der i den grad forud beregnede sine handlinger som Henry Lennox.

Da de kom hjem, havde alt fået et andet udseende. Skyerne på hendes moders pande var forsvundet, for en nabo havde meget belejligt foræret præsten en ret karper. Mr. Hale var kommet tilbage fra sin formiddagsrunde og ventede på sin gæst udenfor havelågen. Som han stod der, tog han sig ud som en fuldendt gentleman, kun i en temmelig luvslidt frakke og en noget medtaget hat. Margaret var stolt af sin fader. Hun følte sig altid stolt ved at se, hvilket fordelagtigt indtryk han gjorde på enhver fremmed.

Mr. Hale bad, om han måtte se deres skitser.

"Det forekommer mig, at du har gjort tinterne i stråtaget temmelig mørke?" sagde han, idet han gav Margaret hendes

tilbage og rakte hånden ud efter advokatens.

"Nej, fader! Det tror jeg dog ikke, husløgene og stenurten er blevet så meget mørkere af regnen. Ligner det ikke godt, fader?" sagde hun, idet hun kiggede over hans skulder, mens han betragtede figurerne på mr. Lennox's tegning.

"Jo, ypperligt! Din figur er fortræffelig, og det er ganske den stive måde, den gamle Isaak bukker sin lange gigtbrudne ryg. Hvad er det, der hænger ned fra træet der? En fuglerede er det dog vist ikke."

"Nej, det har du ret i! Det er min hat. Jeg kan aldrig tegne med hat på; den gør mig altid så hed i hovedet. Jeg gad dog vide, om jeg kunne tegne figurer. Der er så mange folk her omkring, som jeg kunne have lyst til at tegne."

"Jeg tør næsten påstå, at ethvert portræt, som De har lyst til at tegne, vil lykkes Dem," sagde mr. Lennox, "for jeg har stor tillid til viljens magt. Jeg tror, at Deres er lykkedes mig temmelig godt."

Mr. Hale var gået foran dem ind i huset, mens Margaret dvælede lidt for at plukke nogle roser, som hun ville pryde sin formiddagsdragt med til middagsbordet.

"Vil De ikke tillade mig at hjælpe Dem?" udbrød han, idet han plukkede nogle karmoisinrøde fløjlsroser, som hun ikke kunne nå. Derpå delte han byttet og satte de to af dem i sit knaphul, mens hun gik ind for at ordne sine blomster.

Samtalen ved middagsbordet manglede ikke på stof, og tiden gik let og behageligt.

"Margaret, du kunne gerne have plukket os nogle pærer til dessert," sagde mr. Hale, idet hans hustru kom frem med en flaske nylig aftappet vin.

Mrs. Hale fik travlt; hvis hendes mand imidlertid blot ville have vendt sig om, ville han have set både tvebakker og marmelade og mange andre lækkerier stablet op i den skønneste orden henne på buffeten. Men tanken om pærerne havde bemægtiget sig mrs. Hales sind, og hun kunne ikke løsrive sig fra den.

"Der er endnu nogle figenpærer nede ved det sydlige hegn, der kan måle sig med alle mulige udenlandske frugter og syltetøjer. Spring endelig derned, Margaret, og pluk os nogle stykker."

"Jeg forestår, at vi alle begiver os ud i haven og spiser dem der," sagde mr. Lennox. "Intet er så behageligt som at sætte sine tænder i den møre, saftige frugt, der har fået sin varme og sin duft fra solen."

Han rejste sig op for at følge Margaret, der allerede var forsvundet gennem glasdøren, og han ventede blot på værtindens tilladelse. Hun havde hellere set, at man havde forladt middagsbordet på den reglementerede måde og med alle mulige ceremonier, især da hun og Dixon havde hentet kummerne [Note 4)] op fra kælderen for at alt kunne gå så pænt af, som det sømmede sig for en søster til general Shaws enke; men da hendes mand straks rejste sig og beredte sig til at gøre sin gæst selskab, måtte hun finde sig i omstændighederne.

"Jeg vil tage en kniv med," sagde præsten; "de dage, da jeg spiste frugt på den primitive måde, som De beskriver, er forbi. Jeg må skrælle og partere den, inden jeg kan nyde den."

Margaret havde lavet en tallerken til pærerne af et rødbedeblad, der ypperligt fremhævede deres brune og gyldne skær. Mr. Lennox så mere på hende end på pærerne, mens

hendes fader udsøgte sig den modneste frugt og satte sig hen på havebænken for at nyde den i ro. Margaret og mr. Lennox spadserede imidlertid ned ad den lille terrassegang langs med det sydlige hegn, hvor bierne endnu summede og arbejdede travlt i deres kuber.

"De har det jo ganske fortræffeligt her!" udbrød advokaten. "Jeg har altid før med hån set ned på digterne med deres ønsker om en stråtækt hytte og sligt; men sagen er, at jeg selv kun er en londonsk hjemmefødning. I dette øjeblik føler jeg, at et eneste år, tilbragt i denne smukke natur, ville kunne opveje tyve års anstrengende retsstudier. – Hvilken himmel!" vedblev han og så opad – "hvor dejligt er ikke dette løvværk med sit brune og rødliggule skær!" Han pegede i det samme på nogle af de store skovtræer, haven lå imellem ligesom en fuglerede.

"De må dog ikke tro, at vor himmel altid har den samme dybe og blå farve som i delte øjeblik. Vi har også regn, og vore blade falder til jorden og visner; men jeg tror alligevel, at Helstone er så dejlig en plet som nogen anden på jorden. Kan De nu huske, hvor De lod hånt om min beskrivelse af det en eftermiddag i Harley Street, da De kaldte det 'en landsby i en roman'."

"Lod hånt, Margaret! Det er virkelig et hårdt ord."

"Måske. Jeg ved blot, at jeg så gerne dengang ville have talt til Dem om det, mit hjerte strømmede over med, og De – hvad må jeg da kalde det? – talte i en nedsættende tone om Helstone, som om det ikke var andet end en romanlandsby."

"Det skal jeg aldrig gøre mere," sagde han med varme.

De drejede om ad en anden gang.

"Jeg kunne næsten ønske, Margaret – –" han standsede og betænkte sig. Det var noget så usædvanligt hos den veltalende

advokat at betænke sig, at Margaret så på ham med spørgende forundring; men et øjeblik efter ønskede hun sig tilbage til sine forældre, til hvilket som helst sted, der kun var borte fra ham; for hun var vis på, at han stod i begreb med at sige noget, som hun ikke vidste, hvad hun skulle svare på.

"Margaret," sagde han, idet han pludseligt greb hendes hånd, så at hun blev nødt til at stå stille og høre på ham.

"Margaret, jeg ville ønske, at De ikke holdt så meget af Helstone – at De ikke følte Dem så lykkelig og tilfreds her. Jeg har i de tre sidste måneder ventet på, at De skulle komme til at føle længsel efter London – og Deres londonske venner, blot lidt – så meget, at De ville høre venligere på en mand, der ikke har meget at tilbyde Dem, – det er sandt – men som elsker Dem, Margaret, næsten imod sin vilje ... Margaret, har jeg forskrækket Dem? O, tal!"

Han så, hvorledes hendes læber dirrede, og at hun var nær ved at briste i gråd. Hun søgte imidlertid at gøre vold på sig selv, for at synes rolig, og hun svarede ham først, da det var lykkedes hende at blive herre over sin røst.

"Jeg blev forskrækket," sagde hun. "Jeg vidste ikke, at De holdt af mig på den måde. Jeg har altid tænkt på Dem som på en ven, og – bliv ikke vred – jeg ville helst blive ved at tænke på Dem som en sådan. Jeg kan ikke give Dem det svar, som De ønsker, og dog ville det gøre mig ondt, om jeg bedrøvede Dem."

"Margaret," sagde han og så hende ind i disse klare øjne, der mødte hans med deres åbne, rolige og uskyldige blik; "skulle De" – han ville have sagt: "elske en anden?" men det forekom ham, som om dette spørgsmål ville være en fornærmelse mod den uskyldige klarhed i disse øjne. "Tilgiv mig! Jeg er gået for

fremfusende til værks, og jeg fortjener min straf. Giv mig blot håb! Skænk mig blot den ringe trøst at vide, at De aldrig har set nogen, som De kunne –". Han tav atter. Han kunne ikke få ordene over sine læber.

Margaret bebrejdede sig selv hårdt, at hun var årsag i hans smerte.

"O, hvor kunne De dog komme på dette indfald! Det var mig sådan en glæde at tænke mig Dem som ven."

"Men jeg kan håbe – kan jeg ikke, Margaret? – at De engang vil tænke Dem mig i et ømmere, i et intimere forhold? ... Ikke endnu, det ser jeg nok ... det haster jo ikke ... men engang ..."

Hun tav i et par minutter, som om hun ransagede sit eget hjerte; derpå svarede hun:

"Jeg har aldrig tænkt mig Dem anderledes end som en ven, og jeg er overbevist om, at jeg aldrig vil kunne tænke mig til Dem i et andet forhold. Lad os derfor begge glemme, at hele denne" – (ubehagelige, ville hun have sagt, men hun afbrød sig selv) "- samtale har fundet sted."

Advokaten tav et øjeblik; derpå sagde han i sin sædvanlige kolde tone:

"Da Deres følelser er af denne natur, og da denne samtale nok har været Dem til så stort besvær, bør den helst gå i glemme. Det er godt nok i teorien at ville glemme alt, hvad der er smerteligt; men det vil falde noget vanskeligt, i det mindste for mig, at bringe det til udførelse."

"De er vred," sagde hun bedrøvet; "men hvad kan jeg gøre for det?"

Hun så så inderligt sørgmodig ud, idet hun sagde dette, at han i et øjeblik kæmpede med sig selv og derpå svarede i en

muntrere tone, men dog med noget hårdt i sin stemme:

"Husk på, Margaret, at jeg ikke blot er elsker, men en mand, der i almindelighed ikke har noget at gøre med det romantiske – en mand, der er forsigtig og beregnende, som nogle kalder mig –, men som lidenskaben har bragt ud af sin sædvanlige ligevægt. Nå! vi vil ikke tale mere om det! Jeg må så trøste mig selv ved at lade hånt om min egen dårskab. Hvor kan også en advokat, der kun har slid og slæb, tænke på sligt!"

Dette kunne Margaret ikke besvare. Det var et held, at de, efter at have gået haven rundt, pludselig traf mr. Hale; for de havde rent glemt, hvor han var. Han var endnu ikke færdig med sin pære, hvis skal han nok så net havde afskrællet i en eneste lang strimmel så tynd som kinesisk papir, og som han nu nød med filosofisk tænksomhed.

Margaret var ikke i stand til at genvinde så megen fatning, at hun kunne deltage i den hverdagssamtale, der nu udspandt sig imellem hendes fader og mr. Lennox. Hun var alvorlig og kun lidet oplagt til at tale; og han ønskede næsten lige så ivrigt at komme bort, som hun, at han skulle tage afsked. Han betragtede nu og da hendes sørgmodige og tankefulde ansigt.

"Jeg er hende ikke så ligegyldig, som hun tror," tænkte han ved sig selv. "Jeg vil ikke opgive håbet."

Inden et kvarters forløb var hans sind kommet til ro, og han talte nu i en rolig og spottende tone; han talte om livet i London og livet på landet, som om han var sig sit andet sarkastiske Jeg bevidst og gruede for sin egen satire. Mr. Hale overraskedes i højeste grad. Hans gæst var aldeles forskellig fra den Henry Lennox, han havde talt med ved bryllupsgildet og ved

middagsbordet i dag; han var mere overfladisk, mere snu, mere beregnende og derfor mindre efter mr. Hales smag.

Det var en lettelse for dem alle tre, da advokaten sagde, at han måtte tage bort straks, hvis han i rette tid skulle nå det jernbanetog, der afgik kl. 5. I afskedsøjeblikket brød dog Henry Lennox's egentlige Jeg frem igennem den ydre skorpe.

"Margaret, foragt mig ikke! Trods min tilsyneladende letsindighed har jeg dog et hjerte. Til bevis for det vil jeg sige Dem, at jeg elsker Dem nu mere end nogensinde før – hvis jeg ikke hader Dem for den ringeagt, De har hørt på mig med i den sidste halve time. Farvel Margaret – farvel!"

4

Han var borte, og huset blev lukket for den aften. Margaret gik ovenpå for at klæde sig om til tebordet og fandt Dixon temmelig gnaven på grund af al den forstyrrelse, som ankomsten af en gæst måtte volde på en travl dag. Dette viste hun ved at fare Margarets hår over med en harefod, idet hun foregav, at hun straks måtte ned til mrs. Hale. Hvorom alting var, så måtte Margaret vente meget længe i testuen, inden hendes moder kom ned; hun sad alene ved kaminen uden at tænde lys, og hun tænkte tilbage på dagen, på den lykkelige fodtur, den lykkelige malerscene, på det muntre, behagelige middagsbord og den uhyggelige og ulykkelige spadseretur i haven.

Hendes moder kom ind i værelset, førend denne tankehvirvel var bragt nogenlunde i orden. Det gik nu ikke længere an, at Margaret grundede på, hvad der var blevet gjort og talt hele dagen igennem; hun måtte give sig til at høre opmærksomt på en lang historie om strygetæppet, der var blevet brændt, og om Susanne Lightfoot, der var blevet set med kunstige blomster på sin hat, hvorved hun tilstrækkeligt havde godtgjort sin karakters flygtighed. Mr. Hale nippede til sin te i åndsfraværende tavshed; Margaret måtte alene føre samtalen. – Det undrede hende kun, at hendes fader og moder i den grad kunne glemme den, der havde været deres gæst hele dagen, at de ikke nævnte hans navn en eneste gang. Hun glemte, at han ikke havde friet til dem.

Da man havde drukket te, rejste mr. Hale sig op, og med albuen mod kaminstykket stod han nu og støttede sit hoved grundende i sin hånd, mens han af og til sukkede dybt. Mrs. Hale gik ud, for at lægge råd op med Dixon om, hvorledes man bedst skulle skaffe de fattige vinterklæder. Margaret ordnede sin moders uldgarnsarbejde, mens hun gøs ved tanken om den lange aften og ønskede, at det var sengetid.

"Margaret!" sagde mr. Hale omsider i en kort og fortvivlet tone. "Haster det stærkt med dette broderi? Jeg mener: kan du forlade det og gå ind med mig i mit studerekammer? Jeg ønsker at tale med dig om noget, der er meget vigtigt for os alle."

"Meget vigtigt for os alle." Mr. Lennox havde slet ikke haft lejlighed til at have nogen hemmelig samtale med hendes fader, efter at hun havde givet ham afslag; det ville jo rigtignok være en meget alvorlig sag. – De gik ind i præstens arbejdsværelse. Han bad hende sætte sig på en stol ved siden af ham; han rørte op i ilden, pudsede lysene og sukkede et par gange, førend han kunne beslutte sig til at sige, og det endda med stor anstrengelse:

"Margaret! Jeg står i begreb med at forlade Helstone."

"Forlade Helstone, fader! Hvorfor?"

Der forløb et par minutter, uden at mr. Hale svarede. Han legede i sin forlegenhed med nogle papirer, der lå på bordet; han åbnede flere gange læberne for at tale, men lukkede dem igen, uden at have mod til at sige et ord. Margaret kunne ikke holde ud at se ham i denne spænding.

"Hvorfor, kære fader? Sig mig det!"

Han fæstede sit smukke og alvorlige blik på hende; derpå sagde han langsomt og med tiltvunget rolighed:

"Fordi jeg ikke længere bør være Ordets tjener i den anglikanske kirke."

Margaret havde naturligvis ventet sig, at én af de forfremmelser, som hendes moder så ofte havde talt om, omsider var faldet i hendes faders lod – hvor forskrækket blev hun derfor ikke ved disse ord! Synet af det ulykkelige udtryk i hans ansigt, der næsten syntes at tyde hen på, at han bønfaldt sit barn om en mild og skånsom dom, voldte hende et pludseligt ildebefindende. Skulle han være blevet indviklet i Fredericks historie? Skulle hendes fader, af en naturlig kærlighed til sin søn, have set igennem fingre med et og andet?

"O, hvad vil det sige? Tal, fader! Fortæl mig alt! Hvorfor kan du ikke længere være præst? Der er ikke nogen tvivl om, at hvis biskoppen fik underretning om alt, hvad vi ved om Frederick, og den hårde, uretfærdige ..."

"Det er ikke noget, der angår Frederick; det vedrører kun mig selv, og jeg vil fortælle dig det alt sammen; men fra i aften af vil vi aldrig tale mere om den ting. Jeg kan ikke besejre de tvivl, der plager mig, men jeg kan endnu mindre tåle at tale om dem."

"Hvilke tvivl? Religionstvivl?" spurgte Margaret, endnu mere forfærdet end før.

"Nej, religionen har jeg aldrig krænket."

Han tav. Margaret sukkede, som om hun skulle høre på en ny rædsel.

"Du kan dog ikke forstå det, om jeg fortæller dig det. – O Margaret, hvor jeg elsker den hellige kirke, hvorfra jeg skal udstødes!"

I et par minutter var han ude af stand til at gå videre. Margaret på sin side vidste ikke, hvad hun skulle svare.

"Jeg har i dag læst om de to tusinde, der blev uddrevet af deres kirker," vedblev mr. Hale med et svagt smil, "og prøvet på at fraliste dem noget af deres heltemod; men det nytter ikke ..."

"Men, fader, har du overvejet dette vel? O, det er jo skrækkeligt, alt for forfærdeligt!" sagde Margaret og brast pludselig i gråd.

Synet af hendes sønderknuselse gav mr. Hale selv kraft til at prøve på at trøste hende. Han undertrykte sine krampeagtige suk, gik hen til sin reol og tog en bog ned, som han tit havde læst i den senere tid, og hvorfra han troede at have hentet styrke til at betræde den bane, som han nu blev drevet ind på.

"Hør efter, kære Margaret," sagde han og lagde sin arm omkring hendes liv. Hun tog hans hånd i sin og trykkede den inderligt.

"Dette er en monolog af en mand, der engang var sjælesørger i et landsbysogn ligesom jeg; den er skreven af en mr. Oldfield, sognepræst til Carsington i Derbyshire, for hundrede og tres år siden eller mere. Hans prøvelser er endt. Han stred den gode strid." Disse to sidste sætninger sagde han med sagte røst, ligesom hen for sig selv. Derpå læste han højt:

"Når du ikke længere kan vedblive din gerning uden at vanære Gud, bringe religionen i vanry, gøre brud på din retskaffenhed, tilintetgøre din fred og udsætte dig for at forlise din evige salighed – med ét ord: når de vilkår, under hvilke du må vedblive dit hverv (hvis du vil vedblive det), er syndige og ej finder hjemmel i Guds ord, da bør du tro, at Gud vil vende afbrydelsen af din virksomhed, ja selv din afsættelse og bortfjernelse til sin egen ære og til gavn for Evangeliet. Når Gud ikke vil bruge dig til én gerning, så vil han anvende dig til en

anden. En sjæl, som attrår at tjene og ære Ham, skal aldrig fattes lejlighed til at gøre det; ej heller må du gøre Israels eneste gud så ringe, at du mener, der kun er én måde, Han kan ære sig selv på igennem dig. Han kan lige så godt gøre det ved din tavshed som ved din prædiken, lige så godt ved at du slipper din gerning, som ved at du vedbliver den. Du vil kun høste liden tak, o min sjæl! dersom du, når du anklages for at lægge Guds dyrkelse øde og for at bryde dine løfter, bruger nødvendigheden som påskud for at blive ved dit kald."

Idet han læste dette og lod sine øjne gå hen over meget mere, som han ikke læste, vandt han fasthed i sit sind, og det var, som om han følte, at han kunne vise sig kæk og urokkelig i at gøre, hvad han holdt for ret; men da han ophørte at læse, hørte han, hvorledes Margaret hulkede sagte og krampagtigt, og hans mod bukkede atter under.

"Kære Margaret!" sagde han og trak hende tættere hen til sig. "Tænk på martyrerne i gamle dage; tænk på de tusinder, der har lidt."

"Martyrerne i gamle dage, fader!" sagde hun og løftede pludselig sit blussende, tårevædede ansigt i vejret; "martyrerne i gamle dage led for sandheden, mens du – o min kære, kære fader ...!"

"Jeg lider for samvittighedens skyld, mit barn," sagde han med værdighed; "jeg må gøre, hvad min samvittighed byder. Jeg har længe ladet en selvbebrejdelse uænset, der ville have vakt enhver sjæl, der var mindre sløv og fej end min."

Han rystede på hovedet, idet han gik videre: "Din stakkels moders ivrige ønske, der omsider er blevet opfyldt på den ironiske måde, hvorpå vore ivrige ønsker, disse Sodoms-æbler,

kun alt for tit går i opfyldelse, har hidført denne krise, som jeg bør være taknemmelig for, og jeg håber, at jeg er det. Det er næppe en måned siden, at biskoppen tilbød mig et andet kald; hvis jeg havde modtaget det, måtte jeg ved min indsættelse på ny have afgivet en højtidelig erklæring om at ville overholde liturgiet. Jeg prøvede på at gøre det, Margaret – prøvede på at nøjes med simpelthen at afslå forfremmelsen til et større kald, og at blive her i ro – jeg dyssede min samvittighed i søvn, skønt jeg vidste bedre. Gud tilgive mig!"

Han rejste sig og gik op og ned ad gulvet, idet han ved sig selv udtalte selvbrebrejdende og selvydmygende ord, som Margaret takkede Gud for, at hun kun hørte nogle få af. Omsider sagde han:

"Margaret, jeg vender tilbage til mit tunge emne: vi må forlade Helstone."

"Ja, det ser jeg. Men hvornår?"

"Jeg har skrevet til biskoppen og underrettet ham om, at jeg har i sinde at opgive mit kald her. Han har været særdeles forekommende, og han har brugt både overtalelser og bebrejdelser: Alt forgæves – forgæves! – Jeg må finde mig i at forsage og selv gøre biskoppen min opvartning for at sige ham farvel. Det vil være en prøvelse. Men værre – langt værre vil det være for mig at skilles fra mine kære sognefolk. Der er ansat en kapellan til at læse bønnerne, en mr. Brown. Han kommer i morgen for at blive her, og på søndag holder jeg min afskedsprædiken."

"Hvad siger moder?" spurgte hun med et dybt suk.

Til hendes overraskelse begyndte hendes fader at gå heftigt op og ned i værelset på ny. Omsider standsede han og sagde:

"Margaret, jeg er i grunden en stakkels kryster, der ikke kan tåle at volde andre smerte. Jeg ved til fulde, at din moders ægteskabelige liv ikke har svaret til hendes forventning, og dette sidste vil være et så hårdt slag for hende, at jeg endnu ikke har kunnet bringe det over mit hjerte at sige hende det. Nu må det imidlertid ske," sagde han og så alvorligt på sin datter.

"Ja, det må det i sandhed," sagde Margaret. "Måske hun dog kan – o nej! hun vil, hun må blive forfærdet! – Hvor skal vi flytte hen?" tilføjede hun endelig.

"Til Milton i det nordlige," svarede han med en vis mat ligegyldighed.

"Milton i det nordlige! Fabriksbyen i Yorkshire?"

"Ja."

"Hvorfor netop der, fader?" spurgte hun.

"Fordi jeg der kan tjene brødet til min familie; fordi jeg kender sugen der, og fordi der er ingen, som kender Helstone eller kan tale til mig om det."

"Du skal erfare det hele, Margaret," vedblev han efter en pause. "Stå mig blot bi med at fortælle din moder det. Jeg tror, at jeg kan gøre alt undtagen det. Når jeg fortæller dig det hele, kan du måske sige hende det i morgen. Jeg går da ud hele dagen for at sige farvel til forpagter Dobson og alle de fattige folk på Bracy overdrev. Vil du det nødigt?"

Margaret tav.

"Du gør det nødigt – ikke sandt, Margaret?" spurgte præsten.

"Nej," sagde hun med et glad og modigt udtryk i sit ansigt: "Det er et smerteligt hverv; men det må opfyldes, og jeg vil gøre det så godt jeg kan."

Faderen trykkede hendes hånd til tegn på sin taknemmelighed. Margaret var nær ved på ny at briste i gråd. For at give sine tanker en anden retning, sagde hun: "Sig mig, fader! Hvad er vor bestemmelse for fremtiden? Du og moder har dog vel nogle penge foruden dine kaldsindkomster – ikke sandt? Det har tante Shaw da i det mindste."

"Ja. Jeg antager, at vi har omtrent 170 pund om året. De 70 af disse er altid gået til Frederick, så længe han har været udenlands. Jeg ved ikke, om han behøver så meget," vedblev han noget tøvende. "Han må dog nu oppebære løn for sin tjeneste i den spanske hær."

"Frederick må ikke lide mangel," sagde Margaret bestemt; "vi har 100 pund tilbage. Kan du og jeg og moder ikke leve for 100 pund om året på et eller andet billigt og stille sted her i landet? Det kunne vi dog vist."

"Nej!" sagde mr. Hale, "det lader sig næppe gøre. Jeg må desuden bestille noget. Jeg må beskæftige mig, for ikke at plages af mine tanker. I et landsbysogn ville jeg desuden blive smerteligt mindet om Helstone og min gerning her, og det kunne jeg ikke holde ud, Margaret. Af 100 pund om året vil der ikke blive meget tilbage til at forsyne din moder med alle de bekvemmeligheder, som hun har været vant til, og som hun bør have. Nej, vi må flytte til Milton."

Margaret tav. Hvad gjorde det også til sagen, hvor de flyttede hen, når de dog skulle bort?

Mr. Hale vedblev: "For et par måneder siden, da jeg ikke længere kunne bære mine sjælslidelser, skrev jeg til mr. Bell – du mindes jo nok mr. Bell, Margaret?"

"Nej; men jeg ved nok, hvem du mener: det er Fredericks gudfader – din gamle lærer i Oxford?"

"Ja. Han er medlem af Plymouthkollegiet der og, så vidt jeg ved, født i Milton. I alle tilfælde har han en ejendom der, som er steget betydeligt i værdi, siden Milton er blevet sådan en stor fabriksby. Jeg var vis på, at jeg ville møde sympati hos mr. Bell, og det er også hans skyld, at vi flytter til Milton."

"Hvorledes det?" spurgte Margaret.

"Jo, han har forpagtere og fabrikker der, og han skriver til mig, at han hører, at en privatlærer godt kan have sit udkomme der."

"En privatlærer!" udbrød Margaret; "hvad i alverden skulle fabrikanterne med klassikerne og den skønne litteratur, og hvad pris sætter de vel på dannelse?"

"O jo," sagde hendes fader, "nogle af dem er gode folk, der kender deres egen mangel; andre higer ligefrem efter kundskaber, selv om de er kommet til skelsår og alder, og atter andre ønsker, at deres børn skal lære noget mere end de selv har. I alt fald kan, som jeg har sagt, en privatlærer have sit gode udkomme der. Mr. Bell har anbefalet mig til en mr. Thornton – en rig fabrikant der, og i Milton, Margaret! vil jeg finde et virksomt, om end ikke et lykkeligt liv, og der er intet, der vil minde mig om Helstone."

"Hvornår skal vi rejse?" spurgte Margaret efter en kort pause.

"Det ved jeg endnu ikke bestemt. Jeg tænker om fjorten dage, – når min ansøgning om afsked er indsendt, har jeg ikke ret til at blive her længere."

"Om fjorten dage!" udbrød Margaret forskrækket.

"Nej – nej, det kommer ikke just an på en dag," sagde hendes fader ængsteligt, da han lagde mærke til, at hun pludselig skiftede farve. Men hun genvandt snart sin selvbeherskelse og sagde:

"Hvad der skal ske, må lige så godt ske straks, fader! Hvis blot moder vidste det!"

"Stakkels Maria!" svarede mr. Hale kærligt; "stakkels, stakkels Maria! O, hvis jeg ikke var gift – hvis jeg kun havde mig selv her i verden, hvor let ville det da ikke være! Nu, Margaret – nu vover jeg ikke at sige hende det!"

"Nej," sagde Margaret bedrøvet. "Jeg skal gøre det. Jeg har jo tiden for mig til i morgen aften. – O, fader!" udbrød hun pludselig i en lidenskabelig tone; "sig blot, at det er en drøm, en forfærdelig drøm, der plager dig i dette øjeblik! Du kan ikke mene, at du virkelig vil fortabe kirken, – at du vil gå bort fra Helstone ... skille dig for stedse fra mig ... fra moder ... at du vil lade dig forjage af et tomt gøglebillede! Ikke sandt? det kan du ikke mene for ramme alvor!"

Mr. Hale sad målløs og ubevægelig. Derpå så han hende ind i ansigtet og sagde i en langsom og hul tone: "Jo, det mener jeg, Margaret. Det er min agt og min faste beslutning."

Uden at sige et ord rejste Margaret sig op og gik hen imod døren. Da hun stod med hånden på dørgrebet, kaldte han hende tilbage. Han stod sammenfalden og nedbøjet ved kaminen; men da hun kom hen til ham, rejste han sig, lagde sine hænder på hendes hoved og sagde højtideligt:

"Herren lade sit åsyn lyse over dig, mit barn."

"Og han give dig tilbage til sin kirke!" svarede hun af sit inderste hjerte. Men som om hun frygtede for, at dette svar på

hans velsignelse skulle krænke ham, slyngede hun i det samme sine arme omkring hans hals. Han trykkede hende til sit hjerte i et par minutter, og hun hørte ham mumle ved sig selv:
"Martyrerne og sandhedsvidnerne havde en endnu større smerte at udholde – jeg vil ikke forsage."

5

Da Margaret trådte ind i stuen til sin moder, måtte hun høre på alle dennes planer til at forbedre de fattigere sognebeboeres kår i den tilstundende vinter. Ak! Hun anede jo ikke, at de inden frosten var begyndt, ville være langt borte fra Helstone; den gamle Simon ville da ikke have nogen til at læse for sig og bringe sig forfriskninger, og Mary Domvilles lille vanføre dreng ville forgæves krybe hen til døren, for at se, om Margaret ikke kom ned til dem igennem skoven.

"Ja moder, lad os gøre alt, hvad vi kan," sagde Margaret med feberagtig heftighed; "vi bliver her måske ikke længe."

"Er du ikke vel, mit søde barn?" spurgte mrs. Hale ængsteligt. "Du ser så bleg og mat ud. Det kommer af denne tunge, kvalme, usunde luft."

"Nej – nej, moder, det er ikke det; luften er jo fortræffelig. Den dufter anderledes frisk og ren end kuldampen i Harley Street. Men jeg er så træt; det må vistnok snart være sengetid."

"Ja, klokken er halv ti. Du gør bedst i at gå i seng straks, min kære pige. Bed Dixon om noget havresuppe. Jeg vil komme op og se til dig, så snart du er i seng. Jeg er bange for, at du er blevet forkølet; eller også har den slette luft fra et af de stillestående kær – –"

"O, moder," sagde Margaret med et svagt smil, "jeg er fuldkommen rask – vær ikke urolig for mig."

Margaret gik ovenpå. For at imødekomme sin moders bekymring, fandt hun sig i at drikke en kop havresuppe. Hun havde lagt sig på sengen, da mrs. Hale kom ind til hende for at

kysse hende, inden hun selv gik til sengs. Men aldrig så snart havde hun hørt sin moders dør blive lukket, før hun sprang ud af sengen, tog i hast sin morgenkjole på og begyndte at gå op og ned ad gulvet, indtil ét af de gamle brædders knirken huskede hende på, at hun ikke måtte gøre støj. Hun gik hen og satte sig i en sammenbøjet stilling på vindueshylden [Note 5)]. Da hun samme dags morgen havde set ud af dette vindue, havde hendes hjerte hoppet ved synet af det klare, strålende solskin på kirketårnet, der spåede hende en smuk dag. Nu følte hun sig betagen af en kold, knugende smerte, der syntes at have forjaget al ungdom og livsglæde fra hendes hjerte.

Som Margaret sad der og grublede over sin fremtid, kom hendes fader ind, uden at hun mærkede det. Han gik hen til hende og lagde sin hånd på hendes skulder.

"Margaret, jeg hørte, at du var oppe. Jeg måtte gå ind til dig for at bede dig holde din aftenbøn med mig; det vil være en trøst for os begge."

Mr. Hale og Margaret knælede ned foran vinduet; – han skuede opad, hun bøjede sig ned med ydmyghed og tavshed. Gud var dem nær og hørte de ord, som hendes fader hviskede.

Da han havde forladt hende, gik hun beroliget til sengs. Men mr. Lennox, hans besøg, hans frieri og alle dagens påfølgende hændelser voldte hende urolige drømme om natten. Hun drømte, at han klavrede op i et træ af fabelagtig højde for at nå en gren, som hendes hat hang fast i; han faldt ned, og hun ville ile ham til hjælp, men blev holdt tilbage af en usynlig hånd: han var død. Og da scenen skiftede, stod hun atter i stuen i Harley Street og talte med ham, ligesom i gamle dage, men hun var sig

alligevel bevidst, at hun havde set ham blive dræbt ved hint skrækkelige fald.

Det var en uhyggelig, hvileløs nat – en slet forberedelse til den kommende dag. Hun vågnede uden at føle sig udhvilet.

Den smukke, klare morgen gjorde, at hendes moder var usædvanlig rask og vel til mode ved kaffebordet. Hun talte uafbrudt og lagde planer til gode gerninger i landsbyen uden at bryde sig om sin mands tavshed og Margarets ordknappe svar. Førend der var taget af bordet, rejste mr. Hale sig; han støttede sig med den ene hånd på bordet, ligesom for at holde sig oprejst, og sagde:

"Jeg kommer ikke hjem førend i aften. Jeg går ud på Bracy Overdrev og vil spise til middag hos forpagter Dobson. Klokken syv er jeg her igen."

Han så ikke på nogen af dem; men Margaret vidste, hvad han mente. Inden klokken syv måtte hun have bragt sin moder budskabet. Mr. Hale ville have opsat det til det sidste øjeblik; men Margaret lignede ikke sin fader. Hendes sind kunne ikke bære på denne byrde en hel dag igennem. Hun holdt det for bedre straks at komme frem med sandheden, for dagen ville alligevel være for kort til at trøste hendes moder i. Hun stod ved vinduet og tænkte på, hvorledes hun skulle begynde, og ventede på, at tjenestepigen skulle gå ud af værelset; imidlertid var hendes moder gået op i den øverste etage for at klæde sig på og gå hen i skolen. Da hun kom ned, var hun mere livlig og munter, end hun plejede at være.

"Moder, vil du ikke gå haven rundt med mig – blot én gang?" sagde Margaret og lagde sin arm omkring mrs. Hales liv.

De gik ud gennem den åbne glasdør. Mrs. Hale sagde noget, Margaret vidste ikke hvad. Hendes øjne faldt på en bi, som fløj ind i et stort blomsterbæger; når den fløj bort med sit bytte, ville hun begynde. Nu kom den.

"Moder! Fader står i begreb med at forlade Helstone!" sagde hun med ét. "Han står i begreb med at forlade kirken og tage bopæl i Milton." Således havde hun på én gang nævnt alle de tre tunge omstændigheder.

"Hvad er det, du siger?" spurgte mrs. Hale overrasket. "Hvem har fortalt dig den snak?"

"Fader selv," sagde Margaret.

De var tæt ved en havebænk. Mrs. Hale satte sig ned og brast i gråd.

"Jeg forstår dig ikke," sagde hun. "Enten finder der en stor misforståelse sted fra din side, eller også forstår jeg dig ikke rigtigt."

"Nej, moder, der er ingen misforståelse. Fader har skrevet til biskoppen, at han lider i den grad af tvivl, at han ikke med god samvittighed kan vedblive at være præst i den engelske kirke, og at han må opgive sit kald i Helstone. Han har også rådført sig med mr. Bell – du ved nok Fredericks gudfader, moder; og det er blevet bestemt, at vi skal flytte til Milton."

Mrs. Hale betragtede ufravendt Margaret; den smerte, hun kunne læse i hendes ansigt, sagde hende, at Margaret selv i det mindste troede på sandheden af det, hun sagde.

"Jeg tror ikke, at det kan være sandt," sagde mrs. Hale endelig. "Han ville jo dog have fortalt mig det, førend det var kommet så vidt."

Margaret satte sig ned hos sin moder, og lagde hendes hoved til sit bryst, idet hun kærtegnende bøjede sit eget hoved ned, for at berøre hendes ansigt med fine kinder.

"Min egen kære moder! Vi var så bange for at volde dig smerte. Du ved, at du ikke er stærk, og han må jo selv have lidt skrækkeligt."

"Hvornår sagde han dig det, Margaret?"

"I går, først i går," svarede Margaret. "Stakkels fader!" sagde hun, idet hun søgte at give sin moders tanker en anden retning.

Mrs. Hale så op.

"Hvad mener han med at lide af tvivl?" spurgte hun. "Han tror dog vel ikke, at han er i besiddelse af en bedre indsigt end kirken?"

Margaret rystede på hovedet og fik tårer i øjnene, idet hendes moder således berørte det, der mest pinte hende selv.

"Kan biskoppen ikke berolige ham?" spurgte mrs. Hale halvt utålmodigt.

"Jeg frygter nej," sagde Margaret. "Jeg spurgte ham ikke om det. Jeg kunne ikke holde ud at høre, hvad han ville svare. I ethvert tilfælde er alt på det rene. Han forlader Helstone om fjorten dage."

"Om fjorten dage!" udbrød mrs. Hale. "Det er skammeligt handlet at fortie det for mig. Jeg kalder det skammeligt," sagde hun og begyndte at give sine følelser luft i tårer. "Han lider af tvivl, siger du, og opgiver sit kald, og alt det gør han, uden at rådføre sig med mig. Hvis han straks havde talt med mig om det, kunne jeg ganske bestemt have dræbt disse tvivl i deres spirer."

"Jeg havde næsten troet, at du ville have været glad ved at forlade Helstone, moder," sagde Margaret efter et ophold. "Du har aldrig befundet dig vel i denne luft, ved du nok."

"Du kan dog vel ikke tro, at den røgsvangre luft i en fabriksby, hvor alt er skorstene og snavs, skulle være gavnligere for mig end denne luft, der dog er ren og behagelig, om den end er for mild og slappende. Jo, det vil blive et herligt liv midt iblandt fabrikker og fabriksfolk! Og hvilken skam vil det ikke være for os alle! Stakkels sir John! Det er godt, at han ikke lever mere og ser, hvor vidt det er kommet med din fader!"

Det glædede Margaret, at hendes moders tanker nu syntes at tage en anden retning.

"Her har vi dog slet intet selskab, moder. Gormans, der er vore nærmeste naboer, er også industridrivende ligesom folkene i Milton."

"Ja," sagde mrs. Hale næsten fortørnet; "men Gormans fabrikerede da i det mindste vogne til halvdelen af grevskabets fornemme folk og havde en slags omgang med dem; men disse fabriksfolk! – hvem i alverden går med bomuld, når man kan skaffe sig linned? Hvorfor har også din fader valgt at bo i Milton?"

"Dels," sagde Margaret sukkende, "fordi det er så forskelligt fra Helstone – dels fordi mr. Bell siger, at en privatlærer kan have sit udkomme der."

"Privatlærer i Milton! Hvorfor kan han ikke tage til Oxford?"

"Du glemmer, moder, at han forlader kirken på grund af sine anskuelser – det ville ikke være nogen anbefaling for ham i Oxford."

Mrs. Hale tav noget og græd stille. Endelig sagde hun:

"Og møblerne – hvorledes skal vi få alt det flyttet? Jeg har aldrig i mit liv flyttet, og vi har kun fjorten dage til at tænke på det."

Det var Margaret til usigelig lettelse, at hendes moders sorg og bekymring var bragt hen på dette punkt, der var så betydningsløst for hende, og som hun var i stand til at yde så megen hjælp til. Hun forlod ikke sin moder hele dagen, og alle hendes bestræbelser syntes at gå ud på, at hendes fader skulle finde et mildt og trøsterigt hjem, når han vendte tilbage fra sin trættende og bekymrede dag. Hun talte om, hvad han længe måtte have lidt i løndom. Hendes moder svarede blot koldt, at han burde have sagt hende det – at han da i ethvert tilfælde ville have haft én at rådføre sig med. Margaret blev derfor ængstelig til mode, da hun hørte sin faders trin ude på gangen. Af frygt for sin moders skinsyge utilfredshed vovede hun ikke at ile ham i møde og sige ham, hvad hun havde foretaget sig hele dagen. Hun hørte ham tøve, som om han ventede på hende eller på et tegn fra hende; men hun vovede ikke at røre sig. Hun så af sin moders dirrende læber og skiftende ansigtsfarve, at hun også vidste, at hendes mand var kommet hjem. Straks efter åbnede han døren, men blev rådvild stående, som om han ikke vidste, om han skulle træde ind eller ikke. Hans ansigt var dødblegt; hans blik var ængsteligt, frygtsomt – men dette blik, der vidnede om fortvivlet rådvildhed, om afmattelse på sjæl og legeme, rørte hans kones hjerte. Hun gik hen til ham, kastede sig til hans bryst og udbrød grædende: "O, Richard, Richard! Du burde have sagt mig det før."

Margaret forlod dem med tårer i øjnene og ilede op på sit værelse, hvor hun kastede sig på sin seng og skjulte sit ansigt i

puderne, for således at kvæle den heftige gråd, der omsider gav sig luft, efter at hun hele dagen med anstrengelse havde bekæmpet den.

Hvor længe hun lå således, vidste hun ikke selv. Hun hørte ikke det mindste, skønt stuepigen kom ind for at gøre rent. Den forskrækkede pige listede sig ud igen på tæerne og sagde til madame Dixon, at miss Hale lå og græd, som om hendes hjerte skulle briste; hun var overbevist om, at hun ville tage livet af sig selv, hvis hun blev således ved. Lidt efter mærkede Margaret, at man rørte ved hende og rejste hende op i en siddende stilling. Dixon stod og holdt lyset bagved hende, for ikke at skade hendes opsvulmede og tåreblændede øjne.

"Er det meget sent?" spurgte Margaret, og rejste sig mat, strøg det våde og uordentlige hår bort fra sit ansigt og prøvede på at se ud, som om der intet var hændt – som om hun blot havde ligget og sovet.

"Jeg ved ikke rigtigt, hvad klokken er," svarede Dixon med bedrøvet stemme. "Siden Deres moder fortalte mig denne skrækkelige nyhed, da jeg klædte hende på til tebordet, har jeg rent glemt tiden. Jeg ved virkelig ikke, hvad der skal blive af os alle. Da Charlotte før fortalte mig, at De lå og hulkede, så tænkte jeg: Det er ikke noget under, den stakkels pige! Og herren, som tænker på at blive dissenter på sine gamle dage, skønt han – ja, han har ikke egentlig gjort lykke i kirken. Jeg havde også en fætter, miss, der gav sig til være metodistpræst efter at han var blevet et halvt hundrede år gammel og havde været skrædder hele sit liv igennem; men så havde han heller aldrig været i stand til at få et par bukser til at passe i al den tid, han drev professionen, så det var ikke noget under. Men

herren! – ja, det er, som jeg sagde til Deres moder: 'Hvad ville den stakkels sir John have sagt? Det var aldrig efter hans sind, at De giftede Dem med mr. Hale; men hvis han kunne have vidst, at det ville være kommet så vidt, så ville han ikke have gjort andet end bande fra morgen til aften endnu værre end ellers.'"

Dixon var i den grad vant til at ræsonnere over mr. Hales opførsel imod hendes frue, at hun slet ikke lagde mærke til, at Margarets øjne lynede, og at hendes næsebor udvidede sig. Et tjenestetyende vovede at tale således til hende om hendes fader og i denne tone!

"Dixon," sagde hun med den dybe stemme, hun altid talte med, når hendes sind var i stærkt oprør. "Dixon! De glemmer, hvem De taler til! Jeg er mr. Hales datter. Gå! De har gjort Dem skyldig i en forseelse, som jeg imidlertid er overbevist om, at Deres egen sunde følelse vil bringe Dem til at fortryde, når De overvejer det nøjere."

Dixon gik i et par minutter rådvild og slukøret omkring i værelset. Margaret gentog: "De må forlade mig, Dixon! Jeg ønsker, at De skal gå."

Dixon vidste ikke, om hun skulle blive fornærmet over disse bestemte ord eller give sig til at græde. Begge disse fremgangsmåder ville have hjulpet hos hendes frue; men, som hun sagde til sig selv: "Miss Margaret har noget af den gamle herre ved sig, ligesom den stakkels Frederick; hvor mon de dog får det fra?" og hun, der ville være blevet fornærmet over at høre sådanne ord af enhver anden, blev så forknyt, at hun i en halvt ydmyg, halvt bedende tone sagde:

"Skal jeg ikke hægte Deres kjole op, frøken, og sætte Deres hår?"

"Nej, tak, i aften ikke." Med disse ord lyste Margaret hende alvorligt ud af værelset og låsede døren. Fra dette øjeblik af adlød og beundrede Dixon Margaret. Hun sagde, at det var, fordi hun lignede den stakkels mr. Frederick så meget; men sandheden var, at Dixon, ligesom så mange andre, syntes godt om at blive behersket af en kraftig og bestemt natur.

Enhver anden end mr. Hale ville haft praktisk sans nok til at indse, at det ville være vanskeligt på så kort en tid at få en lejlighed i Milton.

Mrs. Hale blev formelig syg af grublen og anstrengelse, og det var næsten en lettelse for Margaret, da hendes moder måtte gå til sengs og overlade ordningen af husets anliggender til hende. Dixon plejede sin frue med største troskab og veg ikke fra hendes sovekammer. Én ting stod nemlig tydelig og klar for Margaret: Nødvendigheden af at forlade Helstone. Mr. Hales eftermand var udnævnt, og under alle omstændigheder måtte der nu, ifølge hendes faders beslutning, handles hurtigt. Han kom nemlig hver aften mere nedtrykt hjem fra de afskedsbesøg, som han havde besluttet at aflægge hos hver enkelt af sognets beboere. Margaret havde ingen erfaring i nogen af de mange praktiske forretninger, der nødvendigvis skulle besørges, og heller ingen at rådføre sig med. Kokkepigen og Charlotte arbejdede villigt og flinkt ved al denne flytning og indpakning. Margarets klare blik satte hende også i stand til at se, hvad der her var det bedste, og at anordne, hvorledes det skulle gøres. Men hvor skulle de tage hen? Om en uge måtte de

være borte. Skulle de tage lige til Milton, eller hvorhen ellers? Der beroede så mange arrangementer på afgørelsen af dette, at Margaret en aften besluttede at spørge sin fader om det, på trods af, at han tydeligvis både var træt og nedslået. Han svarede:

"Jeg har virkelig haft alt for meget at tænke på, min kære pige, til at kunne få dette afgjort. Hvad siger din moder? Hvad ønsker hun? Den stakkels Maria!"

Hans ord stadfæstedes af et ekko, der var endnu tydeligere end hans suk. Dixon var netop kommet ind i værelset for at hente en kop te endnu til mrs. Hale, og da hun opfangede mr. Hales sidste ord og ved hans nærværelse beskyttedes imod Margarets misbilligende blikke, tog hun mod til sig og sagde:

"O min stakkels frue!"

"Hun er da ikke værre i dag?" sagde mr. Hale, idet han hastigt vendte sig om.

"Det kan jeg ikke så lige sige, herre. Det tør jeg ikke dømme om. Sygdommen lader til at have sit sæde mere i sjælen end i legemet."

Mr. Hales ansigt fik pludselig et meget bekymret udtryk.

"De gjorde bedst i at bringe moder hendes te, mens den er varm," sagde Margaret med rolig myndighed.

"Jeg beder Dem mange gange om forladelse, miss! Mine tanker var andetsteds henne; jeg tænkte på min stakkels – – på Deres fru moder."

"Hør, lille fader!" sagde Margaret, "det er denne uvished, der er så slem for jer begge. Moder må naturligvis føle en del ved, at du har forandret dine anskuelser – det kan vi ikke forebygge," vedblev hun mildt; "men nu har vi den lige vej for os, i det

mindste indtil et vist punkt. Og jeg tror nok, fader, at jeg kunne få moder til at hjælpe mig med at lægge planer, hvis du kunne sige mig, hvad vi skal lægge planer for. Hun har ikke ytret noget som helst ønske og tænker blot på, hvad der ikke kan afhjælpes. Tager vi lige til Milton? Har du fået et sted der?"

"Nej," svarede han. "Jeg tror, at vi først må leje os nogle værelser og så se os om efter et sted."

"Og pakke møblerne sammen således, at de kan blive på banegården, indtil vi har fundet et?"

"Ja, det antager jeg. Gør hvad du holder for bedst. Husk blot på, at vi kun har få penge til vor rådighed."

Margaret følte, at det var en tung byrde, der pludselig blev lagt på hendes skuldre.

Efter tebordet gik hendes fader op og satte sig hos sin kone. Margaret blev alene nede i stuen. Pludselig tog hun et lys og gik ned i sin faders studerekammer, hvor hun gav sig til at studere Englandskortet. Da hendes fader kom ned igen, kunne hun modtage ham med et muntert ansigt.

"Jeg har fået et udmærket indfald, fader," sagde hun. "Se her – omtrent lige så langt fra Milton, som min finger er bred – ligger Heston. Jeg har tit hørt folk omtale denne by som et yndigt lille badested. Tror du nu ikke, at vi kunne bevæge moder til at tage derhen sammen med Dixon, mens du og jeg ser på lejlighed i Milton? Der vil hun indånde en smule søluft, som hun kan have godt af hele vinteren; hun vil tillige blive skånet for al træthed, og Dixon vil have sin glæde af at hygge for hende."

"Skal Dixon med os?" spurgte mr. Hale.

"Ja, det må hun endelig!" sagde Margaret. "Dixon vil også gerne og ved ikke, hvorledes det skulle gå moder uden hende."

"Ja, men vi må absolut indrette os tarveligere. Alt er langt dyrere i byen, og jeg er bange for, at Dixon ikke kan få det net og bekvemt nok. Jeg tror, hun er ikke fri for at have indbildninger."

"Det har hun vistnok," svarede Margaret; "men skal *hun* finde sig i at leve tarveligere, så komme *vi* til at finde os i hendes indbildninger. Men hun holder meget af os alle og ville sikkert blive ulykkelig over at skulle forlade os, især under denne forandring. For moders skyld og for hendes egen skyld tror jeg derfor, at vi må beholde hende."

"Ja, ja, mit kære barn! Gør, som du vil. Jeg finder mig i alt. Hvor langt ligger Heston fra Milton? Bredden af en af dine fingre giver mig ikke nogen klar forestilling om afstanden."

"Jeg tror, at den er tredive engelske mil; det er ikke så langt!"

"Nå, lige meget! Hvis du virkelig tror, at det vil være til din moders bedste, så lad det være således."

Dette var et betydeligt fremskridt. Margaret kunne nu lægge planer for alvor, og mrs. Hale kunne rive sig selv ud af sin sløve tilstand og måske glemme sin virkelige smerte ved tanken om det behagelige og fornøjelige liv, hun skulle føre ved badestedet.

6

Den sidste dag kom; huset var fuldt af kasser og kufferter, der blev transporteret til den nærmeste jernbanestation. Selv den smukke grønning ved siden af huset så grim og uordentlig ud på grund af alt det strå, der var blæst derud igennem de åbne døre og vinduer. Der var et besynderligt ekko i værelserne – og lyset strømmede blændende ind ad de gardinløse vinduer – det var allerede, som om man ikke længere havde sit hjem her. Mrs. Hales påklædningsværelse var det sidste, der blev rørt ved; der pakkede hun og Dixon klæder ind og afbrød hinanden hvert øjeblik med et glædesudbrud over at finde en eller anden halvforglemt skat, en eller anden erindring fra den tid, da børnene endnu var små. Deres arbejde gik ikke synderlig hurtigt fra hånden. Nede i stueetagen stod Margaret og uddelte råd og befalinger til folkene, der skulle hjælpe kokkepigen og Charlotte. Disse sidste forundrede sig over, at frøkenen kunne være så rolig, og blev enige om, at hun vist ikke brød sig meget om Helstone, fordi hun havde været så længe i London. Der stod hun bleg og rolig, mens hun med sine store, alvorlige øjne iagttog alt – enhver nok så ubetydelig omstændighed – omkring sig. Hendes fader var i sakristiet med degnen for at gennemgå papirer, protokoller og Gud ved hvad; og da han kom tilbage, skulle hans egne bøger pakkes ned, hvilket ingen anden end han selv kunne gøre, så det blev rigtigt. Omsider gik folkene ud i køkkenet, og Margaret forlod langsomt og alvorligt det sted på gangen, hvor hun så længe havde stået, og gik igennem den tomme, genlydende sal ud i den tidlige

novemberaftens skumring. Et hindeagtigt slør af let, fin tåge formørkede, men skjulte ikke genstandene, og gav dem et violet eller lilla skær, for solen var endnu ikke rigtig gået ned. Man hørte en rødkælk fløjte – det var måske, tænkte Margaret, den samme rødkælk, som hendes fader så tit havde omtalt som sin vinterkæledægge, og som han med sine egne hænder havde indrettet et hus til henne ved vinduet i sit studerekammer. Træernes blad tog sig prægtigere ud end nogensinde; den første smule frost ville kaste dem alle til jorden. Margaret gik ned ad gangen langs med det gærde, i hvis nærhed pæretræet stod. Hun havde ikke betrådt den, siden hun gik der med Henry Lennox. Det var kun fjorten dage siden! Og alt var så forandret! Hvor var han nu? I London, hvor han levede på sin vante vis, spiste til middag med den vante kreds i Harley Street eller med nogle af sine mere muntre unge venner. Mens hun gik bedrøvet gennem denne tågede og triste have i tusmørket og så alting omkring sig falde og visne og stunde mod undergangen, lagde han måske sine juridiske bøger til side med tilfredshed og vederkvægede sig, som han havde fortalt hende, at han tit gjorde, ved en spadseretur i Temple Gardens, hvor han kunne høre den uartikulerede mumlen af flere tusinde travle folk, der var ham nær nok til at høres, men ikke kunne ses af ham. Her hørtes der ikke en lyd. Rødkælken var flygtet ud i nattens højtidelige stilhed. Af og til blev en hyttedør langt borte åbnet og lukket, ligesom for at optage den trætte arbejder i hans hjem. En listende, krybende, raslende lyd imellem de visne nedfaldende blade i skoven på den anden side af haven, syntes at være lige ved hende. Hun vidste, at det var en krybskytte. Den vilde, eventyrlige frihed i disse menneskers liv havde ofte

gjort indtryk på hendes fantasi; hun følte tilbøjelighed til at ønske dem held; hun frygtede dem ikke. Men i aften var hun angst; hun vidste ikke hvorfor. Hun hørte Charlotte lukke vinduerne og låse dørene til. En lille gren faldt tung til jorden i den nærmeste del af skoven; Margaret løb hurtigt hen til vinduet og bankede på med en skælvende hast.

"Luk mig ind! Luk mig ind! Det er ingen andre end mig, Charlotte!" råbte hun. Hendes hjerte slog først roligere, da hun følte sig i god behold inde i salen, hvor skodderne var sat for vinduerne, og de kendte vægge omgav og beskyttede hende. "Jeg var bange for, at du rent skulle lukke mig ude, Charlotte," sagde hun med et halvt smil.

"Å, frøken, jeg ville såmænd snart have savnet Dem. Jeg har sat teen ind i herrens studerekammer, for der er der hyggeligst."

"Tak, Charlotte, du er en flink pige, og det gør mig ondt, at vi skal skilles ad. Du må skrive til mig, hvis jeg nogensinde kan være dig til hjælp med råd eller dåd. Det vil altid glæde mig at få brev fra Helstone, det ved du nok."

I studerekammeret stod teen på bordet, og kaminilden blussede prægtigt. Margaret satte sig ned på kamintæppet for at varme sig; hun foldede sine hænder omkring sine knæ; hendes hoved sank langsomt ned imod brystet. Men da hun hørte sin faders trin i grusgangen udenfor, rejste hun sig hurtigt op, strøg sit rige, sorte hår tilbage, bortviskede et par tårer, der – uden at hun vidste hvorledes – rullede ned ad hendes kinder, og gik ud for at lukke op for ham.

Han var åbenbart endnu mere nedtrykt end hun. Hun kunne næppe få et ord af ham, selv om hun gjorde sig umage for at

tale til ham om ting, der måtte interessere ham.

"Har du været langt borte i dag?" spurgte hun, da hun så, at han ikke ville nyde noget.

"Jeg har været ved Fordham Beeches. Jeg gik derud for at se til enken Maltby; hun er meget bedrøvet over, at hun ikke har fået sagt dig farvel. Hun siger, at den lille Susanne har kigget ned ad gaden efter dig i flere dage. – Nå, Margaret, hvad fattes dig, mit barn?" ... Disse ord fyldte den stakkels Margarets malurtbæger til randen, og hun hulkede, som om hendes hjerte skulle briste. Mr. Hale rejste sig og gik uroligt op og ned ad gulvet, mens Margaret søgte at gøre vold på sig selv. Hun hørte ham sige til sig selv:

"Jeg kan ikke holde det ud! ... Jeg kan ikke holde ud at se andres lidelser. O, kan det dog ikke gøres om igen?"

"Nej, fader," sagde Margaret i en fast tone, idet hun så vist på ham. "Det er slemt, som det er, men det ville være værre, om man anså dig for en hykler."

Næste morgen rev jernbanen dem ubønhørligt bort fra deres kære Helstone. De havde kastet det sidste blik til den langagtige, lave præstebolig, der var halvt dækket med roser og mispel, og som tog sig hjemligere ud end nogensinde i morgensolen, hvis stråler spillede på dens vinduer. De tøvede indtil det sidste øjeblik med at sætte sig op i vognen, der skulle bringe dem til jernbanestationen. Margaret gjorde sig umage for at komme til at se ud af vognen for at opfange det sidste glimt af det gamle kirketårn på det sted, hvor hun vidste, at det kunne ses ovenover skovens bølgende toppe; men hendes fader huskede det samme, og han havde jo størst adkomst til det

eneste vindue, det kunne ses fra. Hun lænede sig tilbage og gav sine tårer frit løb.

De skulle tilbringe natten i London, i et eller andet roligt hotel. Den stakkels mrs. Hale havde grædt hele dagen, og Dixons sorg gav sig luft i en høj grad af arrighed og i at sørge for, at hendes skørter ikke kom i den allermindste berøring med den uskyldige mr. Hale, som hun betragtede som kilden til alle disse lidelser.

De kørte igennem de velbekendte gader, kom forbi huse, som de tit havde besøgt, og forbi butikker, hvor Margaret tit med utålmodighed havde ventet på, at hendes tante skulle blive færdig med sine indkøb. Det var længe siden, at mrs. Hale havde været i London. Hun så sig derfor nysgerrigt omkring i de forskellige gader og betragtede butikkerne og køretøjerne med højrøstet forundring.

"Se, der bor Harrisons, hvor jeg købte mit udstyr. Gud, hvor der er blevet forandret! De har fået store ruder af spejlglas – de er endnu større, end Crawfords i Southampton. Å, og der! – det er bestemt – nej, det er ikke – jo, det er! ..." osv.

Det var en lang og trist aften, man tilbragte på et værelse højt oppe i et hotel. Mr. Hale gik hen til sin boghandler og aflagde besøg hos et par af sine venner. Alle de mennesker, som de så enten i huset eller ude på gaderne, syntes at ile hen til et eller andet møde. Kun de syntes at være fremmede, venneløse og forladte.

7

Næste dags eftermiddag kørte de – omtrent tyve engelske mil fra Milton – ind på den lille sidebane, der førte til Heston. Heston selv var en lang, bugtet gade, der løb parallelt med kysten, byen havde et ejendommeligt præg, der afveg lige så meget fra de små badesteder i Sydengland, som disse er forskellige fra dem på Kontinentet. Alting så – for at bruge et skotsk ord – "formålsagtigt" ud. Til bøndervognene var der anvendt mere jern, og til seletøjerne mindre læder. Folkene på gaden så alle forretningsmæssige ud. – Man så ingen kitler, ikke engang blandt landboerne; de var gået af brug, fordi de sinkede legemets bevægelse, og maskinerne let kunne tage fat i dem. Alt dette slog hende, da hun og hendes moder næste formiddag gik ud for at søge en lejlighed.

De to nætter i hotellet havde kostet mere end mr. Hale havde ventet, og de tog med glæde de første nette, venlige værelser, som de fandt ledige. Først dér fandt Margaret efter mange dages forløb en smule hvile. Denne hvile havde noget drømmende ved sig, der gjorde den endnu mere tiltrækkende. Noget borte var havet, der med afmålt lyd beskyllede den sandede kyst; nærmere mulæseldrivernes råb. De usædvanlige scener bevægede sig forbi hende ligesom omskiftende malerier. Man vandrede ned til stranden for at indånde søluften, der på denne sandede kyst var mild og varm lige til sidst i november; man så det vidtstrakte, døsige hav og den fintfarvede himmel berøre hinanden, og det hvide sejl på en båd i det fjerne blev til sølv i den blege sol. Det var, som om hendes liv skulle henglide

under en rigdom af drømme, som hun hengav sig til i nuet, forbi hun ikke vovede at tænke på fortiden eller ønskede at skue ind i fremtiden.

Men fremtiden må mødes, hvor barsk den end kan være. En eftermiddag blev man endelig enige om, at Margaret og hendes fader næste dag skulle tage til Milton for at søge en lejlighed. Mr. Hale havde fået et par breve fra mr. Bell og et par fra mr. Thornton; det var ham magtpåliggende at erfare, hvad udsigt til erhverv der tilbød sig for ham der, og dette kunne han ikke opnå på anden måde end ved personligt at begive sig derhen. Margaret vidste, at de burde flytte, men tanken om en fabriksby gjorde et mindre behageligt indtryk på hende, og hun troede, at luften i Heston var gavnlig for hendes moder; hun havde derfor gerne opsat turen til Milton.

I mange mils afstand fra Milton så de allerede en tyk, blyfarvet sky hænge over synskredsen i den retning, hvor byen lå, og skyen tog sig så meget mørkere ud ved modsætningen til den blege og matblå vinterhimmel. De fo'r hurtigt hen igennem lange, lige, triste rækker af regelmæssigt byggede huse. Hist og her rejste der sig en høj, langstrakt, med mange vinduer forsynet fabrik, der udstødte sort, "uparlamentarisk" røg [Note 6)] og noksom forklarede oprindelsen til den omtalte blyfarvede sky. Da de kørte igennem de større og bredere gader fra banegården til hotellet, måtte de standse hvert øjeblik, for store og tungtbelæssede pakvogne spærrede dem vejen.

"Her har vi New Street," sagde mr. Hale; "det er, så vidt jeg ved, hovedgaden i Milton. Bell har tit talt til mig om den, for det er netop den omstændighed, at denne gade fra et stræde er blevet til en stor og befærdet gade, der har forøget værdien af

hans ejendomme så betydeligt. Mr. Thorntons fabrik må ligge et sted her i nærheden."

"Hvor er det hotel, vi tog ind i, fader?"

"Ved enden af denne gade, tror jeg. Skal vi spise frokost, før eller efter at vi har beset de steder, som vi har noteret os efter Milton Times?"

"O, lad os få vore forretninger fra hånden først."

"Som du vil. Så vil jeg blot se efter, om der ikke skulle være et brev til mig fra mr. Thornton."

Der var intet brev til mr. Hale. De drog derfor ud på deres opdagelsesrejse. Tredive pund om året var alt, hvad de var i stand til at give; for det samme beløb kunne de i Hampshire have fået et rummeligt hus og en venlig lille have; her var det derimod umuligt for den pris at få blot det allernødvendigste.

"Vi må vist," bemærkede Margaret, "ty ud til den lejlighed, vi så på i Crampton – hedder forstaden ikke således?"

"Men tapetet!" indvendte mr. Hale. "Hvilken smag! Og så disse tunge gammeldags karnisser!"

"Å, det gør intet til sagen, fader. Du får nok værten til at sætte nyt tapet op i et par af værelserne, – i dem, som moder skal flytte ind i; og dine reoler vil skjule en hel del af det skrigende tapet i spisestuen."

"Hvis du mener det, så vil jeg straks tage hen til denne mr. Donkin, som avertissementet henviser til. Jeg vil kun først følge dig tilbage til hotellet, hvor du kan bestille frokost til os og hvile dig, til jeg kommer tilbage."

I samme øjeblik, som Margaret ville gå ind i sit værelse i hotellet, kom en opvarter hurtigt hen til hende og fortalte

hende, at mr. Thornton ventede på hendes fader og hende i deres værelse.

Margaret lukkede døren op og trådte ind. Hun følte ikke spor af forlegenhed; dertil havde hun alt for megen selskabelig dannelse. Det var hende nok, at det var en mand, der havde forretninger med hendes fader, og som havde vist sig særdeles artig imod denne; hun besluttede derfor at behandle ham med al mulig forekommenhed. Mr. Thornton var langt mere overrasket og forvirret end hun. I stedet for en stille og midaldrende præst trådte en ung dame ind i stuen med et værdigt og frimodigt væsen. – Hendes dragt var meget simpel: en lille fin stråhat, besat med hvide bånd, en mørk silkekjole uden besætning eller garnering, og et stort, ostindisk sjal, der faldt ned om hende i svære folder, og som hun bar som en kejserinde. Han forstod ikke, hvem hun kunne være; han havde vel hørt, at mr. Hale havde en datter, men han havde tænkt sig, at hun var en lille pige.

"Det er formodentlig mr. Thornton?" sagde Margaret efter en pause.

"Vil De ikke tage plads?" vedblev hun. "Min fader fulgte mig til døren i dette øjeblik; men uheldigvis fik han ikke at vide, at De var her, og gik ud for at besørge nogle forretninger. Han vil sagtens være tilbage om få minutter. Jeg beklager meget, at De allerede en gang er gået forgæves."

"Ved De ikke, hvor mr. Hale er gået hen? Måske jeg ville være i stand til at finde ham."

"Hun er gået hen til mr. Donkin i Canute Street. Min fader har i sinde at leje nogle værelser hos ham i Crampton."

Mr. Thornton kendte huset, for han havde efter mr. Bells anmodning taget lejligheden i øjesyn; han havde ment, at huset i Crampton netop var, som det skulle være; men da han nu så Margaret med hendes imponerende væsen og stolte blik, begyndte han at blues ved, at det så så simpelt og næsten uanstændigt ud.

Margaret var træt nu og ville helst have søgt den hvile, hendes fader havde tiltænkt hende; men velanstændigheden bød, at hun engang imellem måtte henvende nogle artige ord til den fremmede mand. Hun havde taget sit sjal af og hængt det hen over ryggen af stolen. Selv sad hun overfor ham og lige for dagslyset; hele hendes skønhed trådte fuldstændig frem for ham; hendes runde, hvide hals trådte frem fra den fyldige, men dog elastiske figur, og hendes øjne mødte hans med rolig, kvindelig frimodighed. Han begyndte allerede at bilde sig ind, at han slet ikke syntes om hende, og på denne måde søgte han at give sig selv oprejsning for den ydmygende følelse af, at mens han så på hende med en beundring, som han ikke kunne bekæmpe, betragtede hun ham med stolt ligegyldighed og antog ham for det, som han i hidsighed hemmeligt kaldte sig selv: et langt, uopdragent menneske, som der ikke var spor af anstand og nethed hos. Hendes rolige kulde forekom ham som foragt, og han harmedes i den grad over det i sit indre, at han følte sig fristet til at gå sin vej og aldrig mere komme tilbage.

Heldigvis kom mr. Hale tilbage i dette øjeblik, og hans fine væsen og høflige undskyldninger forsonede atter mr. Thornton.

Mr. Hale og hans gæst havde meget at fortælle hinanden om deres fælles ven mr. Bell, og Margaret, som var glad ved, at hun ikke mere behøvede at underholde den fremmede, gik hen til

vinduet for at se ud på gaden. Hun var så optaget af dette, at hun næppe hørte, at hendes fader talte til hende, og han måtte gentage sine ord.

"Margaret! Værten i Crampton vedbliver at beundre sit afskyelige tapet, og jeg er bange for, at vi kommer til at beholde det."

"Det var stor skade, fader!" svarede hun og begyndte at overveje, om det ikke skulle være muligt at skjule i det mindste en del af det med hendes skitser, men hun opgav til sidst denne idé, der rimeligvis kun ville gøre ondt værre. Imidlertid bad hendes fader med forekommende gæstfrihed mr. Thornton om at blive og spise frokost med dem. Denne ville have givet efter, hvis Margaret med et ord eller et blik havde understøttet sin faders indbydelse. Han var glad ved, at hun ikke gjorde det, og dog var han samtidig fornærmet på hende for det. Hun nejede dybt og alvorligt for ham, da han gik, og han følte sig mere forlegen og forvirret end nogensinde før i sit liv.

Da de kom tilbage til Heston, havde mrs. Hale tusinde spørgsmål at stille dem ved tebordet.

"Hvorledes er så din korrespondent, denne mr. Thornton?" spurgte hun.

"Spørg Margaret" sagde hendes mand. "Hun har haft tid nok til at gøre hans bekendtskab, mens jeg var ude for at tale med værten."

"Jeg ved virkelig ikke, hvad jeg skal sige om ham," sagde Margaret lidt søvnigt. Så tog hun sig sammen og sagde: "Det er en høj, bredskuldret mand på omtrent – hvor gammel tror du, fader?"

"Jeg antager en tredive år."

"På omtrent tredive år – med et ansigt, der hverken er grimt eller smukt – det er ikke nogen rigtig gentleman, men det kunne man vel heller ikke vente."

"Men heller ikke simpel eller almindelig," faldt hendes fader hende i talen.

"Nej, det har du ret i!" sagde Margaret. "Med et sådant udtryk af bestemthed og kraft kan intet ansigt, om det end var nok så grimt, være hverken simpelt eller hverdagsagtigt. Jeg ville nødigt have noget udestående med ham, for han ser stiv og ubøjelig ud. Han er ganske sikkert både klog og energisk, som en dygtig kræmmer må være."

"Kald ikke de miltonske fabrikanter kræmmere," sagde hendes fader; "de er noget ganske andet og bedre!"

Da de flyttede ind i deres nye lejlighed i Milton, var det forhadte tapet forsvundet. Værten modtog deres tak med megen anstand og lod dem blive i den tro, at han af sig selv havde opgivet sin beslutning om ikke at anskaffe nyt tapet. Det var jo overflødigt at fortælle dem, at hvad han ikke brød sig om at gøre for at føje den velærværdige mr. Hale, der var ubekendt i Milton, det gjorde han kun alt for gerne for at behage mr. Thornton, den rige fabrikant.

8

For at forsone sig med Milton behøvedes mere end et andet tapet; der behøvedes mere – mere, som ikke kunne opnås. Den tykke, gule novembertåge havde indfundet sig og taget al udsigt, da mrs. Hale betrådte sit nye hjem.

Margaret og Dixon havde i to dage haft travlt med at pakke ud og at ordne. Alt havde imidlertid endnu et uordentligt udseende, og udenfor stod der en tyk tåge lige ind på vinduerne, og den strømmede ind gennem alle åbninger.

"Hvorledes, Margaret! skal vi bo her?" spurgte mrs. Hale i største fortvivlelse.

Den sørgmodige tone i dette udbrud gav genlyd i Margarets hjerte. Hun var næppe i stand til at beherske sig selv så meget, at hun kunne sige: "Tågen i London, moder, er undertiden langt værre!"

"Ja, men London kendte du; der havde du mange venner; men her står vi ene og forladte! O, Dixon, hvad er dog dette for et sted!"

"Det må De nok sige; jeg er overbevist om, at det vil blive Deres død, og så ved jeg nok, hvem der vil ... Bi lidt! Det er alt for tungt for Dem at løfte, miss."

"Vist ikke, Dixon; ellers tak," svarede Margaret koldt. "Det bedste, vi kan gøre for moder er, at De gør hendes sovekammer i stand, så hun kan komme i seng, når hun vil, og at jeg går ud og laver hende en kop kaffe."

Mr. Hale var lige så nedslået og trængte i høj grad til Margarets deltagelse.

"Margaret, jeg tror, at dette sted er grumme usundt. Når blot din moders og dit helbred ikke lider under det! Jeg ville ønske, at jeg havde valgt at bo et sted på landet i Wales; her er jo ganske skrækkeligt," sagde han og gik hen til vinduet.

Men det var der intet at gøre ved. De var bosat i Milton og måtte finde sig i at udholde røg og tåge i lang tid. Dagen i forvejen havde mr. Hale desuden med et tungt sind regnet ud, hvor meget deres flytning og de fjorten dages ophold i Heston havde kostet, og han fandt, at næsten hele hans lille beholdning af rede penge var gået med til det. Nej! her var de, og her måtte de blive!

Da Margaret om aftenen overvejede alt dette, satte hun sig ned i sanseløs fortvivlelse.

Hun tabte sig i sørgelige tanker, men til sidst besluttede hun at vende sit sind bort fra det nærværende. Pludselig huskede hun på, at hun havde et brev fra Edith, som hun kun havde kigget kort i i løbet af den urolige formiddag. Det skildrede hende deres ankomst til Korfu, deres sejlads på Middelhavet, deres musik og dans ombord på skibet, det muntre, nye liv, der oplod sig for Edith, det hus, hvor hun boede, og fra hvis balkon man kunne se ud over de hvide klipper og det dybe, blå hav.

Edith skrev flydende og godt, om ikke malerisk. Hun kunne ikke blot gribe det karakteristiske i en scene, men hun kunne fremføre en sådan mangfoldighed af enkeltheder for Margaret, at hun fik et klart billede af det hele. Kaptajn Lennox og en anden officer, der for nylig havde haft bryllup, beboede i fællesskab en villa, som lå højt oppe på de skønne, stejle klipper, der hang ud over havet. Hvor sent det end var på året, syntes de dog at tilbringe deres dage med ture til søs og til lands; Edith

tilbragte dagene under åben himmel i fryd og glæde, og hendes liv syntes, ligesom den dybe, blå hvælving over hendes hoved, at være frit for alle skyer. Hendes mand havde sin eksercits at passe, og hun – den mest musikalske officersfrue på øen – afskrev den nyeste og mest yndede engelske musik til brug for musikkorpset. Hun håbede af inderste hjerte, at Margaret, hvis regimentet kom til at ligge på Korfu i flere år, ville komme og aflægge hende et langt besøg. Hun spurgte Margaret, om hun huskede den middag netop i dag for et år siden, da de havde set kaptajn Lennox for første gang.

Jo! Margaret huskede det godt. Mindet om den rige luksus i hele arrangementet, det smukke, prægtige bohave, det store hus, den uforstyrrede ro, der var udbredt over gæsterne – alt dette trådte hende levende for øje, som en påfaldende modsætning til det nærværende øjeblik. De sædvanlige middagsgilder, visitterne, butiksbesøgene, assembléerne – alt dette gik nu sin uforstyrrede gang, selv om hendes tante Shaw og Edith ikke var der længere, og hende savnede man naturligvis endnu mindre. Hun tvivlede om, at nogen i hele denne kreds nogensinde tænkte på hende, undtagen måske Henry Lennox. Han ville, vidste hun nok, også søge at glemme hende. Hun havde jo tit hørt ham prale af sin evne til at jage enhver ubehagelig tanke fra sig. Hun tænkte nu på, hvorledes alt *kunne* have været anderledes, hvis hun havde givet ham sit Ja. Men idet hun overvejede, hvad der *kunne* have været, blev hun taknemmelig mod Gud for det, som *var*. Margaret rejste sig og begyndte langsomt at klæde sig af. Hun faldt i søvn under et glad håb; men hvis hun havde vidst, hvor længe det ville vare, inden dette håb skulle gå i opfyldelse, ville hun have fortvivlet.

Årstiden var særdeles ubehagelig. Hendes moder skrantede til stadighed, og Dixon med, skønt Margaret ikke kunne gøre hende mere vred, end når hun søgte at skåne hende for et eller andet arbejde. De kunne ikke finde en pige til at hjælpe hende.

Mr. Hale fik ved mr. Bells og mr. Thorntons hjælp adskillige elever. De var i reglen i den alder, da drenge ellers endnu holdes i skolen; men efter de anskuelser, der var de herskende i Milton, måtte et menneske for at blive en dygtig industridrivende, allerede fra barnealderen vænne sig til livet i fabrikken, på kontoret eller i pakhuset. De fleste af fabrikanterne søgte derfor at anbringe deres sønner, når de var fjorten eller femten år gamle, hvorved disse måtte gå glip af al kendskab til litteraturen og al højere dannelse. Der var imidlertid nogle forældre, der var mere fornuftige, og nogle unge mennesker, der havde forstand nok til at indse deres egen mangel og stræbe at afhjælpe den. Ja, der var endog enkelte, der ikke længere var ynglinge, og som dog alvorligt erkendte deres egen uvidenhed og nu i en senere alder søgte at lære, hvad de burde have lært for længe siden. Mr. Thornton var måske den ældste af mr. Hales elever, og han var tillige hans kæreste.

Margaret søgte af al magt at give dette hendes faders forhold til mr. Thornton fasthed og styrke; for hun mærkede, at hendes moder betragtede dette sin mands nye bekendtskab med skinsyge øjne. Så længe hans tid udelukkende var optaget af hans bøger og hans sognefolk, således som i Helstone, syntes hun ikke at tage hensyn til, om hun så ham meget eller ikke; men nu, da han længtes efter hver time, han skulle være sammen med mr. Thornton, syntes hun fornærmet og

misfornøjet, som om han for første gang vragede hendes selskab.

Efter at mr. Hale havde levet et roligt liv i en landsbypræstegård i en snes år eller længere, var der noget blændende for ham i den energi, der så nemt forstår at magte store vanskeligheder; den mægtige kraft i de miltonske maskinerier og hos de miltonske mænd påvirkede ham som noget ophøjet, som han bøjede sig for, uden at han søgte at gøre sig rede for enkelthederne i denne indflydelse. Margaret kom mindre ud. Det hændte sig imidlertid, at hun gjorde bekendtskab med et par af dem, der hører til den fattige og fortrykte klasse af samfundet.

Det faldt i Margarets lod, at hun måtte opsøge en tjenestepige til at hjælpe Dixon med at gøre det grove arbejde i huset.

Margaret gik altså rundt til slagtere, urtekræmmere osv. for at finde et sådant eksemplar; men hendes håb blev svagere for hver uge, efterhånden som hun fandt, hvor vanskeligt det var at finde noget tyende, der ikke foretrak den bedre løn og den større uafhængighed, som fulgte med fabriksarbejdet. Det var en slags pine for Margaret at gå ene ud i denne travle, larmende by. Mrs. Shaws ideer om det passende havde altid fået hende til at forlange, at en tjener skulle ledsage Edith og Margaret, når de gik udenfor Harley Street. Dengang var dette følgeskab hende en byrde; nu trængte hun til sådan en ledsager.

I den kant af byen, hvor Crampton lå, havde fabriksfolkene især deres gang. I stræderne deromkring lå en mængde fabrikker, hvorfra der udgød sig strømme af mandfolk og fruentimmer to eller tre gange om dagen. Inden Margaret

havde erfaret, på hvilke tider de kom og gik, havde hun det uheld idelig at møde dem. De stormede i almindelighed frem med kække, frygtløse ansigter, de lo og spøgte højt og lydeligt, og deres latter og spøg gjaldt især alle dem, der syntes at stå over dem i stand eller vilkår. Lyden af deres uforfærdede stemmer og deres ligegyldighed for alle de sædvanlige regler for høflighed på gaden forskrækkede Margaret lidt i begyndelsen. Pigerne gjorde bemærkninger over hendes dragt, ja følte på hendes sjal og kjole for at erfare af hvilket stof de egentlig var; én eller to gange gjorde de hende endog spørgsmål angående en eller anden artikel, som de især beundrede. De røbede en sådan ukunstlet tillid til hendes kvindelige sympati med deres kærlighed til pynt og til hendes venlighed, at hun med glæde besvarede disse forespørgsler, så snart hun forstod dem, og altid smilede ad deres bemærkninger. Hun brød sig heller ikke om at møde nok så mange piger, hvor højrøstede og støjende de end var; men mandfolkene, der på den samme frie, ugenerte måde gjorde bemærkninger, ikke over hendes dragt, men over hendes person, blev hun skiftevis bange for og forbitret på. Hun, der hidtil havde ment, at selv den delikateste hentydning til hendes udvortes var en fornærmelse, måtte finde sig i en ufordulgt beundring fra disse åbenmundede folks side. Men selve deres åbenmundethed viste, hvor lidet de havde i sinde at fornærme hende, hvilket hun ville have indset, hvis hun havde været mindre forskrækket over al den forvirrede støj og trængsel. Hendes skræk fremkaldte en øjeblikkelig fortørnelse, der farvede hendes kinder purpurrøde og bragte hendes mørke øjne til at lyne, når hun hørte nogle af deres ytringer. Blandt det, de sagde, var der imidlertid andre ting, der, når hun nåede

hjemmets trygge havn, morede hende på samme tid, som de oprørte hende.

Da hun for eksempel en dag var kommet forbi en flok arbejdere, råbte én af dem der kom bagefter: "Deres smukke ansigt, skønne miss, gør dagen endnu klarere." Da hun en anden dag sig selv uafvidende smilede ad et indfald, hun fik, tiltalte en fattigt klædt midaldrende arbejder hende med ordene: "De må vel smile, smukke jomfru; der er nok, der ville smile, hvis de havde så smukt et ansigt!" Denne mands udseende var så kummerfuldt, at Margaret ikke kunne andet end smile til gengæld; for det glædede hende, at hendes udvortes, sådan som det var, havde haft magt til hos ham at fremkalde en glad tanke. Han syntes at fatte hendes erkendtlige øjekast, og de så bekendt på hinanden, hver gang tilfældet lod dem mødes. De havde aldrig vekslet et ord, og det var blevet ved den første kompliment. Margaret interesserede sig alligevel mere for denne mand end for nogen anden person i Milton. Hun havde et par gange om søndagen set ham gå med en ung pige, der åbenbart var hans datter, og som om muligt så endnu sygeligere ud end han selv.

En dag havde Margaret og hendes fader været ude på markerne omkring byen. Hun havde samlet nogle af de blomster, der groede på gærderne og i vejgrøfterne: violer, svaleurter og deslige, mens hun i sit hjerte længtes efter Sydenglands blomsterverden. Hendes fader havde forladt hende, da han skulle til sine forretninger i Milton. På hjemvejen mødte hun sine simple venner. Pigen så længselsfuldt efter blomsterne; Margaret rakte hende dem, og hendes lyseblå øjne opklaredes, da hun tog dem. Faderen sagde:

"Tak, frøken. Betsy og jeg vil aldrig glemme Deres artighed. De er nok ikke fra denne kant af landet?"

"Nej," sagde Margaret halvt sukkende. "Jeg er kommet fra Syden – fra Hampshire."

"Det er nok hinsides London? Og jeg er kommet fra Burnley-egnen omtrent fyrre mil nordpå. Nord og syd, er altså, som det lader, kommet hinanden i møde og er blevet gode venner på dette skumle, forrøgede sted."

Margaret havde sagtnet sin gang for at følges med arbejderen og hans datter, for på grund af den sidstes svaghed gik de noget langsomt. Hun talte nu med pigen, og hendes stemme røbede en øm deltagelse, der gjorde faderens hjerte godt.

"Jeg frygter, at De ikke er meget stærk?"

"Nej," sagde pigen, "og det bliver jeg heller aldrig."

"Nu kommer foråret," sagde Margaret trøstende.

"Hverken forår eller sommer kan nytte mig," sagde pigen roligt.

Margaret så på faderen, som om hun ventede en modsigelse fra hans side eller i det mindste en eller anden ytring, der var mindre håbløs end datterens ord. Men i stedet tilføjede han:

"Jeg er bange for, at hun siger sandt. Jeg er bange for, at det allerede er kommet for vidt med hende."

"Hvor *jeg* går hen, vil jeg få både forår og blomster og skinnende klæder tillige," sagde pigen med et tungsindigt smil.

"Stakkels tøs, stakkels tøs!" sagde hendes fader med sagte røst. "Det er der ingen, der ved, men det er godt, at det er en trøst for dig, min stakkels tøs. O jeg arme mand! Længe kan det ikke vare."

"Hvor bor De? Vi må uden tvivl være naboer, siden vi mødes så tit på denne vej?" spurgte Margaret.

"I Frances Street nummer 9, den anden gade til venstre, når De kommer forbi *Den gyldne Drage*."

"Og Deres navn? Det må jeg ikke glemme."

"Jeg skammer mig ikke ved mit navn. Jeg hedder Nicholas Higgins. Og hun der hedder Betsy Higgins. Hvorfor spørger De ellers om det?"

"Jeg tænkte på … jeg havde i sinde at komme hen og se til Dem," svarede hun, noget forlegen over dette spørgsmål. Hun frygtede for, at det kunne se ud som påtrængenhed, og noget sådant læste hun også i mandens øjne.

"Jeg holder ikke videre af at se fremmede folk i mit hus," sagde han; men da han så hende rødme ved denne bemærkning, tilføjede han i en formildende tone: "Men De er jo egentlig en udlænding her og kender vist ikke så mange, og De har givet mit pigebarn blomster med Deres egen hånd; – kom De kun, hvis De har lyst."

Dette svar morede Margaret, men det krænkede hende tillige, og hun vidste ikke rigtigt, om hun ville gå et sted hen, hvor hun kun fik lov til at komme som en nådessag. Da de nåede Frances Street, standsede den unge pige et øjeblik og sagde:

"De må ikke glemme at komme og se til os."

"Nej, nej," sagde faderen utålmodigt, "Hun kommer nok: hun er kun en smule stødt, fordi hun mener, at jeg kunne have talt høfligere til hende; men hun besinder sig nok og kommer alligevel. Jeg kan læse i hendes stolte smukke ansigt lige så tydeligt som i en bog. Kom nu, Bess; fabriksklokken ringer."

Mens Margaret gik hjem, undrede hun sig over sine nye venner og smilede ved tanken om, at manden havde kunnet se på hende, hvad der foregik i hendes sjæl. Fra denne dag af fik Milton et lysere udseende i hendes øjne. Det var ikke de lange, kølige forårsdage, der frembragte denne forandring; det var heller ikke tiden, der forsonede hende med den by, hvor hun nu havde fået et nyt hjem. Det var, fordi hun havde fundet mennesker, som hun kunne skænke sin deltagelse.

9

Dagen efter at Margaret havde truffet Higgins og hans datter, kom mr. Hale på en usædvanlig tid op i den lille dagligstue ovenpå. Han gik hen til forskellige genstande i værelset, ligesom for at undersøge dem; men Margaret så, at det blot var en vis ængstelse hos ham, og at han egentlig kun søgte at skille sig af med noget, som han ønskede at sige, men frygtede for at komme frem med. Endelig kom det.

"Kære kone!" sagde han, "jeg har bedt mr. Thornton komme til os i aften."

Mrs. Hale lå tilbage i sin lænestol; hendes øjne var lukket, og i hendes ansigt sås et smerteligt udtryk, der i den sidste tid var blevet hende til vane. Men ved sin mands ord vågnede hun og istemte sin sædvanlige jeremiade.

"Mr. Thornton! – og i aften! Hvad i alverden skal han her? Dixon er netop i færd med at vaske mine musselinskjoler og mine kniplinger, og der er ikke noget blødt vand at få med disse fæle østenvinde, som man uden tvivl har hele året igennem her i Milton."

"Vinden vender sig nok, kære kone," sagde mr. Hale, idet han så ud efter røgen, der kom drivende ind østfra; han forstod sig nemlig ikke synderligt på kompasstregerne, eller indrettede dem snarere efter eget forgodtbefindende og efter omstændighedernes bydende.

"Fortæl mig ikke det!" svarede mrs. Hale, idet hun med en kuldegysen svøbte sit sjal endnu tættere om sig. "Men enten vi

så får østen- eller vestenvind, så kommer der da ingen til os i det vejr!"

"Man kan høre, at du aldrig har set mr. Thornton, moder!" bemærkede Margaret. "Han ser ud som en mand, der netop har sin glæde af at bekæmpe enhver modstand. Jo mere det regner og blæser, desto mere sikker kan vi være på, at han kommer. Jeg vil derfor gå ud og hjælpe Dixon; for jeg ved, han ikke kender nogen større morskab end at tale med fader. Jeg længes også selv efter at se din Pythias, fader! Du ved, at jeg har set ham én gang, og dengang vidste vi slet ikke, hvad vi skulle sige til hinanden."

"Jeg tror ikke, at du nogensinde vil komme til at synes om ham, Margaret. Han er ikke nogen damehelt."

Margaret slog med hovedet med en foragtelig bevægelse.

"Jeg nærer aldeles ingen beundring for damehelte, fader, men mr. Thornton kommer her som din ven og som en mand, der har vidst at vurdere dig efter fortjeneste."

"Ja, han er såmænd i den henseende den eneste i Milton," sagde mrs. Hale.

"Desto mere vil vi sørge for, at han bliver vel modtaget og får nogle kokoskager. Dixon vil føle sig smigret, når vi beder hende om at lave nogle, og jeg vil påtage mig at pibe dine kapper så længe, moder."

Margaret ønskede mange gange i dagens løb, at mr. Thornton sad på Bloksbjerg. Hun havde tænkt sig et ganske andet liv den dag: hun ville have skrevet et brev til Edith, læst et godt stykke i Dante og aflagt et besøg hos Higgins. Men i stedet sad hun hele dagen og pibede kapper og hørte på Dixons jeremiader, og da

hun endelig var færdig, måtte hun endda formilde og berolige sin moder, der med stor utilfredshed sagde til hende:

"Ja, det skulle nogen havde sagt mig, dengang jeg var miss Beresford og en af grevskabets skønheder, at en datter af mig skulle stå en halv dag i et lille mørkt køkken og pibe kapper som en tjenestepige, fordi vi skulle se en fabrikant hos os til aften!"

"Men moder dog!" sagde Margaret i en kærligt bebrejdende tone. "Jeg har intet imod hverken at stryge eller pibe eller gøre noget som helst andet arbejde for din skyld eller faders. Jeg bliver nok den, jeg er alligevel, selv om jeg skulle komme til at skure gulv eller vaske tallerkener! Jeg er nu lidt træt; men om en halv time kan jeg gerne begynde forfra igen." Margaret rejste sig langsomt op og gik ind i sit værelse.

I mr. Thorntons hus foregik der på samme tid en scene, som havde en del til fælles med denne, men dog var temmelig forskellig. En mager og knoklet gammelagtig dame sad og arbejdede i en dyster, men smukt møbleret spisestue. Hendes træk og figur var snarere stærke og tunge end egentlig svære, og hendes ansigt havde et ualmindelig strengt og bestemt udtryk.

Hun bar en pyntelig, tyk, sort silkekjole, hvori man ikke få en eneste afslidt eller falmet tråd, og hun var i færd med at reparere en meget stor, særdeles fin borddug, som hun ind imellem holdt op for dagslyset for at opdage, om der var flere tynde steder, der trængte til en omhyggelig behandling. Der var ikke en bog i hele værelset med undtagelse af Matthew Henrys bibelforklaringer, som der lå hele seks bind af midt på den mægtige buffet, i hvis ene side der stod en temaskine, mens den anden indtoges af en lampe. I et værelse dybere inde var der

nogen, som øvede sig på et fortepiano. Der blev udført et salonstykke, som blev spillet overmåde hurtigt; hver tredje node i gennemsnit var enten utydelig eller blev ligefrem sprunget over, og af de dybe toner var de halve fuldkommen falske, men det syntes ikke at genere den spillende det allermindste. Mrs. Thornton hørte trin, der var lige så bestemte som hendes egne, udenfor døren til spisestuen.

"Er det dig, John?"

Hendes søn lukkede døren op og trådte ind i stuen.

"Hvorfor kommer du så tidligt hjem? Jeg troede, at du skulle drikke te hos denne mr. Hale eller hvad han hedder?"

"Det skal jeg også, moder. Jeg kommer hjem for at klæde mig om."

"Klæde dig om! Hm! Da jeg var pige, nøjedes de unge mennesker med at klæde sig om én gang om dagen. Hvad behøver du at klæde dig om for at gå hen og drikke en kop te med en gammel landsbypræst?"

"Mr. Hale er en gentleman, og hans kone og datter er særdeles fint opdraget."

"Kone og datter! Giver de også undervisning? Hvad bestiller de? Dem har du aldrig omtalt."

"Nej, moder! For jeg har aldrig set mrs. Hale; jeg har kun set datteren en eneste gang i en lille halv time."

"Tag dig i agt, at du ikke lader dig fange af en fattig pige."

"Jeg er ikke så let at fange, moder! Det ved du vist også godt. Men jeg holder ikke af at høre miss Hale blive omtalt på denne måde. Jeg har aldrig lagt mærke til, at nogen ung dame har prøvet på at fange mig hidtil, og jeg tror heller ikke, at der

overhovedet er nogen, der har gjort sig denne frugtesløse ulejlighed."

Mrs. Thornton var ikke den, der plejede at give efter.

"Ja, jeg siger blot: tag dig i agt," vedblev hun. "Måske vore miltonske piger har for megen takt til at kaste deres garn ud efter mænd; men denne miss Hale kommer fra de aristokratiske grevskaber, hvor man, efter hvad jeg har hørt fortælle, betragter enhver velhavende mand som en god prise."

Mr. Thornton rynkede panden.

"Jeg vil blot sige dig, moder," sagde han med et hånligt smil, "at den eneste gang, jeg har set miss Hale, behandlede hun mig med en fornemhed, der smagte stærkt af foragt. Hun holdt sig i en sådan afstand fra mig, som om hun havde været en dronning og jeg hendes undersåt. Vær du kun ganske rolig, moder, og giv dig tilfreds!"

"Nej! jeg er hverken rolig eller tilfreds. Hvad ret havde hun, den datter af en frafalden præst, til at sætte næsen så højt i sky overfor dig? Jeg ville såmænd ikke klæde mig om for deres skyld – det storagtige pak –, hvis jeg var i dit sted."

Hendes søn forlod værelset, idet han sagde:

"Mr. Hale er en god, venlig og lærd mand og slet ikke storagtig. Hvordan hans frue er, skal jeg sige dig i aften, hvis du bryder dig om at høre det." Han lukkede døren og gik.

"Foragte min søn!" mumlede den gamle, "behandle ham som sin undersåt – det kan jeg lide! Hm! Jeg gad vide, hvor hun vil finde mage til ham! Der er ikke sådan en søn eller mand til i hele verden! Nej se mig til den opblæste tingest! At ville foragte *min* søn!"

10

Det var temmelig sent, da mr. Thornton forlod huset og gik hurtigt ad Crampton til. Kirkeuret slog halv otte, da han stod ved døren og ventede på at høre Dixons afmålte trin; hun var nemlig dobbelt så langsommelig som ellers, når hun skulle nedværdige sig til at lystre klokken. Han blev vist ind i den lille dagligstue, hvor han venligt blev modtaget af mr. Hale, som førte ham op til sin kone. Hendes blege ansigt og indhyllede skikkelse indeholdt en tavs undskyldning for den mindre forekommende måde, hun hilste ham. Margaret tændte netop lampen, idet han trådte ind. Den kastede et smukt lys ind i det mørke værelse, der dannede en slags modsætning til det, han netop havde forladt; det var smukt, rummeligt, men uden tegn til kvindelig beboelse, undtagen netop på det sted, hvor hans moder sad. Det var rigtignok en sygestue; men hans moder foretrak at sidde der, og hendes vilje var en famlielov. Dagligstuen her var ikke af denne beskaffenhed. Her fandtes ingen forgyldning, ingen spejle, ikke så meget som en stump glas, der kunne genspejle lyset og gøre samme tjeneste som vandet i et landskab; ved vinduet overfor døren stod der et åbent dameskrivebord, i det andet fandtes der en opsats med en høj, hvid porcelænsvase, hvorfra der hang ranker af engelsk vedbend, lysegrøn birk og blodbøg. Rundt omkring i værelset stod der nette arbejdskurve, og bøger, som man ikke satte pris på for bindenes skyld alene, lå på et bord, som om de netop var kommet der. Bag ved døren stod et dækket tebord, og på den hvide dug prunkede kokoskager og en kurv fuld af appelsiner

og rødmossede paradisæbler. Margaret stod ved tebordet i en blegrød musselinskjole. Hun syntes ikke at lægge mærke til samtalen, men var udelukkende beskæftiget med tekopperne, blandt hvilke hendes runde elfenbenshvide hænder bevægede sig med uforlignelig ynde. På den ene af sine smuktformede arme bar hun et armbånd, der havde den vane at glide ned over hendes runde håndled. Mr. Thornton lagde mærke til, hvorledes hun idelig satte denne urolige prydelse på plads igen; han hørte ikke nær så godt efter, hvad hendes fader sagde. Han syntes henrykt over at se hende utålmodigt skyde armbåndet op, indtil det sluttede sig tæt omkring det fine håndled, og han var lige så fortryllet over at bemærke, hvorledes det gik løst igen og atter gled ned. Han var nær ved at udbryde: "Nu falder det igen!"

Hun rakte ham en kop te med en halvt trodsig mine; men hendes blik greb det øjeblik, da han skulle have en ny kop, og han selv længtes næsten efter det. Margaret led endnu af hovedpine, hvilket hendes blege ansigt og hendes tavshed nok kunne have bevidnet; men det var hendes faste beslutning hellere at kaste sig ind i brechen, hvis der skulle opstå nogen lang og upassende tavshed, end at hendes faders ven, yndling og gæst skulle have grund til at beklage sig over mangel på opmærksomhed. Men samtalen gik sin gang, og Margaret satte sig med sit arbejde hen til sin moder, da tetøjet var taget bort.

Mr. Thornton og mr. Hale havde begge travlt med at fortsætte et emne, der var kommet på bane, da de sidst sås. Margaret vaktes af sine drømme ved en sagte udtalt hverdagsbemærkning fra hendes moder, og idet hun pludselig så op fra sit arbejde, blev hun overrasket ved forskellen i hendes faders og mr. Thorntons ydre, der tydeligt nok vidnede om

aldeles modsatte naturer. Hendes fader var spinkel og fin, hvad der gjorde, at han så højere ud, end han virkelig var, når man ikke, som i dette øjeblik, så ham ved siden af en andens høje og imponerende skikkelse. Trækkene i hans ansigt var bløde og ubestemte; der gik tit en vis bevægelse hen over dem, der forrådte enhver selv den ubetydeligste sindsbevægelse; hans øjenlåg var store og hvælvede og gav hans øjne en ejendommelig blød skønhed, der næsten var kvindelig. Øjenbrynene dannede en fin bue, men fjernedes ved selve de drømmende øjenlågs størrelse meget langt fra øjnene. Mr. Thornton ansigt udmærkede sig derimod ved et par klare, dybtliggende og alvorlige øjne, der, uden at være ubehageligt gennemtrængende, syntes skarpe nok til at trænge ind i de allerinderste folder af det, som han betragtede. Linjerne i hans ansigt var få, men så bestemte, som om de var mejslet i marmor, læberne var tæt sammenpressede over en række tænder, der var så fejlfrie og skønne, at det var, som om solen pludselig brød frem, når et sjældent, klart smil pludselig lyste fra hans øjne og forandrede hele hans udseende således, at det ikke længere betegnede en streng og modig mand, som var rede til at gøre og vove alt, men denne levende, oprigtige glæde over øjeblikket, der kun sjældent viser sig så uforbeholdent undtagen hos børn. Margaret syntes godt om dette smil; det var det første, som hun havde beundret hos sin faders nye ven, og den modsatte karakter, der trådte frem i alle disse enkeltheder hos dem begge, syntes at forklare den tiltrækkende magt, som de åbenbart udøvede på hinanden.

Hun ordnede sin moders uldgarnsbroderi og faldt i tanker på ny. Mr. Thornton glemte hende så fuldstændigt, som om hun

slet ikke havde været i værelset; i den grad var han optaget af at forklare mr. Hale, hvilken udmærket kraft og dog tillige fin akkuratesse der fandtes hos damphammeren, hvorved mr. Hale mindedes om de vidunderlige fortællinger om tjenende ånder i *Tusind og én Nat* – disse ånder, der i det ene øjeblik når fra himlen til jorden og udfylder hele det rum, der begrænses af horisonten, og i næste øjeblik lydigt lader sig sammenpresse i et kar, som kan bæres af en barnehånd.

"Og denne mægtige opfindelse, denne en gigantisk tankes udførelse i praksis undfangedes af en mand i vor egen gode by. Denne samme mand har det i sin magt at gøre endnu større underværker, og jeg tør påstå, at vi har mange iblandt os, der straks kan indtage hans plads og optage den kamp, der nøder og vil nøde al materiel magt til at vige for videnskaben."

"Deres ord minder mig om det gamle vers:

Et hundred kaptajner i England jeg har,
hver enkelt så god, som han."

Ved dette citat så Margaret pludselig i vejret med et spørgende udtryk i sit blik. Hvor i alverden var de pludselig kommet fra fabrikkerne til Chevy Chace [Note 7)]?

"Det er ikke store ord af mig," svarede mr. Thornton; "det er kun simple kendsgerninger. Jeg vil ikke nægte, at jeg er stolt af at tilhøre en by – eller jeg skulle måske snarere sige et distrikt – der har været vuggen for så storartede opfindelser. Jeg vil hellere her være en arbejder, der slæber og slider – ja som aldeles må undvære held og lykke – end jeg vil leve et kedsommeligt og sorgløst liv i de gamle, udtømte gruber, som De kalder det mere aristokratiske selskab nede i det sydlige.

Man ville der klæbe sig fast ved honningen, og rent tabe evnen til at løfte sig og flyve."

"De tager fejl," sagde Margaret. Den dadel, der var udtalt over hendes elskede Sydengland, æggede hende til et varmt og heftigt forsvar, der bragte hendes kinder til at rødme. "De kender intet til Sydengland. Er der mindre foretagelsesånd, fremskridt og eventyrlig handelsånd, så er der også færre lidelser. Jeg ser her folk gå omkring, der ser ud, som om de skulle gå i jorden af græmmelse – folk, der ikke blot ser ud til at lide, men til at hade. I Syden har vi vel også vore fattige; men deres ansigter har ikke dette harmfulde udtryk, som jeg ser her. De kender ikke Sydengland, mr. Thornton."

"Tør jeg til gengæld sige, at De ikke kender Nordengland?" spurgte han i en mild tone, da han så, at han virkelig havde såret hende.

Hun iagttog en urokkelig tavshed; for hun længtes så stærkt efter de kære steder, hun havde forladt i Hampshire, at hendes stemme ville blive usikker og skælvende, hvis hun skulle være nødt til at tale.

"I ethvert tilfælde vil De dog indrømme, mr. Thornton," sagde mrs. Hale, "at De intetsteds i Sydengland vil træffe en så tilrøget og uvenlig by som denne."

"Jeg tør ikke forsvare den imod denne beskyldning," svarede mr. Thornton smilende. "Forresten er hele maskineriet ved bomuldsfabrikationen – jeg mener ikke maskinen af træ og jern – så nyt, at det intet under er, om det ikke straks er godt i enhver henseende. Hvad var det vel for halvfjerds år siden? Og hvad er det ikke nu? Man bragte os dengang nogle rå, utilberedte materialier sammen; folk, der stod på samme trin i

dannelse og formue, trådte pludselig i forhold til hinanden som herrer og arbejdere; nogle af dem var nemlig klartseende nok til at øjne den store fremtid, der lå skjult i sir Richard Arkwrights ufuldkomne model [Note 8)]. Det hurtige opsving, denne lige så gode som nye forretning tog, gav disse første herrer en umådelig rigdom og magt – jeg mener ikke blot over arbejderne; jeg mener over køberne – over hele verdensmarkedet. Jeg kan for eksempel anføre Dem et avertissement, der for næppe halvtreds år siden var indrykket i et miltonsk blad og lød på, at den og den (en af det halve dusin calico-trykkere på den tid) ville lukke sit udsalg hver dag klokken tolv, og alle købere måtte komme før den tid. Tænk Dem blot en mand, der i vore dage således foreskrev den tid, hvor han ville sælge og ikke sælge. Nu om stunder tror jeg, at hvis en god kunde fik det indfald at komme ved midnatstid, ville jeg stå op af sengen og modtage hans ordrer med hatten i hånden."

Margarets læbe krummede sig. Hvorledes det imidlertid gik eller ej, måtte hun høre efter; hun kunne ikke længere tabe sig i sine egne tanker.

"Jeg omtaler blot dette," vedblev han, "for at vise, hvilken næsten ubegrænset magt fabrikanterne havde ved begyndelsen af dette århundrede. Disse folk blev svimle ved det. Fordi en mand var heldig i sine foretagender, var der ikke nogen grund til at antage, at han var lige så fornuftig i alt andet. Tværtimod kvaltes hans retfærdighedsfølelse og hans jævnhed tit for en stor del under den rigdomsmasse, der kom bag på ham, og man fortæller underlige historier om den vilde levevis, hine første bomuldsgrever hengav sig til på deres galladage. Der kan heller

ingen tvivl være om, at de tyranniserede deres arbejdere. De kender det gamle ord, mr. Hale, som siger: 'Lad en tigger komme til hest, og han vil ride til Fanden selv' – nogle af disse største fabrikanter red virkelig til Fanden og det på en storslået måde: de knuste deres medmenneskers ben og kød under hovene af deres heste uden at gøre sig nogen samvittighed af det; men efterhånden indtrådte reaktionen: der blev flere fabrikker og flere herrer, og der behøvedes flere arbejdere. Herrernes og arbejdernes magt trådte snart i et ligeligere forhold til hinanden, og nu er kampen så temmelig i gang mellem os. Vi ville næppe finde os i en voldgiftskendelse, men endnu mindre i en indblanding i vor sag af den, der kun har et overfladisk kendskab til sagens virkelige sammenhæng, selv om det også skulle være det høje Parlament."

"Hvorfor kalder De det en kamp imellem de to klasser?" spurgte mr. Hale.

"Jeg tror, at navnet er rigtigt, for så vidt som klogskab og fornuft altid er modsatte uvidenhed og kortsynethed og fører kamp med dem. Det er noget af det smukkeste ved vort system, at en arbejder ved sin egen anstrengelse og sit gode forhold kan hæve sig fra tjener til herre, at enhver, der opfører sig hæderligt og besindigt og opfylder sine pligter, går over i vor klasse, om end ikke som fabriksherre, så dog som opsynsmand, kasserer, bogholder eller skriver."

"De betragter altså alle, som det ikke lykkes at hæve sig og komme frem i verden, som Deres fjender?" sagde Margaret.

"Ja, i det mindste som deres egne fjender," sagde han hastigt og en smule stødt over den stolte misbilligelse, der lå både i hendes udtryk og tone. "Og De kan være overbevist om, miss, at

det er ikke uden grund. For seksten år siden døde min fader i armod, og jeg blev taget ud af skolen og skulle pludselig være en mand. Jeg havde en prægtig moder, en kvinde med en stærk ånd og en energisk karakter. Vi tog til en lille købstad, hvor man kunne leve billigere end i Milton, og hvor jeg blev anbragt i en klædekræmmerbutik. Vor indtægt beløb sig til femten shilling om ugen, som tre mennesker skulle ernære sig af. Min moder indrettede det således, at jeg regelmæssigt henlagde de tre af disse femten shilling. Dette var begyndelsen; det lærte mig selvfornægtelse. Nu, da jeg er i stand til at skaffe min moder alle mulige bekvemmeligheder, takker jeg hende ved enhver lejlighed i mit hjerte for den opdragelse, hun gav mig, mens tid var. Nu, da jeg føler, at jeg for mit vedkommende hverken har min gode lykke eller egen fortjeneste eller talent, men simpelthen den levemåde, som lærte mig at foragte nydelser, at takke for hvad jeg har bragt det til, – nu tror jeg, at de lidelser, som miss Hale siger at de miltonske arbejderes ansigter bærer præg af, ikke er andet end den naturlige straf for deres udskejelser i en tidligere periode af deres liv."

"Ja, men *De* har den fordel, at De dog har fået en god undervisning," bemærkede mr. Hale. "Den overordentlige nydelse, De nu læser Homer med, siger mig, at De ikke kommer til den som til en ukendt bog; De har læst den tidligere og opfrisker nu blot Deres gamle kundskaber."

"De har ret – jeg har rigtignok stavet mig igennem den i skolen; ja jeg blev endda betragtet som en ret dygtig klassiker dengang, skønt mit latin og græsk er gået pokker i vold siden. Men hvad nytte har jeg vel haft af det i min nuværende stilling? Ingen."

"Det er jeg dog ikke enig med Dem i; De har dog vist følt Dem opmandet ved den heroiske simpelhed i det homeriske liv."

"Ikke det mindste!" udbrød mr. Thornton. "Jeg havde alt for travlt med at kæmpe med de levende for at fortjene mit brød, til at jeg skulle have haft tid til at tænke på de døde. Nu er det en anden sag; nu kan jeg vende tilbage til disse gamle fortællinger og nyde dem til fulde."

"Ja, *jeg* siger naturligvis, at der er intet, der kan sammenlignes med læder [Note 9)]," sagde mr. Hale leende.

Mr. Thornton rejste sig for at tage afsked. Han gav præsten og hans frue hånden og gik hen til Margaret for at tage afsked på samme måde, således som det var skik og brug der på stedet; men Margaret forstod ikke, hvad han ville, og nejede blot til farvel. Da hun så ham trække sin hånd hurtigt tilbage, gjorde det hende ondt, at hun måske kunne have fornærmet ham, og hun ville gerne have gjort det godt igen. Det anede mr. Thornton imidlertid ikke, og da han gik bort, mumlede han utilfreds:

"Nej, et stoltere pigebarn har jeg aldrig set i mit liv! Man glemmer rent, at hun er så smuk, når man ser på hendes hovmodige væsen!"

11

"Margaret," sagde mr. Hale, da han havde fulgt sin gæst ud af døren; "hvad var dog det for et ansigt, du satte op, da du hørte, at mr. Thornton havde været butiksdreng! Jeg var næsten bange for, at du skulle rejse dig op og gå ud af stuen."

"Kunne du virkelig tro, at jeg skulle være så enfoldig, kære fader? Jeg syntes netop godt om hvad han fortalte os om sig selv. Alt det øvrige oprørte mig ved den hårdhed og ukærlighed, der fremlyste af hvert af hans ord. Er det ikke oprørende, at han foragter de simple folk, uden engang at tænke på, at det er hans egen pligt at prøve på at forbedre dem og give dem noget af den opdragelse, hans moder har givet ham, og som han dog åbenbart har at takke for den gode stilling, han er i? Nej, hans fortælling om, at han havde været butiksdreng var netop det, jeg syntes bedst om af det hele."

"Hvad siger du, Margaret!" udbrød hendes moder. "Du, som ellers altid har dadlet folk, fordi de var kræmmere! Jeg tror ikke, kære mand, at du gør rigtigt i at indføre en sådan person hos os uden at sige os, hvad han har været. Jeg var virkelig selv bange for, at han skulle se, hvor forfærdet jeg blev over nogle af de ting, han fortalte. Hans fader 'døde i armod' sagde han; det kan jo gerne have været i fattighuset."

"Det var måske under endnu værre forhold," svarede hendes mand, "jeg har hørt en hel del om hans tidligere liv af mr. Bell, førend han kom her, og da han har fortalt jer en del af det, vil jeg tilføje det manglende. Hans fader indlod sig i ufornuftige spekulationer; det gik ham dårligt, og så tog han sig selv af

dage, fordi han ikke kunne udholde skammen. Alle hans venner havde tidligere vendt sig fra ham på grund af hans slette opførsel, og der var ingen, der tog sig af moderen og sønnen. Der var et barn til, tror jeg – en pige, som var for ung til at tjene sit brød, men som dog skulle leve. De forlod derfor Milton. Jeg vidste, at han var blevet antaget i en butik og at hans løn tillige med en lille rest af formuen, der var sikret hans moder, havde måttet ernære dem i en tid. Mr. Bell sagde, at de levede kummerligt i adskillige år; men længe efter at den gamle Thorntons kreditorer havde opgivet håbet om at få deres fordringer betalt, vendte denne unge mand tilbage til Milton, gik rundt til alle kreditorerne og betalte enhver af dem det første afdrag på de penge, der tilkom dem. Der var ingen støj – ingen sammentromning af kreditorerne – det hele gik stille og roligt af; men til sidst fik enhver sit. Hvad der hjalp betydeligt, var den omstændighed, at én af kreditorerne – 'en gammelt gnavpot', som mr. Bell kalder ham – optog mr. Thornton som sin kompagnon."

"Det er smukt," sagde Margaret. "Hvor det er beklageligt, at en sådan natur skal fordærves og gå til grunde."

"Hvorledes det?" spurgte hendes fader.

"Ved denne lyst til at veje alt på rigdommens vægtskål, fader. Da han talte om de mekaniske kræfter, betragtede han dem åbenbart kun som midler til at tjene penge. Og de fattige arbejdere omkring ham – de var fattige, fordi de var lastefulde; de fandt ikke mindste smule sympati hos ham – fordi de ikke havde hans jernnatur og de midler, som den giver ham til at samle penge."

"Ikke lastefulde; det har han aldrig sagt. Kortsynede og svage – det var hans ord."

Margaret samlede sin moders arbejde og beredte sig til at gå i seng. I det øjeblik, da hun var i færd med at forlade værelset, standsede hun. – Hun kunne ikke tilbageholde følgende bemærkning:

"Fader, jeg finder virkelig, at mr. Thornton er en udmærket mand; men personlig kan jeg ikke lide ham."

"Det finder jeg virkelig også," sagde hendes fader leende, "og det i ét og alt! For jeg gør ham hverken til en halvgud eller en romanhelt! – Godnat, mit barn! Det er bedst, vi kommer til ro, for din moder ser så træt og lidende ud her til aften."

Margaret havde selv med bekymring lagt mærke til sin moders afkræftede udseende, og efter denne ytring af hendes fader gik hun i seng med en dunkel frygt, der tyngede som en sten på hendes hjerte. Livet i Milton var så forskelligt fra det, som mrs. Hale havde ført i Helstone, hvor hun altid var i luften. Her syntes luften aldeles at være berøvet sin genfødende kraft; de huslige plager trykkede så hårdt på alle de kvindelige medlemmer af familien og antog en så ubehagelig skikkelse, at der var god grund for hende til at befrygte, at hendes moders helbred ville komme til at lide betydeligt. Der var adskillige andre tegn på, at det ikke var, som det skulle, med mrs. Hale. Hun og Dixon holdt lønlige rådslagninger i hendes sovekammer, og Dixon kom altid grædende ud derinde fra. Margaret var en dag ubemærket trådt derind og havde fundet sin moder på knæ; idet hun listede sig ud igen, opfangede hun et par ord, der åbenbart var en bøn om styrke og tålmod til at udholde tunge, legemlige lidelser. Denne nat lå hun meget

længe vågen og grundede på, hvorledes hun skulle formindske den skadelige indflydelse, som det miltonske liv havde på hendes moder. En tjenestepige, der kunne yde Dixon stadig hjælp, måtte kunne fås, hvis hun anvendte al sin tid på at søge en sådan, og dernæst burde hendes moder have al den personlige opvartning, som hun behøvede, og som hun hele sit liv havde været vant til.

I flere dage optoges Margarets tid og tanker af at besøge det ene fæstekontor efter det andet. En eftermiddag mødte hun Betsy Higgins på gaden og standsede, for at tale med hende.

"Nå, Betsy, hvorledes går det Dem? Det er dog vel bedre, håber jeg?"

"Bedre og ikke bedre, ligesom man tager det."

Margaret vendte sig om, for at følge hende hjemad. I et par minutter talte hun ikke. Omsider sagde hun med sagte røst:

"Betsy, ønsker De at dø?" For hun gruede selv for døden og klyngede sig til livet med al den inderlighed, der er så naturlig for de unge og de sunde.

Betsy på sin side tav også et par minutter. Derpå svarede hun:

"Hvis De havde ført det liv, som jeg har ført, og var blevet lige så træt af det som jeg, ville De nok være glad, når doktoren en dag sagde til Dem, at han frygtede for, De ikke ville se en vinter til."

"Hvilket slags liv har De da ført, Betsy?"

"Det samme som så mange andre, bilder jeg mig ind; men jeg har græmmet mig over det, og det gør de ikke. Hvis De forresten var kommet hjem til os, dengang De sagde, at De ville komme, så kunne jeg måske have fortalt Dem et og andet om

det. Men fader siger, at De er ligesom alle de øvrige – at det er ude af øje, ude af sind med Dem."

"Jeg ved ikke, hvem de øvrige er; jeg har haft meget travlt, og jeg tilstår oprigtigt, at jeg havde glemt mit løfte –"

"De tilbød det selv; vi bad slet ikke om det."

"Kan jeg gå med Dem nu?" spurgte Margaret.

Betsy kastede et hurtigt blik på hendes ansigt for at se, om det også var ment oprigtigt; men det skarpe i hendes øjne tabte sig straks, idet hun mødte Margarets blide og venlige blik.

"Jeg har ikke så mange, der bryder sig om mig; hvis De gør det, må De gerne følge med."

De gik igen tavse ved siden af hinanden. Idet de drejede ind i en lille gyde, der gik ud fra en smudsig gade, sagde Betsy:

"De skal ikke blive forskrækket, hvis fader er hjemme og taler lidt barsk til Dem. Han syntes så godt om Dem, ser De, og han glædede sig netop meget til, at De ville komme og besøge os; og netop fordi han godt kunne lide Dem, blev han fortrydelig, da De ikke kom."

Men Nicholas var ikke hjemme, da de trådte ind. Et stort, sjusket pigebarn, der ikke var så gammel som Betsy, men højere og sværere, havde travlt henne ved vaskebaljen og lavede så megen støj, at Margaret gøs af medfølelse med den stakkels Betsy, der havde sat sig ned på den nærmeste stol, som om hun var aldeles udmattet af sin gang. Margaret bad søsteren om en kop vand, og mens denne hentede den (ved hvilken lejlighed hun stødte ildtøjet ned og rev en stol over ende), løste hun Betsys hattebånd, for at hun lettere skulle trække vejret.

"Tror De, at et sådant liv som dette er værd at bryde sig om?" gispede Betsy endelig. Margaret svarede ikke, men holdt vandet

til hendes læber. Betsy tog et langt og feberagtigt drag. Derpå faldt hun tilbage og lukkede sine øjne.

Margaret bøjede sig ned over hende og sagde: "Betsy, De må ikke blive ked af Deres liv, hvordan det end er eller har været. Husk på, hvem der gav Dem det og gjorde det til hvad det er!"

Hun fo'r sammen ved at høre Nicholas' stemme bagved sig; han var kommet ind, uden at hun havde lagt mærke til det.

"Jeg vil ikke vide noget af disse prædikener for min tøs. Hun er slemt nok faren alligevel med sine drømmerier og metodistiske indbildninger og sine syner af store byer med gyldne porte og kostbare stene. Hvis det kan fornøje hende, så vær så god; men jeg ønsker ikke at få mere af det stads tyllet i hende."

"Men," sagde Margaret og vendte sig om. "De tror dog vel selv på, hvad jeg sagde?"

"Jeg tror, hvad jeg ser, og ikke videre. Jeg tror ikke alt, hvad jeg hører – nej, slet ikke. Jeg hørte f.eks. et ungt pigebarn, der gjorde meget væsen af at få at vide, hvor vi boede, og som ville komme hen at besøge os. Og min stakkels tøs der blev rød i hovedet, hver gang nogen gik ude på trappen. Nå! Hun kom dog til sidst, – og hun er velkommen, så længe hun vil afholde sig fra at prædike om, hvad hun ikke forstår sig på."

Betsy havde lagt mærke til Margarets ansigt; hun rejste sig nu halvt op for at tale, og lagde sin hånd på Margarets arm med en bedende gestus.

"Vær ikke vred på ham – der er mange, der tænker ligesom han – overmåde mange her på stedet. Hvis De kunne høre dem tale, ville De ikke blive forskrækket over ham; han er en sjældent god mand, men ak!" sagde hun og faldt fortvivlet tilbage, "hvad

han undertiden siger, bringer mig netop til at længes efter døden."

"Stakkels tøs!" mumlede han, "jeg ville nødig gøre dig imod; men en mand gør ingen røverkule af sit hjerte, og når jeg ser, at verden bliver rent tummelumsk og plager sig med ting, som den ikke forstår, men lader alt det ugjort, der ligger lige for hånden –, så siger jeg: lad al denne snak om religionen sejle sin egen sø og tag fat på det, du forstår. Se det er nu min tro!"

"Tænk ikke ilde om ham," vedblev datteren, "han er en god mand, det er han. Jeg tænker stundom på, hvor jeg vil blive bedrøvet i Vorherres stad, hvis fader ikke er der." Hendes kinder og øjne glødede feberagtigt. "Men du *vil* være der, fader! Det må du! O, mit hjerte!" Hun lagde sin hånd på hjertet og blev dødbleg.

Margaret holdt hende i sine arme og lagde hendes trætte hoved til hvile ved sit bryst. Hun strøg det fine, bløde hår tilbage fra hendes tindinger og badede dem med vand. Nicholas forstod med kærlighedens hurtige fatteevne de tegn, ved hvilke hun bad om forskellige genstande, og selv den larmende søster bragtes ved Margarets: "Tys!" til at bevæge sig stille. Snart forsvandt krampen. Betsy rejste sig halvt og sagde:

"Jeg vil gå i seng – der har jeg det bedst! Men," sagde hun til Margaret, "De kommer igen – det ved jeg, at De vil – men lov mig det alligevel."

"Jeg kommer i morgen," sagde Margaret.

Betsy lænede sig tilbage imod sin fader, som beredte sig til at bære hende til sengs.

Margaret gik meget sørgmodig og tankefuld bort.

Hun kom for sent hjem til te. I Helstone var det en stor forseelse i hendes moders øjne ikke at indfinde sig i rette tid ved måltiderne; men nu syntes både denne og mange andre små uregelmæssigheder at have mistet deres magt, og Margaret længtes næsten efter de gamle beklagelser.

"Har du så truffet på en tjenestepige, min kære pige?"

"Nej, moder, endnu ikke!"

"Jeg kommer nok selv til at gøre et forsøg," sagde mr. Hale smilende.

"Og hvorledes ville du bære dig ad med det?"

"Å, jeg ville henvende mig til en eller anden flink husmoder og bede hende anbefale mig én, som hun selv eller hendes tjenestefolk kendte."

"Meget vel! Men hvor er husmoderen?"

"Hun er allerede fundet!"

"Hvad mener du?" spurgte hans kone, hvis nysgerrighed vaktes.

"Det skal jeg sige dig. Mr. Thornton har sagt mig, at hans moder agter at besøge mrs. og miss Hale i morgen."

"Mrs. Thornton!" udbrød mrs. Hale.

"Den moder, som han omtalte for os?" spurgte Margaret.

"Ja, så vidt jeg ved, har han ingen anden," sagde mr. Hale tørt.

"Jeg kunne nok have lyst til at se hende. Hun må være en usædvanlig person," tilføjede Margarets moder. "Måske hun har en pårørende, der ville passe for os og gerne tage til os."

"Ih Gud bevares!" udbrød mr. Hale forskrækket, "hvad er det for en idé! Jeg tror at mrs. Thornton er lige så hovmodig og stolt på sin vis, som vor lille Margaret er det på sin, og at hun slet

ikke mere vil mindes den tid, som hendes søn omtaler så ligefremt."

12

Det faldt mr. Thornton noget vanskeligt at få sin moder til at være høflig. Hun tog næsten aldrig på visitter, og skete det, da bar hun stiv og stram og behandlede sagen som en pligt. Men så stiv og stram hun var i det ydre, så karakterfast var også hendes indre, og hun dannede deri den mest skærende modsætning til sin datter, som hun derfor også behandlede med en slags medlidende ømhed – omtrent som fornuftige mødre plejer at behandle deres svage og skrantende børn. En fremmed, en mindre omhyggelig iagttager ville måske have fundet, at mrs. Thornton røbede langt mere kærlighed til Fanny end til John; men heri ville man have taget bemærkelsesværdigt meget fejl. Selve den dristighed, moder og søn sagde hinanden drøje sandheder med, vidnede om, at de havde tillid til den sikre kraft i hinandens sjæle, hvorimod den urolige ømhed i mrs. Thorntons adfærd imod sin datter – den undseelse, hvormed hun søgte at skjule sin datters fattigdom på alle de store egenskaber, som hun selv ubevidst ejede, og som hun satte så stor pris på hos andre – røbede, at hendes kærlighed savnede et trygt hvilepunkt. Til hendes søn brugte hun aldrig nogen anden benævnelse end John; "kære" og "søde" og slige udtryk blev gemt til Fanny. Men hendes hjerte opsendte bønner for ham dag og nat, og hun følte sig stolt fremfor alle andre kvinder for hans skyld.

"Kære Fanny! Jeg skal have bestilt heste til min vogn i dag; jeg skal ud at besøge disse Hales. Vil du ikke tage ud og se til din

barnepige? Det er på vejen, og hun bliver altid så glad, når hun ser dig. Du kunne opholde dig der, mens jeg er hos mrs. Hale."

"Der er så langt derud, moder! og jeg er træt."

"Af hvad?" spurgte mrs. Thornton og rynkede panden lidt.

"Det ved jeg ikke – det er vist af vejret. Man bliver så mat af det. Kunne du ikke lade min barnepige hente, moder? Vognen kunne bringe hende, og hun kunne tilbringe resten af dagen her; det ved jeg, at hun ser meget hellere."

Mrs. Thornton sagde ikke noget, men lagde sit arbejde på bordet og syntes at tænke efter.

"Du tænker ikke på, at det er en lang vej, og at hun vil komme til at gå alene hjem taften," svarede hun endelig.

"Jo vist, men jeg vil lade hende køre hjem i en *cab*. Det har aldrig været min mening, at hun skulle gå."

I det samme kom mr. Thornton et øjeblik ind, førend han gik til fabrikken.

"Jeg behøver vel ikke at bede dig om, moder," sagde han, "at hvis der skulle være en eller anden ubetydelighed, som mrs. Hale kunne have glæde af i sin sygdom, at du da ikke vil forsømme at tilbyde hende det."

"Ja, når jeg blot vidste, hvad det skulle være; men jeg har aldrig været syg selv og forstår mig derfor ikke synderligt på syge folks lyster."

"Nå, så har vi jo Fanny, der næsten altid har en eller anden lille skavank. Hun kan vist tænke sig et eller andet – kan du ikke, Fanny?"

"Jeg har slet ikke altid skavanker," sagde Fanny ærgerlig, "og jeg tager ikke med moder. Jeg har hovedpine i dag og kan ikke tage nogen steder hen."

Mr. Thornton så misfornøjet ud. Hans moder havde sine øjne fæstet på sit arbejde og gav sig til at sy ivrigt.

"Fanny! jeg ønsker, at du tager med," sagde han i en myndig tone. "Du gør mig en tjeneste ved at tage med; jeg behøver vel ikke at sige mere."

Med disse ord gik han ud af værelset.

Hvis han var blevet et minut længere, ville Fanny have givet sig til at græde over hans bydende tone, og det skønt han brugte ordene: "Du gør mig en tjeneste." Nu surmulede hun.

"John taler altid, som om jeg bildte mig ind, at jeg er syg, og jeg ved dog, at det er ikke sandt. Hvem er disse Hales, som han gør så meget væsen af?"

"Tal ikke således om din broder, Fanny. Han har sine gode grunde, ellers ville han ikke bede os om at tage på denne visit. Skynd dig at tage dit tøj på."

Men den lille ordstrid imellem sønnen og datteren indgav ikke mrs. Thornton større yndest for "disse Hales", og i sit stille sind gentog hun datterens spørgsmål: "Hvem er de, siden det er ham så magtpåliggende, at vi skal vise dem al denne opmærksomhed?" Denne tanke vendte tilbage, ligesom omkvædet på en gammel sang, længe efter at Fanny havde glemt det hele over den mageløse tilfredsstillelse, hun følte ved at se sig i spejlet med en splinterny hat.

Mrs. Thornton var folkesky. Hun var ilde til mode, og hendes udseende var endnu mere frastødende end sædvanligt, dengang hun trådte ind i den lille dagligstue hos Hales.

Margaret havde travlt med at brodere på et stykke cambric til en lille foræring, som hun ville sende det barn, Edith havde i vente. – "Det er noget tosset, unyttigt arbejde," bemærkede mrs.

Thornton ved sig selv. Det tilfredsstillede hende derimod i langt højere grad at se mrs. Hale strikke ret og vrangt; det vidste man dog, hvad var. Værelset var også fuldt af snurrepiberier, som det måtte tage lang tid at støve af, og for folk med små indkomster er tid penge.

Alle disse betragtninger anstillede hun, mens hun henvendte sig til mrs. Hale på sin gravitetiske måde og udgød sig i alle de stående talemåder, som de fleste folk kan komme frem med, uden at de behøver at tænke det allermindste over det. Mrs. Hale anstrengte sig endnu mere med sine svar og var straks bestukket af nogle ægte gamle kniplinger, som mrs. Thornton havde på – "kniplinger," som hun siden ytrede til Dixon, "af den gamle engelske sort, der ikke er blevet forfærdiget i de sidste halvfjerds år, og som ikke er til at opdrive for penge. Det må være arvegods og viser, at hun er af god familie." Og Margaret, der brød sit hoved med at underholde Fanny, hørte snart sin moder og mrs. Thornton fordybe sig i det uendelige kapitel om tjenestefolk.

"De er uden tvivl ikke musikalsk?" sagde Fanny til Margaret; "jeg ser intet fortepiano."

"Jeg holder meget af at høre god musik; men jeg spiller ikke godt selv, og fader og moder bryder sig ikke meget om det; vi solgte derfor vort gamle instrument, da vi flyttede hertil."

"Jeg begriber ikke, hvorledes De kan leve uden fortepiano."

"Femten shillings om ugen, af hvilke de tre lægges til side!" tænkte Margaret ved sig selv. "Hun må dog have været meget ung dengang! Men hine dage kunne ikke være hende ubekendte." Der var en usædvanlig kulde i Margarets væsen, da hun talte igen.

"Man har nok gode koncerter her?"

"Ja, yndige! Der er kun alt for fuldt; det er det værste. Direktørerne lader alle og enhver få adgang. Men man er vis på at få den nyeste musik at høre. Dagen efter en koncert har jeg altid en stor bestilling at gøre hos Johnsons."

"Sætter De da pris på ny musik blot for dens nyheds skyld?"

"Å, man ved, at den er moderne i London; ellers ville sangerne ikke bringe den med sig. De har naturligvis været i London?"

"Ja," sagde Margaret, "jeg har opholdt mig der i flere år."

"O, London og Alhambra – det er de to steder, jeg længes efter at se!"

"London og Alhambra!"

"Ja! Lige siden jeg læste fortællingerne fra Alhambra. Kender De dem?"

"Nej, det tror jeg ikke. Men en rejse til London er en meget nem sag."

"Hvorledes det nu ellers kan være," sagde Fanny og dæmpede sin stemme noget, "så har min moder aldrig selv været i London og kan ikke fatte min længsel. Hun er meget stolt af Milton – dette smudsige og forrøgede sted; ja jeg tror virkelig, at hun beundrer det netop på grund af disse egenskaber."

"Når Milton har været mrs. Thorntons hjem i flere år, kan jeg godt forstå, at hun har kærlighed til byen," sagde Margaret.

"Hvad er det, De siger om mig, miss Hale, om jeg må spørge?"

Dette spørgsmål kom Margaret noget uventet, og hun havde derfor heller ikke svaret på rede hånd. Miss Thornton svarede derfor:

"Å, moder, vi prøver blot på at forklare os, hvorfor du er så indtaget i Milton."

"Meget forbunden," sagde mrs. Thornton. "Det trænger næppe til forklaring, at jeg har kærlighed til et sted, hvor jeg er født og opdraget og siden har tilbragt så mange år."

Margaret ærgrede sig. Af Fannys ord skulle man rigtignok tro, at de havde underkastet mrs. Thorntons følelser en nærgående kritik; men hendes sind oprørte sig alligevel imod den måde, hvorpå moderen lagde for dagen, at hun fandt sig fornærmet.

Mrs. Thornton vedblev efter et øjebliks ophold:

"Kender De noget til Milton, miss? Har De set nogen af vore fabrikker? Noget af vore herlige pakhuse?"

"Nej," sagde Margaret. "Jeg har ikke set noget af alt det endnu. Fader ville uden tvivl allerede have ført mig hen i dem, hvis, jeg havde ønsket det; men jeg har virkelig ingen synderlig fornøjelse af at bese fabrikker."

"Det er meget interessante steder," sagde mrs. Hale; "men der er så megen støj og smuds allevegne. Jeg husker godt, at jeg engang var henne i en violet silkekjole, for at se, hvorledes man fabrikerede lys, og jeg fik min kjole aldeles ødelagt."

"Det er meget rimeligt," sagde mrs. Thornton i en kort, misfornøjet tone. "De er for nylig kommet til at bo i en by, som har skaffet sig betydning i landet ved sin særlige industri, og jeg tænkte derfor, at De kunne have haft lyst til at besøge nogle af de steder, hvor den drives – steder, der skulle være de eneste i deres slags i hele kongeriget. Hvis miss Hale skifter sind og nedlader sig til at fatte interesse for de miltonske manufakturer, så kan jeg kun sige, at det skal være mig en

glæde at skaffe hende adgang både til trykkerierne, ritbinderiet og det simplere spindearbejde i alle min søns fabrikker. Enhver forbedring ved maskineriet har man vistnok der lejlighed til at se i hele sin fuldkommenhed."

"Hvor det glæder mig, at De ikke holder af fabrikker og manufakturer og sådan noget!" sagde Fanny halvt hviskende, idet hun rejste sig for at følge med sin moder, der tog afsked med mrs. Hale under mange ophævelser.

"Jeg tror, at jeg ville finde fornøjelse i at kende alt det, hvis jeg var i Deres sted," svarede Margaret roligt.

"Fanny!" sagde hendes moder, idet de kørte bort, "vi vil nok være høflige imod disse Hales; men stift ikke alt for hurtigt venskab med datteren. Du vil ikke have gavn af at omgås hende. Moderen ser meget dårlig ud og lader til at være en stille, svagelig person."

"Jeg tænker ikke på at stifte noget venskab med miss Hale, moder," sagde Fanny mut. "Jeg troede, at jeg gjorde min pligt ved at passiare med hende og søge at underholde hende."

"Nå! under alle omstændigheder må da John være tilfreds nu."

13

Så snart deres gæster var gået, skyndte Margaret sig op ad trapperne og tog hat og sjal på for at løbe hen og se til Betsy Higgins og sidde hos hende, så længe hun kunne før middagsbordet. Idet hun gik igennem de stærkt befærdede smalle gader, følte hun, hvor megen interesse de havde fået for hende ved den simple omstændighed, at hun havde fattet godhed for én, der boede i dem.

Mary Higgins, den uordentlige yngre søster, havde gjort sig al den umage hun kunne, for at huset skulle være net, når den ventede gæst kom. Midten af gulvet havde hun skuret med iver; men fliserne under stolene og bordet og omkring ved væggene havde beholdt deres mørke og uvaskede udseende. Skønt det var mildt i vejret, brændte der dog et formeligt bål i kaminen, så at der i stuen var så varmt som i en bagerovn. Margaret forstod ikke, at denne ødselhed med kul var et tegn på gæstfrihed fra Marys side, og tænkte, at den umådelige hede måske var nødvendig for Betsys skyld. Betsy selv lå på en "squab", en kort sofa, henne under vinduet. Hun var meget svagere end dagen i forvejen. Hun var træt; for hver gang hun hørte trin, havde hun rejst sig op, for at kigge ud og se, om det var Margaret. Og nu, da Margaret var der og havde sat sig på en stol ved siden af hende, lå Betsy tavs og fornøjet over at kunne se på hendes ansigt og hendes dragt.

"Jeg har aldrig før vidst," sagde hun, "hvorfor folk i Bibelen brød sig om bløde klæder. Men det må være rart at gå klædt således som De. De fleste fine folk trætter mine øjne med de

farver, de bærer; men Deres vederkvæger mig. Hvor har De fået denne kjole?"

"I London," svarede Margaret.

"London! Har De været i London?"

"Ja! Jeg har opholdt mig der i nogle år. Men mit egentlige hjem havde jeg i en skovegn – ude på landet."

"Fortæl mig noget om det," sagde Betsy. "Jeg holder så meget af at høre tale om landet og de grønne træer." Hun lagde sig tilbage, lukkede sine øjne, foldede hænderne over brystet og lå aldeles stille, ligesom rede til at modtage alle de tanker, Margaret ville meddele hende.

Margaret havde aldrig talt om Helstone, siden hun havde forladt det. Hun så det tydeligere i sine drømme end vågen, og når hun lagde sit hoved til puden om aftenen, søgte hendes erindring tilbage til alle de kære steder dernede. Men hos den stakkels Betsy åbnede hendes hjerte sig:

"O, Betsy," sagde hun, "jeg elskede så inderligt det hjem, vi har forladt! Jeg ville ønske, at jeg kunne få det at se igen. Jeg kan ikke skildre Dem halvdelen af dets skønhed. Der står store træer rundt omkring det, med lange, lige grene, og de giver en dyb, vederkvægende skygge, selv ved middagstid. selv om hvert blad synes stille, er der dog bestandig en vis susende lyd i dem. Grønsværet er stundom så blødt og fint som fløjl, og stundom bliver det befugtet af en lille, skjult, rislende bæk lige i nærheden. Og så er der på andre steder de bølgende bregnestrøg – hele, store strækninger af bregner. Nogle af dem gror i skovens skygge, over andre ligger der lange striber af gyldent solskin – det er, som om det var havet."

"Jeg har aldrig set havet," mumlede Betsy. "Men fortæl videre."

"Hist og her er der også store overdrev, der ligger højt oppe, ligesom oppe over trætoppene, –"

"Det glæder mig. Jeg var nær ved at blive kvalt dernede. Når jeg har gået en tur, har jeg altid haft lyst til at komme højt op og se langt bort og indånde luften i dybe, fulde drag. Mit bryst bliver trykket nok i Milton, og jeg tror, at denne lyd imellem træerne, som De siger at man evig og altid hører dernede, ville gøre mig fortumlet i hovedet. På overdrevene er der dog vist kun lidt støj?"

"Ja," sagde Margaret; "man hører blot hist og her en lærke højt oppe i luften. Undertiden hørte jeg også en bonde skænde og tale vredt til sine folk; men det var så langt borte, at det blot indgav mig den behagelige tanke, at andre folk arbejdede strengt et eller andet sted langt borte, mens jeg sad i lyngen og bestilte ingenting."

"Jeg har tidligere undertiden tænkt, at hvis jeg kunne tilbringe én eneste dag uden at bestille det mindste, og kunne hvile mig på sådant et stille sted som det, De taler om, så ville det måske hjælpe mig. Men nu har jeg haft så mange ledige dage, og jeg er lige så træt af dem, som jeg før var af mit arbejde. Undertiden er jeg så udmattet, at jeg tænker, at jeg umuligt kunne nyde Himmeriges glæde, uden at jeg fik en smule hvile først. Jeg er ordentlig bange for at gå lige derind, uden at jeg har vederkvæget mig først med en god søvn i min grav."

"Vær ikke bange, Betsy," sagde Margaret og lagde sin hånd på den unge piges; "Gud kan give Dem en langt mere fuldkommen hvile end nogen fritid her på jorden eller nogen søvn nede i graven."

Betsy rørte sig uroligt. Så sagde hun:

"Jeg ville ønske, at fader ikke ville tale således, som han gør. Han mener det godt, som jeg sagde Dem i går, og det siger jeg atter og atter. Men ser De: skønt jeg ikke tror på, hvad han siger om dagen – så om natten når jeg ligger i min feber, halvt sovende og halvt vågen – så griber det mig så grueligt! Og jeg tænker, at hvis dette skulle være enden på alting, og hvis jeg ikke er født til andet end at slide mit hjerte og mit liv op og hensygne på dette triste sted, hvor fabrikslarmen bestandig summer mig i ørene, så jeg gerne kunne skrige ud til dem, at de skulle standse og lade mig have en lille smule ro – og hvor fnuggen fylder mine lunger, så at jeg er nær ved at tørste ihjel og længes efter et eneste langt, dybt drag af den rene luft, De talte om før, og min moder er borte, og jeg kan aldrig mere fortælle hende, hvor meget jeg holdt af hende, og om alle mine genvordigheder – ja jeg tænker, at hvis det er enden på det hele, og der ikke er nogen Gud, der aftørrer alle tårer – o!" sagde hun, idet hun rejste sig op og greb Margaret heftigt, næsten vildt, i hånden, "jeg kunne blive rasende og dræbe Dem ... Jeg kunne ..." Hun faldt tilbage, aldeles udmattet af sin heftighed. Margaret lagde sig på knæ foran hende.

"Betsy," hviskede hun, "vi har en fader i Himlen."

"Jeg ved det! Jeg ved det!" sagde hun jamrende og kastede uroligt hovedet fra den ene side til den anden. "Jeg er meget ugudelig. Jeg har talt meget ugudeligt. O! lad Dem ikke forskrække af mig, så De aldrig kommer igen. Jeg ville ikke, der skulle krummes et hår på Deres hoved. Og," sagde hun, idet hun åbnede sine øjne og betragtede Margaret alvorligt, "jeg tror måske mere end De på det tilkommende. Jeg har læst

Åbenbaringens Bog så tit, at jeg kan den udenad, og når jeg er vågen og ved min samling, tvivler jeg aldrig om al den herlighed, jeg skal ind til."

"Lad os ikke tale om Deres feberfantasier, kære Betsy. Jeg vil hellere høre noget om det liv, De førte, dengang De var rask."

"Jeg tror, at jeg var rask, dengang moder døde; men jeg har aldrig været rigtig stærk siden. Jeg begyndte kort efter at arbejde på en kartestue, hvor jeg fik fnuggen i lungerne, og den ødelagde mig."

"Fnuggen?" sagde Margaret spørgende.

"Ja fnuggen," gentog Betsy. "De små stumper, der flyver af bomulden, når den bliver kartet, og som opfylder luften, så at den kommer til at se ud som et fint, hvidt støv. De siger, at den lægger sig rundt omkring lungerne og indsnerper dem. Hvordan det nu er eller ej, så er der mange af dem, der arbejder på kartestuerne, som får deres helsot af den og hoster og spytter blod, fordi fnuggen ødelægger dem."

"Men kan der ikke rådes bod på det?" spurgte Margaret.

"Jeg ved det ikke. Der er nogle, der har et stort hjul i den ene ende af deres kartestuer til at lave lufttræk med og føre støvet bort; men det hjul koster en hel del – vist en fem til seks hundrede pund – og bringer ingenting ind, så der er kun få af fabrikanterne, der vil bekoste det; og jeg har hørt fortælle om arbejdere, der ikke syntes om at arbejde på steder, hvor der var sådan et hjul, fordi de sagde, at da de nu så længe havde været vante til at sluge fnuggen, blev de sultne af at undvære den, og at deres ugeløn måtte forhøjes, hvis de skulle arbejde på slige steder. Herrerne og arbejderne kan således ikke blive enige

angående disse hjul. Jeg for min del ville dog ønske, at der havde været et hjul på vort sted."

"Vidste Deres fader det ikke?" spurgte Margaret.

"Jo! Og det gjorde ham ondt. Men på vor fabrik havde vi det i det hele taget godt; det var også nette, stadige folk, som arbejdede der, og fader var bange for at lade mig komme til et fremmed sted; for, skønt De vel næppe vil synes det nu, var der dengang mange, der plejede at kalde mig en ganske køn lille pige. Jeg holdt heller ikke af at bide regnet for sær og sart; Mary skulle holdes i skole, sagde moder, og fader holdt altid meget af at købe bøger og at gå på forelæsninger både af den ene og anden slags – det kostede alt sammen penge – så jeg arbejdede og arbejdede så længe, at jeg aldrig mere får denne summen ud af mine øren, eller fnuggen ud af mit bryst i denne verden. Således hænger det sammen."

"Hvor gammel er De?" spurgte Margaret.

"Nitten år, når vi når juli."

"Jeg er også nitten." Hun tænkte med mere bedrøvelse end Betsy på modsætningen imellem dem. Hun kunne i nogle øjeblikke ikke tale på grund af den sindsbevægelse, hun søgte at undertrykke.

"Hvad Mary angår," sagde Betsy, "så ville jeg gerne bede Dem om at tage Dem lidt af hende. Hun er sytten år; men hun er den sidste af os, og jeg ville ikke gerne have, at hun skulle gå på fabrikken, og dog ved jeg ikke, hvad hun ellers duer til."

"Hun kunne vel ikke," sagde Margaret og så uvilkårligt hen på de smudsige kroge i værelset, "- hun kunne vel næppe påtage sig at tjene for pige? Vi har en gammel tro pige – næsten en veninde –, som behøver hjælp, men som er meget egen; og det

ville ikke være rigtigt at plage hende med en hjælp, der måske kunne volde hende ubehagelighed og fortrædelighed."

"Nej, det har De vist ret i. Vor Mary er en god tøs; men hvem har hun haft til at lære sig, hvad der skal gøres i et hus? Moder havde hun ikke, og jeg gik på fabrikken, så længe til jeg ikke duede til andet end at skænde på hende, fordi hun gjorde de ting dårligt, som jeg ikke forstod mig en smule på selv. Men jeg ville ønske alligevel, at hun kunne have været hos Dem."

"Ja, selv om hun ikke er skikket til at være hos os som tyende – og det ved jeg jo ikke –, så skal jeg dog altid tage mig af hende for Deres skyld, Betsy. Nu må jeg gå. Jeg vil komme igen, så snart jeg kan; men selv om det ikke skulle blive i morgen eller i overmorgen, så tro dog ikke, at jeg har glemt Dem."

"Jeg ved nok, at De ikke vil glemme mig og jeg har ikke mistillid til Dem længere. Men husk, at om en uge eller fjorten dage kan jeg gerne være død og begravet!"

"Jeg skal komme, så snart jeg kan, Betsy," sagde Margaret og trykkede hendes hånd inderligt. "Men De må lade mig det vide, hvis det bliver værre med Dem."

"Ja, det skal jeg," sagde Betsy, idet hun gengældte Margarets håndtryk.

Mrs. Hales sygdom tiltog dag for dag. Årsdagen efter Ediths bryllup nærmede sig nu, og når Margaret så tilbage på alle de genvordigheder, der havde opdynget sig i det forløbne år, undrede hun sig over, at de havde kunnet holde dem ud. Hvis hun kunne have forudset dem, ville hun have skælvet for fremtiden og søgt at lukke sine øjne for den. Og dog havde hver dag i og for sig været tålelig; der havde bestandig vist sig små

glædesglimt midt under sorgen. For et år siden, da hun kom tilbage til Helstone og første gang for sig selv gjorde bemærkninger over sin moders misfornøjede sind, ville hun have sukket dybt ved tanken om, at hun skulle gennemgå en langvarig sygdom på et fremmed, trist, støjende, uroligt sted, hvor hendes hjem desuden ville komme til at mangle næsten enhver form for hygge. Men alt som hendes moder fik mere alvorlig og retfærdig grund til klage, opstod der en hidtil ukendt tålmodighed i hendes sjæl. Hun var venlig og rolig under sin tunge legemlige lidelse – næsten i samme grad, som hun havde været urolig og misfornøjet, dengang hun ikke havde nogen virkelig grund til at sørge. Mr. Hale syntes i den retning at være betaget af en ligefrem blindhed. Han blev endda opbragt, ja mere opbragt end Margaret nogensinde før havde set ham, over datterens bekymring.

"Det er virkelig nogle besynderlige indfald, du får, Margaret! Gud ved, at jeg ville være den første til at blive urolig, hvis din moder var virkelig syg! Vi kunne jo altid se det på hende, når hun havde sin hovedpine i Helstone, uden at hun behøvede at sige os det. Hun er jo bleg som et lig, når hun er syg; og nu har hun en stærk, sund rødme i sine kinder, akkurat som dengang jeg lærte hende at kende."

"Ja, men fader," sagde Margaret noget tøvende, "det tror jeg bestemt kommer af sygdommen."

"Å sludder, Margaret. Jeg siger dig: det er dine egne besynderlige indfald. Det er sagtens dig selv, der ikke er rask. Send i morgen bud efter lægen til dig selv, og hvis det kan berolige dig, så kan han også se til din moder."

"Tak, kære fader, tak," sagde Margaret og gik hen til ham for at kysse ham. Men han skød hende fra sig – rigtignok blidt, men alligevel som om hun havde indgivet ham ubehagelige tanker, som han gerne ville frigøre sig fra. Han gik uroligt op og ned ad gulvet.

"Stakkels Marie!" sagte han halvt ved sig selv. "Jeg ville ønske, at man kunne handle, som man bør, uden at ofre andre. Jeg kommer til at hade denne by og mig selv med, hvis hun – – Sig mig, Margaret, taler din moder tit til dig om det gamle sted: om Helstone mener jeg?"

"Nej, fader," sagde Margaret bedrøvet.

"Så græmmer hun sig jo ikke heller af længsel efter det – vel? Det har altid været en trøst for mig at tænke på, at din moder var så åben og ligefrem, og at jeg kendte enhver lille modgang, hun havde. Hun ville aldrig skjule det for mig, når hendes helbred led noget alvorligt – vel, Margaret? Nej, det er jeg vis på, at hun bestemt ikke ville. Lad mig derfor ikke høre mere om det! Nå, kom nu og giv mig et kys og gå så i seng!"

Men hun hørte ham gå op og ned ad gulvet, endnu længe efter at hun var blevet færdig med sin langsomme og kedsommelige afklædning og lå i sin seng og lyttede.

14

Det var en trøst for Margaret, at hendes moder nu nærmede sig hende med større ømhed og fortrolighed end nogensinde tidligere.

En aften, da mr. Hale var ude, begyndte hendes moder at tale til hende om hendes broder Frederick.

"O Margaret, hvor det blæste i nat! Vinden tudede ned gennem kaminen i vort værelse. Jeg kunne ikke sove; det kan jeg aldrig, når det blæser så skrækkeligt. Jeg fik den vane at ligge vågen, dengang stakkels Frederick var til søs; og selv om jeg nu ikke vågner straks, drømmer jeg dog, at han er ude på et stormfuldt hav, og at der er store, klare, glasgrønne bølgemure på begge sider af hans skib, der, ligesom en kæmpeslange med sin kam vælter sig ind over det med deres forfærdelige, kridhvide skum. Det er en gammel drøm; men den vender altid tilbage i stormfulde nætter, indtil jeg takker Gud for, at jeg vågner. Stakkels Frederick! han er nu på landjorden, så stormen kan ikke gøre ham skade. Men jeg tænkte, at den ville rive en af de høje skorstene ned."

"Hvor er Frederick nu, moder? Vore breve bliver adresseret til d'hrr. Barbour i Cadiz, ved jeg nok; men hvor er han selv?"

"Jeg kan ikke mindes stedets navn, men han bliver ikke kaldt Hale; det må du huske, Margaret. Læg mærke til bogstaverne *F.D.* i hvert hjørne af brevene. Han har antaget navnet Dickinson. Jeg ønskede, at han skulle kalde sig Beresford, som han dog havde en slags adkomst til; men din fader mente, at det

helst ikke måtte ske. Han kunne jo også blive genkendt, hvis han gik under mit navn."

"Jeg var hos tante Shaw, moder," sagde Margaret, "dengang det skete, og jeg var uden tvivl ikke gammel nok til at få lov at vide noget om det. Hvis det ikke volder dig for megen smerte at tale om det, så ville jeg gerne ..."

"Smerte! Nej," svarede mrs. Hale med blussende kinder. "Og dog smerter det mig at tænke på, at jeg måske aldrig skal se min egen dreng igen. Han har kun handlet, som han burde handle, Margaret. Man kan sige, hvad man vil: jeg har hans egne breve at holde mig til, og jeg tror ham bedre end nogen som helst krigsret på jorden. Gå hen til det lille lakerede skab, min kære pige; i den anden skuffe til venstre vil du finde en pakke breve."

Margaret gik derhen. Der lå de gule, af søvand plettede breve med denne lugt, som er ejendommelig for breve, der er kommet over havet. Margaret bragte dem tilbage til sin moder, som løste silkebåndet med skælvende hånd, så datoerne efter og derpå rakte dem til Margaret.

"Du vil se, Margaret! Hvorledes han fra allerførst af ikke syntes godt om kaptajn Reid, der var anden løjtnant på *Orion*, som Frederick gik ud med for allerførste gang. Stakkels lille fyr! Hvor han så godt ud i sin midshipmandragt og med sin dolk i hånden, når han skar aviserne op med den, som om det var en papirkniv. Men denne mr. Reid synes at have fattet nag til Frederick lige fra begyndelsen af. Og så – vent lidt! her er de breve, han skrev på *Russell*. Da han blev kommanderet ombord der og fandt sin gamle fjende, kaptajn Reid, som chef, foresatte han sig at bære hans tyranni med tålmodighed. Se, her er

brevet. Å, læs det, Margaret. Hvor er det, han siger ... Vent et øjeblik ... Her er det! 'Min fader kan stole på, at jeg med al mulig tålmodighed vil finde mig i alt, hvad den ene officer og gentleman kan fordre af den anden. Men efter det kendskab, jeg fra før af har til min nuværende kaptajn, tilstår jeg, at jeg befrygter et langvarigt tyranni ombord på *Russell*. Du ser, at han lover at finde sig tålmodigt i det, og jeg er vis på, at han har gjort det; for han var, når man ikke æggede ham, den venligste dreng, man kunne tænke sig. Er det ikke det brev, hvor han omtaler, hvor opbragt kaptajn Reid var på mandskabet, fordi de ikke udførte skibsmanøvrerne lige så godt som *The Avenger*? Du ser, han siger, at de havde mange nye folk på *Russell*, mens *The Avenger* havde ligget næsten tre år på stationen uden at have andet at gøre end at holde slaveskibene borte og øve sit mandskab så længe, til det løb op og ned ad tovværket som rotter eller aber."

Margaret læste langsomt brevet, der var halvt ulæseligt, da blækket var gulnet. Det lod til at være en temmelig eksalteret og overdreven beretning om kaptajn Reids herskesyge i småting. Nogle matroser var gået til vejrs i stortoppen; kaptajnen befalede dem at rappe sig ned og truede den med kat, der blev den sidste. En af dem, der var længst oppe, følte, at det var ham umuligt at komme forbi sine kammerater, og kastede sig fortvivlet ned for at få fat i et reb, der var betydeligt længere nede. Det lykkedes ham imidlertid ikke, og han faldt bevidstløs ned på dækket. Han levede kun et par timer derefter, og skibsmandskabets harme var netop på sit højeste, dengang det unge menneske havde skrevet sit brev.

"Men vi fik ikke dette brev førend længe, længe efter at vi havde hørt om mytteriet. Stakkels Frederick! Det har uden al tvivl været en trøst for ham at skrive det, selv om han ikke vidste, hvorledes han skulle få det bort! Omsider læste vi da en beretning i bladene – det vil sige: længe førend Fredericks brev nåede os. Der var udbrudt et gyseligt mytteri, hed det, ombord på *Russell*; de sammensvorne var forblevet i besiddelse af skibet, som man antog var gået ud på sørøveri. Kaptajn Reid var blevet sendt ud for vind og vove i en båd sammen med nogle andre officerer, hvis navne alle var meddelt, for de blev taget op af et vestindisk dampskib. O, Margaret! hvor din fader og jeg blev forfærdede over denne liste, da navnet Frederick Hale ikke fandtes på den. Vi troede, at der måtte finde en eller anden misforståelse sted; for stakkels Frederick var sådan et rart menneske, og vi håbede, at navnet Harr, der stod på listen, var en trykfejl i stedet for Hale – bladene er så unøjagtige. Næste dag gik fader på sin fod til Southampton for at få de nye aviser. Jeg kunne ikke blive hjemme og gik ud for at møde ham. Han kom meget sent – langt senere, end jeg havde tænkt, og jeg satte mig ned under hegnet for at vente på ham. Omsider kom han; hans arme hang slappe ned, hans hoved var bøjet, og han gik tungt, som om hvert skridt var ham en byrde. Jeg ser ham endnu for mine øjne, Margaret."

"Fortæl ikke mere, moder. Jeg fatter det hele," sagde Margaret, idet hun bøjede sig kærtegnende ind til sin moder og kyssede hendes hånd.

"Nej, du gør ikke, Margaret. Det gør ingen, der ikke så ham dengang. Jeg kunne næppe rejse mig op for at gå ham i møde, således syntes alt at løbe rundt for mig. Og da jeg havde nået

hen til ham, talte han ikke og syntes ikke forbavset over at træffe mig der, mere end tre mil hjemmefra, ved Oldham-bøgetræet. Han lagde min arm i sin og vedblev at klappe min hånd, som om han ønskede at få mig til at bære et hårdt slag med ro; og da jeg skælvede så stærkt over hele legemet, at jeg ikke kunne tale, tog han mig i sin favn, hældede sit hoved ned mod mit og begyndte at ryste og græde på en underlig stønnende måde, indtil jeg af lutter skræk stod aldeles stille og bad ham sige mig, hvad han havde hørt. Så slog han ud med hånden, som om en anden bevægede den imod hans vilje, og gav mig et skammeligt blad at læse, der kaldte vor Frederick en 'forræder af sorteste slags', 'et lavt, utaknemmeligt menneske, der var en vanære for sin stand'.

Jeg knugede bladet i mine hænder, så snart jeg havde læst det – jeg rev det i småstumper; o, Margaret, jeg tror, at jeg sønderrev det med mine tænder! Jeg græd ikke – det kunne jeg ikke. Mine kinder var hede som ild, og mine øjne brændte. Jeg sagde, at det var en løgn, og det var det også; for flere måneder efter kom dette brev. Det var ikke for sin egen skyld eller for at hævne fornærmelser imod sig selv, at han stod op imod sine overordnede; men han ville sige kaptajn Reid sin mening, og så tog det ene ord det andet. Du ser også, at de fleste af matroserne holdt med Frederick."

"Jeg synes endog, Margaret," fortsatte hun med svag røst efter et ophold, "at det glæder mig – jeg er mere stolt af, at Frederick har taget parti mod uretfærdigheden, end om han blot havde været en dygtig officer."

"Mig glæder det også," sagde Margaret i en bestemt tone. "Lydighed imod hvad der er vist og retfærdigt er en smuk

egenskab; men endnu skønnere er det at trodse vilkårligheden og grusomheden, især når man ikke trodser den for at gavne sig selv!"

"Med alt det ville jeg dog ønske, at jeg kunne få Frederick at se en eneste gang endnu! Blot en eneste gang. Han var mit første barn, Margaret."

"Det er seks eller syv år siden – tror du, at man endnu ville forfølge ham, moder? Hvis han kom og meldte sig for retten, hvad straf ville han da få?"

"Nogle af de matroser," svarede mrs. Hale, "der fulgte Frederick, blev pågrebet, og der blev holdt krigsret over dem ombord på *Amicia*. Jeg troede alt, hvad de sagde til deres forsvar, de stakkels mennesker, fordi det stemte nøjagtigt med Fredericks beretning – men det hjalp ikke –"

For første gang under samtalen begyndte mrs. Hale at græde.

"Hvad skæbne fik de, moder?" spurgte hun ængsteligt.

"De blev hængt på rånokken," sagde mrs. Hale højtideligt. "Og det værste var, at retten, der dømte dem til døden, selv anførte til deres undskyldning, at de havde ladet sig lede bort fra pligtens vej af deres overordnede."

De tav begge.

"Og Frederick var flere år i Sydamerika – ikke sandt?"

"Jo. Nu er han i Spanien, Cadiz eller et sted i nærheden. Jeg får aldrig mere hans kære ansigt at se, for hvis han kommer til England, er det ude med ham!"

Mrs. Hale vendte sit ansigt om imod væggen og lå aldeles ubevægelig. Der kunne ikke siges noget, som kunne dulme denne smerte.

15

"Margaret," sagde hendes fader næste dag; "vi må aflægge mrs. Thornton en visit til gengæld. Din moder er ikke rigtig vel og mener ikke at kunne gå så langt; lad derfor os to gå derhen i eftermiddag."

På vejen begyndte mr. Hale selv at tale om sin kones helbred med en slags hemmelig bekymring.

"Har du talt med en læge, Margaret?"

"Nej, fader! Du talte rigtignok om, at han skulle komme og se til mig; men jeg var rask. Hvis jeg imidlertid blot kendte en god læge, ville jeg i eftermiddag gå hen og bede ham om at komme; for moder er uden al tvivl alvorligt syg."

Han svarede i en nedslået tone:

"Tror du, at hun virkelig er meget syg? Har Dixon sagt noget? O Margaret, jeg pines af frygt for, at det er denne flytning til Milton, der har dræbt hende. Min stakkels Maria!"

"Tro ikke det, fader," sagde Margaret forfærdet. "Hun er blot upasselig, og der er mange, som kan gå og skrante i lang tid, men som ved fornuftig behandling bliver sundere og stærkere end nogensinde før."

"Men har Dixon sagt noget om hende?"

"Nej, du ved nok, at Dixon har sin fornøjelse af at gøre en statshemmelighed af alting, og hun har altid været hemmelighedsfuld med moders helbred. Det har rigtignok foruroliget mig noget, men sikkert uden grund. Du husker jo nok fader, at du sagde forleden dag, at jeg fik sådanne besynderlige indfald."

"O, tænk ikke på, hvad jeg sagde dengang. Vi vil spørge mrs. Thornton, om hun kan nævne os en god læge ... Vent lidt; vi skal om ad denne gade."

Den så imidlertid ikke ud til at indeholde noget hus, der var stort og anseligt nok til, at mrs. Thornton kunne bo i det.

"Han sagde mig dog, at han boede i Marlborough Street, det ved jeg bestemt," sagde mr. Hale ikke uden forlegenhed.

"Måske det hører til hans økonomi at bo i et meget lille hus. Men her er folk nok i nærheden, og jeg vil spørge mig for."

En forbigående underrettede dem om, at mr. Thornton boede ved siden af fabrikken og viste dem døren til portnerboligen. Denne lignede en almindelig havedør, og på den ene side af den var der store, aflukkede porte, som arbejderne og lastvognene plejede at passere igennem. Portneren lukkede dem ind i en stor, langagtig gård. På den ene side af denne var der forretningslokaler; på den modsatte side var der en umådelig stor fabrik med mange vinduer. Det ideligt klaprende maskineri i denne tilligemed den stønnende lyd fra dampmaskinen måtte være nok til at gøre dem, der levede på dette indelukkede sted, fortumlede i hovedet. Lige overfor den mur, der vendte ud til gaden, lå der en smuk bygning med stenkuppel på, – den var rigtignok noget sortladen af røgen; men malingen, vinduerne og trapperne, alt skinnede af renlighed. Det var åbenbart et hus, der var bygget for halvtreds til tres år siden. Stenornamenterne, opgangene og de lange, smalle vinduer – alt vidnede om dette. Margaret undrede sig blot over, at folk, der havde råb til at bo i et så godt hus og holde det i så ypperlig stand, ikke foretrak en meget mindre bopæl på landet, eller i det mindste i en forstad, hvor man var fri for

fabrikkens idelige støj. Hendes uvante øre kunne næppe opfange hendes faders ord, da de stod på trappen og ventede på, at døren skulle blive lukket op.

Der var ingen i stuen. Det syntes, som om der ikke havde været nogen i den fra den dag af, da møblerne var blevet dækket til med lige så megen omhu, som om huset skulle begraves i lava og opdages igen om et par tusinde år. Væggene var dekoreret med blegrødt og guld; mønsteret i gulvtæppet forestillede blomsterklynger på en lys grund, men hele midten var omhyggeligt tildækket med voksdug. For vinduerne var der kniplingsgardiner; og hver stol og hver sofa havde sit eget filerede eller strikkede net. Store alabastgrupper var stillet rundt omkring under glaskupler for at beskyttes mod støvet. Midt i værelset, lige under den tildækkede lysekrone, stod et stort, rundt bord, hvorpå der var henlagt pynteligt indbundne bøger. Alting genspejlede lyset. Hele værelset havde et flitteragtigt, spraglet udseende; men der måtte en overordentlig renlighed til for at holde alt så hvidt og så pænt i sådan en atmosfære. De havde tid nok til at iagttage alt dette, inden mrs. Thornton lod sig se. Hvad de talte om måtte alverden gerne gøre; men et værelse som dette har i almindelighed også den virkning at få folk til at tale sagte, ret som om de frygtede for at vække det uvante ekko.

Omsider kom mrs. Thornton raslende ind i en smuk, sort silkekjole, som hun plejede at gå med; Margaret lod straks nogle ord falde til undskyldning for sin moder, fordi hun ikke i dag kunne gengælde mrs. Thorntons visit. For ikke at gøre sin fader bange igen, gled hun imidlertid let hen over det, hvilket igen bragte mrs. Thornton til at tro, at det hele ildebefindende kun

var fingeret, for havde det haft en alvorligere karakter, kunne man jo have opsat besøget. Hun satte derfor også et halvt fornærmet ansigt op og hørte så godt som slet ikke på, hvad Margaret sagde om moderens sygelighed.

"Hvorledes befinder mr. Thornton sig?" spurgte mr. Hale; "det flygtige brev, han sendte mig i går, lod mig befrygte, at han ikke var rask."

"Min søn er," svarede mr. Thornton koldt, "sjældent syg, og når han er det, taler han aldrig om det. Han sagde mig, at han ikke kunne få tid til at læse med Dem i aftes, og jeg er overbevist om, at han beklagede det meget; for han sætter megen pris på de timer, som han tilbringer med Dem."

"De kan være vis på, at de ikke er mig mindre behagelige," sagde mr. Hale. "Jeg føler mig ligefrem forynget ved at se, hvorledes han nyder og forstår at vurdere alt, hvad der er skønt i den klassiske litteratur."

"Jeg tvivler ikke om, at klassikerne er meget gode for folk, der har tid i overflødighed; men jeg tilstår, at det var imod mit ønske, at min søn på ny begyndte at studere dem. Den tid, han lever i, og det sted, hvor han opholder sig, gør krav på hele hans kraft og opmærksomhed. Klassikerne kan være ypperlige for folk, der driver deres liv hen på landet eller ved universiteterne; men folk i Milton bør vie deres tid, deres tanker og evner til dagens gerning. Det er i det mindste min mening."

"Jeg tror dog, at når sindet henvendes alt for længe på én eneste genstand, forstener det sig let og bliver uskikket til at optage mange interesser i sig," sagde Margaret.

"Jeg forstår ikke rigtigt, hvad De mener med et sind, der forstener sig. Jeg er heller ikke nogen beundrer af disse

ustadige naturer, som i dag lever for ét og i morgen for noget andet. At have mange interesser duer ikke for en miltonsk fabrikant. For ham er eller burde det være nok at have ét stort formål og at lade al sin færd gå ud på at opnå det."

"Og det er …?" spurgte mr. Hale.

Hendes blege kinder blussede, og hendes øjne lynede, idet hun svarede:

"At indtage og bevare en fremragende og hæderlig plads i sit fædreland eller sin fødeby. En sådan plads har min søn arbejdet sig op til. Drag, hvorhen De vil – jeg mener ikke alene i England, men i Europa – så er navnet John Thornton i Milton kendt og agtet blandt alle forretningsmænd. I de fashionable kredse er det naturligvis ubekendt," vedblev hun med foragt; "ørkesløse herrer og damer kan jo ikke kende meget til en miltonsk fabrikant, medmindre han kommer ind i Parlamentet eller ægter en datter af en lord."

Hale og Margaret havde svært ved at skjule en uskyldig tilbøjelighed til at le over det store navn, de aldrig havde hørt før.

Hvor meget Margaret end gjorde sig umage for at bekæmpe denne tilbøjelighed, var det dog ikke undgået den skarpsynede mrs. Thornton.

"De tænker ved Dem selv, at De aldrig har hørt tale om dette vidunder af en søn, ikke sandt, miss Hale? De mener, at jeg er en gammel kone, der er forgabet i alt, hvad hendes søn foretager sig, og som tror, at der er intet andet til i verden end Milton."

"Nej," sagde Margaret noget ivrigt. "Jeg tænkte rigtignok på, at jeg næppe havde hørt mr. Thorntons navn nævne, førend jeg

kom til Milton; men siden jeg er kommet hertil, har jeg hørt nok til at agte og beundre ham og til at føle, hvor meget sandt der er i, hvad De netop har sagt om ham."

"Hvem havde talt med om ham?" spurgte mrs. Thornton, lidt formildet, men dog bange for, at man ikke skulle have ladet ham vederfares fuldkommen retfærdighed.

Margaret tøvede med at svare, fordi denne myndige måde at spørge på mishagede hende. Mr. Hale tog da ordet, som han mente i rette tid.

"Det er," sagde han, "mr. Thorntons egne ord, der har lært os, hvad han er for en mand; ikke sandt Margaret?"

Mrs. Thornton hævede sit hoved og sagde:

"Min søn er ikke den, der praler med sine handlinger. Lad mig gentage mit spørgsmål, miss, hvem har givet Dem en gunstig dom om ham? En moder er, ved De nok, forhippet på at høre sine børns ros."

"Mr. Bell," sagde Margaret, "har fortalt os en del om hans tidligere liv – De har ganske sikkert grund til at være stolt af ham."

"Mr. Bell! Hvad ved han om det, han, der lever et dovent liv ved et søvnigt universitet? Men jeg takker Dem alligevel, miss Hale. Det er ikke enhver ung dame, der ville gøre en gammel kone den fornøjelse at lade hende høre, at man taler godt om hendes søn."

"Hvorfor ikke?" spurgte Margaret.

"Hvorfor ikke? Fordi de ville føle, at de gjorde den gamle moder til deres advokat, hvis de havde planer for mod hendes søns hjerte."

Margaret lo, så det skar mrs. Thornton i øret; men hun holdt inde, da hun bemærkede den gamle dames fortrydelige blikke.

"Jeg beder Dem om forladelse, mrs. Thornton; men jeg kan forsikre Dem, at jeg slet ikke har planer for mod Deres søns hjerte."

"De befinder Dem dog vel?" sagde mr. Hale, som ønskede at give samtalen en anden retning.

"Efter omstændighederne. Jeg er ikke stærk," svarede mrs. Thornton kort.

"Og mr. Thornton? Jeg håber dog, at jeg har den fornøjelse at se ham på torsdag?"

"Det ved jeg ikke. Der er en uhyggelig gæring her i byen; det truer med en arbejderopstand. Skulle den komme til udbrud, vil han uden tvivl få meget at gøre."

"En arbejderopstand?" spurgte Margaret. "Af hvad grund? Hvorfor vil de gøre opstand?"

"Fordi de vil skalte og valte med andre folks ejendom," sagde mrs. Thornton opbragt. "Derfor er det jo, at de altid gør opstand. Hvis min søns folk er med, så vil jeg blot sige, at de er meget utaknemmelige."

"De ønsker vel højere dagløn?" spurgte mr. Hale.

"Ja, således ser det ud; men egentlig ønsker de at være herrer og at gøre herrerne til slaver på deres egen ejendom. Det har de altid i hovedet, og hvert femte eller sjette år kommer det regelmæssigt til en kamp. Denne gang vil der dog bestemt komme dem en streg i regningen, og hvis de udvandrer, vil det sikkert ikke falde dem så let at komme ind igen. Jeg tror, at fabriksherrerne har ét og andet i baghånden, der vil lære

arbejderne ikke at gøre opstand igen i en hast, hvis de prøver på det denne gang."

"Vækker det ikke megen uro i byen?" spurgte Margaret.

"Jo, naturligvis. Men De er da vel ingen kryster? Milton er ikke noget sted for kujoner. Når De bor her, må De lære at have hjertet på det rette sted, miss Hale."

"Jeg skal gøre mit bedste," sagde Margaret, idet hun blegnede let. "Jeg ved ikke, om jeg har hjertet på det rette sted eller ej, førend jeg bliver sat på prøve; men jeg er bange for, at jeg ikke har det mod, der behøves."

"Folk fra den sydlige del af landet lader sig tit skræmme af det, som vore mænd og kvinder her blot kalder kamp for livets ophold. Men når De først har tilbragt en halv snes år blandt en befolkning, der bærer nag til sine overmænd og kun venter på lejlighed til at vise det i gerningen, så vil De nok få at vide, om De er kujon eller ej – det vil jeg indestå Dem for."

Samme dags aften besøgte mr. Thornton Hales. Man viste ham op i dagligstuen, hvor mr. Hale sad og læste højt for sin kone og datter.

"Jeg kommer dels for at bringe dem en billet fra min moder og dels for at undskylde, fordi jeg ikke kunne komme til Dem i går. Billetten indeholder den adresse, De ønskede; det er doktor Donaldson."

"Jeg takker Dem meget," sagde Margaret hurtigt og rakte sin hånd ud efter billetten, for hun ønskede ikke, at hendes moder skulle høre, at de havde spurgt efter en læge. Det glædede

hende, at mr. Thornton straks syntes at forstå hende; han gav hende billetten uden at berøre sagen videre.

Mrs. Hale begyndte at tale om arbejderopstanden.

"Ja, de tåber vil have en opstand," svarede mr. Thornton heftigt. "Lad dem det! Det kommer os ret tilpas. Vi ser stormen, der truer i kimingen, og reber vore sejl. Henderson i Ashley prøvede på at spille sine folk et puds; men det mislykkedes for ham. Han ville netop gerne have en opstand. Da derfor hans folk kom og forlangte de fem procent, som de gør fordring på, sagde han til dem, at han ville overveje sagen og meddele dem sit svar på betalingsdagen; han vidste naturligvis godt, hvad svaret ville blive, men han troede på denne måde at bestyrke dem i deres fremgangsmåde. De var ham imidlertid for kloge og havde sagtens erfaret et og andet om, at det gik dårligt med forretningerne. De indfandt sig derfor om fredagen og tog deres fordringer tilbage, og nu er han nødt til at fortsætte med arbejdet. Men vi fabriksejere her i Milton har i dag taget vor beslutning. Vi vil ikke forhøje arbejdslønnen med en penny. Vi vil have arbejdet til en lavere dagløn, men på ingen måde forhøje den tidligere. Vi venter nu blot på, at de skal begynde angrebet."

"Og hvad vil enden blive?" spurgte mr. Hale.

"En almindelig opstand," formoder jeg. "De vil uden tvivl komme til at se Milton uden røg i et par dage, miss Hale."

"Men hvorfor kunne De ikke gøre dem det klart, at det går dårligere med forretningerne?" spurgte mr. Hale. "Jeg ved ikke om jeg bruger de rigtige ord; men De forstår uden tvivl, hvad jeg mener."

"Fortæller De Deres tjenestefolk, hvor meget De giver ud, eller hvad De bruger Deres penge til? Vi, der ejer kapitalerne, har ret til at bestemme, hvad vi vil gøre med den."

"Men det er kun menneskelig ret," sagde Margaret meget sagte.

"Om forladelse! Jeg hørte ikke, hvad De sagde."

"Jeg gentager det ikke gerne," sagde hun, "det fremgik af en følelse, som jeg ikke tror, at De vil dele."

"Vil De ikke prøve mig?" sagde han.

"Jeg sagde, at De kun havde en menneskelig ret. Jeg mente dermed, at måske religiøse grunde kunne opfordre Dem til ikke at gøre, hvad De finder for godt, med Deres eget."

"Jeg ved, at vore religiøse anskuelser afviger fra hinanden; men De tror dog ikke, at jeg mangler dem ganske, om de end ikke er de samme som Deres?"

"Jeg tror ikke," svarede hun, "at der er nogen anledning for mig til at gå ind på dette spørgsmål. Alt, hvad jeg ville sige, var, at der vel ikke er nogen menneskelig lov, der kan forbyde fabriksejerne at bortødsle deres penge, som de selv synes, men at der i Biblen findes udsagn, af hvilke det følger, at de overtrådte deres pligt som husbond, ifald de gjorde det. Jeg kender imidlertid så lidt til arbejderopstande og til normen for kapital og arbejde, at jeg helst ikke vil tale om det med sådan en statsøkonom som Dem. Men et besynderligt forhold er det dog; for der står to klasser overfor hinanden, der er afhængige af hinanden på alle mulige måder, men dog betragter hinandens interesser som indbyrdes modsatte. Jeg kan forsikre Dem, at jeg har hørt folk sige, at det lå i fabriksherrernes interesse at

forhindre arbejderne i at tjene penge – det ville gøre dem alt for uafhængige at have en sum i sparekassen."

"Det er uden tvivl denne Higgins, der har fortalt dig alt dette," sagde mr. Hale.

Mr. Thornton lod, som om han ikke hørte, hvad Margaret åbenbart ikke ønskede, at han skulle vide.

"Jeg hørte endvidere, at det betragtedes som fordelagtigt for fabriksherrerne at have uvidende arbejdere – ikke disse lommeprokuratorer, som kaptajn Lennox plejede at kalde de folk i hans kompagni, der gjorde indvendinger og ville vide grunden til enhver ordre."

"Og alle disse bagvaskelser mod fabriksherrerne har miss Hale lånt øre til?" spurgte mr. Thornton.

Mr. Hale søgte igen at formilde disse ytringer, idet han bemærkede:

"Jeg må tilstå, at det overrasker også mig i høj grad at finde en sådan splid imellem fabriksejeren og arbejderne. Jeg har i det mindste selv af Deres egne ytringer fået omtrent det selv samme indtryk."

Mr. Thornton tav et øjeblik, inden han tog ordet. Margaret havde netop forladt værelset, og han ærgrede sig over den uoverensstemmelse, der herskede imellem dem. Følelsen af dette gjorde ham imidlertid koldere og eftertænksommere og gav hans ord en større værdighed.

"Min teori er," sagde han, "at mine interesser er uadskillelige fra mine arbejderes og omvendt. Jeg ved, at miss Hale ikke holder af at høre arbejderne blive kaldt 'hoben', og jeg vil derfor ikke bruge det ord, skønt det falder mig nærmest i munden som det tekniske udtryk, hvis opkomst ligger længere tilbage

end min tid. En gang i fremtiden om – om et tusind år eller mere – kan denne enighed måske blive til en virkelighed netop på samme måde, som jeg kan forestille mig en republik som den mest fuldendte regeringsform."

"Vi ville læse Platons *Republik*, så snart vi er færdige med Homer."

"Ja, når Platons tid kommer igen, vil det måske vise sig, at vi alle – både mænd, kvinder og børn – er modne til have en republik; men på vort nuværende standpunkt må jeg udbede mig et konstitutionelt monarki. Som små børn trænger vi til at regeres gennem et klogt despoti, og selv længe efter at den tidligste barndom er forbi, lever børn og unge mennesker lykkeligst under en forstandig og bestemt myndigheds ufejlbare love. Jeg er enig med miss Hale, for så vidt som arbejderne i mine øjne står på børnenes standpunkt. Jeg påstår, at despotiet er den bedste regeringsform for dem. Over alt, hvor jeg kommer i berøring med dem, må jeg nødvendigvis være selvhersker. Jeg vil bruge min forstand efter bedste evne til at give fornuftige anordninger og komme til forstandige beslutninger i min bedrift – anordninger og beslutninger, som først og fremmest skal tjene til mit gavn, dernæst til deres; men jeg vil hverken lade mig tvinge til at gøre rede for mine grunde eller vige tilbage fra, hvad jeg engang har erklæret for min beslutning. Lad dem forlade deres arbejde! Jeg kommer til at lide under det lige så vel som de; men til sidst vil de respektere, at jeg ikke har givet efter."

Margaret var kommet ind igen; hun havde sat sig hen ved sit arbejde, uden at blande sig i samtalen.

Mr. Hale svarede:

"Jeg taler sagtens som den blinde om farverne; men af det lidet, jeg ved, må jeg antage, at masserne allerede med hurtige skridt går over til det urolige stadium, der ligger imellem barndom og manddom såvel i mængdens liv som i individets. Den fejl, som mange forældre begår med hensyn til den yngres behandling i denne periode, er, at de forlanger en sådan blind lydighed, som om alt kun kom an på at adlyde det simple bud: 'Kom, når man kalder dig', og 'gør, hvad der bliver befalet dig!' Men kloge forældre respekterer den vågnende attrå efter at handle selvstændigt og uafhængigt, og går derved over til at blive venner og rådgivere, når deres enevoldsmagt ophører. Hvis jeg tager fejl i mit ræsonnement, så husk, at det er Dem, der har bragt sammenligningen med børn på bane."

"Husk blot på," bemærkede mr. Thornton roligt, "at den tid ingenlunde er kommet, da folkene i nogen henseende kan handle på egen hånd i deres arbejdstid; jeg forstår ikke ret, hvad De mener med det. Jeg for mit vedkommende ville forresten aldeles ikke billige vor handlemåde, hvis vi blandede os i det liv, de fører udenfor fabrikkerne. Fordi de arbejder ti timer om dagen for os, indser jeg ikke, at vi har ret til at holde dem i snor den øvrige del af dagen. Jeg sætter så stor pris på min egen uafhængighed, at jeg ikke kan tænke mig nogen større fornedrelse, end at en anden bestandig skulle give mig anvisning og råd, tage mig i skole eller på nogen måde blande sig i mit. Om han så var den viseste eller mægtigste mand, ville jeg dog lige fuldt modsætte mig hans indblanding. Jeg tror forresten, at denne følelse er stærkere i det nordlige England end i det sydlige."

"Jeg beder meget om forladelse; men er det ikke, fordi der ikke har bestået nogen venskabelig lighed imellem de bydende og adlydende, fordi den ene har levet i en bestandig frygt for at se sine rettigheder krænket af den anden?"

"Jeg omtaler det blot som en kendsgerning. Desværre må jeg beklage, at jeg har lovet mig et sted hen kl. 8, og jeg har derfor ikke tid til at indlade mig på en nærmere forklaring."

"Det forekommer mig dog," sagde Margaret sagte, "at den egentlige hovedforskel i verden ..."

Hendes fader gjorde tegn til hende for at få hende til at tie.

Mr. Thornton afbrød hende:

"De må dog give mig ret i ét punkt. Sæt, at enhver mand her i egnen er i besiddelse af en stærk uafhængighedsfølelse, har jeg da nogen ret til at påtrænge ham mine anskuelser om, hvorledes han skal opføre sig imod en anden –, blot fordi han har arbejde at sælge og jeg kapital til at købe det for?"

"Nej," sagde Margaret med varme, "ikke på grund af det forhold, hvori arbejde og kapital bringer Dem til hinanden, men fordi De er et menneske, der står i forhold til en del andre mennesker, som De har en umådelig magt over, netop fordi Deres liv og velfærd står i en så stadig og inderlig forbindelse med hinanden. – Gud har jo skabt os til at være indbyrdes afhængige af hinanden. Lad os længe nok ikke ville vide af vor egen afhængighed eller vægre os ved at erkende, at andre er afhængige af os i andre henseender, end hvad udbetalingen af arbejdsløn vedkommer – sagen står alligevel fast: hverken De eller nogen som helst fabriksherre i verden kan klare sig alene. Den mand, som er allermest stolt af sin uafhængighed, er dog afhængig af sine omgivelser med hensyn til deres indflydelse på

hans karakter; og den mest enestående af alle deres personligheder her på stedet har dog medmennesker, der er afhængige af ham og klynger sig til ham; han kan ikke ryste dem af sig, så lidt som klippen kan ..."

"Kom blot ikke ind på lignelserne, Margaret; du har allerede én gang ført os på vildspor," sagde hendes fader smilende, men dog med en vis uro over, at de holdt mr. Thornton tilbage imod hans vilje. Dette var imidlertid en fejltagelse; for han syntes netop godt om at høre Margaret tale, selv om hendes ord bragte ham i harnisk.

"Vær så god at sige mig, miss, om De nogensinde er Dem bevidst, at De er blevet påvirket af andre! Og er dette da sket direkte eller indirekte? Har disse andre søgt at handle retskaffent for eksemplets skyld, eller har de været jævne, ærlige folk, der blot tænkte på at gøre deres pligt, uden at bryde sig om, hvorvidt deres handlinger ville bidrage til at gøre den ene flittig eller den anden sparsommelig? Hvis jeg var arbejder, ville jeg blive tyve gange mere tilskyndet af at vide, at min herre var retskaffen, bestemt, rørig, resolut i alt, hvad han gjorde (og arbejdere ser i sligt endnu skarpere end tjenestefolk) end ved nogen som helst, om end nok så venligt ment, indblanding i hvad jeg foretog mig udenfor arbejdstiden. Jeg holder ikke af at tænke alt for meget på, hvorledes jeg selv er; men jeg tror, at tør jeg stole på mine folks ligefremme bravhed, netop fordi de ved, at jeg selv ville foragte enhver som helst uhæderlig fordel eller enhver svigefuld fremgangsmåde. Det hjælper langt mere end en række forelæsninger over, at 'retskaffenhed er det bedste politi'. Nej, nej! Hvad herren er, vil arbejderne også være, uden

at han fra sin side behøver at bryde sit hoved synderligt med det."

"Det er en meget stor indrømmelse," sagde Margaret leende. "Når jeg altså ser, at arbejderne er voldsomme og hårdnakkede i at påstå deres rettigheder, kan jeg roligt slutte mig til, at herren er det samme!"

"De er netop som alle fremmede, der ikke forstår, hvorledes vort system virker," sagde han hastigt. "De antager, at vore arbejdere er lerdukker, der kan formes til alle de elskværdige skikkelser, som vi selv måtte ønske; men De glemmer, at vi kun har at gøre med dem i mindre end en tredjedel af deres liv, og De synes ikke at indse, at en fabrikants pligter er langt betydeligere og mere omfattende end en anden arbejdsherres: vi har som handelsmænd en betydelig rolle, og den gør os netop til civilisationens forkæmpere."

"Det falder mig ind," sagde mr. Hale smilende, "at De så skulle kæmpe lidt først på Deres eget terræn. Disse Milton-folk er en barsk og ubøjelig race."

"Det er de," svarede mr. Thornton. "Med silkehandsker kan man ikke tage dem. Cromwell kunne være blevet en ypperlig fabriksherre, miss. Jeg ville ønske, at vi havde ham her til at dæmpe enhver opstand."

"Cromwell hører ikke til mine helte," sagde hun smilende. "Men jeg ser nok, at De vil forsone Deres beundring for despotismen med Deres agtelse for en uafhængig karakter hos andre mennesker."

Kort efter sagde mr. Thornton godnat til præsten og hans hustru. Derpå gik han hen til Margaret og sagde med sagtere stemme:

"Jeg har én gang i aften talt temmelig heftigt og, jeg frygter, temmelig plumpt til Dem. Men De ved, at jeg ikke er andet end en upoleret Milton-fabrikant; jeg håber, at De tilgiver mig?"

"Det kan jeg let," sagde hun og så ham smilende ind i ansigtet, hvis bekymrede udtryk næppe engang opklaredes, da hans øjne hvilede på hendes rene og yndige åsyn, der ikke længere bar det mindste spor af den foregående heftige samtale. Men hun rakte ham ikke hånden, og han kunne igen ikke se andet deri end et nyt bevis på hendes stolthed.

16

Næste eftermiddag aflagde doktor Donaldson sit første besøg hos mrs. Hale. Det fremmede forhold mellem Margaret og moderen var atter indtrådt. Hun så sig igen udelukket fra hendes værelse, hvorimod Dixon havde adgang til det.

Margaret gik ind i sin moders sovekammer, der lå lige bagved dagligstuen, og gik op og ned ad gulvet derinde, mens hun ventede på, at lægen skulle komme ud. Hvert øjeblik standsede hun for at lytte; hun troede at høre en klagende lyd – hun knugede sine hænder tæt sammen og holdt sit åndedræt tilbage. Alt var stille i et par minutter. Derpå hørte hun, at man tog afsked.

Da døren blev åbnet, gik hun hurtigt ud af sovekammeret.

"Min fader er ikke hjemme, hr. doktor!" sagde hun, "han læser med en elev i denne time. Men vil De ikke have den ulejlighed at træde ind i hans værelse et øjeblik?"

Der var noget bestemt i hendes udseende, der gjorde, at doktoren fulgte hende; hun spurgte:

"Hvad er der i vejen med min moder? De vil bevise mig en tjeneste ved at sige mig den rene sandhed." Da hun så lægen betænke sig lidt, tilføjede hun:

"Jeg er hendes eneste barn, – i alt fald her. Jeg frygter, at min fader ikke holder sagen for betænkelig nok; hvis der derfor er noget alvorligt at befrygte, må det meddeles ham på en varsom måde. Jeg kan gøre det. Derfor tal, hr. doktor!"

"Min kære frøken! Deres moder synes at have en særdeles omhyggelig og påpasselig person hos sig ..."

"Men jeg er hendes datter, mr. doktor."

"Men når jeg siger Dem, at hun udtrykkeligt forlangte, at man ikke måtte underrette Dem om ..."

"De er uden tvivl alt for forstandig – alt for erfaren, til at De skulle have givet sådan et løfte."

"Ja," sagde han med et halvt smil, men dog i en noget tungsindig tone, "det har De ret i. Jeg lovede det ikke. Sandt at sige, frygter jeg, at hemmeligheden snart nok kommer for dagen, uden jeg at behøver at røbe den."

Han tav. Margaret blev meget bleg og bed læberne sammen. I øvrigt sås der ikke en bevægelse i hendes træk. Med det hurtige iagttagerblik, uden hvilket ingen læge kan opnå dr. Donaldsons dygtighed, så han, at hun ville tiltvinge sig fuldstændig underretning – at man ikke kunne skjule det allermindste, uden at hun ville opdage det, og at fordølgelsen ville blive en hårdere pinsel for hende end sandheden. Han udtalte sagte et par korte sætninger, idet han samtidig iagttog hende nøje, for pupillerne i hendes øjne udvidede sig og formørkedes af skræk, og hendes blege ansigt fik næsten et blåligt skær. Doktoren tav.

"Jeg takker Dem oprigtigt, hr. doktor," sagde hun, "for Deres tillid. Der er altså intet håb! Min stakkels, stakkels moder!"

Hendes læber dirrede, og et par store tårer rullede ned ad hendes kinder.

"Vil hun komme til at lide meget?" vedblev hun.

Han rystede på hovedet. "Det kan ingen vide; det beror på konstitutionen – på tusind ting. Men de nyere opdagelser i lægevidenskaben har sat os i stand til at lindre smerten betydeligt."

"Min stakkels fader!" udbrød Margaret, idet hun skælvede over hele legemet.

"For ham bør De fortie, hvad jeg har sagt Dem, indtil videre. Imidlertid vil mine besøg og tusinde småting have vakt og forøget hans uro, så at han vil være langt bedre forberedt på, hvad der må komme. Nu vil jeg tillade mig at sige Dem farvel. Jeg beder Dem blot at huske, at når jeg kommer igen, kommer jeg som en ven, og De må betragte mig som en sådan; for at ses under forhold som disse opvejer hele års formiddagsvisitter."

Margaret kunne ikke tale for gråd; men hun trykkede hans hånd heftigt til afsked.

"Det kalder jeg en dygtig pige!" tænkte doktor Donaldson, da han var kommet til sæde i sin vogn og så på sin højre hånd, der endnu var ganske rød af hendes håndtryk. "Hvem skulle have troet, at denne lille hånd kunne knuge så hårdt? Men hun har et fast knoglesystem, og det giver en umådelig styrke. Hun er en formelig dronning at se til! Tvang hun mig ikke med oprejst hoved til at sige sandheden? Og hvor ivrigt bøjede hun sig så ikke forover for at lytte! Det stakkels pigebarn! Jeg må sørge for, at hun ikke overanstrenger sig, skønt det er forbavsende, hvor meget disse kraftige naturer kan tåle og lide. Hun er karakterstyrken selv. Enhver anden, der var blevet så ligbleg som hun, ville ikke have undgået en besvimelse eller et krampetilfælde! Men hun ville ikke nedlade sig til den slags – nej, bestemt ikke! Det var kun hendes stærke vilje, der holdt hende oppe. Sådan en pige ville tage mig med storm, hvis jeg var tredive år yngre. Nu er det for sent. Ah! nu er vi ved Archers."

I det samme sprang han ud af sin vogn, og hele hans tænkning, klogskab, erfaring og deltagelse var i samme øjeblik koncentreret på den patient, han nu skulle se til.

Imidlertid var Margaret gået et øjeblik ind i sin faders værelse for at samle kræfter, inden hun gik ovenpå til sin moder.

"O, min Gud, min Gud, det er forfærdeligt. Hvorledes skal jeg holde det ud? Intet håb! O, moder, moder, jeg ville ønske, at jeg aldrig var kommet til tante Shaw, at jeg ikke havde været borte fra dig et øjeblik i alle disse kostbare år! Stakkels moder! Hvad må hun ikke have båret på! O, min Gud! Lad hende ikke lide for meget! Hvorledes skal jeg kunne holde ud at se al denne nød og min stakkels faders fortvivlelse? Han må ikke få det at vide endnu. Det ville dræbe ham. Men fra nu af vil jeg hellige min egen, kære moder hvert eneste øjeblik."

Hun løb ovenpå. Dixon var ikke derinde. Mrs. Hale lå i en lænestol; hun havde et fint hvidt sjal om sig, som hun havde taget på, fordi hun ventede lægen.

"Hvor du dog ser påfaldende ud, Margaret! Hvad er der på færde?"

Da den virkelige sammenhæng derpå gik op for hende, tilføjede hun i en misfornøjet tone:

"Du har da ikke talt med doktor Donaldson og spurgt ham om noget – har du?"

Margaret svarede ikke – hun betragtede blot sin moder med et alvorligt blik. Mrs. Hales misfornøjelse tiltog.

"Han har dog vel aldrig brudt sit ord til mig og –"

"Jo, moder, det har han. Jeg nødte ham til det. Det er kun mig, du må være vred på!"

Hun knælede ned ved siden af sin moder og greb hendes hånd. Hun gav ikke slip på den, skønt mrs. Hale søgte at trække den tilbage, men hun vedblev at kysse den og væde den med sine tårer.

"Margaret, det var meget urigtigt af dig. Du ved, at det stred imod mit ønske."

Ligesom træt af at gøre indsigelser, tillod hun nu Margaret at trykke hendes hånd og trykkede snart hendes svagt til gengæld. Dette opmuntrede Margaret til at tale.

"O, moder, lad mig pleje dig. Jeg er dit barn og jeg tror, at jeg har ret til at gøre alt for dig."

"Du ved ikke, hvad du forlanger," sagde mrs. Hale gysende.

"Jo, moder. Jeg ved langt mere, end du antager. Lad mig pleje dig! Lad mig i det mindste forsøge det! Det vil altid være mig en trøst!"

"Forsøg da, mit stakkels barn! Du må vide, at Dixon og jeg troede, du ville gyse tilbage for mig, hvis du fik at vide –"

"Dixon troede!" sagde Margaret, idet hendes læbe krummede sig. "Dixon tiltroede mig altså ikke sand kærlighed nok – ikke så megen kærlighed som sig selv!"

"Vær ikke vred på Dixon," sagde mrs. Hale ængsteligt. Margaret genvandt herredømmet over sig selv.

"Nej, det skal jeg ikke. Lad mig blot gøre alt for dig! Da jeg var hos tante Shaw, plejede jeg at tro, at du ville glemme mig, og jeg græd mig i søvn hver aften med denne tanke."

"Og jeg plejede at tænke: Hvorledes vil Margaret kunne finde sig i vore små kår ovenpå al den bekvemmelighed og elegance i Harley Street? Og jeg skammede mig mangen gang mere over,

at du skulle se, hvor småt vi havde det, end over at de fremmede skulle se det."

"Og jeg glædede mig netop over det! Det var uendelig meget morsommere end al den magelige bekvemmelighed i Harley Street. Det forekommer mig, at det, som du kalder vore 'små kår' i mit kære Helstone, netop udgjorde en del af det tiltrækkende ved livet der."

"Jeg får aldrig mere Helstone at se, Margaret," sagde mrs. Hale, idet tårerne strømmede ned ad hendes kinder. "Mens jeg var der, ønskede jeg bestandig at komme bort derfra. Ethvert andet sted syntes mig mere tillokkende, og nu skal jeg dø langt borte fra det. Men jeg har forskyldt det!"

"Det må du ikke sige," sagde Margaret ivrigt. "Du kommer nok igen tilbage til Helstone."

"Nej, aldrig! Det må jeg finde mig i som en retfærdig tilskikkelse. Men – Frederick!"

Idet hun sagde dette ene ord, brast hun pludselig i gråd. Det lod til, at tanken om ham betog hende al hendes fatning. Det ene fortvivlede og lidenskabelige udbrud fulgte efter det andet – "Frederick! Frederick! Kom til mig. Jeg dør. Mit førstefødte barn, kom tilbage til mig!"

Hun lå i en stærk krampe. Margaret gik forfærdet ud og kaldte på Dixon. Dixon kom farende ind og beskyldte Margaret for at have bragt sin moder i alt for stærk sindsbevægelse. Margaret fandt sig tålmodigt i det hele og håbede blot, at hendes fader ikke ville komme tilbage. Trods sin forskrækkelse adlød hun alle Dixons anordninger hurtigt og godt, uden at forsvare sig med et eneste ord. De bragte hendes moder i seng. Margaret sad hos hende, indtil hun faldt i søvn, og vedblev at

sidde hos hende, indtil Dixon vinkede hende ud af værelset. Med et vredt ansigt – som om hun gjorde noget, der stred imod hendes tilbøjelighed – bad hun Margaret drikke en kop kaffe, som hun havde lavet til hende, inde i dagligstuen, og stod i en bydende stilling foran hende, mens hun gjorde dette.

"De skulle ikke været så nysgerrig, frøken, så ville De ikke være kommet i så stærk bevægelse, førend det behøvedes. Det kommer tidsnok alligevel! Nu vil De sagtens fortælle det til herren, og her vil da komme til at ligge et kønt hus for Deres skyld!"

"Nej, Dixon," sagde Margaret bedrøvet, "jeg vil ikke sige det til fader. Han ville ikke kunne bære det, som jeg kan." Og for at vise, hvor godt hun kunne bære det, brast hun i gråd.

"Ja, jeg vidste jo nok, hvorledes det ville gå. Nu vil De vække Deres moder, ligesom hun er faldet så godt i søvn. Jeg har måttet bære på dette i lang tid, miss Margaret; og skønt jeg ikke kan holde således af hende som De, så har jeg dog holdt mere af hende end af nogen anden – enten mand, kvinde eller barn –; der er ingen, der nogensinde har ligget mit hjerte så nær, undtagen master Frederick. Lige siden lady Beresfords kammerpige tog mig ind, for at jeg kunne se hende klædt i hvidt krep og med kornaks og røde valmuer på hovedet, og jeg fik en nål ned i min finger, og enden blev siddende deri, og hun rev sit broderede lommetørklæde itu, for at forbinde mig, da spidsen var skåret ud, – siden den tid er der ingen, jeg har holdt så meget af som hende. Dengang tænkte jeg kun lidt på, at jeg skulle leve og se hende i en så ringe stilling. Jeg holder ikke af at træde nogen for nær, og jeg ved nok, at der er mange, der kalde Dem både smuk og hvad dertil hører; men hende kommer De

dog ikke nær – nej aldrig; ikke, om De så bliver hundrede år gammel! – Nå, nå! nu må De ikke tage på veje igen; ellers må jeg også give tabt! Nu må De gå ud og spadsere en tur, og så kommer De hjem og lader, som om der intet var i vejen. Jeg holder meget af, at De viser Dem lidt kæk. Det er det gode, gamle Beresfordske blod. Den tredjesidste sir John skød sin forvalter ned på stedet, fordi han fortalte ham, at han havde slået sine fæstere og gjort det så godt, at der var lige så lidt at hente der, som man kan pille skind af en sten."

"Nej, Dixon, jeg skal ikke skyde Dem, og jeg vil aldrig mere være urimelig imod Dem."

"Det har De aldrig været. Hvis jeg nogensinde har sagt det, har det kun været til mig selv, for at få mig en lille passiar med mig selv; for her er jo ellers ingen, man kan snakke med. Når De bliver heftig, så ligner De master Frederick op ad dage, og det holder jeg nok af at se på. Men gå nu De, miss. Jeg skal nok passe fruen så længe, og hvis herren skulle komme hjem, så kan han jo more sig med sine bøger."

"Ja, nu går jeg," sagde Margaret.

Hun stod et øjeblik ligesom rådvild; derpå gik hun hen til Dixon, kyssede hende og gik hurtigt ud af værelset.

"Gud velsigne hende!" sagde Dixon. "Hun er så sød som en nøddekerne. Der er tre mennesker, som jeg holder af: det er fruen, master Frederick og hende. Det er også de eneste. De øvrige kunne gerne gå pokker i vold, for jeg ved ikke, hvad de er her til for her i verden. Herren er sagtens blevet født for at blive gift med fruen. Hvis jeg endda vidste, at han havde nogen rigtig kærlighed til hende, så kunne jeg måske komme til at holde af ham med tiden; men så skulle han have gjort meget mere for

hende og ikke altid læst og læst og tænkt og tænkt. Og hvad har det ført til? Mangen en af hans kollegaer, der hverken læser eller tænker, når til at blive sognepræst [Note 10)] og provst og alt muligt, og det var han også nok blevet, hvis han bare havde sat sin hu til fruen og ladet den kedsommelige læsning og tænkning fare. – Der går hun ..." Dixon få ud af vinduet, for hun hørte husdøren blive lukket i. – "Den stakkels unge frøken! Hendes klæder ser fattige ud, i forhold til da hun kom til Helstone for et år siden! Dengang havde hun ikke så meget som en stoppet strømpe eller et par vaskede handsker i hele sin garderobe. Men nu ...!"

17

Margaret gik kun nødigt ud og gik langsomt. Men selv luften i en miltonsk gade oplivede hendes unge blod. Hendes gang blev lettere, og hendes kinder rødere. Hun begyndte at se sig om, i stedet for udelukkende at vende sine tanker indad. Hun så usædvanlig mange lediggængere på gaderne: arbejdere kom slentrende med hænderne i lommen, og piger, der lo og talte højt, flokkedes sammen, åbenbart i en ophidset stemning og med en urolig trods i deres sind og væsen. Andre arbejdere, der så mere forknytte ud, sad og hang rundt om på trapperne til ølhusene og geneverboderne, røg på deres piber og gjorde temmelig frie bemærkninger over enhver forbigående. Margaret ønskede, at hun var ude af porten og foretrak derfor at gå hen og besøge Betsy Higgins.

Nicholas Higgins sad ved kaminen og røg på sin pibe, da hun kom ind. Betsy var oven senge.

Nicholas tog sin pibe af munden, rejste sig op og satte sin stol hen til Margaret. Derpå lænede han sig op til kaminen i en magelig stilling, mens hun spurgte Betsy, hvorledes hun havde det.

"Hun kan ikke ret få munden på gang," svarede han, "men bedre er hun dog. Hun synes kun ikke om denne arbejderopstand, for hun vil helst have fred og ro for enhver pris."

"Det er den tredje opstand, jeg har oplevet," sagde hun sukkende, som om det var svar og forklaring nok.

"Ja, alle gode gange er tre. Pas kun på, om de ikke blive nødt til at komme og bede os om at bestemme prisen. Det er rigtignok revet ud for os de to forrige gange; men denne gang har vi stilet vore ting en smule fiffigere."

"Hvorfor gør De dog opstand?" spurgte Margaret. "De må ikke undre Dem over min uvidenhed; der, hvor jeg kommer fra, har jeg aldrig hørt tale om en arbejderopstand."

"Der ville jeg ønske, at jeg var," sagde Betsy mat. "Gud ske lov, dette bliver den sidste, jeg får at se. Inden den er forbi, er jeg i den store stad – i det hellige Jerusalem."

"Hun er så opfyldt af tanken om det tilkommende liv, at hun ikke har sans for det nærværende. Derfor må jeg tænke så meget mere på det, ser De. Jeg mener som så: Én fugl i hånden er bedre end ti på taget."

"Men," sagde Margaret, "hvis folkene gjorde opstand der, hvor jeg kommer fra, og hvor de alle er markarbejdere, så kunne man hverken få sået eller høstet."

"Nå? og hvad så?" sagde han i en spørgende tone.

"Ja," vedblev hun, "hvad skulle der så blive af bønderne?"

Han dampede dygtigt.

"Ja," sagde han, "enten måtte de give slip på deres gårde eller give en anstændig arbejdsløn."

"Ja, men sæt nu, at de ikke kunne eller ikke ville! Så kunne de jo dog ikke således lige med ét give slip på deres gårde, hvor gerne de måske ville; men de ville heller ikke hverken have hø eller korn at sælge det år, og hvorfra skulle pengene så komme til at betale arbejdslønnen med i det næste?"

Han dampede endnu stærkere. Endelig svarede han:

"Jeg kender ikke noget til Deres måde dernede i Syden. Jeg har hørt, at det er nogle forkuede og forknytte folk, der er nær ved at sulte ihjel og så fortrykte af sult, at de ikke engang kan se, at man tager dem ved næsen. Således er det ikke her. Vi kan både se det, og vi har for meget ben i panden til at tåle det. Vi lader uden videre væverstolene stå og siger: 'Sulte os kan I, men tage os ved næsen kan I ikke, gode herrer!' Og de kan bede Fanden tage sig på, at de ikke skal få bugt med os denne gang!"

"Jeg ville ønske, at jeg boede nede i Syden," sagde Betsy.

"Der er nok at gå igennem alle vegne," sagde Margaret. "Dernede er der hårdt legemligt arbejde, og der vanker kun lidt føde til at få kræfter af."

"Ja, men de er dog i det frie," sagde Betsy, "og borte fra den evindelige støj og den fortærende hede."

"De må tit gå i stærk regn og tit i en isnende kulde. Et ungt menneske kan holde det ud, men en gammel mand bliver ødelagt af gigt og svinder hen længe før tiden. Men han må alligevel enten blive ved med det samme arbejde eller ty til fattighuset."

"Jeg troede, at De fandt alt så fortræffeligt dernede," bemærkede Betsy.

"Det gør jeg også," sagde Margaret og smilede lidt over, at hun således var blevet fanget. "Jeg mener blot, Betsy, at enhver ting her i verden har både sin gode og sin onde side, og da De kun så den onde side heroppe, tænkte jeg, at De kunne have godt af også at gøre lidt bekendtskab med den dér nede."

"Så de gør aldrig opstand dernede?" spurgte Nicholas pludselig.

"Nej," svarede Margaret; "det tror jeg, de har for megen forstand til."

"Og jeg tror," svarede han, idet han bankede asken ud af sin pibe med en sådan voldsomhed, at den gik itu, "at det ikke stikker i, at de har for megen forstand, men i, at de hverken har mod eller mandshjerte."

"O, fader!" sagde Betsy, "hvad har du vundet ved opstandene? Tænk på den første opstand, da moder døde, og hvad vi alle måtte lide dengang! Hver uge måtte der flere og flere gå til arbejdet igen for den samme betaling, og de, der ikke kunne få arbejde igen, gik siden omkring som tiggere hele deres liv igennem."

"Ja," sagde han, "den opstand blev dårligt ledet. I skal nok få at se, at det skal blive anderledes denne gang."

"Ja, men De har endnu ikke sagt mig, af hvad grund man gør opstand?" spurgte Margaret igen.

"Jo, ser De, der er en fem eller seks fabriksherrer, der har vægret sig ved at betale den arbejdsløn, som de har betalt i de to sidste år, og som de dog har beriget sig ved. Nu kommer de til os og siger, at vi skal have mindre; men det vil vi ikke. Vi vil hellere sulte ihjel; så kan de få at se, hvem der vil arbejde for dem."

"De vil altså dø for at hævne sig på dem?"

"Nej, jeg i det mindste ikke," sagde han. "Jeg siger kun, at jeg hellere vil dø på min post end give efter. Det er hvad folk kalder smukt og hæderligt hos en soldat – hvorfor da ikke også, når talen er om en stakkels væver?"

"En soldat", sagde Margaret, "dør for sit lands skyld – for andres skyld."

Han lo. "Gode jomfru," sagde han, "De er kun en ung pige; men så meget indser De dog vist, at jeg ikke kan ernære tre mennesker – det vil sige Betsy, Mary og mig – for seksten shilling om ugen? Tror De, at det er for min egen skyld, at jeg nægter at arbejde for øjeblikket? Nej, det er også for andres skyld, ligesom soldaten, kun at den sag, han dør for, vedrører folk, som han aldrig har set for sine øjne eller hørt tale om i sine levedage, mens jeg fægter for en sag, der vedrører John Boucher, der bor i det andet hus herfra og har en sygelig kone og otte små børn, og jeg forsvarer ikke blot hans sag, men jeg forfægter retfærdighedens sag. Hvorfor skal vi have en mindre løn nu, spørger jeg, end for to år siden?"

"Spørg ikke mig," sagde Margaret; "for jeg forstår mig ikke på det; men spørg nogle af Deres fabriksherrer. De vil uden tvivl nok give Dem grunde til det."

"Jo man kan høre, at De ved god besked!" sagde han med foragt. "Spørge herrerne! De ville snarere bede os om at passe vore sager og lade dem passe deres. Vor sag er det, må De vide, at tage imod den nedsatte arbejdsløn og takke Gud til, at vi får den; og deres sag er det at knappe os af i vor løn, indtil vi er nær ved at sulte ihjel, – for at spække deres pung. Således hænger den sag sammen."

"Men," sagde Margaret, som var bestemt på ikke at give efter, skønt hun så, at hun ophidsede ham; "konjunkturerne er måske af den beskaffenhed, at det ikke er dem muligt nu at give den samme betaling for arbejdet som tidligere."

"Konjunkturerne! Ja det er netop én af de gode herrers udflugter. Nej, det er arbejdslønnen, jeg taler om. Vi bidrager til at skaffe dem indkomsterne, vi bør også være med til at give

dem ud. Det er ikke, fordi vi trænger så meget til deres møntstykker denne gang, som vi mangen gang før har gjort. Vi har lagt os noget til side, og vi har besluttet at stå fast og holde sammen; der er ikke én af dem, der vil tage fat igen for en mindre arbejdsløn, end foreningen siger, at der tilkommer os. Derfor siger jeg: Hurra for opstanden, og lad Thornton og Stickson og Hamper og hele slænget se til, hvorledes de kommer fra det."

"Er det John Thornton, De taler om?"

"Ja! Thornton på Marlborough-fabrikken, som vi kalder ham."

"Er han da ikke god at komme til rette med?"

"Har De nogensinde set en bulbider? Sæt en bulbider på bagbenene og giv ham kjole og bukser på, så har De John Thornton."

"Nej," sagde Margaret leende, "det ligner han dog slet ikke!"

"Nej, ikke i udseende – det tilstår jeg gerne. Men får John Thornton først fat i en idé, så bider han sig fast i den som en bulbider, og så må De drive ham bort med en høtyv, førend han giver slip på den. Han er forresten nok værd at kæmpe med, samme John Thornton. Hvad Stickson angår, så vædder jeg, at han én af dagene lokker sine arbejdere tilbage med smukke løfter, og at han så snyder dem igen, så snart han har dem i kløerne. Han skal nok forstå at trække dem op – det vil jeg indestå Dem for. Han er ligesom en kat – så glat og lumsk og så vild er han tillige. Det bliver aldrig en åben og ærlig kamp med ham, således som det bliver med Thornton. Thornton er så hård som et dørsøm [Note 11)], og han er stridig og stiv fra ende til anden!"

"Stakkels Betsy!" sagde Margaret og vendte sig om til hende. "De sukker over alt dette. De holder nok ikke så meget af at strides som Deres fader – vel?"

"Nej!" sagde hun med et dybt suk. "Jeg er syg, og jeg har fået nok af det; men jeg ser, at jeg skal plages med det lige til det sidste."

"Snak, min tøs! Det er der god tid til endnu. Du ser allerede en hel del bedre ud, siden du har fået dig lidt bevægelse i luften. Desuden er jeg jo meget mere hjemme nu og muntrer dig."

"Tobaksrøgen trykker mig for brystet!" sagde hun i en klagende tone.

"Så vil jeg aldrig ryge mere herhjemme," svarede han kærligt. "Men hvorfor har du ikke sagt mig det før, dit tossehoved?"

Hendes fader gik udenfor for at ryge sin pibe ud.

Betsy sagde heftigt:

"Er jeg nu ikke en tåbe – er jeg ikke, frøken? – Jeg vidste jo meget godt, at jeg burde holde fader hjemme og borte fra de folk, som under en opstand altid har travlt med at friste de andre til at gå på værtshus og drikke – og så skulle jeg dog komme til at give ondt af mig over hans pibe! Jeg ville ønske, at jeg havde ladet mig kvæle af tobaksrøgen."

"Drikker da Deres fader?" spurgte Margaret.

"Nej – drikke kan man ikke sige, at han gør," svarede hun. "Men hvad skal man sige? Der er vist dage hos Dem, ligesom hos andre folk, hvor man lader sin daglige dont hvile og længes efter en smule forandring eller en smule fornøjelse. Jeg har selv mangen gang ønsket, at jeg var en mand, for at kunne komme ud og se mig omkring! Og mændene bliver endnu lettere kede af dette evige ét og det samme. Hvad skal de så gøre? Man kan

ikke fortænke dem i, at de tyr til geneverboden for at få deres blod til at løbe lidt hurtigere og muntrere og komme til at se ting, som de ellers aldrig får at se. Min fader har aldrig været en svirebroder, skønt han nok engang imellem kan have drukket en tår over tørsten. De må imidlertid vide" – her begyndte hun at tale i en bedrøvet og undskyldende tone –, "at der under en arbejderopstand er meget, der tynger på en mand, hvor godt håb han end har; og hvor skal så trøsten komme fra?"

"Nej," vedblev hun, "Vorherre holde sin hånd over Deres rare, venlige ansigt! Men De ved ikke endnu, hvad en arbejderopstand er."

"Hør, Betsy," sagde Margaret, "jeg vil ikke sige, at De overdriver, men fordi De ikke selv er vel, ser De måske sagen kun fra den ene side, mens den også har en anden, lysere side."

"Alt dette kan De sagtens sige, som har levet på muntre, behagelige steder hele Deres liv igennem og aldrig kendt hverken til sorg eller savn."

"Døm ikke for hastigt, Betsy," sagde Margaret med blussende kinder. "Jeg skal nu hjem til min moder, der er syg – så syg, Betsy, at kun døden kan befri hende fra hendes lidelser; og dog må jeg tale trøstende til min fader, som ikke har nogen anelse om hendes virkelige tilstand, og som gradvis skal underrettes om den. Det eneste menneske – det eneste væsen, der kan dele mine følelser og hjælpe mig – den eneste, hvis nærværelse ville være min moder til større lise end noget andet på jorden – er falsk anklaget og ville udsætte sig for at miste livet, hvis han kom tilbage for at se sin døende moder. Dette siger jeg Dem – kun Dem, Betsy, og De må ikke tale om det til andre. Der er ingen i Milton, ingen måske i hele England, der ved det. Har jeg

nu ikke sorg? Kender jeg ikke bekymring, på trods af at jeg går godt klædt og har, hvad jeg behøver? O, Betsy! Gud er retfærdig, og han giver enhver den lod, der er ham tjenligst, men kun han kender også vor sjælesorg."

"Jeg beder Dem om forladelse," svarede Betsy modløst. "Undertiden, når jeg har tænkt på mit liv og den ringe glæde, jeg havde i det, har jeg troet, at jeg måske var en af dem, der er fordømt til at dø, når en stjerne falder ned fra himlen: 'Og stjernens navn hedder Malurt, og tredjedelen af vandene blev til malurt, og menneskene døde af vandene, fordi de var bitre.'"

"Tro ikke det, Betsy!" sagde Margaret. "Gud hjemsøger os ikke af lyst. Dvæl ikke så meget ved Åbenbaringens Bog, men læs de fatteligere dele af Bibelen. Skal jeg komme op til Dem og læse mine yndlingskapitler for Dem?"

"Ja," sagde hun ivrigt, "kom endelig! Fader vil måske også høre på Dem. Min tale gør ham ør i hovedet; han siger, at den ikke har det mindste at gøre med øjeblikkets gerning, og at den holder han sig til."

"Hvor er Deres søster?"

"Gået ud at skære bomuldstøj over. Jeg lod hende nødigt gå; men vi må have noget at leve af, enten på den ene eller på den anden måde, og foreningen kan ikke yde os stort."

"Nu må jeg gå. Det har gjort mig godt, Betsy, at besøge Dem."

"Gjort Dem godt?"

"Ja. Da jeg kom, var jeg meget bedrøvet og kun alt for tilbøjelig til at tænke, at jeg var den eneste i verden, der havde årsag til at sørge. Og nu hører jeg, hvad De har måttet lide i flere år, og det styrker mig."

"Gud velsigne Dem! Jeg troede, at det kun var de fornemme, der kunne gøre godt. Jeg bliver stolt, når jeg tænker på, at jeg kan gøre Dem godt. De ligner ikke nogen, jeg hidtil har set. Jeg ved ikke, hvad jeg skal henregne Dem til."

"Det ved jeg heller ikke selv. Farvel!"

Betsy stirrede efter hende.

"Mon der skulle være mange sådanne folk nede i Syden? Hun er på en måde ligesom en luftning fra landet, der opfrisker mig. Hvem skulle have troet, at dette ansigt – så klart og så kraftigt som englens, jeg drømmer om – kunne have kendt den sorg, hun omtaler! Hvordan mon hun synder? Vi synder jo dog alle sammen. Jeg kan ikke lade være at tænke på hende. Fader gør det samme som jeg. Ja, om det så er Mary! Og det går dog ikke tit på, at hun gør sig den ulejlighed at tænke på noget. "

18

Da Margaret kom hjem, fandt hun to breve på bordet. Det ene var en billet til hendes moder – det andet, der var kommet med posten, var åbenbart fra hendes tante Shaw; det var fuldt af fremmede postmærker og skrevet på tyndt, sølvhvidt og glinsende papir. Hendes fader kom ind i det samme.

"Din moder er altså træt," sagde han, "og er gået tidligt til sengs? Hvad sagde lægen? Dixon fortæller mig, at han talte med dig om hende."

Margaret tøvede. Hendes faders udseende blev alvorligere og mere bekymret.

"Han anser dog vel ikke hendes sygdom for alvorlig?"

"Ikke for øjeblikket. Hun trænger til omhyggelig pleje, siger han. Han var meget forekommende og sagde, at han ville komme igen og se, hvordan hans lægemidler virkede."

"Blot omhyggelig pleje? Anbefalede han ikke forandring af luft? Sagde han ikke, at denne røgindhyllede by var skadelig for hende, Margaret?" Han kunne ikke tale om andet og kom stadig tilbage til dette emne.

"Her er et brev fra tante Shaw, fader. Hun er kommet til Neapel, men har fundet det for varmt der og har derfor lejet værelser i Sorrento. Jeg tror for øvrigt ikke, at hun synes om Italien."

"Sagde han noget om diæten?"

"Maden skulle være nærende og letfordøjelig. Moders appetit er vist ret god."

"Ja! Men desto mere påfaldende er det, at han har kunnet tale om diæten."

"Jeg spurgte ham selv om det, fader." Der opstod atter en pause. Så fortsatte Margaret: "Tante Shaw siger, at hun har sendt mig nogle koralsmykker; men," tilføjede Margaret med et halvt smil, "hun frygter, at de miltonske dissentere ikke ville sætte tilbørlig pris på dem. Hun har sagtens fået alle sine begreber om dissenterne fra kvækerne – ikke sandt?"

"Hvis du nogensinde hører eller mærker, at din moder ønsker noget, så lad mig det endelig vide. Jeg er så bange for, at hun ikke altid siger mig det, når der er noget, hun gerne vil have. Tal så også med den pige, som mrs. Thornton anbefalede. Hvis vi blot havde en dygtig tjenestepige, kunne Dixon bestandig være hos hende, og så indestår jeg for, at hun nok skal komme sig – tror du ikke det, Margaret?"

"Det håber jeg," sagde Margaret – men i en så bedrøvet tone, at hendes fader lagde mærke til det. Han kneb hende i kinden.

"Hør, når du ser så bleg ud som nu, kommer jeg til at give dig lidt kulør. Tænk endelig lidt på dig selv, mit barn; ellers bliver det snart dig, der kommer til at behøve lægen."

Men han kunne ikke slå sig til ro den aften. Han listede sig hele tiden møjsommeligt frem og tilbage på tæerne, for at se, om hans kone sov endnu.

Endelig kom han noget trøstet tilbage.

"Nu er hun vågen, Margaret. Hun smilede endda, da hun så mig, og det var hendes gamle, velbekendte smil. Hun siger også, at hun føler sig bedre, og at hun gerne ville have en kop te. Hvor er hendes brev? Hun ønsker at se den. Jeg vil læse den for hende, mens du laver teen."

Brevet var en formel invitation til en diner den 21. fra mrs. Thornton. Det var en begivenhed, der bragte nogen afveksling ind i den syges ensformige liv, og da Margaret kom frem med nogle indvendinger, klyngede hun sig endog med en vis fortrydelig hårdnakkethed til tanken om, at de skulle tage derhen.

"Ja, når hun ønsker det, Margaret, er der jo ingen tvivl om, at vi begge gør det, det er jo et tegn på, at hun er bedre – ikke sandt, Margaret?" spurgte mr. Hale uroligt.

"Ja, jeg finder virkelig, at hun er bedre siden i aftes," sagde hun. "Hendes øjne er klarere og hendes ansigtsfarve mere gennemsigtig."

"Gud velsigne dig for den trøst!" sagde hendes fader alvorligt.

Derpå gik han til sin daglige gerning. Han var netop beskæftiget med at forberede sig til nogle foredrag, han havde lovet at holde for arbejderne i en nærliggende undervisningsanstalt. Til emne for disse foredrag havde han valgt den kirkelige bygningskunst.

"Nå, moder," spurgte mr. Thornton samme aften, "hvem har så modtaget din indbydelse til den 21.?"

"Fanny, hvor er svarene? Sticksons modtager den, Collingbrooks modtager den, Stephensons lige så, Browns derimod ikke. Hales – faderen og datteren – kommer, men moderen er alt for svag; – MacPhersons kommer, og mr. Horstall, og mr. Young. Jeg har tænkt på at bede Porters, da Browns ikke kunne komme."

"Det er godt. Jeg er ellers bange for – efter hvad doktor Donaldson siger –, at mrs. Hale er meget langt fra at være rask."

"Da er det underligt af dem at modtage en indbydelse til middag, hvis hun er meget syg," sagde Fanny.

"Jeg sagde ikke: meget syg," svarede hendes broder i en temmelig barsk tone. "Jeg sagde blot: meget langt fra at være rask. De må i intet tilfælde vide det." Med ét faldt det ham ind, at, efter hvad doktor Donaldson havde fortalt ham, måtte i al fald Margaret kende sagens virkelige sammenhæng, "De indser sagtens til fulde," bemærkede mrs. Thornton, "hvilken fordel det vil være dem at blive forestillet for sådanne folk som Stephensons og Collingbrooks."

"Nej, det kan du være vis på, at de allermindst tænker på."

"Hør, John!" sagde Fanny med en spottende latter, "tror du da virkelig, at disse mennesker er så udmærkede fremfor alle andre?"

Han værdigede hende ikke noget svar.

"Det forekommer mig ikke, at de står over det almindelige," sagde mrs. Thornton. "Han synes virkelig at være en særdeles brav mand, men alt for enfoldig til at være handelsmand. Derfor er det vist også et held, at han først har været præst og nu er blevet lærer. Hun er et stykke af en fin dame med samt sin sygdom, og datteren – ja, hun er den eneste, jeg kommer i forlegenhed med. Hun synes temmelig tilbøjelig til at give sig en vis air; hvorfor, kan jeg ikke finde ud af. Det forekommer mig næsten, at hun undertiden synes at holde sig for god til at søge selskab med dem, hun omgås. Og dog er Hales ikke rige og har, efter alt, hvad jeg kan forstå, heller aldrig været det."

"Hun er heller ikke dannet, moder. Hun kan ikke spille."

"Ikke det, Fanny! Og hvad fattes hende så mere i at nå op til din højde?"

"Nej, John!" sagde hans moder, "det var ikke ondt ment af Fanny. Jeg hørte selv miss Hale sige, at hun ikke kunne spille. Hvis vi blot fik lov til at dømme selv, ville vi måske komme til at synes meget bedre om hende og få øjnene op for hendes fortrin."

"Det kommer jeg såmænd aldrig til!" mumlede Fanny.

Mr. Thornton hørte det, men brød sig ikke om at svare. Han gik op og ned ad gulvet og ønskede, at hans moder ville lade bringe lys ind, for at han kunne sætte sig til at læse eller skrive; men det faldt ham aldrig ind at blande sig i hendes små huslige indretninger.

"Moder," sagde han og standsede i det samme; "jeg ville ønske, at du kom til at synes godt om miss Hale."

"Hvorfor?" spurgte hun, ganske forskrækket over den alvor, der lå i hans stemme. "Du tænker dog vel aldrig på at gifte dig med hende? – Hun ejer jo ikke en hvid."

"Nej, hun tog mig såmænd aldrig!" sagde han med en kort latter.

"Det tror jeg ikke heller," svarede hans moder. "Hun lo mig lige op i ansigtet forleden, da jeg roste hende, fordi hun kom frem med noget, som mr. Bell havde sagt til din roes. Det kunne jeg ellers godt lide, at hun gjorde det så ligefremt. Derved overbeviste hun mig om, at hun ikke tænkte på dig. I det næste minut blev jeg rigtignok så ærgerlig på hende, da hun syntes at antage ... Nå, lige meget! Du har ret i, at hun sætter sig selv alt

for højt til at tænke på dig. Jeg gad forresten nok vide, hvor hun vil finde en bedre!"

Om moderens ord end krænkede hendes søn, så gjorde dog tusmørket, at hun ikke opdagede nogen bevægelse hos ham. Efter et minuts forløb kom han meget venligt hen til sin moder, lagde sin hånd let på hendes skulder og sagde:

"Jeg er lige så overbevist om, at det er sådan, og jeg har heller ikke tænkt på at fri til hende. Du kan derfor stole på, at jeg taler aldeles upartisk om hende. Jeg forudser, at denne unge pige vil komme til at gå meget igennem, – at hun måske vil komme til at savne moderlig omhu – og jeg ønsker blot at du vil vise dig som en veninde imod hende, hvis hun kommer til at trænge til dig. Og, du, Fanny!" sagde han, "jeg håber, at du har finfølelse nok til at forstå, at det er en lige så stor fornærmelse imod miss Hale som imod mig at antage, at jeg har nogen som helst anden grund til at bede dig og moder om at vise hende al venlig opmærksomhed."

"Jeg holder ikke af, at hun er så stolt," sagde hans moder; "men jeg vil gerne vise mig som veninde imod hende, hvis det behøves, fordi du beder mig om det, John. For din skyld ville jeg være venlig imod Jesabel selv. Men hvad berettiger, hende til at slå med nakken af dig?"

"Det ved jeg ikke. Jeg har aldrig givet hende grund til at vise mig foragt og skal heller ikke gøre det."

"Foragt, det kan jeg lide! Nej, lad blot være at tale om miss Hale, John, hvis du vil, at jeg skal vise mig venskabelig imod hende. Når jeg er sammen med hende, ved jeg ikke, om jeg kan lide hende eller ikke lide hende; men når jeg hører dig tale om

hende, så hader jeg hende. Jeg kan nok høre på alting, hvad for en air hun har påtaget sig over for dig."

"Og selv om så var," svarede han, "så er jeg ikke den mand, der lader sig kyse af et kvindeblik. Det kan jeg le af."

"Det undrer mig kun, at du taler så meget om hende," sagde Fanny. "Jeg for min del er virkelig meget ked af dette emne."

"Ja, ja!" sagde hendes broder med et anstrøg af bitterhed; "lad os da se at finde et mere tiltrækkende emne. Hvad siger du da om arbejderopstanden, siden vi skal tale om noget mere behageligt?"

"Har folkene virkelig forladt arbejdet?" spurgte mrs. Thornton med levende interesse.

"Hampers arbejdere har gjort det. Mine bliver ugen ud, fordi de frygter for at blive sagsøgt på grund af kontraktens misligholdelse. Jeg ville også have ladet enhver stævne og straffe, der havde forladt sit arbejde, førend hans tid var omme."

"Procesomkostningerne ville da have udgjort mere, end alle arbejdsfolkene var værd – de utaknemmelige uslinger!" sagde hans moder.

"Ganske vist! Men jeg havde da vist dem, hvorledes jeg holder mit ord, og hvorledes jeg mener, at de bør holde deres. De kender mig nu. Sticksons folk er afsted; men man kan være temmelig vis på, at han ikke vil sætte sig i bekostning for at få dem afstraffet. Vi står for tur med vore, moder."

"Jeg håber dog, at der ikke er indløbet mange ordrer?"

"Jo, det er der rigtignok. Det ved de også meget vel. Men de har slet intet begreb om det hele, skønt de rigtignok selv tror det."

"Kan du ikke få folk fra Irland? Jeg ville i dit sted ikke beholde disse krabater en eneste dag. Jeg skulle nok lære dem, at jeg var herre og kunne benytte hvilke tjenere jeg ville."

"Jo, det kan jeg til visse, og det vil jeg også, hvis de bliver længe ved. Der vil være ulejlighed og udgift og, frygter jeg også, nogen fare forbundet med det; men jeg vil dog hellere gøre det end give efter."

"Hvis vi skal have så mange ekstraudgifter, beklager jeg næsten, at vi netop nu holder middagsselskab."

"Det gør jeg også – ikke på grund af udgiften, men fordi jeg vil få meget at tænke på, og hele min tid vil være optaget af forretninger. Men vi er nødt til at se mr. Horstall hos os, inden han tager bort. De øvrige skylder vi gengæld, og vi slår således adskillige fluer med et smæk."

Han vedblev at gå uroligt op og ned. Nu og da trak han vejret dybt, som om hun søgte at frigøre sig for en eller anden ubehagelig tanke. Fanny stillede sin moder en mængde tåbelige spørgsmål, der intet havde at gøre med den sag, der udelukkende beskæftigede hende. Hun fik derfor også en del korte svar, og det var hende ingenlunde ukært, da tjenestefolkene kl. ti kom ind til aftenbøn. Bønnerne blev altid læst af hendes moder; men derpå forelæste mrs. Thornton et kapitel af Bibelen. De arbejdede sig for tiden med megen udholdenhed igennem det gamle testamente.

Bedetiden var nu forbi. Mrs. Thornton havde sagt sin søn godnat med dette lange blik, der vel ikke var noget fuldkomment udtryk for den ømhed, der boede i hendes hjerte, men hvori der alligevel lå en moders hele velsignelse. Mr.

Thornton begyndte igen at gå frem og tilbage. Alle hans forretningsplaner havde lidt en standsning og fået et pludseligt stød ved den forestående arbejderbevægelse. Hamper havde endnu i dag sagt, at hvis han blev ødelagt ved arbejderopstanden, ville han begynde forfra igen; han ville da styrke sig ved den overbevisning, at de, der havde ødelagt ham, befandt sig i en værre stilling end han – for han havde både hoved og hænder, mens de kun havde hænder, og skød de arbejdet fra sig, så kunne de hverken ty til det igen eller få fat på noget andet. Men denne tanke var ikke nogen trøst for mr. Thornton. Måske fandt han ikke nogen tilfredsstillelse i hævnen; måske tillagde han den stilling, han havde kæmpet sig frem til i sit ansigts sved, et alt for stort værd til, at han kunne finde sig i at se den sat på spil ved andres uvidenhed eller dårskab. Omsider slog klokken to. Lysene stod og brændte ned i stagerne. Han tændte sit eget lys, idet han mumlede ved sig selv: "Én gang for alle – de skal få at vide, med hvem de har at gøre. Jeg kan tilstå dem fjorten dages betænkningstid – ikke mere. Hvis de ikke indser deres afsindighed inden den tids forløb, henter jeg folk ovre fra Irland."

19

"Kors! Skal De til middag hos Thorntons på Marlborough fabrik?" spurgte Betsy Higgins, da Margaret dagen efter besøgte hende.

"Ja, Betsy. Hvor kan det overraske Dem så meget?"

"Å, jeg ved ikke selv; men Thorntons omgås med de bedste folk i Milton."

"Og De finder ikke, at vi hører til de bedste folk i Milton – hvad Betsy?"

Betsy rødmede lidt, da hun mærkede, at Margaret havde så let ved at læse hendes tanker.

"Ja," sagde hun, "man ser en del på pengene her, og jeg tror ikke, at De just har så mange af dem."

"Nej," sagde Margaret, "det er meget sandt. Men vi er dannede folk og har altid levet blandt dannede folk. Er der noget vidunderligt i, at vi bliver indbudt til middag hos en mand, som selv vedgår, at han står under min fader, idet han kommer til ham for at få undervisning? Jeg vil slet ikke dermed dadle mr. Thornton. Der er kun få folk i hans stilling, der har arbejdet sig således op som han."

"Ja, men kan De give middagsselskaber igen i Deres lille hus? Thorntons hus er tre gange så rummeligt."

"Jo, jeg tror nok, at vi kunne komme ud af at give mr. Thornton en middag igen, som De kalder det. Måske ikke i så stort et værelse eller med så mange gæster. Men jeg tror slet ikke, at vi har tænkt på noget sådant."

"Jeg havde aldrig troet, at De ville blive bedt til middag hos Thorntons," gentog Betsy. "Borgmesteren selv kommer jo til middag der og parlamentsmedlemmerne og alle sådanne folk."

"Jeg tror nok, at jeg kan bære den ære at møde Miltons borgmester."

"Ja, men damerne der klæder sig så kostbart!" sagde Betsy, idet hun bekymret så på Margaret.

Der udbredte sig et muntert smil over Margarets ansigt. "Tak, Betsy, fordi De er så venlig at tænke på, at jeg bør se net ud iblandt alle de pyntede folk. Men jeg har mange kostbare kjoler, – for en uge siden ville jeg have sagt, at de var alt for kostbare for mig for eftertiden. Men da jeg skal til middag hos mr. Thornton og måske møder borgmesteren, kan De være overbevist om, at jeg skal tage min bedste kjole på."

"Hvad vil De tage på?" spurgte Betsy, noget lettere om hjertet.

"Hvidt atlask!" sagde Margaret. "En kjole, som jeg fik, da en kusine af mig havde bryllup for et årstid siden."

"Ja, det kan lade sig høre!" sagde Betsy og faldt tilbage i sin stol. "Jeg ville nødigt have, at man skulle se ned på Dem."

"Jeg bliver såmænd elegant nok, hvis det kan befri mig for at blive set ned på i Milton."

"Jeg ville ønske, at jeg kunne få Dem at se, når De var pyntet," sagde Betsy. "Det forekommer mig ikke, at De er hvad man plejer at kalde køn; De er ikke rød og hvid nok til det. Men ved De hvad? Jeg har drømt om Dem, længe før jeg nogensinde så Dem."

"Hvad er det for snak, Betsy?"

"Jo, det har jeg rigtignok. Det var akkurat Deres ansigt, og Deres klare, rolige øjne – Deres hår var strøget tilbage fortil og

snoet som en strålekrans omkring Deres pande, der var akkurat lige så glat og lige, som den nu er. De bragte mig altid styrke med Deres milde, trøsterige øjne, – og De var iført en skinnende hvid kjole – akkurat som den, De vil tage på, når De skal til Thorntons."

"O, Betsy," sagde Margaret venligt, "det har været en drøm."

"Hvorfor skulle da ikke jeg i al min nød kunne drømme en drøm, lige så vel som andre? Lad mig endelig komme hen og se Dem, når De er pyntet. Jeg ville gerne se Dem og røre ved Dem i virkeligheden, således som De var i min drøm."

"Det er ikke andet end en indbildning hos Dem, kære Betsy."

"Indbildning eller ikke indbildning – var det ikke den 21.? Hvis Gud vil, så kommer jeg hen og ser Dem."

"Det må De med fornøjelse, Betsy; men tal ikke således – jeg bliver ligefrem bedrøvet over det."

"Så vil jeg beholde det for mig selv, om jeg så skal bide min tunge itu!"

Margaret tav. Endelig sagde hun:

"Lad os ikke tale mere om det nu! Sig mig: har Deres fader ophørt at arbejde?"

"Ja!" sagde Betsy sukkende, og hendes tanker tog nu en ganske anden retning – "både han og mange andre – alle Hampers folk – og mange foruden dem. Kvinderne går lige så vidt i deres trods som mændene denne gang. Føden er dyr, – og noget at spise skal de dog have til deres børn. Hvad, om Thorntons sendte dem deres middagsmad? Eller, hvad mener De, om de købte kartofler og mel til dem for de penge, som de ville øse ud på et par timers morskab!"

"Tal ikke således!" sagde Margaret. "De får mig til at føle samvittighedsnag over, at jeg skal deltage i denne kostbare ødselhed!"

"Nej!" sagde Betsy. "Nogle er forudbestemt til kostelige gilder og purpur og fint linned, – og De er måske én af dem. Andre slider og slæber hele deres liv igennem – og ikke engang hundene har medynk i vore dage, således som på Lazarus' tid. Men hvis De beder mig at læske Deres tunge med enden af min finger, så kommer jeg til Dem over det store svælg, blot fordi jeg tænker på, hvad De her har været for mig."

"De har en stærk feber, Betsy! Det kan jeg mærke både på Deres ord og Deres håndtryk. På dén højtidelige dag vil det ikke være nok til at adskille os, at nogle af os har været tiggere hernede og nogle af os har været rige, – vi vil ikke blive dømt efter denne tilfældighed, men efter vor troskab imod Kristus."

Margaret rejste sig og tog noget vand. Hun dyppede sit lommetørklæde i det, lagde det på Betsys pande og begyndte at gnide hendes iskolde fødder. Betsy lukkede sine øjne og syntes at føle sig lindret. Til sidst sagde hun:

"De ville være gået fra sans og samling ligesom jeg, hvis den ene efter den anden var kommet ind til Dem og havde spurgt efter fader, og De skulle have hørt på, hvad de allesammen fortæller. Nogle talte om deres dødelige had til fabriksherrerne og bragte mit blod til at isne ved de gruelige trusler, de udstødte imod dem – men de fleste, og det var navnlig kvindfolkene, græd og klagede over prisen på fødevarerne og over, at deres børn ikke kunne sove om natten for sult."

"Tror de da, at opstanden vil råde bod på det?" spurgte Margaret.

"Det siger de," svarede Betsy. "De påstår, at afsætningen har været god i lang tid, og at herrerne hverken har vidst begyndelse eller ende på deres penge. Hvor meget de har tjent, ved fader ikke, men foreningen ved det naturligvis. Nu ville de have deres andel i profitten, når alt bliver så dyrt; og foreningen siger, at de ikke gør deres pligt, hvis de ikke bringer herrerne til at give dem deres andel. Men herrerne har nu engang fået magten, og jeg er bange for, at de beholder den. Det er ligesom i det store slag ved Armageddon [Note 12)]; således vedbliver de at vise tænder ad hinanden og kæmpe med hinanden, indtil de, ligesom de står bedst og kæmper, bliver styrtet ned i afgrunden."

I det samme kom Nicholas Higgins ind. Han greb de sidste ord, hans datter sagde.

"Ja! og jeg vil også vedblive at kæmpe, og denne gang vil jeg sejre. Det vil ikke vare længe, førend vi får dem til at give køb, for de har fået en god portion bestillinger, som de har kontrakt om alle sammen, og de vil snart komme under vejr med, at de hellere må give os vore fire procent end miste den profit, de vil vinde – for ikke at tale om den mulkt, de vil komme til at betale, fordi de ikke har holdt deres kontrakt. Oho, I herrer fabrikanter! Jeg ser nok, hvem der vil gå af med sejren."

Margaret antog, at han måtte være beruset, ikke så meget på grund af det, han sagde, som på grund af den ophidsede tone, han talte i. Betsy var også åbenbart grumme forlegen for at få hende til at gå og sagde:

"Den 21. – det er på torsdag otte dage. Så håber jeg nok at komme ud og se Dem pyntet til Thorntons selskab. Hvad tid skal det være?"

Inden Margaret kunne svare, udbrød Higgins:

"Thorntons! Skal De til middag hos Thorntons? Bed ham udbringe en skål for, at han må få held med de bestillinger, han har fået. Når vi når den 21., tænker jeg, at han forgæves vil bryde sit hoved med, hvorledes han skal få dem ekspederet i rette tid. Sig også til ham, at der er syv hundrede mennesker, der vil drage ind på Marlborough-fabrikken morgenen efter, at han har tilstået dem de fem procent, og som vil hjælpe ham til at opfylde hans forpligtelser. De vil få dem alle at se der. Der er også min herre, mr. Hamper. Det er en af den allerbedste sort. Han kommer aldrig i nærheden af en arbejder, uden at han har en ed eller forbandelse i munden; hvis han nogensinde skulle falde på at tale høfligt til mig, ville jeg tro, at det var på det yderste med ham; men når det kommer til stykket, bider han ikke så slemt, som han gø'r til! – Jo, De vil få en god portion af de ægte fabriksejere at se der hos Thorntons! Jeg kunne nok have lyst til at få dem i tale efter middagsbordet, når de er nødt til at holde sig rolige. Jeg skulle da ordentligt sige dem min mening."

"Farvel!" sagde Margaret skyndsomt. "Farvel, Betsy! Jeg venter at se Dem den 21., hvis De er rask nok til det."

De lægemidler og den diæt, som doktor Donaldson havde ordineret mrs. Hale, gjorde straks i begyndelsen særdeles god virkning; men de trængte højligt til dette glimt af glæde hjemme; for ude viste der sig, selv for deres uindviede øjne, en mørk og rugende misfornøjelse. Nicholas Higgins var blevet udvalgt til medlem af foreningen, og han sagde, at han kendte til hemmeligheder, som de udenforstående ikke havde nogen

anelse om. Dette gentog han mere bestemt og omstændeligt dagen før mrs. Thorntons middagsselskab. Margaret kom nemlig den dag ind til dem for at tale med Betsy, og han var da netop i færd med at drøfte denne sag med Boucher. Dette var den nabo, som Margaret havde hørt omtale som en mand, der stundom vakte Higgins' medynk som en udygtig arbejder med stor familie, og som han til andre tider var opbragt på for hans svaghed og forknythed. Higgins var åbenbart nok i en oprørt stemning. Boucher stod med begge hænder støttet til den temmelig høje kamingesims og så ind i ilden med en fortvivlelse, der æggede Higgins på samme tid, som den gik ham til hjerte. Betsy så lidende ud som sædvanlig. Margaret blev et øjeblik stående ved døren – herefter listede hun sig, med fingeren på munden, hen og tog plads på puden ved siden af Betsy. Nicholas så hende komme ind og hilste hende med et kort, men ikke uvenligt nik. Kun John Boucher lagde slet ikke mærke til den indtrædende.

"Det nytter ikke noget, Higgins. Hun kan ikke holde det længe ud på denne måde. Hun svinder formelig hen – ikke fordi hun mangler føde selv, men fordi hun ikke kan holde ud at se de små sulte ihjel. Ja, sulte ihjel! Fem shilling om ugen kan måske forslå til dig, der kun har to munde at fylde, og den ene er tilmed et pigebarn, der så temmelig kan tjene føden selv; men vi må sulte. Jeg vil sige dig det rent ud – hvis hun dør (som jeg frygter, hun gør), førend vi får de fem procent, så vil jeg kaste herrerne deres penge i ansigtet og sige: 'Forbandelse over jer alle sammen og jeres grusomhed, der ikke kunne lade mig beholde den bedste kone, som nogensinde har sat børn ind i verden!' Og hør, min bro'er! jeg vil hade dig og hele

foreningsslænget. Ja, jeg vil forfølge jer lige ind i Himlen med mit had – ja det vil jeg, hvis I leder mig på vildspor i denne sag. Hør, Nicholas, du sagde i onsdags otte dage – og nu er det torsdag i den anden uge –, at inden fjorten dage skulle vi se herrerne komme og bede os tage fat på arbejdet igen, imod at vi fik den løn, vi forlanger. Nu er tiden næsten gået, og min lille Jack ligger i sengen og er for svag til at skrige, men hvert evige øjeblik klukker det i ham, som om han skulle kaste hjertet op af mangel på næring. Hans moder har aldrig haft sine øjne fra ham, siden han blev født, og hun elsker ham, som om han var hendes eget liv, og det er han da nok også, for jeg tænker, at jeg har måttet købe ham for den pris! Og han ligger nu og sulter ihjel!"

Her var den stakkels mand nær ved at kvæles af sin krampagtige gråd. Nicholas så op og betragtede med tårefyldte øjne Margaret, førend han kunne få mod til at tale.

"Hold dog op, mand. Din lille Jack skal ikke sulte ihjel. Jeg har fået penge, og jeg vil gå hen og købe en tår mælk og et godt firepundsbrød til fyren lige på minutten. Hvad der er mit, det er også dit – det kan du skole på –, når du trænger. Tab blot ikke modet, mand!" vedblev han, mens han ragede i en tepotte efter sine penge. "Jeg står dig inde med liv og blod for, at vi går af med sejren. Det gælder blot om at holde ud én uge endnu, så skal du få at se, at herrerne giver køb og beder os igen at tage fat på vor dont. Og foreningen vil nok sørge for, at du får noget til kone og børn. Gå derfor ikke hen og bliv en kryster og tig for Guds skyld ikke om at få arbejde!"

Ved disse ord vendte manden sig om med et ansigt, der var så blegt, udtæret og fortvivlet, at selv Margaret fik tårer i

øjnene.

"Du ved godt, at der er en endnu værre tyran, end herrerne, der siger: 'Sult hellere ihjel og se hellere dine børn sulte ihjel, førend du vover at gå imod foreningen.' Det ved du meget godt, Nicholas, for du er én af dem. I er måske godhjertede folk, hver for sig; men når I én gang har stukket hovederne sammen, har I ikke mere medlidenhed med et menneske end en sulten ulv."

Nicholas stod og holdt på dørgrebet – han standsede og vendte sig om til Boucher, der fulgte tæt bag efter ham:

"Vorherre tage sin nåde fra mig og straffe mig med sin vrede, hvis jeg ikke tror at gøre det, der er bedst for dig og os alle sammen. Hvis jeg handler uret, hvor jeg tror at handle ret, så er det *deres* synd, der har ladet mig blive i min uvidenhed. Jeg har tænkt og grundet, så det til sidst gjorde ondt i hjernen på mig, og jeg siger endnu som før: der er ikke nogen anden hjælp for os end at slå vor lid til foreningen. Den vil vinde sejer, når tiden kommer; se kun til, om den ikke gør!"

Hverken Margaret eller Betsy havde sagt et eneste ord.

Endelig sagde Betsy:

"Jeg havde aldrig troet, at jeg skulle komme til at høre fader påkalde Vorherre tiere. Men hørte De ham ikke sige: Vorherre tage sin nåde fra mig!"

Margaret sad og tav aldeles stille. Hvorledes skulle hun nogensinde kunne få ro i sit sind og glemme den mands røst, hvori der lå denne usigelige sjælekval. Hun tog sin pung frem; hun havde ikke meget i den af, hvad hun kunne kalde sit eget, men hvad hun havde, lagde hun i Betsys hånd uden at sige noget.

"Tak skal De have, "sagde Betsy; "der er mange af dem, der ikke får mere, og som dog ikke er så ilde farne – i det mindste lader de sig ikke mærke med det, således som han. Men, ser De, fader vil ikke lade dem mangle, nu han ved, at Boucher er i angst for sine børn. Konen er også sygelig, og alt, hvad de har kunnet pantsætte, er gået med i det sidste årstid. De må ikke tro, at vi ville have ladet dem sulte ihjel, skønt vi selv ikke har for meget; hvis naboer ikke tog sig af naboer, ved jeg ikke, hvem der skulle gøre det."

Betsy syntes næsten at være bange for, at Margaret skulle tro, at de ikke havde vilje til at hjælpe én, som de åbenbart mente havde krav på deres bistand. "Desuden," vedblev hun, "er fader aldeles vis på, at herrerne må give efter i løbet af de allerførste dage. Men jeg takker Dem alligevel, – jeg takker Dem lige så meget for min egen skyld som for Bouchers."

Betsy lod til at være langt roligere i dag, men skrækkelig mat og afkræftet. Da hun ophørte at tale, så hun så svag og træt ud, at Margaret blev ængstelig til mode.

"Det er ingenting," sagde Betsy. "Det er ikke døden endnu. Jeg har haft en fæl nat med drømme eller noget, der lignede drømme, for jeg var lysvågen. Og i dag ligger jeg rent hen i en døs. Det var kun det stakkels skrog før, der bragte mig til live igen. Nej! det er ikke døden endnu; men døden er ikke langt borte. Ja, dæk De mig kun til, så kan jeg måske falde i søvn, hvis hosten vil lade mig have ro. Godnat!"

20

På hjemvejen var Margarets sind så smerteligt optaget med det, hun havde hørt og set, at hun næppe vidste, hvorfra hun skulle hente kraft til at opfylde de pligter, der ventede hende. Hun skulle først og fremmest underholde sin moder, som nu, da hun ikke kunne gå ud, stadig ville høre noget nyt, hver gang Margaret kom tilbage fra en tur, om den end havde været aldrig så kort.

"Nå, kan din veninde blandt fabriksfolkene komme og se dig pyntet på torsdag?"

"Hun var så syg, at det slet ikke faldt mig ind at spørge hende," sagde Margaret sørgmodigt.

"Gud! Alle mennesker er syge nu, synes mig," sagde mrs. Hale med en smule af den misundelse, som den ene syge let kommer til at nære mod den anden. "Men det må være grumme bedrøveligt at være syg i en af disse små mørke gyder." Hendes gode hjerte fik her overhånd, og de gamle Helstonetanker vendte tilbage. "Det er slemt nok her. Kan du ikke gøre noget for hende, Margaret? Mr. Thornton har sendt mig noget af sin gamle portvin, efter at du var gået ud. Tror du ikke, at en flaske af den ville gøre hende godt?"

"Nej, moder! Jeg tror heller ikke, at de er så meget fattige, – i det mindste taler de ikke, som om de var det, og under alle omstændigheder er det tæring, Betsy lider af – hun trænger ikke til vin. Måske jeg kunne bringe hende lidt af det syltetøj, vi lavede af vor ypperlige frugt nede i Helstone. Nej! der er en anden familie, som jeg gerne ville hjælpe! ... O moder, moder!

hvorledes skal jeg kunne pynte mig og gå til selskab efter den ynk, jeg har set i dag?" udbrød Margaret. Hun sprængte her selv de skranker, hun havde sat sig, og fortalte nu sin moder, hvad hun havde oplevet hos Higgins.

Det bedrøvede mrs. Hale i højeste grad. Hun bad Margaret pakke en kurv inde i dagligstuen og straks sende den til familien, og hun blev næsten vred på hende, da hun sagde, at det ikke gjorde noget til sagen, om den ikke kom afsted førend næste dag, da hun vidste, at Higgins havde afhjulpet deres øjeblikkelige trang, og hun selv havde givet dem penge. Mrs. Hale kaldte hende følelsesløs, at hun kunne sige sådan noget, og slog sig ikke til ro, førend kurven var ude af huset. Derpå sagde hun:

"I grunden har vi måske båret os urigtigt ad. Endnu sidste gang, da mr. Thornton var her, sagde han, at det ikke var sande venner, der bidrog til at forlænge kampen ved at hjælpe de opsætsige. Og denne Boucher hører vist til de folk?"

Mrs. Hale bad sin mand om af fælde dommen. Han kom nemlig i det samme ovenpå, umiddelbart efter at han havde givet mr. Thornton en undervisningstime, der som sædvanlig havde endt med en levende samtale.

Mr. Hale lyttede og prøvede på at være så rolig, som en dommer bør være. Hans kone og datter havde efter hans mening ikke alene handlet aldeles rigtigt i dette tilfælde, men han skønnede slet ikke, at de kunne have handlet anderledes. Som almindelig regel var det imidlertid meget sandt, hvad mr. Thornton sagde, at da opstanden, hvis den fortsatte, måtte ende med, at herrerne forskrev folk andetsteds fra (det vil sige, hvis resultatet ikke blev, som så tit tidligere, at man opfandt en eller

anden maskine, som gjorde, at der behøvedes færre arbejdere), så var det klart nok, at det menneskekærligste var at nægte enhver hjælp, der kunne støtte dem i deres dårskab. Men hvad denne Boucher angik, så ville han selv gå ind og besøge ham straks i morgen tidlig for at se, hvad der kunne gøres for ham.

Den følgende morgen udførte mr. Hale sit forsæt. Han traf ikke Boucher hjemme, men havde en lang samtale med hans kone og lovede at anholde om et hospitalsbevis til hende. Da han så det rigelige forråd, mrs. Hale havde sendt dem, kom han tilbage med en trøsteligere og gladere beretning, end Margaret havde turdet håbe.

"Jeg vil imidlertid gå derhen igen og tale med manden selv," sagde mr. Hale. "Disse boliger kan forresten slet ikke sammenlignes med de usle hytter i Helstone. Jeg ser der bohaver, som vore daglejere aldrig ville falde på at købe, og de fødevarer, som her er de almindelige, ville i Helstone blive betragtede som overdådighedsgenstande; men nu, da det ugentlige erhverv er standset, synes de ikke at have nogen anden udvej end Assistenshuset. Man må lære et nyt sprog og måle med en ny målestok her oppe i Milton."

Betsy var vel en del bedre den 21., men hun var alligevel så svag, at hun syntes rent at have glemt sit ønske om at se Margaret pyntet. Måske var det også kun et feberagtigt indfald.

Mens Margaret klædte sig på, kunne hun ikke andet end sammenligne det nærværende tunge øjeblik med de gamle, overgivne, ungdomsglade påklædningsscener mellem hende og Edith for næppe et år siden. Den eneste fornøjelse, hun nu havde af at pynte sig, var tanken om, at hendes moder ville have glæde af at betragte hende. Hun rødmede, da Dixon åbnede

døren til dagligstuen på vid gab og opfordrede hendes forældre til at beundre hende.

"Frøkenen tager sig godt ud – ikke sandt, frue? Mrs. Shaws koralsmykke kunne aldrig være blevet anbragt bedre; det giver netop huden det rette skær. Ellers ville De have været for bleg, miss Margaret."

Margarets hår var for tæt til at kunne flettes. Det måtte snos og lade sit fine, silkeagtige stof sammentrykke til svære bånd, der omsluttede hendes hoved som en krone og derefter blev samlet i en stor spiraldannet knude bagtil. Hun holdt det hele sammen med to store koralnåle, der lignede små pile i længden. Hendes hvide silkeærmer var besat med snore af samme stof, og omkring hendes hals, lige under den buede og mælkehvide nakke, snoede sig de svære koralperler.

"O, Margaret! hvor gerne ville jeg ikke tage dig med mig til et af de gamle Barrington-assembléer, ligesom lady Beresford plejede at tage mig med!" udbrød hendes moder.

Margaret kyssede sin moder for dette lille udbrud af moderlig forfængelighed; men hun kunne næppe smile ad det, så nedtrykt følte hun sig.

"Jeg ville hellere blive hjemme hos dig, – meget hellere, moder."

"Hvor vil du hen, min kære pige! Lad mig endelig se, at du lægger godt mærke til middagsbordet. Jeg længes efter at høre, hvorledes man gør den slags her i Milton."

Det ville have mere end interesseret mrs. Hale – det ville have forbavset hende at se, hvor kostbart middagsbordet med tilbehør var arrangeret. Margaret, hvis smag var blevet dannet i London, følte, at mængden af de gode sager var alt for

overvældende. Det halve ville have været tilstrækkeligt, indtrykket ville da have været mindre tungt og mere smagfuldt. Men det var én af mrs. Thorntons strenge gæstebudslove, at der af hver enkelt lille raritet skulle være nok til, at alle gæsterne, om de lystede, kunne få deres del af den.

Margaret og hendes fader var de første, der kom, for mr. Hale holdt sig altid samvittighedsfuldt til den angivne tid. Der var ingen ovenpå i dagligstuen undtagen mrs. Thornton og Fanny. Alle overtrækkene var taget af, og værelset strålede i gult silkedamask, og gulvtæppet prangede med sine prægtige blomster. Al denne brogede stads trættede øjet og dannede en forunderlig modsætning til den mørke fabriksgård, hvis mægtige porte var lukket helt op, for at køretøjerne kunne komme ind.

"Min søn har haft forretninger lige til det sidste øjeblik. Han vil straks være her, mr. Hale. Må jeg bede Dem at tage plads?" sagde mrs. Thornton undskyldende.

Mr. Hale stod henne ved et vindue, da mrs. Thornton talte. Han vendte sig om og sagde:

"Finder De ikke et så umiddelbart naboskab med fabrikken undertiden temmelig besværligt?"

Hun hævede hovedet i vejret:

"Aldrig. Jeg er ikke blevet så fornem, at jeg ønsker at glemme kilden til min søns velstand og anseelse. Der er desuden ikke mage til hans fabrik her i Milton. Én stue alene er næsten to tusinde kvadratfod."

"Jeg mente, at røgen og støjen måske kunne genere Dem – og så den omstændighed, at fabriksfolkene stadig går ud og ind."

"Jeg holder med Dem, mr. Hale!" sagde Fanny. "Her lugter altid af dampen og det oliesmurte maskineri – og støjen er ligefrem til at blive døv af."

"Jeg har hørt støj, som man kaldte musik, der var langt mere bedøvende. Maskinstuen er desuden i den ende af fabrikken, der vender ud til gaden, og vi hører næppe maskinen undtagen i sommertiden, når alle vinduerne står åbne; hvad fabriksfolkenes mumlen angår, da forstyrrer den ikke mere, end en bisværms summen. Tænker jeg overhovedet på det, så bringer jeg det i forbindelse med min søn, og overvejer, hvorledes alt tilhører ham, og at han er hovedet, der styrer det hele. I dette øjeblik kommer der ikke nogen lyd fra fabrikken; folkene har, som De måske har hørt, været utaknemmelige nok til at forlade deres arbejde. Men de forretninger, jeg omtalte for lidt siden, angår de skridt, han står i begreb med at gøre for at bringe dem til at erkende deres stilling."

Det altid barske udtryk i hendes ansigt steg indtil forbitrelse, idet hun sagde disse ord. Det formildedes ikke engang, da mr. Thornton trådte ind i værelset. Hun så øjeblikkelig, at han ikke kunne frigøre sig for sin bekymring, skønt hans gæster fik en glad og hjertelig hilsen af ham. Han og Margaret tog hinanden i hånden. Han vidste godt, at det var første gang, deres hænder mødtes; men Margaret var aldeles uvidende om det. Han blev i dette øjeblik atter slået af hendes skønhed. Han havde aldrig før set hende i en sådan dragt, og dog syntes netop denne elegance at passe så godt til hendes ædle skikkelse og den ophøjede klarhed i hendes ansigt, at hun altid burde gå således klædt. Hun talte med Fanny. Om hvad kunne han ikke høre; men han så sin søster uafladeligt rette et eller andet ved sin pynt og lod

sine øjne vandre uroligt hid og did uden noget mål. Han sammenlignede dem med de store, milde øjne, der ufravendt betragtede én genstand og hvorfra der udgik en så velgørende hvile. Han tabte sig i beskuelsen af de buede, røde læber, der netop havde åbnet sig, idet hun var spændt på at høre, hvad Fanny sagde; – han så på hendes hoved, der var bøjet lidt forover, så at der dannedes en lang, buet linje fra det glinsende, ravnsorte hår, som lyset faldt på, indtil den glatte, elfenbenshvide skulder; – han stirrede på de runde, hvide arme og smukt formede hænder, der lå let hen over hinanden og forblev ubevægelige i deres skønne stilling. Mr. Thornton sukkede, idet han iagttog alt dette med et af sine hurtige, men omfattende blikke. Derpå vendte han de unge damer ryggen og kastede sig med anstrengelse, men med hele sin sjæl, ind i en samtale med mr. Hale.

Der kom flere folk – flere og flere. Fanny forlod Margaret og hjalp sin moder med at modtage gæsterne. Mr. Thornton mærkede, at under denne indstrømning var der ingen, der henvendte sig til Margaret, og blev urolig over denne tilsyneladende mangel på opmærksomhed. Margaret tænkte så lidet på sig selv og fandt så megen tilfredsstillelse i at iagttage de andre, at hun slet ikke ænsede, om man lod hende skøtte sig selv eller ej. En herre førte hende til bords; hun hørte ikke engang navnet; han syntes heller ikke meget tilbøjelig til at underholde hende. Der førtes en meget levende samtale mellem herrerne. Damerne tav for største delen og beskæftigede sig med i stilhed at gøre bemærkninger over anretningen og kritisere hinandens påklædning. Det lykkedes Margaret at gribe tråden i den almindelige samtale; den interesserede

hende, og hun hørte opmærksomt efter. Mr. Horstall, den fremmede, selskabet egentlig blev holdt for, kom frem med nogle spørgsmål om byens handel og fabrikker. De øvrige herrer, der alle var fra Milton, meddelte ham, hvad han ønskede at vide. Der rejste sig en meningsstrid. Man kæmpede med varme. Afgørelsen henstilledes til mr. Thornton, som hidtil næsten ikke havde talt, men nu afsagde en dom, hvis grunde var så klart fremstillede, at selv modstanderne faldt til føje. Margarets opmærksomhed henledtes herved på hendes vært.

Hele hans væsen som herre i huset var så frimodigt, men tillige så jævnt og beskedent, at det var fuldkommen værdigt. Margaret tænkte netop, at hun aldrig havde set ham tage sig så fordelagtigt ud. Når han havde besøgt dem, havde hans væsen altid båret præg af en vis heftighed eller krænket utilfredshed, der syntes at tyde hen på, at han troede sig uretfærdigt bedømt, mens han dog var for stolt til at gøre sig umage for at blive bedre forstået. Men her iblandt sine egne følte han sig fuldkommen sikker. De betragtede ham som en mand af stor karakterstyrke og med dygtighed i mange retninger. Her behøvedes ingen kamp for at skaffe sig agtelse. Han havde den i forvejen; han vidste det, og denne tryghed gav hans røst og adfærd en smuk og værdig ro, som Margaret før havde savnet.

Han var ikke vant til at tale med damer, og når han sagde noget, var det lidt formelt. Med Margaret selv vekslede han næppe noget ord. Hun overraskedes ved tanken om, hvor megen nydelse hun havde haft af dette middagsselskab. Hun vidste nu nok til at kunne forstå mange lokale interesser, ja endda nogle af de kunstudtryk, der blev brugt af de ivrige manufakturister. Hun deltog, skønt tavs, med megen

nidkærhed i drøftelsen af den sag, de forhandlede. – Hvorom alting var, så talte man her for ramme alvor – ikke i den forslidte stil, der havde været hende så utålelig i de londonske selskaber. Hun undrede sig over, at mens man dvælede så udførligt ved stedets manufakturer og omsætning, hørtes der ikke den ringeste hentydning til den arbejderopstand, der netop fandt sted. Hun vidste endnu ikke, hvor koldblodigt fabrikanterne tog den slags, der efter deres mening kun kunne føre til ét eneste resultat. Folkene, mente de, bandt atter et ris til deres egen bag, som de allerede så tit og mangen gang før havde gjort! Men ville de handle som tåber og kaste sig i armene på lejede udsendinge, da måtte de tage skade for hjemgæld. Et par af de tilstedeværende fandt, at Thornton så modfalden ud, og han måtte naturligvis tabe ved arbejdsstandsningen. Men det samme kunne ske for dem selv hver dag, og Thornton var nok den mand, der kunne håndtere en arbejderopstand.

Efter bordet kedede Margaret sig ikke så lidt. Hun blev glad, da herrerne kom ind igen, fordi hun nu kunne lytte til noget, der var større og mere indholdsrigt end de ynkelige småinteresser, som damerne havde snakket om. Hun fandt behag i den selvtillid, som magtfølelsen gav disse miltonske mænd. Den fremtrådte måske vel stærkt og smagte muligvis noget af pral; men på den anden side syntes de så kækt at trodse mulighedens forældede grænser i en slags ædel rus, der fremkaldtes ved tanken om, hvad der var fuldført, og hvad der endnu var at udrette. Hun blev ganske forskrækket, da mr. Thornton pludselig stod tæt ved siden af hende og tiltalte hende:

"Jeg kunne se, at De var på vort parti i den debat, der blev ført ved bordet – ikke sandt, miss?"

"Jo. Men jeg forstår mig kun meget lidt på det. Det overraskede mig imidlertid, at der er andre, som har en så aldeles modsat synsmåde, f.eks. denne mr. Morison. Han er uden tvivl ikke nogen gentleman?"

"Jeg er ikke just den, der kan afgøre, om nogen er en gentleman, miss. Jeg fatter overhovedet ikke til fulde, i hvilken betydning De tager dette ord. Derimod ville jeg sige, at denne Morison ikke er nogen ægte *mand*. Jeg kender ham forresten ikke, men bedømmer ham alene efter mr. Horstalls omtale."

"Jeg tror, at jeg netop ved 'gentleman' forstår, hvad De kalder en 'mand'."

"Efter min mening betegner udtrykket 'gentleman' blot en person i hans forhold til andre; men når man taler om ham som 'en mand', betragter man ham ikke alene med hensyn til hans medmennesker, men i forhold til ham selv – til livet – til tiden – til evigheden. Et ensomt og forladt menneske som Robinson Crusoe, en fange, der er indmuret i et fængsel på livstid, ja en helgen på Patmos, har sit tålmod, sin styrke, sin tro, og denne betegnes bedst ved at omtale ham som 'en mand'. Jeg er meget ked af dette ord 'gentleman', der tit bruges så upassende og meningsforstyrrende, mens den klare simpelhed i ordene 'mand' og 'mandig' lades uænset; – jeg har stor lyst til at henregne den første benævnelse til de forbigående modeudtryk."

I det samme blev mr. Thornton kaldt bort af en af de ivrige manufakturister. Hun kunne ikke høre deres samtale, men sluttede af mr. Thorntons korte, klare svar, at den drejede sig

om noget væsentligt. De talte åbenbart om arbejderopstanden og udvekslede deres meninger om den fremgangsmåde, man burde følge. Hun hørte mr. Thornton sige:

"Det er iværksat." Derpå mumlede et par af dem hastigt noget til hinanden.

Mr. Stickson ytrede nogle tvivl, kom frem med nogle vanskeligheder og greb mr. Thornton i armen for at give sine ord mere eftertryk. Mr. Thornton trak sig lidt tilbage, løftede øjenbrynene en ubetydelig smule i vejret og svarede derpå:

"Jeg vil vove det. De behøver ikke at deltage i det, med mindre De får lyst til det."

Man kom frem med endnu flere betænkeligheder.

"Jeg frygter ikke for ildspåsættelser. Der består et åbent fjendskab imellem os, og jeg kan beskytte mig imod enhver voldsomhed, som jeg kan være udsat for. Jeg vil tilmed beskytte alle dem, der beder om arbejde hos mig. – Folkene kender allerede min beslutning lige så godt som De."

Mr. Horstall tog ham lidt til side. Margaret mente, at det var for at stille ham et nyt spørgsmål i anledning af arbejderurolighederne; men i virkeligheden var det for at få at vide, hvem hun selv – den smukke dame med det rolige og fornemme væsen – var.

"Er miss Hale fra Milton?" spurgte han efter at have erfaret hendes navn.

"Nej! hun er fra det sydlige England – fra Hampshire, tror jeg," lød det ligegyldige svar.

Mr. Stickson henvendte det samme spørgsmål til Fanny.

"Hvem er den smukke pige med det karakteristiske ydre? Er det måske en søster til mr. Horstall?"

"Nej, Gud! Det er en datter af mr. hale, som står der og taler med mr. Stephenson. Han giver timer; det vil sige: han læser med unge mandfolk. Min broder John kommer til ham to gange om ugen, og så bad han moder om at indbyde dem til i dag for at hjælpe til at gøre ham kendt."

"Kan mr. Thornton virkelig få tid til at læse, og tilmed nu, da han har denne afskyelige arbejderopstand at tage vare på?"

Fanny kunne ikke tydeligt høre af mr. Sticksons tone, om hun burde være stolt eller skamfuld over sin broders adfærd. Ligesom alle folk, der lemper sig efter andre og tager deres mening til rettesnor, var hun tilbøjelig til at blive undselig over alt, hvad der var særegent og ualmindeligt.

Gæsterne tog imidlertid afsked, og hun kunne denne gang spare sin undseelse.

21

Margaret og hendes fader gik hjem. Aftenen var smuk, gaderne rene, og med sin nette, hvide silkekjole opkiltret indtil knæet, ligesom Leezie Lindsays grønne atlaskeskjole i balladen [Note 13)], ilede hun ned ad gaden med sin fader.

"Det forekommer mig næsten," sagde mr. Hale, "at Thornton ikke er aldeles rolig med hensyn til denne arbejderopstand. Han forekom noget ængstelig i aften."

"Det ville da heller ikke være så underligt. Imidlertid talte han dog ganske koldblodigt med de andre, da de kom med forskellige forslag i den anledning, lige før vi sagde farvel."

"Det samme gjorde han efter bordet. Der skal meget til at betage ham fatningen. Der var mig alligevel et påfaldende uroligt udtryk i hans ansigt ..."

"Hvem ville ikke i hans sted være i den samme stemning? Han må jo vide, hvilket nag og hvilken forbitrelse han har fremkaldt hos sine arbejdere, der alle betragter ham som, hvad Bibelen kalder 'en hård mand' – jeg vil ikke dermed sige en uretfærdig mand, men en følelsesløs mand. Det glæder mig, at du finder hans udseende uroligt. Når jeg mindes Bouchers halvt afsindige ord og lader, kan jeg ikke holde ud at tænke på, at mr. Thornton kunne tale så koldblodigt om det hele."

"Jeg er ikke så overbevist som du om denne Bouchers yderlige nød, skønt han upåtvivlelig var ilde faren i øjeblikket. Men disse arbejdere bliver stadigt forsynede med penge fra deres foreninger, og af dine ord fremgik det tydeligt, at manden var i

en eksalteret tilstand og gav sine følelser luft i alt for stærke udtryk."

"O, fader!"

"Nå, nå! Jeg ønsker kun, at du skal lade mr. Thornton vederfares retfærdighed. Han er, om jeg ikke tager meget fejl, en aldeles modsat natur – han er en mand, der er alt for stolt til at røbe sine følelser. En sådan karakter troede jeg netop, at du ville beundre."

"Det gør jeg, – det burde jeg også; men jeg er ikke så vis som du på, at han virkelig *har* følelse. Han er en mand med en sjælden karakterstyrke og ualmindelige indsigter, især når man tager i betænkning, hvor ringe den dannelse er, han har haft lejlighed til at erhverve sig."

"Den er ikke så ringe endda. Han har levet et praktisk liv fra sin tidligste ungdom og har haft lejlighed til at øve sin dømmekraft og selvbeherskelse. Rigtignok fattes der ham det kendskab til fortiden, der danner det pålideligste grundlag for enhver gisning om fremtiden; men han ved, at det mangler ham, og det er ikke lidet. Du nærer en stærk fordom imod mr. Thornton, Margaret."

"Han er det første eksemplar af en manufakturist, som jeg nogensinde har haft lejlighed til at studere. Han er min første oliven; lad mig derfor kun sætte et surt ansigt op, mens jeg fortærer den. Jeg ved, at han er god i sin genre, og efterhånden vil jeg nok komme til at synes om den. Jeg tror næsten, at jeg allerede begynder at gøre det. Jeg tog levende del i herrernes samtale, skønt jeg ikke forstod det halve, og det gjorde mig ligefrem bedrøvet, da miss Thornton kom og trak mig hen i den anden ende af værelset med de ord, at jeg uden tvivl befandt

mig uhyggeligt som eneste dame blandt så mange herrer. Det var slet ikke faldet mig ind; jeg var få beskæftiget med at høre efter; og damerne var så kedelige, fader – o, så kedelige! Imidlertid var det dog godt for noget. Det huskede mig på vor gamle leg, hvor hver har et vist antal navneord, der skal bringes ind i en sætning."

"Hvad mener du, barn?"

"Jo, ganske således tog damerne her navneord som husholdersker, gartnere, glassager, kjolebesætninger, diamanter og sligt; og alle søgte de at få alle disse navne anbragt i det, de sagde, på en så net og utvungen måde som muligt."

De havde imidlertid nået hjemmet.

"O, mr. Hale! – o, miss Margaret!" råbte Dixon dem i møde. "Gud være lovet, at De kommer! Doktor Donaldson er her, pigen ved siden af løb hen og hentede ham, for konen, som vi har til hjælp, er gået hjem. Nu er det bedre med fruen; men for en time siden troede jeg sandelig, at det var forbi med hende."

Mr. Hale greb Margaret i armen for ikke at falde om. Han betragtede hendes ansigt og så den bitreste sorg i det.

"O, jeg burde ikke have forladt hende! – Jeg har handlet som en slet datter!" stønnede Margaret, idet hun hjalp sin skælvende fader op ad trappen. Doktor Donaldson kom dem i møde.

"Hun er bedre nu," hviskede han. "Opiatet har virket. Krampen var meget slem, og det var intet under, at Deres pige blev forskrækket; men denne gang kommer hun sig."

"Denne gang! ... Lad mig komme op til hende!"

For en halv time siden var mr. Hale en midaldrende mand; nu var hans blik så omtåget, hans sanser så usikre, hans gang så

vaklende, som om han havde været en olding.

Doktor Donaldson tog ham under armen og førte ham ind i sovekammeret. Margaret fulgte tæt bag efter dem. Der lå hendes moder. Hun var måske bedre nu; hun sov, men døden havde mærket hende som sit eje, og det var klart, at den snart ville komme igen for at tage sin ejendom i besiddelse. Mr. Hale stirrede tavs på hende. Derpå begyndte han at ryste over hele legemet, vendte sig bort og famlede efter døren; han kunne ikke se den, skønt værelset oplystes stærkt af flere lys, som de i deres pludselige skræk havde bragt ind. Han ravede ind i dagligstuen og følte sig for efter en stol. Doktor Donaldson rullede en hen til ham og bragte barn til sæde. Han følte hans puls.

"Tal til ham, miss Hale. Vi må vække ham af denne tilstand."

"Fader!" sagde Margaret med fortvivlet røst. "Fader! Tal til mig!" Hans øjne fik atter udtryk, og han gjorde stærk vold på sig selv.

"Margaret, vidste du det? O, så var det grusomt af dig!"

"Nej, det var ikke grusomt, mr. Hale!" svarede doktor Donaldson hurtigt. "Miss Hale har handlet efter min opfordring. Deres kone vil uden al tvivl være et nyt menneske i morgen. Hun har haft et krampetilfælde, som jeg ventede, skønt jeg ikke havde gjort miss Hale bekendt med min frygt. Hun har taget det opiat, jeg bragte med mig, hvorefter hun vil få en god søvn, og i morgen vil det udseende, der skræmmer Dem så meget, være forsvundet."

"Men ikke sygdommen?"

Doktor Donaldson kastede et blik på Margaret. Hendes sænkede hoved, hendes ansigt, der ikke bad om nogen midlertidig fordølgelse af sandheden, viste denne hurtige

iagttager af den menneskelige natur, at efter hendes mening måtte hele sandheden helst komme for lyset.

"Ikke sygdommen. Al den stakkels kløgt, som vi praler sådan med, sætter os ikke i stand til at fjerne sygdommen; vi kan blot forhale dens fremgang og lindre den smerte, den forårsager. Vær en mand, mr. Hale – en kristen. Sæt Deres lid til sjælens udødelighed! Den, ved De, kan intet slå ihjel."

Men alt det svar, han fik, bestod i de halvkvalte ord: "De har aldrig været gift, doktor Donaldson; De ved ikke, hvad det er," og i dybe suk.

Margaret knælede foran ham og søgte at berolige ham med sine kærtegn. Ingen af dem, ikke engang doktor Donaldson, vidste, hvorledes tiden gik. Mr. Hale var den første, der vovede at tale om øjeblikkets krav.

"Hvad skal vi gøre?" spurgte han. "Sig os det, doktor! Margaret er min støtte – min højre hånd."

Doktor Donaldson kom frem med sine klare, forstandige forskrifter. Der var intet at frygte i aften – ja, man kunne måske endda håbe på ro i morgen, i overmorgen og i mange dage til. Men der var ikke noget håb om helbredelse. Han rådede mr. Hale til at gå til sengs og blot at lade én blive tilbage for at våge. Han lovede at komme igen tidligt næste morgen. Derpå forlod han dem med et varmt og hjerteligt håndtryk.

De talte kun få ord; de var alt for udmattede af skræk til at gøre mere end at fatte beslutning om, hvad der straks måtte gøres. Mr. Hale ville endelig sidde oppe hele natten, og alt, hvad Margaret kunne bevæge ham til, var at tage nogen hvile på sofaen i dagligstuen. Dixon afslog rent ud at gå til sengs, og

hvad Margaret angik, da var det hende aldeles umuligt at forlade sin moder.

Dixon sad nu og stirrede og plirrede og nikkede og rejste hovedet op igen med et spjæt; til sidst opgav hun ævred og begyndte ligefrem at snorke. Margaret havde taget sin kjole af, kastet den til side med en slags utålmodig hurtighed og iført sig sin morgenkjole. Hun havde en fornemmelse, som om hun aldrig kunne sove mere, som om alle hendes sanser var usædvanligt livlige og dobbelt skarpe. Ethvert syn, enhver lyd, ja enhver tanke berørte hendes sjæl lige ind til det inderste. I mere end to timer hørte hun sin faders hvileløse bevægelser i stuen ved siden af. Han kom idelig hen ved døren til hendes moders værelse, hvor han blev stående for at lytte, indtil hun gik hen og fortalte ham, hvorledes alting stod til. Omsider faldt han også i søvn, og hele huset var stille. Margaret sad ubemærket og tænkte. Langt borte i tiden, langt borte i rummet viste sig de svundne dages id. For ikke mere end seksogtredive timer siden nærede hun deltagelse for Betsy Higgins og hendes fader, og hendes hjerte led for Bouchers skyld; nu var det hele som en drømmende erindring af et forbigangent liv, – alt, hvad der var foregået udenfor huset, syntes ikke at stå i nogen forbindelse med hendes moder og derfor at være uvirkeligt. Selv Harley Street trådte tydeligere frem; hun mindedes, som om det var sket i går, hvorledes hun havde fundet fornøjelse i at efterspore sin moders træk i sin tante Shaws ansigt, og hvorledes der var kommet breve, der bragte hende til at dvæle ved hjemlige tanker med al kærlighedens længsel. Selve Helstone lå dér i den tågede fortid. Den forløbne vinters og vårs kedsommelige grå dage med deres fattigdom på begivenheder og på afveksling

syntes nøjere knyttet til det, hun nu attråede frem for alt. Hun ville gerne have grebet fligen af denne bortilende tids klædebon og bønfaldet den om at vende tilbage og gengive hende det, hun havde sat alt for liden pris på, dengang hun havde det i eje. Hvilket tomt skin syntes livet hende ikke at være! Hvor indholdsløst og ustadigt og flygtigt! Det var, som om der højt oppe over Jorderigets uro og strid var et tårn, hvorfra der uafladelig udgik en klokkelyd, som sagde: "Alt er forsvindende! – Alt er forsvundet!" Og da morgenen gryede, kølig og grå, som mangen en lykkeligere morgen tidligere – da Margaret betragtede den ene af de sovende efter den anden, forekom den skrækkelige nat hende uvirkelig som en drøm; den var ligeledes en skygge. Den var ligeledes forsvundet.

Da mrs. Hale vågnede, vidste hun ikke selv, hvor syg hun havde været aftenen i forvejen. Hun følte sig ikke så lidt overrasket ved doktor Donaldsons tidlige besøg og forskrækket over sin mands og sin datters bekymrede ansigter. Hun gav sit minde til at blive i sengen den dag; men næste dag forlangte hun at komme op, og doktor Donaldson samtykkede i, at hun vendte tilbage til dagligstuen. Hun fandt ingen ro eller vederkvægelse i nogen stilling, og inden natten fik hun en stærk feber. Mr. Hale var fortvivlelsen og rådvildheden selv.

"Hvad kan vi gøre, hr. doktor, for at befri moder for flere sådanne nætter?" spurgte Margaret på tredjedagen.

"Det er for en del en tilbagevirkning af de stærke opiater, jeg har måttet bruge. – Hvis vi blot kunne få en vandseng, ville det sikkert være meget ønskeligt. Der er for resten ingen tvivl om, at hun vil have det bedre i morgen. Jeg så imidlertid gerne, at hun fik en vandseng. Mrs. Thornton, ved jeg, har en. Jeg vil se

hen til hende i eftermiddag. Lad mig se," sagde han, idet hans blik faldt på Margarets ansigt, der var blegt efter den gennemvågede nat. "Jeg er dog ikke vis på, at jeg kan komme derhen, for jeg skal meget omkring i dag. De vil vist ikke have nogen skade af at få Dem en smule motion hen til Marlborough Street og spørge mrs. Thornton, om hun kan undvære den."

"De har ret," sagde Margaret. "Jeg kan gå derhen, mens moder sover i eftermiddag. Mrs. Thornton låner os den sikkert gerne."

Man måtte sande den erfarne doktor Donaldsons ord. Mrs. Hale syntes at komme sig hurtigt og så gladere og bedre ud den eftermiddag, end Margaret nogensinde havde håbet. Da hendes datter forlod hende efter middagsbordet, sad hun i sin lænestol med sin hånd i sin mands. Han så langt mere lidende ud end hun – han kunne dog nu smile lidt, og et par dage tidligere troede Margaret, at hun aldrig mere ville se et smil af ham.

Der var omtrent to engelske mil fra deres bopæl i Crampton Crescent til Marlborough Street. Det var for varmt til at gå hurtigt. Augustsolen faldt lodret ned i gaden klokken tre om eftermiddagen. Margaret gik rask igennem gaderne uden at lægge mærke til noget usædvanligt i begyndelsen. Hun fordybede sig i sine tanker og havde allerede lært at gå uforstyrret gennem den menneskesværm, der bølgede gennem Miltons gader. Hun var derfor kommet ind i Marlborough Street, førend hun med ét blev sig tydeligt bevidst, at der var en usædvanligt trykkende, idelig tilbagevendende forbitrelse og gæring iblandt arbejderne. Fra hver gyde, der stødte op til Marlborough Street, hørtes der en dump brusen ligesom fra

myriader af forbitrede røster. Beboerne af de fattige og smudsige boliger stod flokkevis i dørene og vinduerne eller ude på gaderne, og alle blikke var henvendt på ét punkt. Det var Marlborough Street, der var brændpunktet for alle disse vilde og ophidsede blikke. Margaret havde nu nået den lille dør på den lange, vinduesløse mur ved Marlboroughfabrikken. Hun stod og ventede på, at portneren skulle åbne. Først nu så hun sig omkring og hørte det første, fjerne brag af uvejret, der nærmede sig; først nu så hun den truende mørke masse komme nærmere og forsvinde igen ved gadens yderste ende, hvor der herskede en uheldvarslende stilhed.

Portneren lukkede døren varsomt op og kiggede ud af den.

"Er det Dem, frøken?" spurgte han, idet han trak vejret dybt og åbnede døren på klem, så at Margaret netop kunne smutte ind. Derpå skyndte han sig at tillåse den igen.

"Kommer de ikke alle sammen her opad?" spurgte han.

"Jeg ved det ikke rigtigt. Der lod til at være noget usædvanligt i gære; men gaden her, tror jeg, er aldeles tom."

Hun gik hen over gården og op ad trappen til fordøren – ingen arbejdende dampmaskine, intet klaprende maskineri eller skurrende virvar af mange gennemtrængende stemmer lod sig høre som ellers; men den uheldvarslende støj kom stadig nærmere.

22

Margaret blev vist ind i salen, der nu igen, som sædvanligt, var fuld af overtræk og net. Man havde i den varme sommertid ladet vinduerne stå halvt åbne. Jalousierne udelukkede til dels lyset; et vist uhyggeligt, gråt skær var udbredt over det hele. Der kom ingen. Hvert øjeblik syntes den fjerne støj at komme nærmere. Af og til indtrådte der en dyb stilhed.

Langt om længe kom Fanny ind til hende.

"Moder vil straks være her, miss Hale. Hun bad mig undskylde hende hos Dem. Måske De ved, at min broder har ladet komme folk fra Irland, og det har ophidset de miltonske arbejdere i højeste grad. Som om han ikke havde ret til at tage arbejdsfolk, hvor han kan få dem! Først vil de ikke arbejde for ham, og nu har de indjaget disse stakkels, forsultne irlændere en sådan skræk med deres trusler, at vi ikke tør lade dem gå ud. De kan se dem stå sammenstuvet i det værelse der højt oppe i fabrikken. Der skal de også sove, for at være i sikkerhed for disse vilde dyr, der hverken selv vil arbejde eller lade dem arbejde. Moder sørger for mad til dem, og John er nødt til at tale dem til rette, for nogle af kvinderne græder og siger, at de vil hjem. Å, der er moder!"

Mrs. Thorntons ansigt så så barsk ud, at Margaret måtte føle, at hun var kommet på en meget ubelejlig tid med sin anmodning. – Mrs. Thornton havde jo imidlertid selv udtalt det ønske, at hun ville forlange alt, hvad de måtte behøve under hendes moders sygdom. Mrs. Thorntons pande rynkedes, og hendes mund fik en noget bister form, mens Margaret venligt

meddelte hende, at det var doktor Donaldsons ønske at få skaffet en vandseng til hendes moder. Hun tav. Mrs. Thornton svarede ikke straks. Pludselig fo'r hun op og råbte:

"Nu er de ved portene! Kald på John, Fanny – kald ham ind fra fabrikken! De er ved portene! De vil slå dem ind! Kald på John, siger jeg!"

I det samme hørtes der en trampen udenfor muren; porten rystede. Det var, som om den usynlige, vanvittige hob brugte sine legemer som murbrækkere og kun trak sig tilbage et øjeblik for at gøre et endnu voldsommere forsøg på at sprænge den. Den stærke port rystede som et rør i vinden under disse voldsomme stød.

Kvinderne flokkedes ved vinduerne. Det var en slags trylleri, der drev dem til at stirre på det skuespil, der forfærdede dem. Mrs. Thornton, tjenestepigerne, Margaret – alle stod de der i en klynge. Fanny var vendt tilbage; hun var kommet skrigende op ad trapperne, som om hun blev forfulgt ved hvert trin, og havde under krampagtig gråd kastet sig på sofaen. Mrs. Thornton ventede uroligt på sin søn, der endnu var i fabriksbygningen. Nu kom han ud af den og kastede et blik op til den blege ansigtsgruppe, som om han ville tilsmile dem godt mod, inden han låsede fabriksdøren. Derpå kaldte han op og bad om, at man ville åbne døren til boligen, som Fanny havde lukket af efter sig. Mrs. Thornton gik selv ned for at åbne. Lyden af hans velkendte, bydende røst syntes ligesom at give den rasende mængde udenfor blod på tanden. Hidtil havde den været tavs. Men nu, da den hørte ham tale indenfor, istemte den et så vildt og umenneskeligt hyl, at endog mrs. Thornton blegnede af skræk, idet hun gik foran ham ind i værelset. Han rødmede lidt,

idet han kom ind; men hans øjne strålede, ligesom til svar på trompetskraldet, der kaldte ham til at møde faren, og i hans miner var der en slags ædel og stolt trods, der klædte ham godt. – Margaret havde altid frygtet for, at hun, når det gjaldt for alvor, skulle fattes mod og besindighed. Men nu, i dette skæbnesvangre øjeblik, da der var virkelig grund til frygt, og faren stod for døren, glemte hun sig selv og havde kun tanke for øjeblikkets krav.

Mr. Thornton nærmede sig frimodigt:

"Det gør mig ondt, miss Hale," sagde han, "at De er blevet vor gæst i dette uheldige øjeblik. Jeg frygter for, at De vil være udsat for alt, hvad der måske kan møde os. Moder! var det ikke bedst, om kvinderne gik ind i de bagerste værelser? Det er muligt, at pakket er gået gennem Pinner's Lane og ind i baggården; men hvis ikke vil De være sikrere dér end her. Gå, Jane!" vedblev han, idet han henvendte sig til en af pigerne. Hun gik, fulgt af de øvrige.

"Jeg bliver her!" sagde hans moder. "Hvor du er, der er også min plads." Det var også kun til liden nytte at ty ind i de bageste værelser, for mængden havde omringet udbygningerne bagtil og udstødte også der sine truende brøl. Tjenestefolkene ilede op på lofterne under gråd og skrig. Mr. Thornton smilede foragteligt, da han hørte, hvorledes de tog på vej. Han løftede et blik på Margaret, der stod alene henne ved vinduet nærmest fabrikken. Hendes øjne strålede; rødmen i hendes kinder og på hendes læber var stærkere end sædvanlig. Ret som om hun følte hans blik, vendte hun sig om til ham og spurgte:

"Hvor er de stakkels hidkaldte arbejdsfolk? I fabrikken derovre?"

"Ja. Da jeg forlod dem, sad de og krøb sammen oppe i et lille rum ved den øverste ende af en bagtrappe. Men det er ikke dem – det er mig, de vil have fat på."

"Hvornår kan soldaterne være her?" spurgte hans moder med sagte, men fast stemme.

Han tog sit ur op af lommen med sin sædvanlige afmålte ro og tænkte sig lidt om.

"Forudsat, at Williams er kommet afsted straks, da jeg gav ham ordre, vil det vare tyve minutter endnu."

"Tyve minutter!" sagde hans moder i en forskrækket tone.

"Luk vinduerne til, moder," udbrød han. "Portene kan ikke modstå flere sådanne angreb. Vil De ikke lukke det vindue der, miss Hale?"

Margaret lukkede vinduet og gik derpå hen for at komme mrs. Thorntons skælvende hænder til hjælp-

I et par minutter var det ganske stille ude på gaden. Mrs. Thornton så spørgende på sin søn. Hans ansigt var ubevægeligt, og det eneste udtryk deri var en foragtende trods; man kunne hverken læse håb eller frygt i det.

Fanny rejste sig op.

"Er de borte?" spurgte hun hviskende.

"Borte?" svarede han. "Lyt engang!"

Hun lyttede. Portene bragede atter. Anløbene blev stadig voldsommere, endelig styrtede fyldingen ind med et forfærdeligt brag. Fanny vaklede, hun gik et par skridt hen imod sin moder og faldt besvimet i hendes arme. Mrs. Thornton løftede hende rask op og bar hende ud af stuen.

"Gudskelov!" sagde mr. Thornton, da hun var kommet udenfor. "Ville De ikke også foretrække at gå ovenpå, miss

Hale?"

Margarets læber udtalte et "Nej"; men han kunne ikke høre hende, for i det samme lød der utallige tunge trin lige under husets mur, og man hørte en vild og summende lyd af dæmpede røster, der var endnu forfærdeligere at høre på end de rasende skrig for få minutter siden.

"Det har intet at betyde!" sagde han. "Det gør mig meget ondt, at De er blevet indviklet i alt dette. Men det kan ikke vare længe – om et par minutter må soldaterne være her."

"Gode Gud!" udbrød Margaret pludseligt. "Der er Boucher. Jeg kender hans ansigt, skønt han er bleggul af raseri – han anstrenger sig for at komme foran – se! se!"

"Hvem er Boucher?" spurgte mr. Thornton koldblodigt og trådte helt hen til vinduet for at se den mand, som Margaret skænkede en sådan opmærksomhed. Så snart mængden så mr. Thornton, istemte den et hyl. At kalde det umenneskeligt ville være alt for lidt, det var det dæmoniske skrig, et glubende dyr kræver sin føde med. Selv Thornton veg et øjeblik tilbage.

"Lad dem hyle!" sagde han. "Jeg håber blot, at mine stakkels irlændere ikke går fra forstanden over denne djævelske støj. Hold blot modet oppe i fem minutter, miss Hale."

"Frygt ikke for mig," sagde hun hastigt. "Men om fem minutter – hvad så? Kan De ikke gøre noget for at formilde disse stakkels skabninger? Det er forfærdeligt at se dem."

Mr. Thornton svarede ikke, for i det samme så han med skræk, at hele skaren havde vendt sig mod døren til fabrikken, hvor de stakkels irlændere var indespærrede.

"Mr. Thornton," udbrød Margaret energisk, "gå øjeblikkelig ned, hvis De ikke er fej. Gå ned og mød dem som en mand. Frels

disse stakkels fremmede, som De har lokket hertil. Tal til Deres arbejdere som til mennesker. Tal venligt til dem. Lad ikke soldaterne komme ind og nedsable nogle stakkels skabninger, der af sult har ladet sig drive til afsindighed. Gå ned og tal med dem, som menneske med menneske."

Han vendte sig om og få på hende. En mørk sky fo'r ligesom hen over hans ansigt; derpå sagde han med sin sædvanlige ro:

"Jeg går. Måske tør jeg bede Dem om at følge ned med mig ad trappen og stænge døren til efter mig. Min moder og søster vil behøve en sådan beskyttelse."

"O, mr. Thornton! Jeg ved ikke ... måske jeg har uret ... og dog –"

Men han var allerede nede af trappen; han havde taget slåen fra døren; – alt, hvad hun kunne gøre, var at følge ham hurtigt, skyde den til efter ham og snige sig op ad trappen igen med et sygt hjerte og et svimlende hoved. Hun gik atter hen til vinduet. Han stod på trappen nedenfor; det så hun på retningen af de tusinde forbitrede øjne. Hun lukkede vinduet højt op. Imellem hoben var der en stor del halvvoksne drenge, hævngerrige og letsindige drenge. Når mr. Thornton blot ville sige noget til dem – i det mindste lade dem høre sin røst – ville det dog vist være bedre end denne trodsige og hårdnakkede tavshed. Men måske talte han nu; for der var indtrådt en øjeblikkelig stilhed. Hun rev sin hat af og bøjede sig forover for at høre. Hun kunne imidlertid kun se; for hoben støjede og rasede nu værre end nogensinde. Han stod med korslagte arme – rolig som en statue – og hans ansigt var kridhvidt af tilbagetrængt harme. De prøvede på at indjage ham skræk – at tvinge ham til at give efter. De tilskyndede hinanden til at begå en eller anden

voldsgerning mod hans person. Margaret følte, at om et øjeblik ville alt være i oprør, og at mr. Thorntons liv svævede i fare. I det næste øjeblik ville de stormende lidenskaber have overskredet deres grænser og bortfejet alle fornuftens skranker og al frygt for følgerne. Alt som hun stod og betragtede dette, så hun nogle personer i baggrunden bukke sig for at tage deres tunge trætøfler af – det kastevåben, de havde nærmest ved hånden. Hun så, at det var gnisten til krudttønden, og med et skrig, som ingen hørte, styrtede hun ud af værelset og ned af trapperne. Hun havde allerede løftet den svære jernstang fra døren; hun havde lukket den på vid gab og stod nu foran dette vrede menneskehav, og hendes øjne udsendte ligesom luende straffepile. Trætøflerne kom ikke ud af de hænder, der holdt dem – de, der for næppe et øjeblik siden var de mest forbitrede, stod nu rådvilde og vidste ikke, hvad dette skulle betyde. Hun havde stillet sig imellem dem og deres fjende. Hun kunne ikke tale, men strakte sine arme ud imod dem.

"O, brug ikke vold!" råbte hun med hæs stemme. "Han er kun én, og I er mange;" men hendes ord døde hen uden at blive hørt. Mr. Thornton havde stillet sig den til den ene side; i sin stolthed ville han ikke tillade, at nogen stillede sig imellem faren og ham.

"Gå!" råbte hun atter, og hendes røst lød nu som et skrig. "Man har sendt bud efter soldater … de er allerede på vej. Gå herfra med fred! Jeres klager skal blive afhjulpet."

"Bliver de irske kæltringer jaget hjem igen?" spurgte en af hoben med truende stemme.

"Aldrig, når I forlanger det!" råbte mr. Thornton. Stormen brød atter løs; og skrig på skrig opfyldte luften; – men Margaret

hørte dem ikke. Hendes øjne var fæstet på den gruppe bagved, der havde væbnet sig med deres trætøfler. Hun så deres bevægelser – hun fattede deres betydning – hun skønnede deres hensigt. I løbet af et øjeblik ville mr. Thornton være slået til jorden – og det var hende, der havde tilskyndet og ægget ham til at trodse denne fare! Hendes eneste tanke var, hvorledes hun skulle frelse ham. Hun slyngede sine arme omkring ham; hun gjorde sit legeme til et skjold imod de vilde mennesker dernede; men han skød hende lempeligt fra sig og lagde atter armene over kors.

"Forlad mig," sagde han til hende med sin dybe røst. "Dette er ikke noget sted for Dem."

"Jo!" sagde hun. "De har ikke set, hvad jeg har set." Hvis hun tænkte, at hendes køn skulle være et værn for ham, da tog hun fejl. Deres ustyrlige lidenskab havde i det mindste drevet nogle af dem for vidt til, at de lige straks kunne standse. En trætøffel hvinede gennem luften, men forfejlede sit mål. Hun forandrede ikke sin stilling, men skjulte blot sit ansigt mod mr. Thorntons arm. Derefter vendte hun sig om og tiltalte dem atter:

"For Guds skyld! skad dog ikke jeres egen sag! I ved ikke, hvad I gør."

En skarp flintesten fløj tæt forbi hende og strejfede hendes pande og kind. Hun lå som død på mr. Thorntons skulder. Han tog sine arme fra hinanden og omslyngede hende et øjeblik med den ene.

"Det kan jeg lide!" sagde han. "I kommer for at jage sagesløse fremmede bort. Hundredvis overfalder I en enkelt mand; og når en kvinde kommer til jer og beder jer for jeres egen skyld om at være fornuftige, så styrter jeres feje raseri sig over hende!

Det kan jeg lide!" De tav, mens han talte. De stirrede med åbne øjne og munde på den mørkerøde blodstrøm, der rev dem ud af deres rus. De, der var nærmest ved porten, luskede skamfulde bort; der gik en tilbageskridende bevægelse gennem hele massen. Dog var der én røst, det råbte:

"Stenen var tiltænkt dig; men du krøb i skjul bag en kvinde!"

Mr. Thornton dirrede af forbitrelse. Han satte Margaret varsomt ned på dørtrinnet og lænede hendes hoved imod karmen.

"Kan De hvile der?" spurgte han. Men uden at vente på hendes svar, gik han langsomt ned ad trappen og midt ind iblandt hoben. "Dræb mig nu, om I har mod til det! Her er ingen kvinde mit skjold. I kan slå mig ihjel, men rokke mig i min beslutning – det skal I aldrig!" Han stod iblandt dem med korslagte arme, i selv samme stilling som tidligere på trappen.

Måske var det tanken om soldaternes snarlige ankomst eller synet af det blege og blodige ansigt med de tillukkede øjne på trappen, nok sagt, de veg alle tilbage; selv de mest rasende ilede derfra med forbandelser og eder over ham, som stod der med korslagte arme og stirrede efter dem med et trodsigt blik. Da den sidste var ude af porten, ilede han op ad trappen til Margaret.

Hun prøvede på at rejse sig uden hans hjælp.

"Det er intet," sagde hun med et svagt smil. "Huden er blot strejfet, og jeg blev bedøvet i øjeblikket. O, hvor jeg takker Gud, at de er borte!" Og hun gav sine tårer frit løb.

Hans vrede havde ikke lagt sig; den voksede snarere i samme forhold, som følelsen af den overhængende fare forlod ham. Man hørte den klirrende lyd af soldaterne langt borte; de kom

netop fem minutter for sent til at lade denne henvejrede masse føle deres magt. Margaret støttede sig til dørstolpen for at holde sig oppe; men der lagde sig ligesom et slør for hendes øjne, og han kom netop i rette tid til at gribe hende i sine arme.

"Moder – moder!" råbte han højt. "Kom ned – de er borte! Miss Hale er såret!" Han bar hende ind i spisestuen og lagde hende sagte ned på sofaen. Idet han betragtede hendes rene, blege åsyn, trængte følelsen af, hvad hun var for ham, så stærkt ind på ham, at han ikke kunne skjule sin smerte:

"O, min Margaret!" hviskede han næppe hørligt, idet han knælede foran hende, "ingen formår sige, hvad du er for mig! Død – kold som du ligger der, er du den eneste kvinde, jeg nogensinde har elsket! O, Margaret – Margaret!"

I det samme kom hans moder ind, og han fo'r hurtigt i vejret. Hun så ikke andet, end at hendes søn var lidt blegere, lidt alvorligere end sædvanlig.

"Miss Hale er såret, moder. En sten har strejfet hendes tinding. Jeg frygter, at hun har mistet temmelig meget blod."

"Man skulle næsten tro, at hun var død," udbrød mrs. Thornton, ikke så lidt forskrækket.

"Det er kun en besvimelse," svarede hendes søn med fremkunstlet ro; men alt blodet i hans legeme syntes at strømme til hjertet i dette øjeblik.

"Kald hurtigt på Jane, – hun kan i en fart skaffe, hvad jeg behøver. Og gå du så op til dine irske folk; de skriger og brøler, som om de var vanvittige af angst."

Da han gik, var det, som om der var bundet en blyvægt til hvert af hans lemmer. Han kaldte på Jane; han kaldte på sin søster. Hver åre bankede i ham, da det randt ham i hu, hvilken

fare hun havde udsat sig for. Havde hun gjort det for at frelse ham? Mens han gik til sine irske folk, dirrede hver nerve i hans legeme. Han havde ondt ved at forstå deres ord. De ville ikke blive, sagde de; de forlangte at blive sendt hjem.

Imidlertid badede mrs. Thornton ivrigt Margarets tindinger med *Eau de Cologne*. Da den skarpe essens berørte såret, som hidtil hverken mrs. Thornton eller Jane havde bemærket, slog Margaret øjnene op. Det var tydeligt, at hun ikke vidste, hvor hun var, eller hvem de var. De blå rande under hendes øjne blev mørkere. Læberne dirrede og trak sig sammen, og bevidstheden forlod hende atter.

"Det er et skrækkeligt slag, hun har fået," sagde mrs. Thornton. "Hvem vil hente en læge?"

"*Jeg* ville gerne være fri, frue," sagde Jane forskrækket. "De er vist på færde rundt omkring endnu, det pak. Jeg tror heller ikke, at såret er så dybt, som det ser ud til."

"Jeg tør ikke påtage mig et sådant ansvar. Hun er blevet såret i vort hus. Er du en kryster, Jane, så er jeg det ikke; så vil jeg selv gå."

"Å, frue, lad mig sende en af politiet. Der er nok af dem dernede."

"Og alligevel er du bange for at gå! Nej – jeg vil ikke spilde deres tid med at gå vore ærinder. De har nok at gøre med at få fat på ophavsmændene. Du er dog vel ikke også bange for at blive her i huset?" spurgte hun i en foragtelig tone, "bliv så ved at bade den unge dames pande – hører du! Jeg skal ikke blive ti minutter borte."

"Kunne Hannah ikke gå, frue?"

"Hvorfor Hannah? Hvorfor enhver anden end dig? Nej, Jane! går du ikke, så går jeg."

Mrs. Thornton gik først ind i det værelse, hvor Fanny var blevet liggende på sofaen. Hun fo'r op, da hendes moder trådte ind.

"Gud, moder, hvor du gjorde mig angst! Jeg troede, det var en arbejder, der var trængt ind i huset."

"Sniksnak! Arbejderne er alle sammen borte. Hele byen er fuld af soldater, som er ivrige i tjenesten nu, da det er for sent. Miss Hale ligger på sofaen i spisestuen og er kommet slemt til skade. Jeg går hen efter lægen."

"O, nej, moder! De vil myrde dig." Hun gav sig af al magt til at holde fast i sin moders kjole. Det var ikke med nogen blid hånd, at mrs. Thornton gjorde sig fri.

"Find mig da en anden, der vil gå. Jeg tør dog ikke lade hende bløde ihjel."

"Bløde! o, hvor det er rædsomt! Hvorledes er hun blevet såret?"

"Det ved jeg ikke, – jeg har ikke tid til at spørge hende om det. Gå ned til hende, Fanny, og prøv på at gøre nogen gavn. Jane er hos hende. Jeg vil ikke udsætte mig for flere afslag af mine tjenestefolk; derfor går jeg selv."

"O Gud, o Gud!" råbte Fanny grædende. – "Hvad er der på færde, Jane?" sagde hun mere stilfærdigt, idet hun kom listende ind i spisestuen. "Hvor hun er bleg, hvorledes er hun blevet fåret? Kastede de sten ind i salen?"

Jane holdt op med at bade hende for at svare på miss Thorntons spørgsmål.

"Hun havde såmænd været sikker nok, frøken, hvis hun var blevet i salen eller var kommet op til os. Vi var i det forreste kvistkammer og kunne se det hele, uden at der blev krummet så meget som et hår på vore hoveder."

"Hvor var hun da?" spurgte Fanny.

"Nede på pladsen sammen med herren!" sagde Jane i en betydningsfuld tone.

"Med John! Med min broder! Hvorledes kom hun der?"

"Ja, frøken, det er ikke for mig at tale om," svarede Jane og slog lidt med nakken. "Sarah –"

"Nå, hvad gjorde Sarah?" sagde Fanny med utålmodig nysgerrighed.

Jane begyndte at bade Margaret igen, som om hun ikke just holdt meget af at gentage, hvad Sarah gjorde eller sagde.

"Nå, hvad gjorde så Sarah?" spurgte Fanny heftigt. "Lad være at tale i disse forblommede sætninger."

"Ja, frøken – siden De endelig vil vide det, så – ser De, Sarah stod på det sted, hvor man bedst kunne se, nemlig ved vinduet til højre; og hun siger, at hun så miss Hale slå sine arme omkring herrens hals og omfavne ham i alle folkenes påsyn."

"Det tror jeg ikke på," sagde Fanny. "Jeg ved, at hun nærer godhed for min broder – det kan enhver se –, og jeg er vis på, at hun ville give, jeg ved ikke hvad, hvis han ville gifte sig med hende – hvilket jeg kan fortælle hende, at han aldrig vil. Men *det* tror jeg ikke."

"Stakkels unge dame! hun har måttet bøde hårdt for det, hvis hun har gjort det."

"O, gid dog moder ville komme!" sagde Fanny og vred sine hænder. "Jeg har aldrig før været i stue med et lig!"

"Tys, frøken! Hun er jo ikke død; hendes øjenlåg bevæger sig, og nu triller der klare tårer ned ad hendes kinder. Tal til hende, miss Fanny!"

"Har De det nu bedre?" spurgte Fanny med dirrende stemme.

Intet svar – intet tegn på genkendelse fulgte; men en svag rødme begyndte at farve Margarets kinder.

Mrs. Thornton kom hastigt ind med den første, den bedste læge, hun havde truffet på.

"Hvorledes har hun det? Er De bedre, bedste miss Hale?" Margaret slog i det samme øjnene op og stirrede mat og drømmende på hende. "Mr. Lowe er her for at se til Dem."

Mrs. Thornton talte særdeles højt og tydeligt, ligesom til en døv. Margaret prøvede på at rejse sig og skød instinktivt sit rige, lokkede hår ned over skrammen.

"Det er bedre nu," sagde hun med en meget sagte og svag røst. "Jeg var kun lidt mat."

Hun tillod lægen at føle sin puls; men da han ville se såret, sagde hun hurtigt:

"Det er vist ikke slemt. Jeg har det bedre nu og ønsker kun at komme hjem."

"Ikke føre jeg har lagt et par strimler plaster på, og De har hvilt Dem en smule."

Hun satte sig hurtigt ned og lod sig forbinde.

"Nu må De tillade mig at tage bort!" sagde hun. "Jeg håber, at min moder ikke kan se det. Skjules det ikke af håret?"

"Jo, men De må ikke tage hjem," sagde mrs. Thornton ivrigt. "De kan ikke tåle at tage hjem."

"Jeg må," sagde Margaret bestemt. "Tænk på min moder. Hvis mine forældre skulle høre ... I hvert tilfælde må jeg herfra,"

tilføjede hun heftigt. "Jeg kan ikke blive her. Kan jeg måske få bud efter en vogn?"

"De er meget varm og har stærk feber," bemærkede mr. Lowe.

"Det kommer blot af, at jeg er her endnu. Jeg må ud i luften ... at komme bort vil gavne mig mere end noget andet," vedblev hun.

"Jeg tror virkelig, at det er som hun siger," svarede mr. Lowe. "Er hendes moder så syg, som De fortalte mig på vejen herhen, så kunne det være farligt nok, om hun hørte tale om denne tumult og ikke så sin datter hjemme til den tid, hun ventede hende. Såret er ikke så dybt. Jeg vil hente en vogn, hvis Deres tjenestefolk endnu er bange for at gå ud."

"O, tak!" sagde Margaret. "Det er luften i dette værelse, jeg får ondt af."

Hun lænede sig tilbage i sofaen og lukkede sine øjne. Fanny vinkede sin moder udenfor og fortalte hende, hvad hun havde hørt. Vel fæstede hun ikke lid til Fannys fortælling i ét og alt; men hun troede dog så meget af det, at hun ikke kunne lade være at vise sig overmåde fremmed imod Margaret, da hun sagde hende farvel.

Mr. Lowe kom tilbage med vognen.

"Hvis De tillader, vil jeg ledsage Dem hjem, miss Hale," sagde han, "gaderne er ikke blevet ganske rolige endnu."

Margaret modtog hans tilbud.

23

Margaret havde ikke været borte i fem minutter, da mr. Thornton kom ind med blussende kinder.

"Jeg kunne ikke komme før. Politimesteren ville ... men hvor er hun?" Han kastede blikket omkring i værelset og så derefter næsten vildt på sin moder, som roligt stillede møblerne til rette, der var kommet noget i uorden. "Hvor er miss Hale?" spurgte han igen-

"Taget bort," svarede hun i en kort tone.

"Taget bort?"

"Ja. Hun fandt sig betydeligt bedre. Jeg tror i grunden heller ikke, at skaden var så, stor; men der er folk, der dåner for det allermindste."

"Det gør mig ondt, at hun er taget hjem," sagde han og gik uroligt omkring. "Jeg er bange for, at hun ikke kan tåle den anstrengelse."

"Hun mente det, og det mente mr. Lowe også. Jeg hentede ham selv."

"Tak, moder." Han standsede og ville række hende hånden; men hun lod, som om hun ikke mærkede det.

"Hvad har du gjort ved dine irske folk?"

"Jeg har sendt bud til *Dragen* efter et godt måltid til dem, de stakler! Jeg var også så heldig at få fat på fader Grady, og ham har jeg bedt om at gå op og tale med dem og fraråde dem at tage bort allesammen på én gang. Hvordan kom miss Hale hjem?"

"Jeg lod hente en vogn. Men lad os tale om noget andet – hun har gjort bryderi nok her."

"Jeg ved ikke, hvorledes det skulle være gået mig uden hende."

"Er du blevet så hjælpeløs, at du trænger til at blive forsvaret af et kvindfolk?" spurgte mrs. Thornton hånligt.

Han rødmede. "Der er ikke mange kvinder, der ville have været rede til at tage mod de slag, som var tiltænkt mig, og det for ramme alvor."

"Når man er forelsket, er man rede til alt," svarede mrs. Thornton kort.

"Moder!" Han gik et skridt fremad, men standsede pludselig, som om han kæmpede med sin lidenskab.

Hun blev lidt forskrækket over denne bevægelse, som hun ikke ret kunne forklare sig. Var det forbitrelse? Hans øjne glødede, og han trak vejret hurtigt og dybt. Det var en blanding af fryd, forbitrelse, stolthed, glad overraskelse og svævende tvivl; men hun fattede det ikke. For at skjule sin uro gik hun den til buffeten, åbnede en skuffe og tog en lap frem, som hun gemte der for påkommende tilfældes skyld. Hun blev ved at vende ryggen til sin søn meget længere, end det var nødvendigt; og da hun begyndte at tale igen, syntes hendes røst forandret og tvungen.

"Du har uden tvivl gjort de foreløbige skridt til at få ophavsmændene afskrækket?" spurgte hun. "Hvor var politiet? De folk er aldrig ved hånden, når man behøver dem!"

"Jo, jeg så tværtimod tre eller fire af dem slå dygtigt løs, dengang porten gav efter; og der kom flere løbende til senere. Jeg kunne have angivet nogle af krabaterne dengang, hvis jeg

havde tænkt mig rigtigt om. Men det har ingen nød; der er en mængde mennesker, der kan vidne imod dem."

"Ja, men kommer de ikke tilbage i aften?"

"Der vil blive sat vagt udenfor bygningen. Jeg skal træffe kaptajn Hanbury om en halv time på banegården."

"Du må først have noget te."

"Te! Ja, det må jeg vel. Klokken er seks, og jeg bliver måske længe ude. Sid ikke oppe efter mig, moder."

"Du vil dog vel ikke have, at jeg skal gå i seng, før jeg ser dig hjemme igen i god behold?"

"Som du vil." Efter et øjebliks tøven vedblev han: "Men hvis jeg får tid, går jeg om ad Crampton, når jeg har truffet aftale med politiet og talt med Hamper og Clarkson." Deres øjne mødtes, og de så stift på hinanden.

Derpå spurgte hun:

"Hvorfor går du om ad Crampton?"

"For at spørge til miss Hale."

"Jeg skal nok sende bud. Williams må desuden bringe den vandseng derhen, som hun kom for at låne til sin moder. Han skal med det samme forhøre sig om, hvorledes det er med hende."

"Jeg må alligevel gå selv."

"Altså ikke blot for at spørge til miss Hales befindende?"

"Nej, ikke blot af den grund. Jeg føler en trang til takke hende, fordi hun så kækt stillede sig imellem mig og hoben."

"Hvorfor gik du også ned? Det var jo at stikke hovedet ind i løvens gab!"

Han så vist på hende. Det blev ham klart, at hun ikke vidste, hvad der var foregået imellem ham og Margaret i salen, og han

indskrænkede sig derfor blot til at spørge:

"Vil det forskrække dig at være alene, indtil vagten kommer? Ellers kan vi straks sende Williams efter den for at den kan være her, når vi har drukket te. Der er ingen tid at spilde. Jeg må afsted om et kvarter."

Mrs. Thornton forlod værelset. Hendes tjenestefolk undrede sig over, at hendes befalinger, der ellers var så bestemte, nu var så forvirrede og usikre. Mr. Thornton blev tilbage i spisestuen, for at tænke på de forretninger, han havde på politikammeret, men i virkeligheden tænkte han kun på Margaret.

Der ville have været meget tavst ved tebordet, hvis Fanny ikke uafladeligt havde talt om al den skræk, hun havde udstået.

"Lad nu det være godt," sagde hendes broder, idet han rejste sig fra bordet. Han stod i begreb med at forlade værelset, da hans moder i det samme standsede ham ved at lægge sin hånd på hans arm.

"Du kommer dog tilbage, inden du går til Hales?" sagde han med sagte og bekymret røst.

"Hvorfor?" spurgte han kort.

"John, kom blot hjem til mig i aften. Det vil også være temmelig sent for mrs. Hale. I morgen vil du jo godt ... Kom blot tilbage i aften, John!" Hun havde kun sjældent bedt sin søn om noget – det var hun for stolt til – men hun havde aldrig gjort det forgæves.

"Jeg skal komme, så snart jeg er færdig med mine forretninger. Det er da vel afgjort, at du lader spørge til dem – til hende?"

"Moder!" fortsatte han efter en pause. "Du ved vel, hvad jeg har at sige miss Hale i morgen?"

Dette spørgsmål overraskede hende. Hun så på ham og svarede:

"Ja. Du kan vel ikke gøre andet."

"Gøre andet? Jeg forstår dig ikke."

"Jeg mener, at efter at hun har ladet sig overvælde af sine følelser, er du sagtens efter ærens love – forpligtet til ..."

"Efter ærens love!" gentog han hånligt. "Jeg er bange for, at æren ikke har noget at gøre med det. 'Hendes følelser overvældede hende!' siger du. Hvilke følelser mener du?"

"Styrtede hun ikke ned og omfavnede dig, for at frelse dig fra faren?"

"Det gjorde hun!" sagde han. "Men, moder, jeg har alligevel ikke noget håb. Jeg kan umuligt tro, at hun bryder sig om mig."

"Vær ingen tåbe, John. *Hun*, siger du? Man skulle tro, at det var en kongedatter, når man hører dig tale. Hvor kan du tvivle om, at hun holder af dig? Hun må jo have kæmpet forskrækkeligt med sine aristokratiske ideer! Ja, min søn," sagde mrs. Thornton med et fremtvungent smil, mens tårerne stod hende i øjnene; "fra i aften af er jeg kun den anden. Det var for at have dig for mig selv, for mig selv alene, et par timer længere, at jeg bad dig om ikke at gå derud førend i morgen."

"Kæreste moder!" udbrød han med varme; men kærligheden er egoistisk, og efter et øjeblik forløb vendte han tilbage til sin egen frygt og sine egne forhåbninger. "Nej, jeg ved, at hun ikke bryder sig om mig! Men jeg vil dog kaste mig for hendes fødder – jeg *må* gøre det, selv om jeg ved, at det er forgæves."

"Vær ikke bange," sagde mrs. Thornton koldt. "Det må jo have kostet hende meget at overvinde sin stolthed. Vær ikke bange, John," sagde hun og kyssede ham, idet hun sagde ham godnat.

Hun gik langsomt, næsten højtideligt ud af værelset. Men da hun kom ind i sit eget, låsede hun døren af og satte sig ned for at græde.

Da Margaret trådte ind i dagligstuen, sad hendes fader og moder endnu og talte sagte med hinanden. Hun så meget bleg og mat ud og var kommet helt hen til dem, førend hun fik mod til at tale.

"Mrs. Thornton er så god at sende os vandsengen, moder."

"Gud, hvor du ser træt ud! Er det så varmt ude, Margaret?"

"Ja, og gaderne er i oprør på grund af arbejdertumulten."

"Her har været bud fra Betsy Higgins for at bede dig komme hen til hende," sagde mrs. Hale. "Men du ser rigtignok alt for træt ud til det."

"Ja!" sagde Margaret. "Jeg er træt. Jeg kan ikke gå derhen."

Hun var meget tavs og rystede stærkt, mens hun skænkede te. Imidlertid takkede hun Gud for, at hendes fader i den grad var beskæftiget med hendes moder, at han ikke ænsede hendes udseende. Selv efter at hendes moder var gået i seng, kunne han ikke vige fra hende, men satte sig til at læse hende i søvn. Margaret var alene.

Hun sad endnu på sin stol med hænderne foldet i skødet, med sammenpressede læber og stirrende blik. Hun trak vejret dybt.

"Jeg, der hader scener og altid har bebrejdet andre mangel på selvbeherskelse, jeg har jo selv gjort mig skyldig i det samme," hviskede hun hen for sig. "Hvorledes kunne det falde mig ind at ville forsvare denne mand, som om han var et hjælpeløst barn!

O," sagde hun og knugede sine hænder tæt sammen, "det er ikke noget under, at disse mennesker troede mig forelsket i ham, efter at jeg havde blottet mig således. Jeg forelsket! Og oven i købet i *ham*!" Hendes blege kinder blev pludselig blodrøde, og hun skjulte sit ansigt i sine hænder. Da hun tog dem bort, var de våde af hede tårer. "O, hvor jeg er faldet dybt, at de har kunnet sige det om mig! Og dog ville jeg gøre det igen – lad så verden sige om mig, hvad den finder for godt! Hvis jeg har forebygget en eneste ond, voldsom handling, så er det en kvindegerning, jeg har øvet, og jeg står ren for Gud, hvor meget de end håner mig!"

Hun så op, og det var, som om en ædel fred steg ned i hendes sjæl og prægede hendes ansigt, der blev så roligt, som om det var hugget i marmor.

Dixon kom ind:

"Om forladelse, miss Margaret – vandsengen fra mrs. Thornton er her. Den kommer for sent for i aften, frygter jeg, for fruen er nær ved at falde i søvn; men den vil gøre gavn i morgen."

"Ja, ganske vist," sagde Margaret. "Vil De takke mange gange fra os."

"Buddet siger også, at han skulle spørge udtrykkeligt om, hvorledes De befandt Dem. Det er vist fruen, han mener; men han siger, at herrens sidste ord var, at han skulle spørge til miss Hales befindende."

"Jeg!" sagde Margaret og blev dødbleg, idet hun hævede sit hoved. "Jeg befinder mig fuldkommen vel. Sig ham det."

Mr. Hale kom nu ind. Han havde forladt sin sovende hustru og ønskede, at Margaret skulle fortælle ham noget

underholdende og interessant. Hun bar sin smerte med engletålmod og talte løst og fast om alt – kun arbejdertumulten nævnte hun ikke.

"Godnat, Margaret," sagde mr. Hale endelig. "Jeg kommer bestemt til at sove godt i nat, og du vist også. Jeg skal kalde på Dixon, hvis din moder behøver noget. Gå du nu i seng og sov; du kan såmænd nok trænge til det, mit stakkels barn!"

"Godnat, fader," svarede Margaret og gik op på sit værelse.

Han lagde sig ned og rørte sig ikke af stedet. At bevæge hånd eller fod, ja blot så meget som en finger, syntes hende en anstrengelse, der ville have overgået hendes kræfter. Hun var så udmattet, så bedøvet; det forekom hende, at hun slet ikke engang sov.

24

Næste morgen takkede Margaret Gud, at natten var omme; – hun havde ikke fundet vederkvægelse, men dog hvile.

Hun satte sig med sit arbejde hen ved det overskyggede vindue.

Dixon åbnede meget sagte døren og listede sig på tæerne hen til hende.

"Mr. Thornton er her, miss Margaret. Han er inde i dagligstuen."

Margaret tabte sit sytøj på gulvet.

"Har han spurgt efter mig? Er fader ikke hjemme?"

"Han spurgte efter Dem, frøken; og herren er gået ud."

"Godt! jeg skal komme," sagde Margaret roligt. Men hun tøvede påfaldende.

Mr. Thornton stod ved et af vinduerne med ryggen til døren og syntes udelukkende beskæftiget med at iagttage noget ude på gaden; men i virkeligheden frygtede han for sig selv. Mindet om hendes beskyttende omfavnelse syntes at gennemtrænge hele hans væsen – at berøve ham al selvbeherskelse. Han frygtede, at han skulle komme til at gå hende i møde med udbredte arme og i stum bønfaldelse om, at hun ville hvile der, ligesom i går. Hans hjerte bankede heftigt. Denne stærke mand skælvede ved tanken om, hvad han skulle sige, og hvorledes det ville blive optaget. Hun ville måske sænke sit hoved og undselig ty til hans favn, som til sit naturlige hvilested. I det ene øjeblik rødmede han stærkt af længsel ved tanken om denne mulighed – i det næste frygtede han for et afslag; men den blotte

forestilling lod ham se en så gold og skrækkelig fremtid i møde, at han ikke kunne udholde tanken.

Han fo'r sammen, da han mærkede, at han ikke var alene i værelset. Han vendte sig om. Hun var kommet så sagte ind, at han slet ikke havde hørt hende.

Hun stod ved bordet og syntes ikke at ville sætte sig. Der var en vis stolthed i hendes hele holdning. Hun så ud som en fange, der var falsk anklaget for en forbrydelse, som hun afskyede og foragtede, og som hun var alt for harmfuld til at ville retfærdiggøre sig for.

Mr. Thornton trådte hurtigt et par skridt frem. Han genvandt sin fatning og gik roligt den og lukkede døren, som hun havde ladet stå åben. Derpå kom han tilbage og stod foran hende et øjeblik, ligesom for at nyde totalindtrykket af hendes skønne skikkelse, inden han vovede at forstyrre det ved, hvad han havde at sige.

"Miss Hale, jeg var meget utaknemmelig i går ..."

"De havde intet at være taknemmelig for," sagde hun, idet hun hævede sine øjne og betragtede ham frimodigt. "Men De mener måske, at De bør takke mig for hvad jeg gjorde i går?"

Imod hendes vilje bredte der sig en mørk rødme over hendes ansigt. Hendes øjne brændte; men deres alvorlige og rolige blik forstyrredes ikke.

"Jeg burde snarere," sagde hun hurtigt, "bede Dem om tilgivelse, fordi jeg lod falde nogle ubetænksomme ord, der udsatte Dem for fare."

"Det var ikke Deres ord; det var den sandhed, der lå i dem. De må derfor ikke vægre Dem ved at modtage min tak, modtage ..."

Han stod nu på den yderste grænse; han ville ikke lade sig overraske af sin hede lidenskab; han ville veje hvert ord. Og hans vilje sejrede. Han standsede pludselig.

"Jeg vil kun alt for gerne tro, at jeg skylder Dem endog mit liv – ja, smil De kun og hold det for overdrivelse, om De vil. Jeg tror det, fordi det forhøjer mit livs værdi at tænke – o, miss Hale!" vedblev han med en dæmpet røst, der udtrykte en så øm og inderlig lidenskab, at hun bævede ved det, "at tænke: al denne glæde over livet, al denne tilfredshed over min dont i verden, hele denne inderlige følelse af at være, skylder jeg hende. Og det fordobler glæden, det opflammer stoltheden, det forøger følelsen af at være, når jeg tænker på, at alt dette skylder jeg en person ... – nej De må – De skal høre," sagde han i en fast tone, – "en person, som jeg elsker således, som jeg ikke tror, at nogen mand nogensinde har elsket en kvinde."

Han holdt hendes hånd fast i sin. Han skælvede, idet han lyttede efter hvad der ville komme. Han stødte hendes hånd fra sig med harme, da han hørte hendes iskolde tone; for iskold var den, skønt ordene kom stammende frem, som om hun ikke vidste, hvor hun skulle finde dem.

"Det forfærder mig at høre Dem tale således. Det er gudsbespottelse. Jeg ønsker ikke at tirre Dem – og desuden må vi tale sagte, da min moder sover –, men Deres opførsel krænker mig –"

"Hvorledes!" udbrød han. "Krænker Dem! Da er jeg for alvor ulykkelig."

"Ja!" sagde hun med genvunden værdighed. "Jeg føler mig krænket, og jeg tror: med rette. De synes at mene, at min adfærd i går –" hun rødmede atter, men denne gang brændte

hendes blikke snarere af harme end af undseelse – "var en begivenhed imellem Dem og mig personligt, og at De burde komme og takke mig for den. En gentleman – ja, en gentleman!" gentog hun med hentydning til deres tidligere samtale om dette ord, – "ville indse, at enhver kvinde, der fortjener dette navn, ville træde frem og med sin hjælpeløshed, som alle har ærbødighed for, beskytte en mand, der er udsat for mishandling af en stor masse."

"Og den gentleman, der frelses på denne måde, tør ikke takke!" faldt han hende i talen. "*Jeg er en mand,* og jeg påstår min ret til at ytre mine følelser."

"Og jeg indrømmer Dem den gerne," sagde hun stolt. "Men man synes at tro, at jeg ikke ledede af et kvindeligt instinkt alene, men" – og her perlede lidenskabelige tårer frem i hendes øjne og kvalte hendes røst – "men at jeg tilskyndedes af en personlig følelse for Dem! O, der var ikke en eneste i hele den afsindige vrimmel, som jeg ikke ville have gjort det samme for!"

"Det var altså kun Deres følelse for den undertrykte, der bevægede dem til at handle således! Jeg ser, at De foragter mig, men jeg tror, at De ikke forstår mig."

"Jeg bryder mig ikke om at forstå Dem," svarede hun og greb i bordet for at støtte sig.

"Nej, det ser jeg. De er både partisk og uretfærdig."

Margaret pressede sine læber sammen. Hun talte ikke; hun rørte sig ikke – men hun græd af såret stolthed. Han tøvede noget, da han længtes efter, at hun skulle sige noget, selv om det var en fornærmelse, han kunne svare på. Men hun tav. Han tog sin hat.

"Ét ord endnu. De ser ud, som om De mente, at min kærlighed besmittede Dem. Om jeg end ville, kan jeg ikke befri Dem for, at jeg må nære denne følelse. Jeg har aldrig elsket nogen kvinde før; andre ting har gjort alt for meget krav på mit liv og beskæftiget mine tanker alt for meget. Nu elsker jeg og *vil* elske. Men frygt ikke, at jeg tiere skal nævne det for Dem."

"Jeg frygter ikke," sagde hun med oprejst hoved. "Men, mr. Thornton, De har været venlig og forekommende imod min fader," tilføjede hun i en blidere tone. "Lad os derfor ikke fortsætte med at tirre hinanden, det beder jeg Dem om."

Han hørte ikke, hvad hun sagde. Forgæves rakte hun sin hånd frem imod ham. Han lod, som om han ikke så det, vendte sig om og forlod værelset.

Da han var gået, forekom det Margaret, at hun havde set en tåre perle i hans øjne. Herved omskiftedes hendes stolte mishag til en venligere, men lige så pinefuld følelse, og hun følte en slags selvbebrejdelse over at have voldt nogen sådan en ydmygelse.

25

Efter at Thornton var gået, stod Margaret endnu længe ubevægelig på det samme sted. Hun trængte til frisk luft, til forandring, hvis hendes hjerte ikke skulle sprænges. Lykkeligvis faldt det hende ind, at der havde været bud efter hende fra Betsy Higgins.

Da han kom derhen, fandt hun Betsy liggende på løjbænken, som var flyttet helt hen til kaminen, skønt dagen var trykkende lummer. Hun lå aldeles udstrakt, som om hun hvilede efter et krampeanfald. Margaret tænkte, at hun ville have bedre af det friere åndedræt, som en mere oprejst stilling ville skaffe hende. Uden at sige noget, rejste hun hende derfor op og ordnede puderne således, at hun fik det noget bekvemmere.

"Jeg troede ikke, at jeg havde fået Dem at se mere," sagde Betsy omsider og så Margaret alvorligt ind i øjnene.

"Jeg kunne desværre ikke komme i går, ... min moder var så syg ...," sagde Margaret rødmende.

"De synes måske, at det var nærgående af mig at sende Mary efter Dem. Men jeg var næsten halvdød af alle de scener, der have været her, dengang fader gik. O, hvis jeg blot kunne høre hende læse nogle fredens og forjættelsens ord for mig, tænkte jeg, da kunne jeg dø hen i Guds navn, ret som et lidet barn, der bliver nynnet i søvn af sin moders vuggesang."

"Skal jeg læse et kapitel for Dem nu?"

Margaret begyndte; men Betsy var for lidende til at høre efter; krampen greb hende, og omsider udbrød hun: "Hold De kun op at læse. Det nytter dog ikke. Jeg er desværre alt for

verdslig i mit sind, for jeg tænker med vrede på, hvad der ikke kan ændres. De har måske hørt tale om tumulten i går på Marlborough-fabrikken? – De ved nok Thorntons fabrik?"

"Deres fader var der vel ikke?" spurgte Margaret.

"Nej, det var han rigtignok ikke. Han ville have givet sin højre hånd til, at det aldrig var sket. Det er det, der piner mig, for det har formelig knust ham. De har aldrig set nogen mand så forknyt, som han nu er."

"Men hvorfor?" spurgte Margaret. "Det forstår jeg ikke."

"Jo, ser De, han er med i komiteen for arbejderopstanden her. Foreningen valgte ham, fordi han – når jeg selv skal sige det – anses for at være et snildt hoved og så tro som guld. Han og de øvrige komitemænd lagde deres plan. De skulle stå last og brast sammen; hvad flertallet ville, skulle de øvrige gøre med, enten de ville eller ej. Og fremfor alt måtte man ikke gå imod lands lov og ret. Folk ville slutte sig til dem, når de så dem stride og lide med tavs tålmodighed; men hvis det blot en eneste gang kom til slagsmål og optøjer, så var det hele tabt; det havde erfaringen lært dem mangen en god gang tilforn. De ville søge at få godtkøbsarbejderne i tale, snakke godt for dem, drøfte tingene med dem og advare dem – men hvorledes det end gik, pålagde komiteen alle medlemmer af foreningen ikke under nogen betingelse at gøre optøjer. Tillige vidste komiteen, at den kun forlangte sin ret, og den ville ikke have retten blandet med uret, så folk ikke kunne skelne det ene fra det andet, lige så lidt som jeg kan skelne medicinen fra den saft, De gav mig til at blande den i. Tænk Dem blot, hvad det nu må være for fader at se al sin umage spildt, og det af sådan en dumrian som Boucher! Men han fik også læst og påskrevet af fader i aftes! Han sagde endog

lige ud til ham, at han ville gå hen og sige politiet, hvor de kunne finde hovedmanden for tumulten; han ville overlevere ham til fabriksejerne, så de kunne gøre med ham, hvad de ville. Han ville vise folk, at arbejderopstandens virkelige ledere ikke var sådanne personer som Boucher, men besindige mænd, der ikke ville give afkald på deres retmæssige løn, om de end skulle sulte, men heller aldrig ville forgribe sig på andres liv eller ejendom. For de siger" – her dæmpede hun sin stemme – "de siger, at Boucher kastede en sten på Thorntons søster og nær havde dræbt hende."

"Det er ikke sandt," sagde Margaret. "Det var ikke Boucher, der kastede stenen ..."

"De var der vel altså?" spurgte Betsy mat.

"Ja. Men lige meget. Videre. Det var blot ikke Boucher, der kastede stenen. Men hvad svarede han Deres fader?"

"Han sagde ikke et ord. Han rystede således over hele kroppen, at jeg ikke kunne tåle at se på ham. Jeg hørte ham trække vejret hurtigt, og engang troede jeg, at han hulkede. Men da fader sagde, at han ville overgive ham til politiet, gav han et højt skrig fra sig, slog fader i ansigtet med knyttet næve og fo'r afsted som et lyn! Fader var i førstningen noget bedøvet af slaget. Han satte sig ned lidt med hånden for. øjnene og gik derpå den til døren. Jeg ved ikke, hvor jeg fik så megen styrke fra, men jeg fløj ned fra mit sæde og klyngede mig til ham. 'Fader, fader!' sagde jeg. 'Du vil dog vel aldrig gå hen og angive den stakkels forsultne mand. Jeg slipper dig ikke, førend du siger, at du ikke gør det ...'

'Vær ingen nar,' sagde han. 'Jeg har aldrig tænkt på at bringe ham for politiet, skønt Vorherre ved, at han fortjener det, og jeg

skulle ikke have taget mig det nær, om en anden havde ladet ham sætte i hullet. Men nu, han har slået mig, kan jeg endnu mindre gøre det end før, for det ville være at bede andre at tage sig af mit mellemværende med en tredjemand. Men kommer han nogensinde godt fra denne sultekur, skal han og jeg snakkes ved, så det kan vaske sig.' Så skød fader mig fra sig, – for jeg var syg og svag nok, og hans ansigt var så kridhvidt og så blodigt, at jeg blev endnu dårligere af at se på det. Jeg ved ikke, om jeg sov eller vågnede eller lå i besvimelse, til Mary kom hjem, og jeg bad hende hente Dem til mig. Så, tal nu ikke til mig, men tjen mig i at læse kapitlet ud. Jeg er roligere i mit sind, nu da jeg har fået luft; men jeg trænger til nogle tanker fra en bedre verden end denne. Læs for mig – helst noget historisk; der er billeder i det, som jeg ser, når mine øjne er lukkede. Læs om den nye himmel og den nye jord; så glemmer jeg måske den, som vi er på!"

Margaret læste med sin milde, sagte stemme. Skønt Betsys øjne var lukkede, hørte hun dog efter i nogen tid; for der stod store tårer i hendes øjne. Omsider faldt hun i søvn, men hun fo'r tit op og mumlede bibelske talemåder ved sig selv. Margaret dækkede hende til og forlod hende; for hun tænkte med uro på, at man vist savnede hende hjemme.

Mrs. Hale var i dagligstuen, da hendes datter kom hjem. Det var en af hendes gode dage, og hun var fuld af lovtaler over vandsengen. Hun havde kun hos sir John Beresford ligget i en seng, der kunne sammenlignes med den.

Mr. Hale bemærkede smilende, at det var nok ungdommen og bevægelsen, der havde bidraget deres del til hendes søvn i de

gamle dage; men denne mening fandt ikke nåde for hendes øjne.

"Nej! det var såmænd sengene hos sir John! Margaret, du er ung nok og går meget omkring om dagen, sig du mig, om sengene er magelige? Jeg appellerer til dig. Får du nogen vederkvægende søvn i dem, eller vågner du ikke snarere lige så træt om morgenen, som da du gik i seng?"

Margaret lo. "Sandt at sige, moder, har jeg aldrig tænkt på, af hvad slags min seng er. Jeg er så søvnig om aftenen, at jeg, så snart jeg lægger mig, straks falder i søvn. Jeg tror derfor ikke, at jeg duer til vidne, så meget mere, som jeg jo heller aldrig har prøvet sir John Beresfords senge."

"Har du ikke? Nej, det er også sandt! Det var Frederick, den søde dreng, som jeg tog med mig, det husker jeg nok nu. Jeg tog kun til Oxenham én gang, efter at jeg var blevet gift, – til din tante Shaws bryllup; og stakkels lille Frederick lå dengang ved brystet endnu. Jeg vidste nok, at Dixon ikke syntes om at blive fra kammerpige til amme og jeg var bange for, at hvis jeg tog hende med hen til hendes gamle hjem, skulle hun få lyst til at forlade mig. Men den stakkels dreng fik ondt for tænder på Oxenham, og da jeg var meget sammen med Anna så kort før hendes bryllup og ikke var synderligt stærk selv, måtte Dixon til at tage sig mere af ham end nogensinde før. Derved fik hun ham så kær, og hun var så stolt, når han vendte sig bort fra alle andre og klyngede sig op ad hende, at jeg ikke tror, hun nogensinde tænkte på at forlade mig, skønt det rigtignok var noget andet end det, hun havde været vant til. Stakkels Frederick! Alle mennesker holdt af ham. Når kaptajn Reid kunne bære nag til ham, må han bestemt have haft et ondt

hjerte. O, din stakkels fader har forladt værelset, Margaret. Han kan ikke tåle at høre tale om Frederick."

"Mig kan du aldrig fortælle for meget om ham, moder. Fortæl mig for eksempel, hvorledes han så ud, da han var lille."

"Ja, Margaret, nu må du ikke blive stødt; men han var meget kønnere end du. Jeg husker godt, at da jeg første gang så dig i Dixons favn, sagde jeg: 'Gud, hvor det et en grim lille unge!' Og hun sagde: 'Det er ikke ethvert barn, der er som den velsignede master Frederick …' Gud, hvor jeg husker det tydeligt! Dengang kunne jeg tage Frederick i min favn hvert minut på dagen, og hans lille seng stod lige ved siden af min; og nu – nu, Margaret, ved jeg ikke, hvor min dreng er, og undertiden forekommer det mig, at jeg ikke får ham at se nogensinde mere."

Margaret satte sig ved siden af sin moders sofa på en lille taburet, tog hende blidt i hånden og kyssede den, ligesom for at trøste hende. Mrs. Hale gav sine tårer frit løb. Omsider rejste han sig i vejret på sofaen, og idet hun vendte sig hen imod sin datter, sagde hun med hulkende, næsten højtidelig alvor: "Margaret, hvis Gud lader mig få mit helbred tilbage, da må det være ved at lade mig se min søn igen."

Efter et ophold sagde hun med halvkvalt røst: "Men hvis jeg skal dø, Margaret, da må jeg se min søn først. Jeg kan ikke tænke mig, hvorledes det skal ske; men så sandt du selv håber på trøst i din sidste time – så bring ham til mig, for at jeg kan velsigne ham."

Margaret tænkte ikke på, hvad ufornuftigt der kunne være i disse ord. Dette ønske af mrs. Hale var så naturligt, at Margaret både for Fredericks og for sin moders skyld følte sig forpligtet

til at overse de farer, der kunne være forbundet med dets virkeliggørelse.

"Jeg vil skrive i aften, moder!" sagde hun beroligende, "og fortælle Frederick, hvad du siger. Han vil ufortøvet komme til os. Vær derfor rolig, moder! Du skal nok få ham at se."

"Du vil skrive i aften? O, Margaret! Posten går kl. 5 – vil du ikke nok skrive med den? Jeg har så få timer tilbage – jeg har en fornemmelse, mit barn, som om jeg ikke skulle komme mig, skønt din fader somme tider næsten nøder mig til at håbe det; vil du ikke nok skrive straks? Lad ikke en eneste post gå forbi; for skriver du ikke netop med denne, kunne det let blive for sent."

"Ja, men fader er ude, moder."

"Det har intet at betyde. Tror du, at han ville nægte mig at få dette sidste ønske opfyldt, Margaret? Jeg ville jo ikke engang være syg, – end sige døende – hvis han ikke havde bragt mig fra Helstone til dette usunde sted, hvor det altid ryger."

"O, moder!" sagde Margaret.

"Jo, således forholder det sig. Han ved det selv, og han har sagt det tit og mange gange til mig. Du kan derfor umuligt tro, at han vil afslå denne min sidste bøn. Længslen efter at se Frederick står imellem Gud og mig. Jeg kan ikke engang bede, førend jeg har set ham. Opsæt det ikke, kæreste Margaret. Skriv med denne allerførste post, så kan han være her på toogtyve dage! Jeg er vis på, at han kommer. Hverken bånd eller lænker ville kunne holde ham tilbage. Om toogtyve dage skal jeg se min dreng." Hun sank tilbage, og i nogle øjeblikke lagde hun ikke mærke til, at Margaret sad ubevægelig og med hånden for øjnene.

"Du skriver ikke!" sagde mrs. Hale omsider. "Bring mig pen og papir, så vil jeg selv prøve på at skrive."

Hun sad oprejst og rystede over hele legemet af feberagtig iver. Margaret tog sin hånd bort og så bedrøvet på sin moder.

"Vent blot, til fader kommer, og lad os spørge ham, hvorledes vi bedst bære os ad."

"Du lovede det for næppe et kvarter siden, Margaret; – du sagde, at han skulle komme."

"Det skal han også, moder; græd ikke, min egen, kære moder. Jeg vil skrive straks – du skal selv se mig skrive – og brevet skal afgå med denne første post. Hvis fader vil det anderledes, kan han jo skrive igen, når han kommer hjem, – det kommer så kun en dag efter. O, moder, græd ikke så bitterligt – det skærer mig i hjertet."

Mrs. Hale kunne ikke standse sine tårer, og hun gjorde sig heller ingen umage for at trænge dem tilbage; hun fremmanede tværtimod allehånde billeder fra den glade fortid og den mørke fremtid for sin sjæls øje. Men omsider fik hun ro og iagttog ivrigt sin datter, mens denne skrev sit brev og forseglede det skyndsomt af frygt for, at hendes moder skulle ønske at se det. Hun bragte det selv hen på posthuset. På hjemvejen blev hun indhentet af sin fader.

"Hvor har du været, min pige?" spurgte han.

"På posthuset med et brev – et brev til Frederick. Måske har jeg handlet urigtigt, kære fader; men moder blev grebet af en så lidenskabelig længsel efter at se ham – hun sagde, at det ville gøre hende rask igen – ja, hun sagde, at han stillede sig mellem Gud og hende, og at hun måtte se ham, førend hun døde! Har jeg handlet urigtigt?"

Mr. Hale svarede ikke straks. Så sagde han:

"Du burde have ventet, til jeg kom, Margaret."

"Jeg søgte at overtale hende." – Hun tav.

"Jeg ved ikke rigtig," sagde mr. Hale efter et ophold. "Hun bør jo se ham, hvis hun ønsker det så meget. Det vil vist gavne hende mere end al lægens medicin, ja måske helbrede hende aldeles. Men Frederick er udsat for det værste."

"Og det, selv om der er hengået så mange år, siden mytteriet fandt sted, fader?"

"Ja. Det er naturligvis nødvendigt for regeringen at tage strenge forholdsregler mod insubordination og allermest på flåden, hvor besætningen nødvendigvis må have en levende bevidsthed om den magt, som hjemme vil støtte en kommanderende officer og straffe enhver fornærmelse, der tilføjes ham. Der spares ingen bekostning, man udsender skibe – man pløjer havet, for at få fat på den, der forbryder sig imod loven – årene udsletter ikke mindet om brøden – den står som en ny og frisk forbrydelse i Admiralitetets bøger, indtil den er afvasket med blod."

"O, fader, hvad har jeg dog gjort! Frederick vil uden tvivl ikke sky faren."

"Det vil han ikke; det bør han ikke heller! Ja, Margaret, jeg er glad over, at det er sket, selv om jeg ikke turde have gjort det selv. Jeg takker Gud, at det er, som det er; jeg ville have tøvet så længe, at det måske ville have været for sent. Du har gjort, hvad ret var; udfaldet er ikke afhængigt af os."

Margaret skælvede ved tanken om den ubønhørlighed, mytterier efter hendes faders sigende blev straffet med. Hvis hun nu havde lokket sin broder hjem, for at han skulle udslette

mindet om sin forseelse med sit blod! Hun tog sin faders arm og gik tankefuld og tungsindig hjem ved hans side.

26

Da mr. Thornton forlod Hales om formiddagen, svimlede det for ham. Han havde en voldsom hovedpine, hans puls slog stærkt og standsede af og til. Han kunne ikke tåle støjen, det stærke lysskær, den idelige rumlen og bevægelsen på gaden. Han kaldte sig selv en tåbe, fordi han led således, uden at kunne gøre sig selv rede for grunden. Det ville have været en vederkvægelse for ham, hvis han kunne have sat sig ned og grædt hos et barn, der sad på et dørtrin og udgræd sin sorg. Han sagde til sig selv, at han hadede Margaret, men måtte straks efter gøre sine egne ord til usandhed. Hans største trøst var at kæle for sin smerte. Han elskede hende og ville fortsætte at elske hende og trodse denne usle legemlige marter.

Han stod stille et øjeblik for at gøre sin beslutning urokkelig. Der kom en omnibus forbi, som skulle ud på landet. Konduktøren troede, at han ønskede en plads og standsede tæt ved fortovet. Det ville have forstyrret ham for meget at give nogen som helst forklaring. Han steg derfor op og blev ført bort – forbi lange rækker af huse – forbi spredte villaer med pyntelige haver, indtil man kom helt ud på landet. Snart nåede man en lille flække. Alle passagererne stod af, og mr. Thornton med; de gik bort – han ligeledes. Han gik ud på markerne med stærke skridt, for den hurtige gang lettede hans sind. Hvilken ynkelig figur måtte han ikke have gjort! Var han blevet forhekset af disse skønne øjne, denne smukke mund, der endnu i går hvilede på hans skulder? Han forstod sig ikke på hende. Snart var hun så kæk, og snart igen frygtsom; snart var hun så

kærlig og så igen stolt som en dronning. Han så hende i enhver dragt, i enhver stemning, og vidste ikke selv, hvilken der klædte hende bedst. Hvor henrivende var hun ikke endnu i formiddags, da hendes øjne lynede ham i møde ved tanken om, at hun skulle have det mindste til overs for ham, fordi hun havde delt hans farer i går!

Var mr. Thornton en dåre om formiddagen (hvilket han i det mindste over tyve gange forsikrede sig selv), så blev han ikke stort klogere om eftermiddagen. Alt, hvad han fik for sin omnibustur til seks pence, var en fastere overbevisning om, at Margaret ikke havde sin lige; at hun hverken elskede ham eller nogensinde ville gøre det, men at hun, ja hele verden ikke skulle forhindre ham fra at elske hende.

Han vendte tilbage til den lille flække og steg på ny op i omnibussen, for at tage tilbage til Milton.

Det var sent på eftermiddagen, da han blev sat af ved sit pakhus. Det vante sted fremkaldte de vante tanker. Han tænkte på, hvor meget han havde at gøre. Han skulle tale med sine kolleger i kommunalbestyrelsen, drage yderligere omsorg for sine irlænderes velbefindende og sikkerhed og betrygge dem mod ethvert sammenstød med de utilfredse miltonske arbejdere. Endelig skulle han hjem og se sin moder ansigt til ansigt.

Mrs. Thornton sad hele dagen i spisestuen og ventede hvert øjeblik på at modtage efterretningen om sin søns forlovelse med miss Hale. Hun fo'r sammen ved enhver pludselig lyd. Mangen gang blev døren åbnet; men så var det kun en fremmed, der kom ind i et ubetydeligt ærinde. Det sædvanlige barske udtryk havde forladt hendes ansigt, og en mild

bedrøvelse var at læse i det. Hun løsrev sig med magt fra tanken om alle de sørgelige forandringer, som sønnens giftermål ville medføre for hende, og tvang sig til at anstille de sædvanlige husholdningsbetragtninger. De nygifte måtte have nyt dækketøj, og mrs. Thornton lod den ene kurv fuld af duge og servietter bringe ind efter den anden for at holde revue over forrådet. Man havde ikke rigtig skelnet mellem hendes, der var mærket G. H. T. (ɔ: George og Hannah Thornton), og hendes søns, der var købt for hans penge og mærket med hans initialer. Noget af det første var ægte, gammelt hollandsk damask af udmærket kvalitet, som ikke mere var til at opdrive. Mrs. Thornton stod længe og betragtede det; det havde været hendes stolthed, da hun blev gift. Så rynkede hun panden og pillede omhyggeligt bogstaverne G. H. op. Hun ledte endog efter rødt navnegarn til at sy de nye begyndelsesbogstaver med; men det var opbrugt, og hun var ikke stemt til at sende bud efter mere i dette øjeblik. Hun lagde derfor hænderne i skødet og hengav sig til sine drømme, der alle drejede sig om denne søn, der var hendes stolthed og glæde. Han var uden al tvivl hos miss Hale. Hun blev grebet af en øjeblikkelig smerte; hun vidste ikke, om den var mest legemlig eller åndelig, men den nødte hende til at sætte sig. Et øjeblik efter stod hun atter så rank som nogensinde. Hun smilede for første gang den dag og ventede nu blot på at se døren gå op for at kunne modtage sin triumferende søn, der aldrig måtte erfare, hvor ondt dette ægteskab gjorde hans moder. Hun tænkte kun lidet på sin tilkommende svigerdatter. Hun skulle være Johns hustru. Velstand, ære, kærlighed, lydighed, skarer af venner og veninder – alt ville strømme ind til hende. Selv en kokkepige

ville blive til noget mere end almindeligt, når John valgte hende, endsige miss Hale! Havde hun været en miltonsk pige, ville hun ordentlig have holdt af hende. Hun var kæk og havde smag og ånd og ynde. Rigtignok var hun forskrækkelig fordomsfuld og aristokratisk; men det var hvad man kunne vente af sådan en opdragelse nede i det sydlige. Det ydmygede mrs. Thornton at sammenligne Fanny med hende. Hun talte for første gang hårdt til sin datter – hun irettesatte hende ligefrem; men, ligesom for at gøre bod, tog hun straks efter Henrys *Bibelforklaringer* og søgte at fæste sin opmærksomhed til den.

Endelig kom han! Hun hørte ham nede på trappen, mens hendes øje gled tankeløst hen over en sætning, som hun dog mekanisk kunne have gentaget ord for ord. Nu hængte han sin hat op – nu var han ved selve døren til spisestuen. Hvorfor standsede han?

Hun bøjede sit hoved ned over bogen og så slet ikke op. Han kom helt hen til bordet og stod nu og ventede på, at hun skulle blive færdig med det afsnit, der lod til at optage hende så stærkt. Hun gjorde vold på sig selv for at se op.

"Nå, John?" spurgte hun i en kort tone.

Han vidste, hvad disse to ord betød. Han gik hen bag ved hende, så at hun ikke kunne se ham, drog hendes blege og alvorlige ansigt tilbage, kyssede hende og sagde med en sagte stemme:

"Der er ingen, der elsker mig – der er ingen, der bryder sig om mig, undtagen du, moder."

Han vendte sig bort, og tårerne trængte sig frem i hans øjne. Hun rejste sig op. Den stærke kvinde vaklede for første gang i

sit liv. Hun lagde sine hænder på hans skuldre og så ham ind i ansigtet.

"En moders kærlighed kommer fra Gud, John. En piges kærlighed er som en røgsky – den veksler med alle vinde. Hun ville altså ikke have dig, min egen dreng?" sagde hun, idet hun bed tænderne sammen. Han rystede på hovedet.

"Jeg passer ikke for hende, moder; det vidste jeg også nok."

Hun mumlede noget mellem sine sammenknebne læber. Han kunne ikke høre, hvad det var; men udtrykket i hendes øjne sagde ham, at det var en forbandelse. Og dog slog hendes hjerte så let ved tanken om, at han atter var *hendes* og ingen andens.

"Moder!" sagde han hastigt, "jeg kan ikke tåle at høre et ondt ord om hende. Skån mig! Jeg elsker hende endnu, jeg elsker hende højere end nogensinde."

"Og jeg hader hende," sagde mrs. Thornton forbitret. "Jeg prøvede på ikke at hade hende, mens hun stod mellem dig og mig, for – sagde jeg til mig selv – hun vil gøre ham lykkelig, og det ville jeg give mit hjerteblod for. Men nu hader jeg hende, fordi du er ulykkelig. Ja, John, det nytter ikke, at du vil skjule din kval for mig. Jeg har båret dig under mit hjerte – din sorg er min og hader du hende ikke, så gør jeg det."

"Så elsker jeg hende kun desto højere, moder. Du er uretfærdig imod hende, og det må jeg søge at bøde på. Men hvorfor tale om kærlighed eller had? Hun bryder sig ikke om mig; det er nok! det er mere end nok! Lad os aldrig drøfte den ting mere. Lad os aldrig nævne hende."

"Det er som talt ud af mit hjerte. Jeg ville blot ønske, at hun og alt, hvad hendes er, var godt og vel i Helstone igen."

Han stod et par minutter og stirrede ind i kaminen. Hendes øjne fyldtes med tårer, idet hun betragtede ham; men hun syntes at være lige så rolig og streng som ellers, da han talte igen.

"Tre af arbejderne er fængslet for mytteri, moder. Ved tumulten i går fik opstanden sit banesår."

Margarets navn blev ikke mere nævnt mellem mrs. Thornton og hendes søn. Deres tone var atter rolig og kold. En fremmed ville vistnok have forladt dem med den tanke, at han aldrig havde set så nære slægtninge være så ligegyldige mod hinanden.

27

Næste dag kastede mr. Thornton sig med iver over sine forretninger. Der var nogen efterspørgsel efter en vare af første kvalitet; han tog lejligheden i agt og gjorde en særdeles fordelagtig handel. Han indfandt sig til bestemt tid ved mødet med sine kolleger i kommunalbestyrelsen og var dem som sædvanligt en kraftig støtte ved sin sunde dømmekraft og sit hurtige omdømme. Ældre og langt rigere mænd – mænd, der var grundejere, mens hele hans formue var en fluktuerende kapital, der stod i hans forretning – tyede til ham på grund af disse egenskaber. Man valgte ham til at konferere med politiet og indlede alle de skridt, der var fornødne. Deres uvilkårlige respekt var ham imidlertid lige så ligegyldig som den svage vestenvind, der næppe var i stand til at bevæge de røgskyer, som steg op fra de høje fabriksskorstene. Han lagde ikke engang mærke til den tavse agtelse, man ydede ham. Men hans moders øre opfangede med begærlighed de lovtaler, som det kvindelige personale i disse familier fortalte hende, at snart den ene og snart den anden havde holdt over mr. Thornton; havde han ikke været – sagde de –, så ville tingene have taget en meget slem vending. Hans forretninger gik uendelig hurtigt fra hånden for ham den dag. Det var, som om ydmygelsen i går havde forjaget enhver tåge fra hans åndelige blik. Han følte sin magt og triumferede ved det.

Man forelagde ham bevislighederne imod Boucher og de andre hovedmænd for tumulten; mod de øvrige havde man endnu ingen kunnet tilvejebringe. Men han pålagde med alvor

politiet at være på sin post; for retten måtte have sin gænge, så snart man opdagede det mindste. Derpå forlod han det kvalme værelse på rådhuset og gik ud i den friske luft. Han gik mekanisk gennem gaderne og lagde ikke mærke til de forbigående.

"Mr. Thornton! De kender nok ikke gamle venner i dag. Hvorledes befinder Deres moder sig? Det er et prægtigt vejr i denne tid! Det synes vi læger forresten slet ikke om."

"Om forladelse, doktor Donaldson; jeg så Dem virkelig ikke. Jo, tak, min moder er fuldkommen rask. Ja, det er smukt vejr, og det vil uden tvivl hjælpe på høsten. Får man blot hveden i hus, så gør vi glimrende affærer næste år, det er jeg vis på."

"Ja, ja. Hver har sin tid. Hvad der er slet vejr og slette tider for Dem, er godt vejr og gode tider for mig. Når affærerne går dårligt, tager helbredet mere skade hos folk her i Milton, end de selv ved af."

"Ikke hos sådan en jernmand som mig, doktor. Efterretningen om det største tab har aldrig haft nogen indflydelse på min puls. Denne arbejderopstand, der berører mig mere end nogen anden i Milton, gør ikke mindste forandring i min appetit. Mig får De ikke fat på, doktor."

"Ja, så anbefaler De mig andre; men … for ikke at tale længere i denne hjerteløse tone – jeg tror virkelig ikke, at mrs. Hale har mange uger at leve i. Jeg har sagt Dem, at jeg aldrig har haft synderligt håb; men efter at jeg har set hende i dag, har jeg fået langt værre tanker."

Mr. Thornton tav. Den stadige puls, han for lidt siden havde rost sig af, svigtede ham et øjeblik.

"Kan jeg gøre noget, doktor?" spurgte han i en forandret tone. "De ved – De har sikkert bemærket, at de ikke er meget velhavende. Er der ikke nogen bekvemmelighed, noget som helst, hun kunne have godt af?"

"Nej," svarede lægen og rystede på hovedet. "Hun længes rigtignok efter frugt – men der er en uafladelig feber over hende. Frugt må hun forresten gerne få."

"Hvis jeg kan være dem til tjeneste i noget, så skoler jeg på, at De siger mig det," svarede mr. Thornton.

"Ja, frygt kun ikke for, at jeg skal skåne Deres pung – jeg ved nok, at der er langt til bunden i den. Jeg ville såmænd ønske, at De ville give mig *carte blanche* for alle mine patienter."

Mr. Thornton var ikke godgørende til hverdagsbrug – han var egentlig slet ikke filantrop, og man tiltroede ham ikke alt for megen følelse for andre. Men nu gik han lige hen til den første frugthandler i Milton og udsøgte de smukkeste vindruer, de mest indbydende ferskener og de friskeste vinblade. De blev lagt i en kurv; frugthandleren spurgte: "Hvor skal vi sende dem hen, sir?"

Intet svar. "Måske til Marlborough-fabrikken?"

"Nej!" sagde mr. Thornton. "Vil De give mig kurven? Jeg vil selv tage den med mig."

Han var nødt til at bruge begge hænder og skulle gennem den del af byen, hvor damerne især gjorde indkøb. Mangen en ung dame af hans bekendtskab vendte sig om og så studsende efter ham.

Han gik usædvanlig hurtigt og var snart i Crampton. Han tog to trin ad gangen op ad trapperne og trådte ind i dagligstuen, førend Dixon kunne melde ham. Mrs. Hale lå på sofaen i

feberhede; mr. Hale læste højt; Margaret sad på en lav stol ved siden af sin moder og arbejdede. Hendes hjerte bankede uroligt, da hun så ham – hans måske også; men han lod, som om han ikke så hende og gik lige hen til mrs. Hale med sin kurv. Han talte til hende med denne dæmpede og milde røst, der er så rørende, når en kraftfuld mand taler i den til en stakkels syg. – "Jeg mødte doktor Donaldson, mrs. Hale, og da han sagde, at De ville have godt af frugt, har jeg taget mig den frihed at bringe Dem et og andet." Mrs. Hale var særdeles overrasket og rystede ligefrem af sindsbevægelse.

"Hent en tallerken, Margaret – en kurv – hvad du selv vil," sagde mr. Hale. Margaret stod og støttede sig til bordet; hun var halvt bange for at røre sig eller gøre nogen støj, hvorved hun kunne gøre sig bemærket. Ret som om han ikke var gennemtrængt af bevidsthed om, at hun var til stede, selv om hans øjne ikke havde været fæstet på hende noget eneste sekund!

"Jeg må gå," sagde han, "jeg kan ikke blive længere; men De under mig sikkert den glæde at bringe Dem lidt frugt igen, hvis jeg skulle få øje på nogen, der ser indbydende ud. Farvel, mr. Hale. Farvel, frue!"

Han var borte. Margaret troede, at han ikke havde set hende. Hun gik tavs ud efter en tallerken og fremtog varsomt frugten med spidserne af sine fine, smuktformede fingre. – Hvor det var smukt af ham at bringe den, og det efter hvad der var foregået i går!

"O, hvor den er vederkvægende!" sagde mrs. Hale med svag stemme. "Smag blot på disse druer, søde Margaret! Var det ikke kønt, at han tænker på mig?"

"Jo!" sagde Margaret roligt.

"Margaret!" udbrød mrs. Hale i en temmelig fortrydelig tone, "du synes aldrig om, hvad mr. Thornton gør. Du er virkelig det særeste pigebarn, jeg nogensinde har kendt."

Mr. Hale havde skrællet en fersken til sin kone. Idet han skar et lille stykke af til sig selv, sagde han:

"Havde jeg noget imod nogen, så ville sådan en opmærksomhed forsone mig ganske. Jeg har ikke smagt sådan frugt – ikke engang i Hampshire –, siden jeg var dreng, og for drenge smager nok al frugt omtrent lige godt. Jeg husker, at jeg dengang spiste slåen og skovæbler med stort velbehag. Husker du ribsbuskene i hjørnet ved den vestlige havemur hjemme, Margaret?"

Om hun huskede dem? Huskede hun ikke hver regnplet på den gamle mur – og de små storkenæb, der groede i revnerne? De ord, hendes fader netop havde sagt så let, fremkaldte på ny mindet om de svundne dage. Hun fo'r sammen, tabte sit sytøj på gulvet, forlod skyndsomt dagligstuen og ilede op på sit eget lille værelse. Hun havde næppe grædt de første smertelige tårer, før hun fik øje på Dixon, der stod ved hendes kommode og åbenbart ledte efter noget.

"I Jesu navn, miss! hvor De gjorde mig angst! Det er da ikke blevet værre med fruen? Er der noget i vejen?"

"Nej, intet. Jeg har blot lidt ondt, Dixon, og vil gerne have et glas vand. Hvad ser De efter? Jeg har mine kraver og kapper i den skuffe."

Dixon svarede ikke, men vedblev at vende op og ned på skuffens indhold. Lavendelduften strømmede ud og fyldte værelset.

Omsider fandt Dixon det, hun ville have; hvad det var, kunne Margaret ikke se. Dixon vendte sig om og sagde:

"I dette øjeblik skøtter jeg ikke om at sige Dem, hvad jeg søgte efter, for De har sorg nok alligevel. Det var min agt at fortie det for Dem til i aften engang."

"Hvad er der, Dixon? Sig mig det hellere straks."

"Det unge pigebarn, De går hen og besøger – jeg mener Betsy Higgins –"

"Hvad hun?"

"Hun er død i morges, og hendes søster er dernede. Det unge pigebarn, der er død, lader til at have haft den grille at ville begraves i noget af Deres tøj. Nu er søsteren kommet for at bede om det – og jeg så efter en natkappe, der ikke var for god til give bort."

"Nej, lad mig finde én!" sagde Margaret med tårer i øjnene. "Stakkels Betsy! Jeg tænkte dog, at jeg skulle have fået hende at se engang endnu."

"Ja, det er en anden sag. Pigebarnet dernede bad mig netop spørge Dem, om De ikke kunne have lyst til at se hende."

"Hun er jo død!" sagde Margaret og blegnede lidt. "Jeg har aldrig set en død. Nej, jeg vil helst lade være."

"Jeg ville heller aldrig have spurgt Dem om det, hvis De ikke netop var kommet ind. Jeg sagde til hende, at det gjorde De ikke."

"Jeg vil gå ned og tale med hende," sagde Margaret, der frygtede, at Dixons barske væsen skulle såre den stakkels pige. Hun tog kappen i hånden og gik ned i køkkenet. Marys ansigt var opsvulmet af gråd, og hun brast atter i tårer, da hun fik øje på Margaret.

"O, miss, hvor hun holdt af Dem – det kan De aldrig tro!" I lang tid kunne Margaret ikke bevæge hende til at sige andet. Omsider fik hun dog følgende ud af hende: Da Nicholas Higgins gik ud om morgenen, var Betsy lige så rask som dagen i forvejen. Men efter en times forløb blev det værre med hende. En nabo løb hen til den stue, hvor Mary arbejdede, for de vidste ikke, hvor de skulle finde hendes fader. Mary var netop kommet hjem få minutter førend hun døde.

"Det var for en dags tid eller to siden, at hun ønskede at blive begravet i noget af Deres tøj. Hun kunne aldrig blive træt af at tale om Dem. Hun plejede at sige, at De var det nydeligste, hun nogentid havde set for sine øjne. Hun holdt så inderligt af Dem. Hendes sidste ord var: 'Hils hende ret kærligt fra mig og hold fader fra værtshuset.' De må endelig komme hen og se hende, miss. Jeg ved, at hun ville betragte det som en stor ære."

Margaret gøs lidt, inden hun svarede:

"Ja, jeg skal nok komme – lidt før tetid. Men hvor er Deres fader, Mary?"

Mary rystede på hovedet og rejste sig for at gå.

"Miss Hale," sagde Dixon sagte, "hvad nytter det, at De går hen og ser det stakkels væsen lagt på båre? Jeg ville aldrig sige et ord imod det, hvis pigebarnet kunne have nogen gavn af det, og jeg ville ikke bryde mig en smule om at gå derhen selv, hvis det kunne glæde hende. Simple folk har rigtignok den idé, at det er en ære for den afdøde. Hør," sagde hun og vendte sig pludseligt om, "jeg vil komme hen og se Deres søster. Miss Hale har travlt og kan ikke komme; ellers ville hun gerne."

Pigen så bedrøvet på Margaret.

"Nej, Dixon!" sagde Margaret bestemt. "Jeg vil gå derhen. Mary, De kan vente mig i eftermiddag."

Af frygt for sin egen fejhed gik hun hurtig ud af døren for at undgå enhver anledning til at forandre sin beslutning.

28

Om eftermiddagen skyndte hun sig hen til Higgins'. Mary stod halvfortvivlet og så efter, om hun ikke kom. De gik hurtigt gennem den store forstue, op ad trapperne og ind i den dødes rolige kammer.

Det ansigt, der tit havde være så uroligt, så kummerfuldt, bar nu præget af den evige hviles uendelige mildhed. Tårerne trængte sig langsomt frem i Margarets øjne, men hendes sjæl gennemtrængtes af en dyb ro. Og det var døden! Den så fredeligere ud end livet. En mængde smukke skriftsteder randt hende i hu: "De hvile ud efter deres møje." "De mødige ere gangne til hvile". "Han skænker dem sin velsignede søvn".

Margaret kunne næppe forlade Betsys leje. Mary stod beskedent i baggrunden og græd. De gik igen ned ad trapperne, uden at tale et ord.

Nicolas Higgins stod midt på gulvet og støttede sig til et bord. Hans store øjne havde udvidet sig ved det budskab, som så mange travle tunger havde bragt ham, da han kom ned igennem strædet. Hans øjne var tåreløse og havde et vildt udtryk; han grundede på, om hun også virkelig var død, og havde ondt ved at overbevise sig om, at han ikke skulle se hende på hendes plads mere. Hun havde nemlig skrantet så længe, at han havde fattet den tanke, at hun ikke ville dø, men nok "holde pinen ud".

Mary satte sig på den første stol, hun kom til, slog sit forklæde over hovedet og begyndte at græde.

Hendes gråd syntes at vække ham. Han greb med ét Margaret i armen.

"Var De hos hende?" spurgte han med en hæs røst. "Så De hende dø?"

"Nej!" svarede Margaret.

"Vi skal alle dø," sagde han og blev ved at holde hende i armen. Pludselig så han op på hende med et vildt og forskende udtryk i sine øjne. "De er dog også vis på, at hun er død og ikke blot besvimet? For det har hun jo så tit været før."

"Hun er død," svarede Margaret.

"Død!" gentog han.

Han gav pludselig slip på Margaret, kastede sig hen over bordet og begyndte at hulke voldsomt. Mary gik skælvende hen til ham.

"Bort! Bort!" råbte han og slog i blinde efter hende. "Hvad bryder jeg mig om dig?"

Margaret tog hende i hånden og trykkede den venligt. Han rev hårene af sit hoved, han slog hovedet imod den hårde bordplade og blev derpå liggende bevidstløs. Hans datter og Margaret stod ubevægelige. Margaret rystede over hele legemet.

Omsider rejste han sig. Hans øjne var opsvulmede og blodrøde, og han syntes at have glemt, at der var nogen til stede. Da han opdagede dem, gik han hen imod døren.

"O, fader, fader!" sagde Mary og klyngede sig til ham – "ikke i aften! Enhver anden aften, kun ikke i aften. O, hjælp mig! han vil gå ud og drikke igen! Jeg går ikke bort fra dig, fader. Du kan gerne slå mig, men jeg går ikke. Det allersidste, hun sagde, var, at jeg måtte holde dig fra værtshuset."

Margaret stod tavs og bydende i døren. Han så trodsigt på hende.

"Huset er mit eget. Af vejen, tøs, eller jeg skal lære dig!" Han stødte Mary fra sig med voldsomhed og så ud, som om han ville lade Margaret følge efter. Men hun forandrede ikke en mine og vendte ikke sine dybe og alvorlige øjne noget sekund fra ham.

"Hvorfor ser De således på mig?" spurgte Higgins endelig, ligesom skræmt af hendes strenge og rolige blik. "Hvis De tror, at De kan holde mig fra at gå min egen gang, forbi hun holdt af Dem, så tager De fejl. Det er noget hårdt for en mand, at han ikke skulle have lov til at søge sin eneste trøst."

Margaret følte, at han erkendte hendes overlegenhed. Hun lagde sin hånd på hans arm.

"Kom med mig," sagde hun. "Kom op og se hende."

Hun talte meget sagte og højtideligt; han stod nogle øjeblik rådvild og ubestemt; omsider gik han hen imod trappen.

Margaret og Higgins stod nu sammen ved liget.

"Hendes sidste ord til Mary var: 'Hold fader fra værtshuset.'"

"Det kan ikke skade hende noget nu," mumlede han. "Der er ingenting, der kan skade hende nu." Derpå vedblev han i en klagende tone: "Vi kan nu kives og klamres eller holde fred og venskab eller sulte, så tarmene skriger i os – ingen af alle vore plager rører hende nu. Hun har også fået sin del af dem. Først trællede hun, og så blev hun syg – det var et hundeliv, hun førte. At dø, uden at have nydt den mindste smule glæde i alle sine levedage! – Men hvad hun end har lidt, så ved hun ikke noget af det nu, og jeg må hen og se til, at jeg kan slukke sorgen ned."

"Nej," sagde Margaret, som blev blød ved hans mildere tone, "det skal De ikke. Hvis hendes liv har været, som De siger, så

frygtede hun heller ikke døden, således som så mange andre. O, De skulle have hørt hende tale om det tilkommende liv – livet hos Gud, som hun nu er gået ind til."

Han rystede på hovedet og så vildt på Margaret. Hans blege, forstyrrede ansigt gjorde et smerteligt indtryk på hende.

"De er meget udmattet. Hvor har De været hele dagen – vel næppe på arbejde?"

"Nej, ikke på arbejde," sagde han med en kort latter. "Ikke på det slags arbejde, som De mener. Jeg var i komiteen, indtil jeg ligefrem blev ganske udmattet af at prøve på at få de tåber til at høre ræson. Jeg blev hentet til Bouchers kone i morges. Hun er smedet til sengen, men forlangte som en rasende at få at vide, hvor hendes forrykte krabat af en mand var, som om jeg var hans vogter. Den fordømte dumrian, der har gjort kål på alle vore planer! – Jeg har gået mine fødder ømme for at få fat på ham; men jeg blev også øm om hjertet – og det er værre end at være øm i fødderne; jeg traf af og til en ven, der bød mig ind på et glas, og jeg vidste kun lidt af, at hun lå for døden herhjemme. Det tror du dog, stakkels Bess? – tror du mig ikke?" sagde han heftigt, idet han henvendte sig til den blege, afsjælede skikkelse.

"Jeg er overbevist om, at De ikke vidste det," sagde Margaret; "det kom jo så pludseligt. Men nu ser De nok, at det er anderledes; nu ved De det; nu ser De hende ligge der og hører, hvad hun sagde i sit sidste åndedræt, og nu vil De jo nok blive hjemme?"

Han svarede ikke. Hvor skulle han også søge trøst?

"Kom hjem med mig," sagde hun endelig, idet hun tog en kæk beslutning. "De kan da i det mindste få noget styrkende at

spise; for det trænger De vist til."

"Deres fader er jo præst?" spurgte han.

"Han har været det," sagde Margaret kort.

"Jeg vil gå hen og drikke en kop te med ham, siden De har bedt mig. Der er meget, som jeg tit har ønsket at tale med en præst om, og det kommer mig ikke så nøje an på, om han prædiker mere eller ej."

Margaret forskrækkedes. Hendes fader var aldeles uforberedt på hans besøg, og hendes moder var tilmed så syg. Men trække sig tilbage igen kunne hun heller ikke.

"Farvel, min egen tøs!" sagde han i en blød tone. "Så måtte vi til sidst skilles ad! Men du har været en velsignelse for din fader, lige fra du blev født. Gud velsigne dine hvide læber, mit barn, forbi de smiler til mig endnu engang."

Han bukkede sig ned og kyssede hende inderligt. Derpå dækkede han hendes ansigt til og vendte sig bort fra hende for at følge Margaret. Hun var ilet ned for at gøre Mary bekendt med deres aftale, sige hende, at det var det eneste middel til at holde ham borte fra værtshuset og bede hende selv gå med; for det gjorde hende ondt at tænke på, at den stakkels pige skulle være alene. Men Mary havde veninder blandt naboerskerne, der nok ville komme ind og sidde lidt hos hende.

Higgins og Margaret gik tavse ved siden af hinanden.

Da de kom i nærheden af den gade, hvor han vidste, at hun boede, begyndte han at se på sine klæder og hænder.

"Jeg burde måske have pudset mig lidt op først?" sagde han.

Margaret lovede ham, at hun skulle sørge for, at han kunne gå ud i gården først og få sæbe og et håndklæde med sig.

Mens han gik med pigen gennem gangen og køkkenet, løb Margaret ovenpå. Ved omdrejningen af trappen mødte hun Dixon.

"Hvorledes har moder det? – hvor er fader?"

Fruen var træt, sagde Dixon, og var gået ind i sit eget værelse. Hun havde ønsket at gå til sengs, men Dixon havde overtalt hende til at lægge sig på sofaen og lade teen bringe ind til sig; for det ville afkræfte hende at ligge for længe i sengen.

Mr. Hale var inde i dagligstuen. Margaret fortalte ham med få ord, hvilken gæst hun bragte ham, og hendes fader blev lidt ikke så lidt forundret ved tanken om dette uventede besøg. Den godmodige mr. Hale ville gerne have trøstet Higgins i hans sorg; men den omstændighed, Margaret dvælede længst ved, var uheldigvis den, at hun havde taget ham hjem med sig for at holde ham borte fra værtshuset.

Margaret lagde pludselig mærke til, at hendes fader så lidt misfornøjet ud.

"O, fader!" vedblev hun hurtigt, "det er virkelig en mand, som du ikke vil synes ilde om, når du blot vil indlade dig med ham."

"Vær du kun ikke bekymret, mit barn. Jeg vil gå ned og trøste ham, så godt jeg kan, og se så du op til din moder. Men hvis du kan komme ned og være tredjemand i mit studerekammer, vil det glæde mig."

Margaret gik ind i sin moders værelse. Mrs. Hale havde ondt ved at rive sig ud af sin sløve tilstand.

"Hvornår skrev du til Frederick, Margaret?" spurgte hun. "Var det i går eller i forgårs?"

"I går, moder."

"I går? Og brevet kom afsted?"

"Ja, jeg bragte det selv hen."

"Hvor jeg gruer for hans komme! Tænk, om han blev genkendt! Om han blev pågrebet! Om han blev henrettet, efter at han nu i så mange år har holdt sig i sikkerhed udenlands! Hver gang jeg falder i søvn, drømmer jeg om, at man arresterer ham."

"Frygt kun ikke, moder. Uden fare er han vel ikke, men vi vil formindske den så meget, som vi kan. Hvis vi opholdt os i Helstone, ville den være tyve, ja hundrede gange så stor. Der ville alle mennesker kende ham; og vidste man, at der var en fremmed i vort hus, ville man straks gætte, at det var Frederick. Her, derimod, er der ingen, som kender eller ænser os nok til at bryde sig om, hvad vi foretager os. Dixon vil vogte døren som en drage, så længe han er her – ikke sandt, Dixon?"

"Jo det kan De tro. De skulle stå tidligt op, der skulle slippe forbi mig!" sagde Dixon. "Han behøver jo heller ikke at gå ud undtagen i mørkningen, det stakkels menneske!"

"Det stakkels menneske!" gentog mrs. Hale. "Jeg kunne næsten ønske, at du ikke havde skrevet. Kunne vi ikke standse ham på vejen, hvis du skrev igen, Margaret?"

"Det ville uden tvivl være for sent, moder," sagde Margaret, som mindedes, hvor indstændigt hun havde bedt ham om at komme ufortøvet, så sandt han ønskede at se sin moder i live.

"Nej, med Deres tilladelse, frue!" sagde Dixon med en vis venlig myndighed. "At få master Frederick at se er jo dog Deres kæreste ønske der i verden, derfor glæder det mig også, at miss Margaret skrev lige straks og uden videre betænkning. De kan stole på, at vi skal holde ham i god forvaring. Martha, har jeg tænkt på, kan tage hjem og besøge sin moder i den tid. Hun har

talt et par gange om, at hun gerne ville afsted, for hendes moder har været sygelig, lige siden hun kom hertil. Jeg skal nok sørge for at få hende skikket bort, så snart vi ved, hvornår han kommer – Gud velsigne ham! Drik De nu kun trøstigt Deres te, frue, og stol De på mig."

Mrs. Hale stolede mere på Dixon end på Margaret. Dixons ord beroligede hende for øjeblikket. Margaret skænkede te uden at sige noget, og søgte at finde på noget behageligt at tale om; men hun kunne ikke få bugt med sine bekymrede tanker. Lidt efter lidt var hendes moder kommet i en så dyb passiar med Dixon, at Margaret indså, at hun godt kunne gå ned til sin fader uden at blive savnet. Hun længtes også meget efter at vide, hvorledes hendes fader og Nicholas Higgins var kommet ud af det sammen.

Mr. Hale behandlede alle sine medmennesker ens; det faldt ham aldrig ind at gøre nogen forskel på dem af hensyn til deres stand. Han bød Nicholas en stol, satte sig ikke ned, førend Higgins på hans anmodning tog plads, og kaldte ham hele tiden "mr. Higgins", i stedet for at betjene sig af det korte "Nicholas" eller "Higgins".

Margaret blev ikke lidt overrasket ved at finde sin fader og Higgins dybt inde i en samtale, som fra begge sider førtes med venlig artighed, om end deres meninger stod temmelig skarpt imod hinanden. Denne Nicholas, der nu talte i en net og beleven tone, var noget nyt for hende, for hun havde hidtil kun set ham som den barske og ugenerte herre i sit eget hus. Han havde glattet sit hår med vand og rettet på sit halstørklæde, og der sad han nu og søgte med alvor og ro at forfægte sin mening. Hendes fader røbede også megen interesse for hvad Higgins

sagde. Han så sig tilbage, da hun kom ind, smilede og bød hende roligt en stol. Derpå satte han sig så hurtigt som muligt ned igen og bad med et lidet buk sin gæst om undskyldning for afbrydelsen. Higgins tilnikkede hende sit velkommen. Hun ordnede stille sit arbejde på bordet og beredte sig til at høre efter.

"Som jeg var ved at sige, sir – jeg tror ikke, at De ville have megen tro i Dem, hvis De var blevet vokset op her. Jeg beder Dem om forladelse, hvis jeg bruger urigtige ord; men det, jeg forstår ved tro i dette øjeblik, er at sætte sin lid til ord og løfter, der stammer fra folk, man aldrig har set, og angår et liv, som heller ingen endnu har set. Nu siger De, at der er sandhed i disse ord og disse løfter. Men jeg siger: hvor er beviset? Jeg ser mangen én omkring mig, der er meget klogere og mange gange lærdere end jeg – folk, der har haft tid til at grunde på disse ting, mens min tid er gået hen med at tjene til det daglige brød. Det er folk af denne verden. De tror såmænd ikke på Bibelen. Det kan gerne være, at de siger det for formens skyld; men Gud hjælpe os, sir, tror De, at deres første udbrud om morgenen er: Hvad skal jeg gøre for at gribe det evige liv?' eller: 'Hvad skal jeg gøre for at få min pung fyldt i dag? Hvor skal jeg gå hen? Hvilke forretninger skal jeg gøre?' Pungen og guldet og banknoterne er ting, som man kan tage og føle på, og det evige liv er en historie, som kan være meget god for ... Hvis frelsen og den anden verden og alt det var sandt – ikke i folks ord, men i folks hjerte – tror De så ikke, at de ville præke os ørene fulde af det, ligesom de gør med statsøkonomien? De har grumme travlt med at få denne visdom tyllet i os; men det andet ville dog tjene os bedre, hvis det var sandt."

"Men fabriksherrerne har intet at gøre med arbejdernes religion. Forretningerne er det eneste, de står i forhold til Dem igennem – mener de –, og alt, hvad de har at gøre, er derfor at berigtige deres anskuelser om disse."

"Det glæder mig," sagde Higgins og blinkede på en vis snurrig måde med det ene øje, "at De sagde: 'mener de'. Havde De ikke gjort det, så er jeg bange for, at jeg havde holdt Dem for en hykler, selv om De er præst, eller snarere *fordi* De er præst. Ja, jeg taler måske for frit, sir?"

"På ingen måde. De mener, at jeg farer vild; men jeg mener, at De er stedt i en langt sørgeligere vildfarelse. Det vil næppe lykkes mig at overbevise Dem på én dag eller i én samtale; men lad os lære hinanden at kende, lad os tale uden omsvøb med hinanden om disse ting – da skal sandheden nok sejre. Jeg måtte ikke tro på Gud, hvis jeg ikke troede dette. Mr. Higgins, hvad De end ellers har tabt troen på, så tror De jo dog uden tvivl på et højeste væsen?" spurgte mr. Hale, idet han ærefrygtsfuldt dæmpede sin stemme.

Nicholas Higgins rejste sig pludselig i sin fulde højde.

"Tænk på hende, som ligger herhjemme, og spørg så ikke, om jeg tror på et højeste væsen! Jeg tror ikke, at hun nogensinde skal leve mere," sagde han, idet han igen satte sig ned. "Jeg tror ikke på noget andet liv end dette, hvor hun har døjet så meget ondt og aldrig haft en glad time, og dog kan jeg ikke tåle at tænke mig, at det hele kun har været et tilfældigt spil, som et vindpust kunne bortvejre. Tit har jeg selv bildt mig ind, at jeg ikke troede på Gud; men jeg har aldrig sagt det med rene og tydelige ord som så mange andre. Jeg har rigtignok lét ad dem,

der gjorde det, for selv at være rask på det; men i dag, da jeg står ene og forladt, tvivler jeg ikke mere."

Margaret rørte sagte ved hans arm.

"Bliv fast ved Deres tro," sagde hun. "Det er den eneste trøst i sådanne tilfælde."

Han vendte sig om og greb hendes hånd. "Ja, det er det, det er det." – Han bortviskede tårerne med bagen af sin hånd. "Men hun ligger jo død hjemme, og jeg er nær ved at synke sammen af sorg; undertiden ved jeg ikke engang, hvad jeg siger. Det er, som om dejlige ord, jeg før har hørt og haft glæde af, vågner hos mig igen, nu da mit hjerte næsten er knust. Med opstanden er det da også gået galt; ved De det, miss? Jeg kom hjem ligesom en stakkels tigger, for at bede hende om en smule trøst i al denne elendighed, og var nær styrtet omkuld, da én kom hen og sagde til mig, at hun var død."

Mr. Hale brugte sit lommetørklæde og gav sig til at pudse lysene for at skjule sin bevægelse.

"Altså er opstanden nu forbi?" spurgte Margaret, for at give samtalen en anden vending.

"Ja, miss. Nu hedder det blot: Frels dig, om du kan! Fabriksdørene må lukkes højt op i morgen, hvis alle de, der vil begære arbejde, skal komme ind; for begære arbejde vil de, om ikke for andet, så for at vise, at de ikke har haft noget at gøre med vort foretagende."

"*De* kan vel nok få arbejde?" spurgte Margaret. "De er jo en udmærket arbejder – ikke sandt?"

"Før Hamper giver mig arbejde på sin fabrik igen, lader han sin højre hånd hugge af –," sagde Nicholas roligt. Margaret tav bedrøvet.

"De må ikke tage det ilde op," ytrede mr. Hale, "men jeg finder, at De har gjort nogle beklagelige fejlgreb. Jeg kunne have lyst til at forelæse Dem nogle betragtninger af en bog, jeg har." Han rejste sig og gik hen til sin reol.

"Gør Dem ingen ulejlighed, sir!" sagde Nicholas. "Al den snak, der står i den, kan man godt lade gå ind af det ene øre og ud af det andet. Jeg kan ikke få noget ud af det. Førend Hamper og jeg ragede uklar, fortalte opsynsmanden ham, at jeg forledte arbejderne til at forlange højere løn. Så mødte Hamper mig en dag i gården. Han havde en tynd bog i hånden. 'Higgins,' siger han, 'jeg hører, at De er en af disse narre, der tænker at kunne få højere løn, når de blot forlanger det, og beholde den, når de har tiltvunget sig den. Nu vil jeg sætte Dem på prøve og se, om De har nogen forstand i panden. Her er en bog, som en ven af mig har skrevet. Hvis De vil læse den, så skal De se, hvorledes arbejdslønnen når sin naturlige højde, uden at hverken herrer eller arbejdere har deres fingre med i spillet – at sige, når arbejderne ikke bærer sig ad som nogle narre.'

Jeg tilstår, at jeg ikke var synderlig modtagelig for, hvad Hampers' ven havde at sige, – men jeg tænkte: 'Lad gå! jeg vil se, hvad sådan en fyr kan fortælle, og om det er ham eller mig, der er en nar.' Så gav jeg mig til at pløje bogen igennem; men Gud hjælpe os alle tretten! den snakkede op og ned om kapital og arbejde og arbejde og kapital, indtil den formelig dyssede mig i søvn. Ingen steder kunne jeg blive rigtig klog på, hvad der var hvad."

"Ja, men trods alt dette," sagde mr. Hale, "så havde bogen dog sandheden på sin side, hvis den påstod, at arbejdslønnen selv når sin naturlige højde, og at den heldigste opstand kun kan

skrue den i vejret for et øjeblik, hvorimod den siden falder så meget mere netop på grund af opstanden."

"Det kan nok være, sir," sagde Higgins noget mut. "Der er to meninger om den ting. Men om det så var sandhed tyve gange, så var det ikke sandhed for mig, når jeg ikke kunne indlade mig på det. Der er vist også sandhed i den latinske bog derhenne i Deres reol; men for mig er det pluddervælsk og ikke sandhed, så længe jeg ikke forstår meningen af det. Hvis De, sir, eller en anden rimelig mand med kundskaber kommer til mig og siger, at han vil lære mig, hvad ordene betyder, og ikke overfuser mig, hvis jeg skulle være en smule tungnem eller glemme, hvorledes det ene hænger sammen med det andet – så kan jeg måske med tiden se sandheden i det, eller måske ikke. Jeg er ikke den, der tror, at sandheden kan udformes i ord lige så blankt og skært, som arbejderen i et støberi kan forme sit pladejern. Alle kan ikke synke de samme ben. Det bliver siddende her i den enes hals og der i den andens."

"Jeg ville ønske, at nogle af de fornuftigste fabrikanter ville komme sammen med nogle af arbejderne og tale udførligt med Dem om disse ting. Det ville uden tvivl være den bedste måde at ordne sagen på; for uenigheden kommer ganske sikkert af, at De er uvidende i de sager, som både fabriksherrer og arbejdere for deres egen fordels skyld burde kende til bunds. Mon mr. Thornton" (her vendte han sig halvt om til sin datter) "ikke skulle være at bevæge til det?"

"Husk, hvad han svarede forleden, fader," sagde hun meget sagte. Hun tænkte på hans bemærkning, at arbejderne burde have så megen dannelse, at de kunne styre sig selv, eller også var deres herrer nødt til at styre dem med et vist despoti.

"Thornton!" sagde Higgins. "Det var ham, der på stående fod skrev efter disse irlændere og fremkaldte tumulten. Hamper med alt sit skrål ville dog have biet lidt; men hos Thornton er ord og gerning ét. Og nu, da foreningen netop ville have været ham taknemmelig for at forfølge sagen mod Boucher og de andre, træder den samme Thornton ganske koldblodigt tilbage og siger, at han ikke bryder sig om at føre proces mod oprørerne. Jeg troede dog, at han havde mere ben i panden. Jeg troede, at han ville have taget en retskaffen hævn; men så siger han (jeg har hans egne ord fra én ved retten): 'De er noksom bekendte, og de vil få deres naturlige straf for deres opførsel, for det vil for eftertiden falde dem vanskeligt at få arbejde.' Jeg ville bare ønske, at de havde nappet Boucher og bragt ham op til Hamper. Jeg ser den gamle tiger fare løs på ham! Tror De, at han ville have sluppet ham? Jo pyt!"

"Mr. Thornton har ret," sagde Margaret. "De er vred på Boucher, Nicholas; ellers ville De være den første til at indse, at hvor den naturlige straf er streng nok, der vil al anden straf få udseende af en uværdig hævn."

"Min datter er ikke nogen stor ynder af mr. Thornton," sagde mr. Hale og smilede til Margaret, der, blussende som en rose, med fordoblet iver tog fat på sit arbejde; "men jeg tror, at hvad han siger er sandhed. Jeg kan godt lide ham for det."

"Ja, ja, sir! denne opstand har været mig dyr, og De kan ikke undre Dem over, at jeg er en smule gnaven over, at den er gået itu, bare fordi der var et par, der ikke ville holde tørnen ud."

"De glemmer én ting!" sagde Margaret. "Jeg kender ikke meget til Boucher; men den eneste gang, jeg har set ham, talte han ikke om sig selv, men om sin syge kone og sine små børn."

"Det er sandt! men han har siden jamret sig desto mere over sin egen nød. Han kunne ikke holde nogenting ud."

"Hvorledes kom han ind i foreningen?" spurgte Margaret naivt. "De synes jo ikke at have megen respekt for ham eller at have haft synderlig gavn af ham."

Higgins' pande formørkedes. Han tav i et par minutter. Derpå sagde han temmelig kort:

"Det tilkommer ikke mig at tale om foreningen. Hvad den gør, det gør den. De, der driver samme håndtering, må holde sammen, og er de ikke villige til at stå last og brast med de øvrige, så ved foreningen, hvad den har at gøre."

"Og hvad har da foreningen at gøre?" spurgte Margaret, der ville have ham til at tale rent ud af posen.

Han så op på hende med et bestemt blik; men hendes rolige ansigt, der tålmodigt og tillidsfuldt betragtede ham, nødte ham til at svare.

"Det skal jeg sige Dem. Når en arbejder ikke hører til foreningen, så har de, der arbejder væv om væv med ham, ordre til ikke at tale til ham. Hvad enten han er rask eller syg, det er lige meget; han er fredløs iblandt os; han kommer iblandt os, arbejder iblandt os, men han hører ikke til os. Prøv nu det, miss; prøv at leve et år eller to blandt folk, der vender deres ansigt bort, når De taler til dem. Prøv det, miss – ti timer om dagen i tre hundrede dage – så vil De få lidt begreb om, hvad foreningen er."

"Hvilket tyranni!" udbrød Margaret. – "Nej, Higgins, jeg bryder mig ikke det mindste om Deres vrede. Jeg ved godt, at De ikke kan blive vred på mig for alvor, og jeg må sige Dem sandheden, og den er, at jeg aldrig i mit liv har læst om en mere

langsom og pinagtig tortur end denne. Og De taler om herrernes tyranni!"

"Ja," sagde Higgins, "hvis der er noget syndigt i vor forening, så er det herrerne, der er skyld i vor synd. Og er det ikke de nulevende, så er det deres fædre. Det var i hin undertrykkelsens tid, at foreningen blev stiftet; den var dengang en nødvendighed, og det er den efter min mening endnu. Den er et værn imod fortidens, nutidens og fremtidens uretfærdighed. Det går måske med den ligesom med krigen, den har måske forbindelser i sit følge; men jeg tror, det ville være en større forbrydelse at opgive den."

"Ja!" sagde mr. Hale sukkende, "Deres forening i og for sig selv ville være skøn og ophøjet – den ville være kristendommen selv, hvis den sigtede til et mål, der gavnede alle, i stedet for blot at ville gavne én klasse i modsætning til en anden."

"Nu er det nok på tiden, at jeg går, sir!" sagde Higgins, da klokken slog ti.

"Hjem?" sagde Margaret venligt.

Han forstod hende og tog hendes fremrakte hånd. "Hjem, miss. De kan stole på mig, skønt jeg er en af foreningen."

"Jeg stoler fuldkomment på Dem, Nicholas."

"Bliv lidt!" sagde mr. Hale og skyndte sig hen til reolen. "Mr. Higgins! De vil nok holde Deres aftenbøn med os?"

Higgins' så tvivlende på Margaret, hvis kærlige, alvorlige øjne mødte hans med den venligste deltagelse. Han sagde intet, men blev på sin plads.

Margaret, hendes fader, dissenteren, og den vantro Higgins knælede ved siden af hinanden.

29

Den følgende morgen fik Margaret et brev fra Edith. Det var kærligt og inkonsekvent som forfatterinden selv. Men kærligheden tiltalte Margarets egen kærlige natur, og hun var vokset op sammen med inkonsekvensen, så at hun ikke lagde mærke til den. Brevet lød således:

"Du kan tro, Margaret, at det er nok værd at gøre en rejse fra England for at se min dreng! Det er en prægtig lille gut, helst når han har kappe på og allerhelst den, som du har syet til ham med dine nydelige fingre! Jeg har nu gjort alle mødrene her på stedet misundelige og længes efter atter at kunne vise ham til én, der endnu ikke har set ham. Jeg længes uendeligt efter at se jer alle hos mig – jeg er vis på, at det ville være det bedste for tante Hales helbred; her er alle unge og sunde, vor himmel er altid blå, vor sol skinner altid varmt, musikkorpset spiller dejligt fra morgen til aften, og – for at komme tilbage til mit evige omkvæd: – min dreng smiler altid. Jeg længes idelig efter, at du skal tegne ham for mig. Hvad han så foretager sig, få klæder det ham alt sammen så yndigt og godt. Jeg holder bestemt meget mere af ham end af min mand, der begyndte at blive påståelig og gnaven – han kalder det at "have travlt" … Nej, jeg gør ham uret, for han fortæller mig i dette øjeblik, at der vil blive givet en henrivende festlighed af officererne på *Hasard*, der ligger for anker nede i bugten. Siden han har bragt en så fortræffelig nyhed, tager jeg alt det tilbage,

som jeg sagde for lidt siden. Var der ikke én, der skak sin hånd i ilden, forbi den havde gjort noget, som han tog sig nær? Det kan jeg nu rigtignok ikke gøre, for det ville gøre ondt og sætte et grimt ar; men, som sagt, jeg tager det alt sammen i mig igen. Min mand er slet ikke gnaven – han har kun engang imellem forfærdelig travlt. Men hvad var det nu? Jeg ved ganske vist, at jeg havde noget meget alvorligt at sige dig. Så, nu har jeg det – kæreste Margaret, I må endelig komme ned og besøge mig – tante Hale ville, som sagt, have godt af det. Få lægen til at befale hende det! Sig til ham, at det er røgen i Milton, der ødelægger hende! Og det er det bestemt også. Tre måneder (kortere tid vil jeg ikke have jer) i dette dejlige klima, hvor alt er solskin, og hvor vindruer er lige så almindelige som brombær, ville helbrede hende fuldstændigt. Jeg inviterer ikke onkel, for han er uden tvivl ikke nogen nyder af krig og soldater og musikkorps; vil han imidlertid komme, så skal min mand og jeg gøre alt vort til, at han kan blive tilfreds. Jeg vil gemme min mands røde kjole og sabel og få musikkorpset til at spille allehånde alvorlige og højtidelige sager; og skulle det falde på at spille engang imellem nogle af disse overgivne, verdslige ting, som vi her holder så meget af, da skal det ske i en dobbelt så langsom takt som sædvanlig. Bed tante Hale om ikke at medbringe mange varme klæder, skønt det måske bliver sent nok på året, førend i kan komme. Du gør dig intet begreb om, hvor varmt her er! Jeg havde til et forsøg taget mit dejlige, store, ostindiske sjal på, engang vi var på en tur. Jeg trøstede mig, så længe jeg kunne, med, at man skal lide noget for

stadsens skyld; men det nyttede mig ikke. Jeg lignede mamas lille bologneser med elefantskaberakket på – og jeg blev rent borte i min stads, der var nær ved at kvæle mig. Til sidst forvandlede jeg sjalet til et udmærket tæppe, som vi alle slog lejr på. Der er min dreng, Margaret! – hvis du ikke pakker dine sager sammen, så snart du får dette brev, og ufortøvet kommer ned og ser ham, kunne jeg falde på at tro, at du nedstammer fra Herodes!"

Hun læste det atter, hun morede sig over dets lighed med Ediths personlighed og lo endnu lystigt over dette spejlbillede, da mrs. Hale kom ind i dagligstuen, støttende sig til Dixon. Margaret ilede hen for at lægge puderne til rette. Hendes moder syntes endnu svagere end sædvanlig.

"Hvad lo du af, Margaret?" spurgte hun, da hun var kommet sig efter den anstrengelse, det kostede hende at tage sæde i sofaen.

"Jeg lo af et brev, jeg har fået fra Edith. Skal jeg læse det for dig, moder?"

Hun læste det højt. Det lod til i nogen tid at interessere hendes moder, der ikke kunne blive træt af at gætte på, hvad Edith havde kaldt sin dreng. Alt dette fik en brat ende, for mr. Thornton kom og bragte mrs. Hale en ny foræring af frugt. Ved sin indtrædelse forvissede han sig med et hurtigt blik om, at Margaret var til stede; men efter det første, formelle buk holdt han sine øjne omhyggeligt fra hende. Han kom blot frem med sin gave og sagde et par venlige, deltagende ord. Idet han forlod værelset, hilste han Margaret koldt. Hun satte sig tavs og bleg.

"Jeg begynder virkelig at synes godt om mr. Thornton, Margaret."

Margaret svarede ikke. Et øjeblik efter fremtvang hun et iskoldt: "Gør du?"

"Ja, det forekommer mig ordentlig, at han får et fint væsen."

"Ja, han er meget deltagende og opmærksom – det er der ingen tvivl om."

"Hvorfor mon mrs. Thornton aldrig ser herhen? Hun må dog vide, at jeg er syg – vi lånte jo vandsengen hos hende."

"Hendes søn fortæller hende uden tvivl, hvorledes du befinder dig."

"Jeg ville alligevel gerne se hende. Du har så lidt omgang her, Margaret."

Margaret følte, hvad der var hendes moders tanke – at hun inderligt ønskede at bede en ældre dame våge over sin datter, der sikkert snart ville være moderløs. Men hun kunne ikke tale.

"Tror du," sagde mrs. Hale efter et ophold, "at du kunne gå ned og bede mrs. Thornton komme og se til mig? Blot en eneste gang – jeg ønsker ikke at falde hende til besvær."

"Jeg vil gøre alt, hvad du ønsker, moder; men hvis ... sæt, at Frederick kommer ..."

"Ja, det har du ret i! Så må vi holde vore døre lukkede og ikke lade nogen komme ind. Jeg ved næppe, om jeg tør ønske, at han skal komme eller ej. Jeg har mange gange sådanne skrækkelige drømme om ham."

"O, moder! vi skal nok passe godt på ham. Overlad omsorgen for ham til mig, moder. Jeg skal våge over ham som en løvinde over sin unge."

"Hvornår kan vi høre fra ham?"

"Der vil vist gå et par uger."

"Vi må give slip på Martha i ordentlig tid forinden, for det går slet ikke an at have hende her, når han kommer, og så sende hende bort over hals og hoved."

"Det skal Dixon såmænd nok huske os på. Det faldt mig netop ind, at hvis vi skulle behøve nogen hjælp i huset, mens han er her, kunne vi måske få Mary Higgins. Hun er arbejdsløs og er desuden en god lille pige, der kun vil passe sit eget. Hun behøver heller ikke at komme ovenpå og kan altså slet ikke få at vide, hvem der er i huset."

"Som du og Dixon vil. Men væn dig dog ikke til at bruge disse afskyelige miltonske ord, Margaret. *Arbejdsløs* er en provinsialisme. Hvad vil din tante Shaw sige, hvis hun hører dig bruge det udtryk, når hun kommer tilbage?"

"Nej, moder! Tante Shaw kan du virkelig ikke opstille som skræmsel," sagde Margaret leende. "Jeg husker nok, at Edith optog alle slags militære frimurerord efter kaptajn Lennox, og tante Shaw tog sig aldrig det mindste af det."

"Ja, men dine ord er fabriksord."

"Når jeg lever i en fabriksby, må jeg tale fabrikssproget, når jeg har brug for det. Jeg kunne såmænd gerne forbavse dig med en hel masse ord, moder, som du aldrig i dit liv har hørt. Du ved f.eks. næppe, hvad en skruebrækker er."

"Nej, mit barn. Jeg ved kun, at det klinger meget plat, og jeg ønsker ikke at høre dig bruge det."

"Så skal jeg heller ikke gøre det, kære moder. Men jeg må rigtignok bruge en hel omskrivende sætning i stedet for."

"Jeg holder ikke af dette Milton," sagde mrs. Hale. "Edith har fuldkommen ret i, at det er røgen, der har gjort mig så syg."

Ved disse ord skælvede Margaret. Hendes fader var netop kommet ind i stuen, og det var hende meget magtpåliggende, at han ikke skulle blive bestyrket i sin tro på, at hendes moders helbred havde taget skade af den miltonske luft. Hun vidste ikke, om han havde hørt, hvad moderen sagde; men hun skyndte sig at tale om andre ting, uden at lægge mærke til, at mr. Thornton var med ham.

"Moder beskylder mig for, at jeg har optaget en hel del plathed i mig, siden vi er kommet til Milton."

Mr. Thorntons pande formørkedes, og det slog med ét Margaret, at han let kunne misforstå hendes ord. Hun nærede det venlige ønske at skåne ham for enhver unødvendig ubehagelighed. Hun tvang sig derfor til at gå ham i møde med en let hilsen, idet hun henvendte sig direkte til ham.

"Finder De ikke, mr. Thornton, at skønt ordet skruebrækker ikke just er meget vellydende, så er det dog meget betegnende og kan slet ikke undværes? Hvis det er plat at bruge lokale ord, så var jeg meget plat ude i vor skovegn – det må du dog indrømme, moder?"

Da hun havde talt ud, blev hun blussende rød af forlegenhed, for mr. Thornton syntes ikke at fatte, hvor hun ville hen, men gik forbi hende med et stift buk og begav sig hen til mrs. Hale.

Da hun fik øje på ham, kom hun i tanker om, at hun ønskede at se hans moder og anbefale Margaret til hendes omsorg. Margaret iagttog en pinlig tavshed; hun var fortrydelig og skamfuld over, at hun havde så ondt ved at sidde stille og bevare sin sindsro, når mr. Thornton var til stede. Hun hørte sin moder sagte udbede sig mrs. Thorntons besøg – om muligt, i morgen. Mr. Thornton lovede det på hendes vegne, spurgte til hendes

befindende og tog derpå afsked. Han havde ikke skænket Margaret et øjekast; men udtrykket i hans øjne røbede, at han fuldt vel vidste, i hvilken retning de ville falde, om de skulle komme til at hvile på hende. Når hun talte, ytrede han intet tegn på, at han hørte efter, og dog påvirkedes hans næste ord til en af de andre tilstedeværende altid af, hvad hun sagde. Ind imellem svarede han endda ligefrem på hendes ytringer; men han henvendte sig til en anden, som om hun slet ikke var til stede. Det var ikke meget høfligt, men den snildeste plan, den mest raffinerede list kunne ikke have fremmet hans sag i den grad. Margaret tænkte mere på ham end nogensinde før. Hun følte ikke det mindste af, hvad man kalder kærlighed for ham, men hun beklagede at hun havde såret ham så dybt. Hun søgte venligt og tålmodigt at bringe det tidligere forhold tilbage. Der var en vis tiltrækkende ærbødighed i hendes adfærd imod ham; det var, som om hun tavs bad ham tilgive de alt for hårde ord, der havde været en eftervirkning af gårsdagens hændelser.

Men de ord havde efterladt et bittert nag hos ham. De lød ideligt i hans øre. Han var stolt af den retfærdighedsfølelse, der bragte ham til vedvarende at vise hendes forældre al den opmærksomhed, han evnede. Han triumferede ved tanken om den sjælsstyrke, han viste ved at tvinge sig til at mødes med hende, hver gang han kunne udtænke noget, der ville glæde hendes fader eller moder. Han troede at hade en pige, der havde ydmyget ham så føleligt; men han tog fejl. Det var ham netop en smerteblandet glæde at være i samme værelse som hun og fornemme hendes nærværelse.

30

Næste formiddag aflagde mrs. Thornton et besøg hos mrs. Hale. Dennes sygdom havde pludselig taget en betænkelig vending, og familien var forfærdet over den forandring, de sidste tolv timer havde frembragt i hendes udseende. Mrs. Thornton, der ikke havde set hende i flere uger, blev bevæget ved at lægge mærke til denne forandring. Hun var kommet, fordi hendes søn havde hedt hende om det, væbnet med al sin bitterhed mod denne familie. Hun havde troet, at det blot var et indfald af mrs. Hale, hvorved hun skulle bringes ud af sine daglige folder. Hun sagde til sin søn, at hun ville ønske, at Hales aldrig var kommet til Milton, at han aldrig havde stiftet bekendtskab med dem, og at der aldrig var blevet opfundet sådanne unyttige tungemål som latin og græsk. Han svarede næsten intet, men gentog blot sit korte, bestemte ønske, at hun ville besøge mrs. Hale på den tid, han havde nævnt, der vistnok var den syge bekvemmest.

Der lå mrs. Hale – moder, som hun selv, og tilmed meget yngre – udstrakt på den seng, hun ikke mere skulle rejse sig fra. Hun rørte sig ikke engang straks, da mrs. Thornton kom ind, skønt udtrykket i hendes ansigt viste, at hun nok mærkede, hvem det var. I flere minutter åbnede hun ikke engang øjnene.

Der viste sig tunge tårer i dem, førend hun så op. Derpå famlede hun svagt efter mrs. Thorntons kraftige hånd og sagde så sagte, at denne måtte bukke sig ned for at høre det:

"Margaret – De har en datter – min søster er i Italien. Min datter vil være moderløs – på et fremmed sted. Hvis jeg dør –

vil De da –"

Hendes urolige øjne fæstede sig inderligt bedende på mrs. Thorntons ansigt. I et minut forblev dette aldeles ubevægeligt; kun ville mrs. Hale, hvis hendes øjne ikke havde været blændede af tårer, kunne have set en mørk sky gå hen over hendes kolde træk. Det var heller ikke tanken om hendes søn eller nulevende datter, Fanny, der omsider rørte hendes hjerte; men arrangementet i værelset mindede hende pludselig om en lille datter, hun havde mistet for mange år siden, og da smeltede den iskolde skorpe, bag hvilken der skjultes et virkelig kærligt gemyt.

"De ønsker, at jeg skal være en veninde for miss Hale?" spurgte mrs. Thornton med den afmålte stemme, som ikke blev blidgjort med hendes hjerte, men kom tydeligt og klart fra hendes mund.

Mrs. Hales øjne hvilede endnu på mrs. Thorntons ansigt. Hun kunne ikke tale, men trykkede hendes hånd. Mrs. Thornton sukkede.

"Jeg skal være hende en sand veninde, når omstændighederne kræver det. Ikke nogen øm veninde. Det kan jeg ikke være ...;" "for hende," ville hun have tilføjet, men hun blev blød ved synet af den syges bekymrede ansigt. "Det ligger ikke i min natur at vise mig kærlig, og jeg giver i reglen heller ikke gerne råd. Men hvis det kan være Dem til nogen trøst, da lover jeg det." Der indtrådte en pause. Mrs. Thornton var alt for samvittighedsfuld til at love, hvad hun ikke agtede at holde.

"Jeg lover," gentog hun med en streng alvor, der gjorde et usædvanlig gribende indtryk på den døende, "jeg lover, at når som helst miss Hale ..."

"Kald hende Margaret!" stønnede mrs. Hale.

"At jeg, når som helst hun påkalder min bistand, skal stå hende bi af yderste evne, som om hun var min egen datter. Jeg lover også, at hvis jeg nogensinde ser hende gøre, hvad jeg holder for uret –"

"Ja, men Margaret gør aldrig uret – i det mindste ikke med vilje," bemærkede mrs. Hale. Mrs. Thornton vedblev, som om hun ikke havde hørt hende:

"At hvis jeg nogensinde ser hende gøre, hvad jeg anser for uret – uret, der ikke vedrører mig eller mine, for i så tilfælde kunne man tro mig partisk –, vil jeg sige hende det så ærligt og ligefremt, som jeg ville ønske det sagt til min egen datter."

Der påfulgte et langt ophold. Mrs. Thornton søgte at tænke sig alle de tilfælde, hun havde forpligtet sig til at handle i. Hun følte en slags grusom glæde ved tanken om at kunne sige Margaret uvelkomne sandheder, mens hun i grunden kun gjorde sin pligt. Omsider talte mrs. Hale igen:

"Tak. Herren velsigne Dem! Jeg får Dem aldrig mere at se i denne verden; men mine sidste ord til Dem er, at jeg takker Dem, fordi De har lovet at vise venlighed mod mit barn."

"Ikke venlighed!" udbrød mrs. Thornton, der holdt ubarmhjertigt fast ved sandheden. Men da hun havde beroliget sin samvittighed ved hjælp af disse ord, beklagede hun ikke, at de ikke var blevet hørt. Hun trykkede mrs. Hales bløde, svage hånd, rejste sig op og forlod huset uden at se til nogen af de andre.

Margaret og Dixon havde imidlertid lagt råd op om, hvorledes man skulle holde Fredericks komme hemmeligt for alle udenfor familien. Man kunne nu hver dag vente brev fra

ham, og selv ville han sandsynligvis følge straks bagefter. Martha måtte have afsked; Dixon måtte holde streng vagt ved gadedøren og vise de få besøgende ind i mr. Hales værelse i stueetagen, hvilket mrs. Hales sygdom gav hende et ypperligt påskud til.

Det blev besluttet, at Martha skulle tage hjem samme eftermiddag. Margaret ønskede, at det var sket dagen i forvejen, da det kunne synes påfaldende at give et tyende fri på en tid, da hendes moder så højligt trængte til pleje.

Stakkels Margaret! Hele den eftermiddag måtte hun trøste sin fader, hun, som selv trængte til trøst. Hver gang hendes moder fik lidt mere ro, jublede han ved den tanke, at det var begyndelsen til en endelig helbredelse; og hver gang så paroksysmerne kom igen, stadig stærkere og stærkere, var det kun en forøget skuffelse, en større fortvivlelse for ham. Han sad inde i dagligstuen, ude af stand til at beskæftige sig på nogen måde. Han støttede sit hoved på sine arme, der hvilede på bordet. Det smertede Margaret at se ham i denne tilstand; men da han ikke talte selv, ville hun heller ikke begynde. Martha var borte. Dixon sad hos mrs. Hale, mens hun sov. Huset var stille som graven, og mørket faldt på, uden at nogen rørte sig for at bringe lys. Margaret sad ved vinduet og stirrede ud på gaden og lygterne. Det faldt hende ind, at hun dog måtte ned at se til køkkenilden, som der ikke var andre end hende til at passe. Da hørte hun det ringe så voldsomt på den omvundne gadedørsklokke, at ståltråden dirrede gennem hele huset. Hun fo'r op – ilede forbi sin fader, der ikke havde rørt sig af stedet, vendte tilbage igen og kyssede ham kærligt. Men han sad ubevægelig og ænsede slet ikke hendes kærlige omfavnelse.

Derpå gik hun sagte ud igennem den mørke gang. En høj mandsskikkelse stod mellem hende og den oplyste gade. Han så sig tilbage; men da han hørte låsen blive drejet, vendte han sig hurtigt om.

"Bor mr. Hale her?" spurgte han med en klar, fyldig, velklingende røst.

Margaret skælvede over hele legemet. Først svarede hun ikke. Et øjeblik efter sukkede hun: "Frederick!" og rakte begge sine hænder frem for at gribe hans.

De kyssede hinanden. "Margaret!" sagde han, idet han lagde sine hænder på hendes skuldre og så hende ind i øjnene, som om han selv i mørke kunne få et hurtigere svar af udtrykket i dem, end ord var i stand til at give.

"Er hun i live?"

"Ja, min kære, kære broder! Hun er syg – meget syg; men hun lever endnu!"

"Gud være lovet!" sagde han.

"Fader er til mode, som om han skulle gå i sin grav."

"I ventede mig dog?"

"Nej, vi har ikke fået brev fra dig."

"Så er jeg kommet det i forkøbet. Men moder ved dog, at jeg kommer?"

"Ja, det vidste vi alle. Men vent lidt! Gå derind. Ræk mig din hånd. Hvad er *det*? Å, din rejsesæk. Dixon har sat vinduesskodderne for; men dette er faders værelse, og der må du hvile dig lidt på en stol, mens jeg går ind og forbereder ham på dit komme."

Hun famlede efter voksstablen og tændstikkerne. Med ét blev hun ængstelig til mode, da det svage lysskær gjorde dem synlige

for hinanden. Hun så ikke stort andet, end at hendes broders ansigtsfarve var ualmindelig mørk, og hun opfangede et hurtigt glimt af et par ovale, blå øjne, hvis muntre udtryk viste, at han morede sig over deres gensidige attrå efter at iagttage hinanden. De to søskende vekslede ikke et ord; men Margaret følte sig overbevist om, at hun ville komme til at holde ubeskrivelig meget af sin broder. Hun var meget lettere om hjertet, da hun gik ovenpå. Hendes fader sad endnu med hovedet på armene, hjælpeløs som altid; men nu var hun i besiddelse af trylleordet, han kunne vækkes med. Sjæleglad som hun selv var, anvendte hun det måske for ivrigt.

"Fader," sagde hun og slog kærligt sine arme om hans hals; ja, i sin ømme iver løftede hun endog hans trætte hoved op, indtil det hvilede i hendes arm, og hun kunne se ham ind i øjnene.

"Fader! Gæt, hvem her er!"

Han betragtede hende; han så et øjeblik den virkelige sammenhæng, men skød den straks efter fra sig som en tom indbildning.

Han kastede sig ned på bordet i samme stilling som før. Hun hørte ham hviske og bøjede sig kærligt ned til ham, for at lytte. "Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige. Fortæl mig ikke, at det er Frederick. Jeg kan ikke bære det – jeg er alt for svag. Og hans moder ligger for døden!"

Han begyndte at græde og jamre sig som et barn. Det havde Margaret ikke kunnet vente. Hun blev betaget af en smertelig skuffelse og tav et øjeblik. Derpå talte hun igen, men i en helt anden tone – ikke så triumferende, men langt mere kærlig.

"Det *er* Frederick, fader! Tænk, hvor glad moder vil blive! Og hvor glade bør vi ikke alle være for hendes skyld, og for hans

også – den stakkel!"

Hendes fader forandrede ikke sin stilling; men det var, som om han prøvede på at gøre sig fortrolig med denne tanke.

"Hvor er han?" spurgte han omsider, endnu i samme stilling.

"Nede i dit værelse. Jeg tændte voksstablen og løb herop for at fortælle dig det. Han er ganske alene og undrer sig sikkert over ..."

"Jeg vil gå ned til ham." Han rejste sig i det samme op og støttede sig til hende.

Margaret ledsagede ham til døren; men hendes sind var så bevæget, at hun ikke kunne udholde at se dem mødes. Hun løb derfor ovenpå igen og gav sine tårer frit løb. Det var første gang i mange dage, at hun turde unde sig denne vederkvægelse. Det havde været en sand oval, følte hun nu. Men nu var Frederick kommet! Hendes elskede, eneste broder var atter iblandt dem! Hun kunne næppe tro det. Hun standsede sin gråd og åbnede døren. Hun hørte ingen stemmer og frygtede næsten for, at hun havde drømt. Hun gik ned ad trapperne og lyttede ved døren til sin faders værelse. Hun hørte, at man talte, og det var hende nok. Hun gik ud i køkkenet, lagde til ilden, tændte lys og beredte sig til at vederkvæge den rejsende.

Da alt var færdigt, åbnede Margaret døren til studerekammeret og kom ind med en tungtbelæsset bakke i de fremrakte arme. Hun var stolt af at kunne opvarte Frederick; men så snart han fik øje på hende, sprang han op og befriede hende for hendes byrde. Det var ligesom et symbol på al den befrielse, hans komme skulle medføre. Ilden var gået ud, men Margaret skyndte sig at få den til at brænde, for aftenerne var begyndt at blive kolde.

"Men hvor du dog er en lille fusker, Margaret!" udbrød Frederick. "Aldrig i mine dage har jeg set sådan et par små kejtede hænder! Løb nu ud og vask dem, for at du kan skære smørrebrød til mig. Ilden skal jeg nok få bugt med. At gøre ild på er en af de gaver, naturen har udrustet mig med."

Margaret løb ud og ind uden at unde sig hvile. Jo mere Frederick ønskede, desto gladere var hun.

Pludselig hørte de Dixons trin ude på trapperne. Mr. Hale fo'r op fra sin store lænestol, hvorfra han drømmende havde iagttaget sine børn, som om de opførte et lykkeligt drama, der var smukt at se, men ikke lignede virkeligheden, og som han ikke havde nogen rolle i. Han rejste sig og stirrede på døren med en påfaldende bekymring for, at Frederick skulle blive set af nogen. Margaret fo'r sammen; for hans udseende mindede hende om al den frygt, de nu skulle have at kæmpe med. Hun greb Fredericks arm og trykkede den inderligt, mens en kæk tanke bragte hende til at rynke øjenbrynene og bide læberne sammen. Men det viste sig snart, at det var Dixons afmålte trin. De hørte hende gå ud i køkkenet igennem korridoren. Margaret rejste sig.

"Jeg vil gå ud og fortælle hende, at Frederick er her, og med det samme høre, hvorledes moder har det." Mrs. Hale var vågen.

Først havde hun været urolig; men efter at hun havde fået te, var hun blevet bedre, skønt det faldt hende besværligt at tale. Natten måtte helst gå hen, førend man underrettede hende om sønnens komme. Doktor Donaldsons forventede besøg ville allerede sætte hende i temmelig stærk bevægelse. Når han kom,

kunne han også sige dem, hvorledes de bedst skulle forholde sig.

Margaret kunne ikke sidde skille. Hun syntes aldrig et kunne blive træt af at se på Frederick. Hvert blik ind i værelset, hvor han sad og talte med faderen om, hvad hun hverken vidste eller brød sig om at vide, gav hende nye kræfter. Hun havde sin glæde af at betragte ham. Hans ansigtstræk var fine; men den mørke teint og det skarpe præg betog dem alt blødagtigt. Udtrykket i hans øjne var i almindelighed muntert; men af og til forandrede det sig pludseligt og antog et så lidenskabeligt udtryk, at hun næsten forfærdedes. Margaret frygtede vel for denne voldsomme natur, der således undertiden røbede sig; men den havde intet, der kunne betage hende det mindste af hendes hengivenhed for den genfundne broder. Tværtimod havde deres samliv fra første begyndelse af en særegen tillokkelse for hende. Den lettelse, som hun følte ved at være sammen med Frederick, lærte hende, hvor stort et ansvar hun havde at bære. Hun havde været bange for ham, førend han kom, uagtet hun længtes efter hans komme. Hun følte, hvilke store forandringer syv til otte år havde fremkaldt hos hende selv. Havde hendes egne tilbøjeligheder og følelser forandret sig så betydeligt herhjemme i hverdagslivet – tænkte hun –, da måtte hans urolige liv næsten have gjort ham til en anden Frederick end det opløbne unge menneske i midshipman-uniformen, som hun tidligere havde set op til med beundrende ærefrygt. Men under deres lange adskillelse havde de nærmet sig hinanden både i alder og i mange andre henseender. Det følte hun, at Fredericks nærværelse var hendes eneste glæde.

Synet af sønnen vakte mrs. Hale til nyt liv for nogle få timer. Hun sad med hans hånd i sin; hun ville ikke engang slippe den, så længe hun sov, og han lod sig hellere made af Margaret som et lille barn, end han ville forstyrre sin moder ved at røre en finger. Mrs. Hale vågnede, mens de var i færd med dette. Hun vendte langsomt sit hoved om på puden og smilede til sine børn, da hun så det.

"Jeg er meget egenkærlig," sagde hun; "men det vil ikke vare længe." Frederick bukkede sig og kyssede hendes magre hånd.

Efter doktor Donaldsons forsikring til Margaret kunne denne rolige tilstand ikke vare i mange dage, måske ikke engang i mange timer. Da lægen var gået, listede hun sig ned til Frederick, der, så længe lægen var der, ikke måtte forlade det bagværelse, der ellers tjente Dixon til sovekammer, men som nu var overladt ham.

Margaret meddelte ham, hvad doktor Donaldsons havde sagt.

"Det tror jeg ikke," udbrød han. "Hun er meget syg; hendes liv svæver måske endog i fare, men jeg kan ikke fatte, at hun kunne være, som hun er, hvis hun var døden så nær. Margaret! burde vistnok søge råd andetsteds – f.eks. hente en læge fra London. Har du aldrig tænkt på det?"

"Jo," sagde Margaret, "mere end én gang; men jeg tror ikke, at det vil hjælpe. Vi har jo heller ikke penge til at betale en af de store læger i London, og doktor Donaldson står måske ikke engang tilbage for de allerdygtigste."

Frederick begyndte at gå utålmodigt op og ned ad gulvet.

"Hvorfor tog fader også fra Helstone? Det er fejlen," udbrød han.

"Det er ingen fejl," sagde Margaret bedrøvet. "Lad fader for Guds skyld ikke høre sådan noget. Jeg kan allerede se, hvor han piner sig selv med den tanke, at moder aldrig var blevet syg, hvis vi var blevet i Helstone, og du ved ikke, hvor vidt faders selvbebrejdelser går."

Frederick gik op og ned ad gulvet, som om han var på skansen ombord. Endelig standsede han foran hende og betragtede hende et øjeblik, som hun bedrøvet stod der og slog øjnene ned.

"Min lille Margaret!" sagde han, kærtegnende. "Lad os håbe, så længe vi kan. Du stakkels lille pige! hvad! dine kinder er jo ligefrem våde af tårer. Jeg for mit vedkommende opgiver ikke håbet til trods for alverdens læger. Fat mod, Margaret, og vær kæk nok til at håbe!"

"Jeg vil bestræbe mig for ikke at forsage. O, Frederick! Moder var netop begyndt at forstå mig. Og nu vil døden allerede vriste os fra hinanden!"

"Nej, hør nu mig! Lad os gå ovenpå og udrette noget, hellere end spilde en tid, der måske er så kostbar. Ved at tænke er jeg tit blevet sørgmodig, min lille søster! men aldrig ved at handle. Min teori er et slags sidestykke til den bekendte sætning: 'Tjen penge, min søn – på hæderlig vis, om du kan; men tjen penge.' Min forskrift lyder: 'Gør noget, min søster – noget godt, om du kan; men gør noget.'"

"Hvad mener du da om at gøre ulykker?" spurgte Margaret med et svagt smil.

"Også det, blot man ikke skal plages af samvittighedsnag bagefter. Hvis du er meget samvittighedsfuld, så udslet din brøde øjeblikkelig ved en god gerning. I skolen gav vi os aldrig

tid til at slette det urigtige regnestykke mere end halvt ud på tavlen, førend vi regnede det om."

I begyndelsen syntes Margaret slet ikke om Fredericks teori; men hun så siden, hvorledes hun idelig fik gode gerninger ud af den. Efter at have tilbragt en slem nat hos sin moder (for han ville absolut våge sin tur), havde han straks næste morgen travlt med at få Dixon til at tage sig nogen hvile, og ved tebordet opmuntrede han mr. Hale med sine levende, noget støjende skildringer af det urolige liv, han havde ført i Mexico, Sydamerika og andetsteds.

Inden aften viske det sig, at doktor Donaldsons mening kun var alt for begrundet. Mrs. Hale fik hyppige anfald af krampe, og når de ophørte, besvimede hun. Det hjalp ikke, at hendes mand havde kastet sig hen over hende og rystede sengen med sin hulkende gråd, at hendes søns stærke arme kærligt løftede hende op i en bekvemmere stilling, og hendes datters hænder badede hendes tindinger. Hun kendte dem ikke. Hun skulle aldrig genkende dem mere, førend de mødtes i Himlen.

Inden morgenen kom, var alt forbi.

Da var det Margaret, der blev en trøstens engel for sin fader og broder. For Fredericks mod var nu borte, og alle hans teorier gavnede ham kun lidet. Da han var alene i sit værelse om aftenen, græd han så heftigt, at Margaret og Dixon kom forskrækkede ned og bad ham være rolig; for skillevæggen var kun tynd, og naboerne kunne let høre hans ungdommelige, lidenskabelige gråd.

Margaret sad med sin fader inde hos den døde. Hun ville have takket Gud, hvis han havde grædt. Men han sad aldeles ubevægelig ved sengen; kun engang imellem afdækkede han

hendes ansigt og lod sin hånd glide sagte hen over det, idet han udstødte nogle uartikulerede lyde. Han ænsede ikke Margarets nærværelse. Hun gik et par gange hen og kyssede ham. Han fandt sig i det, men skød hende derpå fra sig, for uforstyrret at kunne beskæftige sig med den døde. Da han hørte Fredericks gråd, rystede han på hovedet og sagde: "Stakkels dreng! Stakkels dreng!" men faldt derpå atter hen i sine grublerier. Det var, som om Margarets hjerte skulle briste. Natten sneg sig langsomt hen, og da det endelig gryede ad dag, søgte og fandt hun trøst i inderlig bøn til vor fader, ham, som er i Himmelen.

31

Da morgenen brød frem, gik Margaret mat omkring og hjalp Dixon med at gøre ordentligt i stuerne.

Da ilden knitrede i kaminen, og tebordet var dækket, kastede hun endnu et blik på det hele, førend hun ville bede sin fader og Frederick om at komme ind. Hun ønskede, at alt ret skulle have et oplivende udseende; men selve modsætningen mellem denne livlighed og hendes egen sorg bragte hende til at græde. Hun knælede ved sofaen og skjulte sit ansigt i puderne, for at ingen skulle høre hendes hulken. Pludselig rørte Dixon ved hendes skulder.

"De må endelig ikke give tabt, kære miss Hale! Hvad skal der ellers blive af os alle? Der er ikke nogen anden i hele huset, der er i stand til at sørge for det mindste, og dog er her så meget at gøre. Vi må jo f.eks. tænke på begravelsen og hvem der skal bedes; master Frederick er som ude af sig selv, og den stakkels herre går omkring, som om han skulle synke i jorden. Det er jo slemt nok, kære miss; men vi skal alle dø, og det er endda godt, at De aldrig har mistet nogen, De holdt af, førend nu."

Margaret fandt ingen trøst i Dixons ord; men den gamle piges usædvanlige ømhed rørte hende dybt. Mere for at vise sin taknemmelighed end af nogen som helst anden grund, rejste hun sig op og gengældte Dixons ængstelige blik med et smil. Hun gik derpå ind og hentede sin fader og broder.

Mr. Hale kom ind som en drømmer eller søvngænger. Frederick tvang sig til at være kæk, greb Margarets hånd, så hende ind i øjnene, men brast så i en ustandselig gråd.

Op ad formiddagen talte hun med sin fader om begravelsen. Han rystede på hovedet og samtykkede i alle hendes forslag. Margaret fik intet bestemt svar af ham og gik langsomt ud af værelset, for at rådføre sig med Dixon. Med ét bad mr. Hale hende komme ind til sig igen.

"Tal med mr. Bell," sagde han med hul røst.

"Mr. Bell!" svarede hun overrasket. "Mr. Bell i Oxford?"

"Mr. Bell," gentog han. "Ja. Han var min forlover."

Margaret fattede tankeforbindelsen.

"Jeg skal straks skrive til ham," sagde hun.

Hen imod aften sagde Dixon til hende:

"Nu skal De høre, miss. Jeg var formelig bange for, at herren skulle få et slagtilfælde af sorg. Han har været hele dagen inde hos den stakkels frue, og når jeg lyttede ved døren, hørte jeg ham i ét væk tale og tale til hende, ret som hun var levende. Når jeg så gik ind i stuen, tav han, men var dog ligesom noget forstyrret. Så tænkte jeg ved mig selv, at han måtte rives ud af denne tilstand; om han også blev lidt forskrækket herover straks, så ville han have så meget bedre af det siden. Jeg sagde derfor til ham, at jeg troede ikke, master Frederick var rigtig sikker her, og det tror jeg forresten heller ikke. Det er ikke længere siden end i torsdags, da jeg var ude, at jeg mødte en mand fra Southampton – det var den unge Leonards, en søn af den gamle klædekræmmer. Det er en slem landstryger, det ved jeg. Først havde han nær plaget faderen til døde, og så gik han til søs. Jeg ved, at han var med på *Orion* samtidigt med master Frederick, men jeg husker rigtignok ikke, om han var der, dengang de gjorde mytteri."

"Kendte han Dem?" spurgte Margaret ivrigt.

"Ja, det var det værste ved det hele. Jeg tror ellers ikke, at han havde kendt mig, hvis jeg ikke havde været så tosset at råbe hans navn. Så siger han: 'Hvad for noget, miss Dixon? Nej, det ville jeg have forsvoret, at jeg skulle træffe Dem her. Men jeg tager måske fejl – De er måske ikke mere miss Dixon?' Jeg spurgte nu til gengæld til hans fader (der jo havde jaget ham på porten), som om de var de bedste venner af verden. For nu at ærgre mig lidt igen, begyndte han at spørge til master Frederick. Han ville blive hængt for mytteri – sagde han –, hvis man nogensinde fik fat på ham, og der var udlovet hundrede pund til den, der kunne fange ham, og at det var skrækkeligt, som han havde gjort sin familie skam. Så sagde jeg, at jeg kendte til andre familier, som havde langt mere grund til at skamme sig over deres sønner. Hertil svarede han på sin egen uforskammede måde, at han var en anset mand her på stedet, og hvis jeg kendte noget ungt menneske, der havde skejet ud, men ønskede at omvende sig, så skulle han gerne skænke ham sin beskyttelse. Jo, han! Han ville såmænd forføre selv en helgen! Jeg har ikke følt mig få ilde til mode i mange år, som da jeg stod og talte med ham forleden dag."

"De fortalte ham dog intet om os – om Frederick?"

"Nej, Gud bevare's!" sagde Dixon. "Han var ikke så høflig at spørge, hvor jeg opholdt mig; og jeg havde da heller ikke sagt ham det, kan jeg tro. Han ventede på en omnibus, der kom kørende i det samme, og han vinkede ad den. Men for at pine mig lige til det sidste, vendte han sig om, førend han steg ind, og sagde: 'Kan De hjælpe mig til at få fingre på løjtnant Hale, miss Dixon? Så vil vi dele fortjenesten. De ville dog vist gerne dele halvt med mig – ikke sandt? Nå, gener Dem ikke; sig nu Ja.'

Så sprang han ind i vognen, og jeg så endnu, hvorledes han skelede til mig med et fælt smil; for han godtede sig over, at han havde fået det sidste ord."

Margaret blev meget uhyggelig til mode over Dixons fortælling, "Har De talt om det til Frederick?" spurgte hun.

"Nej," svarede Dixon. "Jeg var urolig nok over, at denne afskyelige knægt var her i byen; der var imidlertid så meget andet at tænke på, at jeg ikke fik grundet videre over det. Men da jeg så herren sidde så ubevægelig med disse stirrende og sørgmodige øjne, troede jeg, at det kunne bringe liv i ham, hvis han kom til at tænke lidt på master Fredericks sikkerhed. Så fortalte jeg ham det hele. Jeg tror også, at herren har haft gavn af det; men skal vi holde master Frederick skjult, så må det stakkels menneske bort, førend mr. Bell kommer."

"O, jeg frygter ikke for mr. Bell; men jeg frygter for denne Leonards. Jeg må tale med Frederick om det. Hvorledes så han ud?"

"Han så såmænd ud til allehånde, miss. Han havde et skæg, der var så rødt som en rævepels. Og endskønt han sagde, at han var en anset mand her, så havde han dog bluse på som en anden arbejder."

Det var åbenbart, at Frederick måtte bort.

Margaret sad ved kaminen i dagligstuen og grublede over alt dette. Hendes fader gik urolig omkring i værelset. I det samme trådte Frederick ind. Hans ellers så muntre udseende var forsvundet; men den voldsomme heftighed i hans sorg havde tabt sig. Han gik hen til Margaret og kyssede hende på panden.

"Hvor du er bleg, Margaret," sagde han sagte. "Du har tænkt på os alle, og ingen af os har tænkt på dig. Læg dig lidt på

sofaen – der er jo intet mere for dig at tage vare på."

Hun gik hen og lagde sig. Hendes broder tildækkede hendes fødder med et sjal og fatte sig på gulvet ved siden af hende; de begyndte nu at tale sagte med hinanden.

Margaret fortalte ham alt, hvad Dixon havde berettet om sit møde med den yngre Leonards. Frederick bed læberne sammen med et hånligt udtryk.

"Jeg har netop en høne at plukke med den krabat. Værre ulk har der ingensinde været på noget skib. Jeg forsikrer dig, Margaret ... Du kender dog det hele? ..."

"Ja, moder har fortalt mig det."

"Da alle de matroser, der duede noget, var opbragte på vor kaptajn, gjorde denne slyngel alt for at slikke sig ind hos ham! ... Og han er nu her! Hvis han blot anede, at jeg var ham på tyve mil nær, så ville han hverken have rist eller ro for at opspore mig. Nej, så under jeg dog hellere enhver anden end den kæltring de hundrede pund, man anslår mig til!"

"Tys, Frederick! tal ikke således."

Mr. Hale gik skælvende hen til dem. Han tog Fredericks hånd i begge sine:

"Du må bort, min dreng. Det er grumme slemt – men jeg ser, at du må. Du har jo nu gjort alt, hvad du kunne, – og en trøst var det jo hende at se dig."

"O, fader, er det også nødvendigt?" udbrød Margaret.

"Det er det," gentog mr. Hale.

Margaret og Frederick betragtede hinanden.

Gennem øjnene sagde de hinanden så meget, der ikke kunne udtrykkes i ord. Frederick var den, der først tog mod til sig:

"Margaret, jeg havde nær forskrækket både Dixon og mig selv dygtigt i eftermiddags. Jeg var inde i mit sovekammer og hørte nogen ringe på gadedøren. Jeg stod derfor lige i begreb med at gå ud på gangen og åbnede min dør, da jeg i det samme få Dixon komme ned ad trapperne. Hun rynkede panden og gav mig hemmeligt at forstå, at jeg burde krybe i skjul på ny. Jeg hørte derpå, at døren blev lukket op, og at der blev givet besked til en mand, der var kommet ind i faders studerekammer, og som derpå gik bort. Hvem kan det have været? En handlende?"

"Efter al sandsynlighed," sagde Margaret i en ligegyldig tone. "Der var en lille, skikkelig mand her kl. to omtrent."

"Ja, men denne var ikke nogen lille mand – det var en stor, firskåren fyr, og klokken var over fire."

"Det var mr. Thornton," sagde mr. Hale.

"Mr. Thornton!" sagde Margaret lidt overrasket. "Jeg troede ..."

"Nå, min lille pige, hvad troede du?" spurgte Frederick, da hun ikke fuldførte sine ord.

"O, det var blot ...," sagde hun rødmende og så vist på ham; "jeg troede, det var et bud ... det faldt mig ikke ind, at du mente en gentleman ..."

"En gentleman?" sagde Frederick skødesløst. "Jeg troede, at mr. Thornton var manufakturist ..."

Margaret tav. Hun huskede meget vel, at hun, førend hun kendte ham nøjere, havde talt om ham på samme måde som Frederick nu. Imidlertid var hun lidt fortrydelig over det, og hun kunne ikke bekvemme sig til at tale. Hun ville gerne have sagt Frederick, hvad mr. Thornton var for en mand; men hendes tunge var ligesom bundet.

Efter en lille pause sagde mr. Hale: "Han kom uden tvivl for at tilbyde os sin bistand, men jeg kunne ikke modtage ham. Jeg bad imidlertid Dixon spørge ham, om hun ikke ville tale med dig i stedet – ja jeg, tror, at jeg pålagde hende at søge efter dig; men jeg husker det ikke mere så nøje."

"Han er altså sagtens en god ven af jer alle?" sagde Frederick.

"En fortræffelig ven," sagde Margaret, da hendes fader ikke svarede.

Frederick tav noget. Omsider begyndte han:

"Det er mig en smertelig tanke, Margaret, at jeg aldrig skal kunne takke nogen af dem, der har vist sig venlige imod jer. Vi må hver have sine bekendte. Det skulle da være, at jeg blev her og udsatte mig for følgerne af en søkrigsret, eller at du og fader ville tage til Spanien." Disse sidste ord sagde han ligesom for at føle sig for og gik derpå straks videre. "I ved ikke, hvor kært det ville være mig. Jeg har en god stilling – og udsigt til en endnu bedre," vedblev han og rødmede som en ung pige. "Den Dolores Barbour, som jeg har talt til dig om, Margaret – hende skulle du blot lære at kende. Jeg er vis på, at du ville synes om hende – nej, det udtryk er alt for fattigt – du ville elske hende, fader, hvis du lærte hende at fjende. Hun er ikke atten år endnu; men hvis hun ikke forandrer sine tanker inden næste år, så gifter jeg mig med hende. Hendes fader vil ikke tillade, at vi betragter os som forlovede; men hvis I ville tage med mig, ville I blive modtaget med åbne arme og først og fremmest af Dolores. Tænk over det, fader, og hjælp du mig, Margaret, med at overtale ham."

"Nej – jeg flytter ikke igen," sagde mr. Hale. "Den sidste flytning har kostet mig min hustru. Jeg flytter ikke igen i dette

liv. Hun skal hvile her, og her vil jeg henleve den tid, der endnu er mig beskåret."

"Fortæl os endelig mere om hende," sagde Margaret, "jeg kan ikke sige dig, hvor det glæder mig at høre om hende. Så er der dog én, der vil elske dig og pleje dig. Fortæl mig endelig noget om hende."

"For det første er hun katolik. Det er den eneste indvending, jeg har tænkt mig. Men faders forandrede anskuelser – nej, suk nu ikke, Margaret."

Margaret fik endnu mere grund til at sukke. Frederick var nemlig selv katolik, skønt han endnu ikke havde aflagt sin trosbekendelse. Det var altså grunden til, at hans breve havde røbet så lidt sympati med hendes dybe sorg over, at hendes fader var udtrådt af kirken. Hun havde anset det for en sømandsligegyldighed; men sagen var, at han selv var tilbøjelig til at skifte tro, ligesom faderen. Margaret forlod endelig denne side af sagen. Hun vendte tilbage til selve forlovelsen og begyndte at betragte den i et nyt lys.

Margaret mente nemlig, at han skyldte sin forlovede at imødegå alle de hadefulde beskyldninger, der var rejst imod ham, og at der ikke var spørgsmål om, at selv en søkrigsret nok ville komme til den samme erkendelse.

Forgæves gjorde Frederick hende opmærksom på, hvor vanskeligt det ville være for ham at skaffe uvildige vidner til veje, der kunne bidrage til at sætte hans sag i et sådant lys, ikke at tale om, at han aldeles ikke kunne gøre regning på billighed eller upartiskhed hos dem, der skulle dømme ham. Margaret blev hårdnakket ved sin mening.

"Hvad om du rådførte dig med en advokat?" spurgte hun, idet hun rødmede stærkt.

"Jeg måtte da først have fanget mig en advokat og set på ham, om han huer mig, førend jeg gør ham til min fortrolige. Mangen en løs og ledig advokat ville måske pine sin samvittighed til at tro, at når han overgav mig – en forbryder – i retfærdighedens hænder, ville han ikke alene fortjene en god sum, men oven i købet gøre en god gerning."

"Sig ikke det, Frederick! Jeg kender en sagfører, hvis retsind jeg kan stole på, hvis dygtighed alle berømmer, og som uden tvivl ville gøre sig ikke liden umage, hvor det gjaldt en af – af tante Shaws familie. Det er mr. Henry Lennox."

"Din idé er god nok," sagde mr. Hale; "men foreslå ikke noget, der vil holde Frederick tilbage i England. For din moders skyld, gør det ikke!"

"Du kunne tage til London med aftentoget i morgen," vedblev Margaret, der ikke ville opgive sin plan.

"Ja, i alle tilfælde må jeg tage herfra i morgen," sagde Frederick bestemt.

Mr. Hale sukkede dybt. "Jeg kan ikke udholde at skilles fra dig, og dog lever jeg i den dødeligste angst, så længe du er her."

"Så følg da min plan," sagde Margaret. "Du kommer til London fredag morgen, og jeg giver dig et brev med til mr. Lennox, som du træffer på hans kontor i Temple. Ikke sandt, du kan jo lige så godt komme bort fra London som fra Liverpool?"

"Javist, din lille gås. Over alt, hvor jeg føler vandet larme under en planke, føler jeg mig hjemme. Vær du kun ikke bange! Jeg skal nok få en eller anden skude til at tage mig med. Jeg vil

ikke opholde mig noget døgn i London, hvor jeg både må savne jer og én til."

Det var en stor trøst for Margaret, at Frederick fik det indfald at stå og se hende over skulderen, mens hun skrev til mr. Lennox. Ellers havde hun uden tvivl betænkt sig på mangt et ord og standset ved mangt et udtryk. Nu blev billetten frarøvet hende, førend hun havde haft tid til at løbe den igennem, og gemt i en tegnebog. I det samme faldt der en sort hårlok ud, der bragte Fredericks øjne til at stråle af glæde.

"Du ville nok gerne se denne skat?" sagde han. "Nej! Du må vente, til du får hende selv at se. Hun er alt for smuk til at lære at kende stykkevis."

32

Hele den følgende dag sad de tre slægtninge sammen. Mr. Hale talte næsten kun, når hans børn spurgte ham om noget og kaldte ham tilbage til det nærværende. Fredericks sorg havde tabt sin voldsomme karakter. Margaret, der ikke var blevet så stærkt grebet straks, led nu langt mere. Af og til græd hun sine modige tårer, og selv når hun talte om ligegyldige ting, bar hendes væsen et vemodigt præg, der forøgedes, når hendes øjne faldt på Frederick, og hun tænkte på hans snart forestående afrejse. For hendes faders skyld glædede det hende, at han forlod dem; mr. Hales ængstelighed var nemlig tiltaget i høj grad siden hans kones død, og han gik i en idelig uro for, at sønnen skulle blive opdaget og pågrebet. Hen imod aften sagde han:

"Følger du ikke nok Frederick til banegården, Margaret? Jeg må endelig have vished for, at han er kommet bort fra Milton i god behold. Det vil du jo under enhver omstændighed lade mig vide?"

"Ganske vist," sagde Margaret. "Det gør jeg netop gerne, hvis du ikke føler dig alt for alene, når jeg er borte, fader."

"Nej, på ingen måde. Jeg ville stadig frygte for, at han var blevet kendt og anholdt, hvis du ikke bringer mig dette budskab. Og I må endelig tage til Outwoodstationen. Den er lige så nær, og der er ikke så mange folk. I kunne jo leje en vogn dertil. Hvad tid afgår toget, Frederick?"

"Ti minutter over seks. Det er da næsten mørkt; hvorledes skal du så komme hjem, Margaret?"

"O, jeg er ikke rådvild. Skulle det være mørkt, så er hele vejen hjem godt oplyst. Desuden var jeg i forrige uge meget senere ude."

Margaret takkede Gud, da Frederick havde overstået afskeden fra sin fader og fra sin moders lig. Nu fik Frederick hende ind i vognen. De kom meget hurtigt afsted, og klokken manglede næsten tyve minutter i afgangstiden, da de nåede til Outwood. De kunne ikke engang købe billet, da kontoret ikke var åbent endnu. De gik derfor ned ad den trappe, der førte ud på pladsen nedenfor jernbanen. Der løb en bred sti hen over den mark, som strakte sig langs med transportbanen. Denne sti gik de hen til, for at gå frem og tilbage der i de få minutter, de havde tilbage.

Margaret havde taget Frederick under armen. Han greb kærligt hendes hånd.

"Margaret! Jeg vil nu se at få at vide af mr. Lennox, om jeg har nogen udsigt til at retfærdiggøre mig. I dette tilfælde kan jeg jo vende tilbage til England, når jeg lyster, og det skal jeg ikke undlade, allermest for din skyld. Jeg kan ikke holde ud at tænke på den forladte stilling, du vil befinde dig i, hvis noget skulle tilstøde fader. Der er foregået en sørgelig forandring med hans ydre, og han er rystet i høj grad. Jeg ville af mange grunde ønske, at du kunne få ham til at tage ophold i Cadiz. Hvad skulle du gøre, om han faldt bort? Du har ikke en ven her, og vi er mærkværdigt blottede for slægtninge."

Margaret kunne næppe afholde sig fra at briste i gråd over den kærlige bekymring, Frederick gjorde hende opmærksom på en mulighed med, som hun selv følte ikke var så usandsynlig efter den beklagelige indflydelse, som det sidste par måneders

sorger havde haft på deres fader. Hun søgte imidlertid at fatte mod og sagde:

"Der er foregået så mange uventede omskiftelser i mit liv i de sidste to år, at jeg mere end nogensinde føler, hvor lidt det er umagen værd for mig at udregne alt for nøje, hvad jeg bør gøre i det ene eller det andet mulige tilfælde. Jeg gør mig umage for kun at tænke på det nærværende." Hun tav. De standsede et øjeblik ved en stente, som førte fra marken ud på landevejen. Den nedgående sol kastede sit skin på deres ansigter. Frederick holdt hendes hånd i sin og så hende med bekymret alvor ind i øjnene. Han læste i dem en langt dybere uro, end hun selv ville forråde. Hun vedblev:

"Vi vil skrive tit til hinanden, og da jeg ser, at det vil berolige dig, vil jeg fortælle dig al min modgang. Fader er ..." Hun fo'r sammen, næsten umærkeligt; men Frederick mærkede den pludselige bevægelse i hendes hånd, som han holdt, og vendte sig helt om imod landevejen. På den kom der netop en rytter ridende i fodgang forbi stenten, hvor de stod. Margaret hilste og fik en afmålt hilsen til gengæld.

"Hvem var det?" spurgte Frederick.

Margaret slog øjnene ned og rødmede lidt, idet hun svarede:

"Mr. Thornton; du husker nok, at du har set ham før."

"Nej, det var kun ryggen af ham. Hans ydre er ikke synderligt indtagende. Hvor han ser forunderlig mut på folk!"

"Han har også haft ubehageligheder," sagde Margaret undskyldende. "Du ville vist have fundet ham meget indtagende, hvis du havde set ham hos moder."

"Nu må jeg købe billet. Havde jeg vidst, at det blev så mørkt, havde jeg ikke ladet vognen køre, Margaret."

"Bryd dig ikke om mig. Jeg kan tage en vogn her, hvis jeg får lyst, eller også gå tilbage ad jernbanen, hvor der er butikker og folk og lamper hele vejen lige til banegården i Milton. Tænk kun ikke på mig, men pas på dig selv, og se dig godt for i kupeen, inden du stiger ind."

De gik tilbage til banegården. Margaret bad indstændigt, om *hun* måtte gå indenfor i den blændende gasbelysning for at købe billet. Nogle unge lediggængere drev omkring derinde med jernbaneinspektøren. Margaret troede, at hun havde set en af dem før og gengældte den ufordulgte beundring, han stirrede på hende med, med et stolt og fornærmet blik. Hun skyndte sig hen til sin broder, der stod udenfor, og greb hans arm. "Har du din rejsesæk? Så lad os gå lidt omkring her på vendepladsen," sagde hun, en smule forskrækket ved tanken om, at hun så snart skulle være alene. De talte ikke; deres hjerter var alt for fulde. Om et øjeblik ville toget være der, og atter om et minut ville det være afgået igen. Margaret fortrød næsten, at hun havde tilskyndet Frederick så stærkt til at tage til London; det var at udsætte ham endnu mere for at blive opdaget. Havde han i stedet for taget til Spanien fra Liverpool, kunne han have været på søen om et par timer. Konduktørens fløjten bebudede netop jernbanetogets ankomst. Frederik vendte sig om, da i det samme en mand, der var klædt som en drager, kom farende hen imod dem. Han havde et fælt udseende og syntes noget beruset.

"Med tilladelse, miss!" sagde han, idet han skød Margaret plumpt til side og greb Frederick ved kraven:

"Deres navn er nok Hale?"

Hvorledes det gik til, så Margaret ikke, for alt løb rundt for hendes øjne; men ved hjælp af et behændigt tag havde Frederick i et nu fået spændt ben for ham, og han faldt fra en højde af tre eller fire fod ned på grunden nedenfor vendepladsen.

"Løb, løb!" stønnede Margaret. "Der er toget. Det var vist Leonards? O, løb! jeg skal bære din rejsesæk." Man åbnede i det samme døren til en kupé. Han sprang ind. Idet han bøjede sig ud med et hurtigt: "Gud velsigne dig, Margaret!" fo'r toget forbi hende, og hun stod ene tilbage. Hun var så skrækkeligt svimmel og mat, at hun takkede Gud, fordi hun kunne gå ind og sætte sig et øjeblik i damernes ventesal. Straks kunne hun ikke gøre andet end snappe efter vejret. Faren havde været så nær. Havde toget ikke været der i samme øjeblik, ville manden være sprunget op igen og have hidkaldt hjælp for at få Frederick arresteret. Hun længtes efter at vide, om manden havde rejst sig. Hun vovede sig ud. Vendepladsen var oplyst over alt, men nu aldeles mennesketom. Hun gik hen til kanten og stirrede ned. Der var ingen at øjne. Alligevel var hun så uhyggelig til mode, at hun ikke kunne bekvemme sig til at gå hjem ad jernbanen. Hun ville vente, indtil toget gik tilbage, og da tage med. Men hvis nu Leonards genkendte hende som Fredericks ledsagerinde! Hun så sig ængsteligt omkring, førend hun dristede sig ind i kontoret for at købe billet. Der stod blot nogle jernbaneofficianter hist og her og talte højrøstet sammen.

"Leonards har altså været fuld igen!" sagde én, der syntes at have noget at sige. "Denne gang vil han næppe beholde sin plads."

"Hvor er han?" spurgte en anden, mens Margaret, der vendte ryggen til dem, med skælvende hånd betalte sin billet og ikke

vovede at vende sig om, førend hun havde hørt svaret på dette spørgsmål.

"Det ved jeg såmænd ikke. Han kom herind for knapt fem minutter siden og fortalte under eder og forbandelser en lang historie om, at han var faldet. Han ville også låne penge af mig for at tage til London med det næste tog, og i sin fuldskab gjorde han alskens løfter; men jeg havde andet at tage vare på end at høre på ham, og bad ham blot om at passe sine forretninger."

Margarets hele bekymring var nu henvendt på det næste tog. Hun skjulte sig atter i damernes ventesal og troede, at enhver lyd, ethvert trin, enhver røst, hun hørte, var Leonards. Endelig gik toget. Hun blev høfligt vist ind i en kupé af en betjent, som hun ikke turde se på, førend toget var i bevægelse, og da så hun, at det ikke var Leonards.

33

Hjemme syntes der at herske en unaturlig stilhed ovenpå den skræk og uro, man havde levet i. Hendes fader havde sørget for forfriskninger til hende, når hun kom tilbage, og derpå sat sig hen i sin sædvanlige stol for at hengive sig til en af sine sørgelige vågne drømme. Dixon havde nu fået Mary Higgins at skænde på og regere over ude i køkkenet, og hun skændte ikke med mindre klem, fordi det måtte ske hviskende. Denne tvang havde hun nemlig pålagt sig selv, da hun ville have betragtet det som helligbrøde at tale højt, så længe nogen lå lig i huset. Margaret havde besluttet ikke at omtale den skræk, hun nylig havde haft, for sin fader. Det kunne jo ikke nytte at tale om det, og det var jo også løbet godt af. Det eneste, man havde at befrygte, var, at Leonards skulle være heldig nok til at opdrive så mange penge, at han virkelig kunne følge efter Frederick til London og opspore ham der. Men der var særdeles meget, der talte imod, at en sådan plan ville lykkes; Margaret ville derfor ikke plage sig med at tænke på noget, som hun intet kunne gøre for at afvende. Frederick ville jo desuden for sin egen skyld anvende al mulig forsigtighed, og om en dag eller to ville han være vel ude af England.

"I morgen hører vi sikkert fra mr. Bell," sagde Margaret.

"Ja," svarede hendes fader, "det gør vi sikkert."

"Hvis han kan komme, er han her uden tvivl i morgen aften."

"Hvis han ikke kommer, vil jeg bede mr. Thornton ledsage mig ved begravelsen. Jeg kan ikke være alene. Så ville jeg aldeles bukke under."

"Bed dog ikke mr. Thornton om det, fader. Lad mig ledsage dig," sagde Margaret ivrigt.

"Du! Kvindfolk plejer jo ikke at være tilstede ved begravelser."

"Nej, fordi de tit ikke kan beherske sig selv. De undgår det, fordi de ikke er herrer over deres følelser og dog blues ved at røbe dem. Men jeg lover dig, fader, at hvis du vil tillade mig at ledsage dig, skal jeg ikke gøre nogen forstyrrelse. Sæt ikke mig til side for en fremmed. Hvis mr. Bell ikke kan komme, kære fader, tager jeg med. Kommer han, så vil jeg ikke forlange det imod din vilje."

Mr. Bell kunne ikke komme. Han havde gigt. Hans brev var fuldt af deltagelse, og han beklagede dybt, at han ikke kunne indfinde sig. Han håbede snart at kunne aflægge dem et besøg, hvis de ønskede at se ham; hans ejendom i Milton trængte til noget tilsyn, og hans kommissionær havde underrettet ham om, at hans nærværelse var aldeles nødvendig. Han havde ønsket aldrig mere at se Milton, og det eneste, der nu kunne forsone ham med det nødvendige besøg, var tanken om, at han ville få sin gamle ven at se, og at han måske kunne yde ham nogen trøst.

Margaret havde meget svært ved at bevæge sin fader til ikke at indbyde mr. Thornton. Hun havde ubeskrivelig meget imod det. Aftenen før begravelsesdagen kom der en højtidelig billet fra mrs. Thornton til miss Hale, hvori hun underrettede hende om, at efter hendes søns ønske ville deres vogn følge hendes moder, hvis familien ikke havde noget imod det. Margaret rakte hastigt sin fader billetten.

"O, lad os være fri for disse former!" sagde hun. "Lad os tage alene – du og jeg, fader. De bryder sig ikke om os; ellers ville

han være kommet selv og ikke have tilbudt os at sende den tomme vogn."

"Jeg troede, at du havde så særdeles meget imod, at han skulle komme," sagde mr. Hale noget overrasket.

"Det har jeg også. Jeg ønsker det på ingen måde og ville især ikke kunne lide, at du indbød ham. Men et komediespil som dette havde jeg ikke ventet af ham." Hun forskrækkede sin fader ved at briste i gråd. Hun havde været så tålmodig i sin sorg, så omhyggelig for andre, så blid og venlig i alt, at han ikke kunne forstå denne pludselige heftighed. Hun syntes at være i den stærkeste sindsbevægelse, og al den ømhed, som hendes fader nu på sin side overøste hende med, bevirkede kun, at hun græd så meget mere. Hun tilbragte en uhyggelig nat, og et brev fra Frederick, der kom næste morgen, forøgede hendes bekymring. Mr. Lennox var ikke i byen; hans fuldmægtig sagde, at han senest ville komme tilbage næste tirsdag, men at han måske allerede ville være hjemme om mandagen. Efter nogen betænkning havde Frederick derfor bestemt sig til at blive i London et par dage endnu. Han havde tænkt på at tage tilbage til Milton; fristelsen havde været stærk; men tanken om, at mr. Bell havde opslået sin bopæl i hans faders hus, og den forskrækkelse, han havde fået i det sidste øjeblik på banegården, havde bevæget ham til at blive i London. Margaret kunne være overbevist om, at han ville bruge al forsigtighed for ikke at blive opdaget af Leonards.

Margaret var glad ved, at hun modtog dette brev, mens hendes fader var inde i moderens værelse. Hvis han havde været til stede, havde hun måttet læse det højt for ham, og dette ville have sat ham i en ny angst, som hun ikke havde kunnet afværge.

Brevet indeholdt jo ikke blot den beklagelige kendsgerning, at Frederick endnu var i London, men alluderede også til en mulig forfølgelse. Hun selv skælvede ved det; hvad indtryk ville det da ikke have gjort på hendes fader? Margaret fortrød tit og mangen gang, at hun havde opfordret ham så indstændigt til at rådføre sig med mr. Lennox. Hun gjorde sig stærke selvbebrejdelser, fordi hun havde tilrådet noget, der dengang syntes hende så fornuftigt, men som nu forekom hende tåbeligt og uforsvarligt.

Margaret samlede al sin kraft. Hendes fader havde glemt, at de kunne vente brev fra Frederick denne morgen, og han tænkte udelukkende på, at hans kones jordiske levninger skulle føres bort fra ham. Han skælvede stærkt, da man hjalp ham det sorte flor på. Han så fortabt på Margaret, og da han var færdig, mumlede han: "Bed for mig, Margaret. Jeg har ingen styrke mere. Jeg kan ikke bede. Jeg giver slip på hende, fordi jeg må. Jeg søger at bære det; jeg ved, at det er Guds vilje, men jeg kan ikke se, hvorfor hun skulle dø. Bed for mig, Margaret, at jeg må have tro nok til at bede. Det er en tung prøvelse, mit barn."

Margaret sad hos ham i kareten og måtte næsten holde ham oprejst i sine arme. Hun gentog alle de trøsterige bibelsteder, som hun kunne mindes. Hendes stemme svigtede hende ikke noget øjeblik, hun øste selv styrke af sine ord. Hendes fader gentog de velbekendte bibelsteder, så snart hun gav ham stikordet. Det var skrækkeligt at se ham uophørligt hige efter en resignation, som han ikke mægtede at tilkæmpe sig.

Margarets styrke var nær ved at bukke under, da Dixon ved en lille håndbevægelse bragte hende til at se hen på Nicholas Higgins og hans datter, der stod noget afsides, men fulgte

ceremonien med største opmærksomhed. Nicholas bar sine sædvanlige hvergarnsklæder, men havde ladet et stykke sort tøj sy omkring sin hat – et sørgetegn, som han ikke engang havde båret til minde om sin datter Betsy. Mr. Hale så intet af dette. Han vedblev ligesom mekanisk at gentage hele sørgeritualet for sig selv, alt som præsten oplæste det. Da det var til ende, sukkede han dybt og lod sig lede hjem af Margaret.

Dixon hulkede lydeligt. Hun skjulte sit ansigt i lommetørklædet og var aldeles fortabt i sin egen sorg. Hun lagde straks ikke engang mærke til, at den skare, der plejer at komme sammen ved sådanne lejligheder, spredte sig, men opdagede det først, da en nærstående person tiltalte hende. Det var mr. Thornton. Han havde været til stede hele tiden, men havde stået med bøjet hoved bag en folkegruppe, så at ingen af dem havde kendt ham.

Han spurgte til mr. Hales og hans datters befindende.

"De befinder sig, sir, omtrent, som man kunne vente. Herren er forskrækkeligt nedslået, men frøkenen finder sig bedre i det, end man skulle tro."

Mr. Thornton bestyrkedes ved disse ord i troen på hendes letsindighed, og han kom derved igen til at tænke på, hvad han havde set i nærheden af Outwoodstationen og på den smukke unge mand, hun havde stået der med i en så fortrolig stilling, så sent på aftenen og så langt fra sit hjem. Han måtte gøre vold på sig selv, for at genoplive sin tro på Margarets jomfruelighed.

"Jeg må aflægge dem et besøg," sagde han koldt. "Jeg mener mr. Hale. Han tager vel sagtens imod mig efter et par dages forløb?"

"Ja, sir, der er vist ingen tvivl om, at han tager imod Dem. Det gjorde ham ondt nok, at han måtte lade Dem gå forleden dag." Hvoraf det end kom, så nævnte Dixon aldrig dette sit møde med mr. Thornton for Margaret. Måske det var en ren hændelse; men det kom aldrig til Margarets kundskab, at han havde været til stede ved hendes moders jordefærd.

34

At "finde sig bedre i det, end man skulle tro", kostede Margaret en tung kamp. Ind imellem bukkede hun under og græd højt af smerte; for selv under tilsyneladende muntre samtaler med sin fader blev hun mangen gang pludselig grebet af tanken om, at hun ikke længere havde nogen moder. For Frederick var man også meget urolig. Søndagsposten bragte dem intet brev fra London; tirsdagsposten ikke heller. Margaret kunne slet ikke forklare sig denne adfærd, og hendes fader var ulykkelig over at være i denne uvished. Han gik op og ned ad gulvet. Alt imellem begav han sig også ud på gangen, og hun hørte ham åbne og lukke sovekammerbøren uden nogen tilsyneladende hensigt. Hun søgte at berolige ham ved at læse højt; men han kunne åbenbart ikke høre efter ret længe ad gangen. Det glædede hende inderligt, da man meldte mr. Thornton. Hans besøg ville tvinge hendes faders tanker ind i en anden retning.

Han gik lige hen til hendes fader og trykkede hans hænder uden at sige noget. Derpå vendte han sig til Margaret. Hendes udseende var ikke "bedre, end man skulle tro." Hendes fuldendte skønhed var ligesom tilsløret af de mange gennemvågede nætter og de mange tårer, hun havde fældet. Udtrykket i hendes ansigt vidnede om en mild og resigneret sorg. Han ville have hilst på hende med samme studerede kulde som sidst; men som hun stod der, lidt afsides og frygtsom, kunne han ikke afholde sig fra at gå hen til hende og sige de få nødvendige høflighedsord i en så inderlig tone, at hendes øjne fyldtes med tårer, og hun vendte sig bort for at skjule sin

bevægelse. Hun tog sit arbejde og satte sig stille og tavs. Mr. Thorntons hjerte slog hurtigt og stærkt, og for øjeblikket glemte han aldeles scenen ved Outwood. Han søgte at indlede en samtale med hendes fader. Hans nærværelse var altid en vederkvægelse for mr. Hale, men i dag så Margaret, at hans selskab var ham dobbelt kært.

Efter et øjebliks forløb viste Dixon sig i døren og sagde: "Miss Hale, der er nogen, der ønsker at tale med Dem."

Dixons væsen var så forunderligt, at Margaret blev ilde til mode ved det. Der måtte være hændt Frederick et eller andet, det kunne der ingen tvivl være om. Det var et held, at hendes fader og mr. Thornton var så fordybet i deres samtale.

"Hvad er det, Dixon?" spurgte Margaret, så snart hun havde lukket døren efter sig.

"Vil De træde herind, miss?" sagde Dixon og åbnede døren til det værelse, der før havde været mr. Hales sovekammer, men som nu var Margarets, fordi hendes fader ikke ville tilbringe natten der efter sin kones død. "Det er ingenting, miss," sagde Dixon skælvende. "Det er kun en politiassistent. Han ønsker at tale med Dem, miss; det er vistnok slet ingenting."

"Har han talt til Dem om ..." spurgte Margaret næsten uhørligt.

"Nej, miss. Han spurgte blot, om De boede her, og om hun kunne få Dem i tale. Martha lukkede ham op og har vist ham ind i herrens værelse. Jeg gik selv ind til ham for at se, om jeg ikke kunne gøre det; men nej – det er Dem, miss, han vil tale med."

Margaret sagde ikke et ord, førend hun stod ved indgangen til sin faders værelse. Her vendte hun sig om og sagde: "Pas på,

at fader ikke kommer ned. I dette øjeblik er mr. Thornton hos ham."

Politiassistenten havde nær tabt sin fatning ved at se den stolte holdning, hun trådte ind med. Hendes ansigt udtrykte nogen harme, som hun dog forstod at beherske så godt, at totalindtrykket blev en overlegen ringeagt. Der var ingen overraskelse, ingen nysgerrighed at opdage. Hun stod og ventede på, at han skulle røgte sit ærinde uden at stille ham nogen som helst spørgsmål.

"Jeg beder meget om forladelse, miss, men ifølge min pligt må jeg stille Dem et par ligefremme spørgsmål. Der er død en mand på hospitalet som følge af et fald ude på Outwoodstationen torsdagen den 26. dennes mellem kl. 5 og 6 om aftenen. Dette fald syntes straks ikke at have noget at betyde; men lægerne siger, at tilfældet forværredes ved en indvendig skade og mandens drikfældighed."

Hendes store mørke øjne, der så assistenten vist ind i ansigtet, udvidedes lidt. Det var den eneste bevægelse, hans erfarne blik var i stand til at opdage hos hende. Hun hverken studsede eller skælvede noget eneste øjeblik. Da han holdt inde, førend han gik videre, sagde hun herimod, næsten som om hun ville give ham mod: "Hvad så? – videre!"

"Det er rimeligt, at der vil blive optaget en synsforretning i denne anledning. Nogle omstændigheder synes at tyde på, at det stød eller slag, der fremkaldte faldet, bevirkedes ved denne halvberusede persons uforskammethed imod en ung dame, som ledsagedes af den mand, der stødte ham ud over kanten af vendepladsen. Dette sidste væsentlige moment er blevet bemærket af en person, der var til stede på vendepladsen, men

som ikke lagde videre vægt på det, da faldet ikke lod til at have synderligt at betyde. Der er også nogen grund til at antage, at *De* har været den nævnte dame. I dette tilfælde –"

"Jeg var der ikke," sagde Margaret, som vedblev at holde sine øjne fæstede på ham med en søvngængerskes udtryksløse blik.

Assistenten bukkede, men sagde intet. Den dame, der stod for ham, røbede ingen uro eller frygt, ingen attrå efter at få ende på denne samtale. De oplysninger, han havde modtaget, var meget ubestemte. En af dragerne, der skyndte sig afsted for at være nede i samme øjeblik, som toget standsede, havde set, at Leonards og en herre, som ledsagede en dame, brødes med hinanden på den anden side af vendepladsen. Han havde imidlertid ingen støj hørt, og endnu førend toget var kommet i fuld fart, var han nær blevet rendt over ende af den forbitrede, halvberusede Leonards, der kom hovedkulds styrtende og bandede som en afsindig. Dog havde han ikke tænkt videre over dette, førend der blev afæsket ham forklaring af assistenten.

Da assistenten gjorde yderligere forespørgsler på banegården, fik han at vide af en opsynsmand, at der havde været en ung, særdeles smuk dame, ledsaget af en herre, til stede på den angivne tid; en urtekræmmersvend, der ligeledes var nærværende, havde sagt, at det var en miss Hale, hvis forældre boede i Crampton og handlede i den butik, hvor han stod. Leonards havde, halvt afsindig af forbitrelse og smerte, søgt trøst i den nærmeste geneverkælder. Opvarterne dér havde ikke lagt mærke til, hvad han sagde i drukkenskab; imidlertid huskede de godt, at han fo'r op og bandede sig selv, fordi han ikke før havde tænkt på den elektriske telegraf, og de troede, at han havde agtet sig hen til den, da han gik bort. Overvældet af

smerte eller fuldskab havde han lagt sig ned på vejen. Der havde politiet fundet ham og bragt ham til hospitalet, hvor han intet øjeblik var kommet så fuldstændigt til bevidsthed, at han kunne afgive nogen tydelig forklaring over sit fald. Dog havde han haft et par lyse øjeblikke, der havde bragt vedkommende til at sende bud efter den nærmeste øvrighedsperson, for det tilfælde, at denne måske kunne tage den døendes udsagn til protokols. Da øvrighedspersonen kom, lå han imidlertid og fantaserede, som om han var til søs og sammenblandede navnene på kaptajner og løjtnanter med navnene på hans kammerater, dragerne ved jernbanen. Hans sidste ord var en forbavselse over "den satans streg", der, som han sagde, havde gjort ham hundrede pund fattigere, end han havde behøvet at være. Assistenten gennemløb alt dette i tankerne; han så, hvor usikkert beviset for, at Margaret havde været på banegården, var, og han imponeredes af den urokkelige ro, hvormed hun afgav sin benægtelse.

"De benægter altså, miss, at De er den dame, der ledsagedes af den herre, som ved et slag eller stød har voldt dette stakkels menneskes død?"

Der fo'r en stikkende smerte gennem Margarets hoved. "O, Gud! gid jeg vidste, at Frederick var frelst!" En dyb iagttager af det menneskelige ansigt ville have bemærket den smerte, der for et øjeblik afmalede sig i hendes store, sørgmodige øjne; men assistenten var vel en skarp, men ikke nogen dyb iagttager. Han studsede alligevel lidt ved formen af hendes svar, der alt for meget lød som en mekanisk gentagelse af hendes første benægtelse.

"Jeg var der ikke," sagde hun i en vis langsom og tung tone, idet hun vedblev at betragte ham med det samme glasagtige, drømmende blik. Han blev med ét mistænksom ved dette matte ekko af hendes første svar. Det var, som om hun havde tvunget sig til at sige denne eneste usandhed, men var så bedøvet af den, at hun ikke mægtede at variere dens form.

Han tog hurtigt sin tegnebog op af lommen. Derpå så han i vejret; men hun havde ikke bevæget sig mere, end om hun havde været en af de store ægyptiske statuer.

"Jeg håber, at De ikke vil anse mig for påtrængende, når jeg siger, at jeg måske vil tillade mig at se ind til Dem igen. Jeg kommer muligvis til at anmode Dem om at møde ved ligskuet og godtgøre Deres alibi, hvis mine vidner" (der var jo rigtignok kun ét, der havde genkendt hende) "vedbliver at sige, at De var til stede ved denne beklagelige hændelse." Han betragtede hende skarpt. Hun var endnu aldeles rolig og skiftede ikke engang farve. Han blev lidt forlegen ved synet af denne kongelige holdning. Der måtte have fundet en fejltagelse sted, og han vedblev:

"Det er imidlertid slet ikke sandsynligt, miss, at jeg vil komme til at foretage et sådant skridt. Jeg håber derfor, De undskylder, at jeg har gjort hvad der er min pligt."

Margaret gjorde en bøjning med hovedet, idet hun gik hen imod døren. Hendes læber var stive og tørre. Hun kunne ikke engang udtale de sædvanlige afskedsord. Men pludselig gik hun lige hen til ham, lukkede døren op og gik foran ham ud til gadedøren, som hun lukkede højt op for ham. Hun holdt stadig sine øjne fæstede på ham med det samme ensformige blik, indtil han var vel ude af huset.

Derpå gik hun atter tilbage, standsede – famlede fremad – standsede igen – vaklede et øjeblik og faldt forover i en stærk besvimelse.

35

Mr. Thornton kunne ikke forlade mr. Hale. Han følte, at hans selskab glædede ham, og han rørtes over det bedende: "De går dog ikke endnu?" som hans stakkels ven nu og da udtalte.

Det var mærkeligt, hvorledes mr. Thorntons nærværelse kunne bringe mr. Hale til at åbenbare alle de lønlige tanker, som han skjulte selv for Margaret. Det være nu, at hendes medfølelse måske ville være så inderlig, at han befrygtede en skadelig indvirkning af det på sig selv; eller at alle hans tvivl i dette øjeblik trængte sig frem og med høj røst krævede at blive hørte, og at han vidste, at hun ville gyse tilbage for sådanne udtalelser – ja, for ham som den, der kunne nære sådanne tvivl – nok sagt: han kunne bedre åbne sit hjerte for mr. Thornton end for hende. Mr. Thornton sagde kun lidt; men alt, hvad han ytrede, forøgede mr. Hales tillid til ham og hengivenhed for ham. Kunne han ikke ret finde ord til at skildre en overstået sjælekamp, da fuldstændiggjorde mr. Thornton i al korthed hans ytringer og viste, hvor stor deltagelse han nærede for deres genstand. Søgte han ro for en svævende tvivl og kunne ikke finde den, da syntes mr. Thornton at have gennemgået det selv samme tankestadium og kunne vise ham den lysstråle, der ville adsprede mørket. Han var en mand af handling, – han færdedes i verdens travlhed; men trods hans ubøjelige hårdhed, trods alle hans fejlgreb, knyttedes han i sit hjerte til Gud ved en dybere religiøsitet, end mr. Hale nogensinde havde drømt om. De kom tilfældigvis ikke til at samtale om sådanne ting tiere; men denne ene samtale bragte dem i et så inderligt forhold til

hinanden, som løs tale om hellige ting aldrig ville være i stand til.

Men Margaret lå endnu, bleg som døden, på gulvet i sin faders værelse. Forgæves havde hun kæmpet for at bevare sin selvtillid og styrke. Hendes skønne øjenbryn var smerteligt sammentrukne – det eneste tegn på bevidsthed, der var tilbage. Læberne, der for lidt siden krummede sig så trodsigt, var slappe og gulblege.

Det første tegn på tilbagevendende liv var, at hendes læber begyndte at dirre – det var et lille stumt forsøg på at tale; men hendes øjne var endnu lukkede, og hendes tunge løstes ikke. Da støttede Margaret sig et øjeblik på sine arme for at samle kræfter, og det lykkedes hende at rejse sig. Kammen var faldet ud af hendes hår. Hendes hoved hældede forover – hendes hænder lå mat hen over hinanden. – To ting stod klart for hende: at Frederick havde været i fare for at blive pågrebet i London som skyldig både i manddrab og i mytteri, og at hun havde sagt usandhed for at frelse ham. Det var hende dog en trøst, at hendes usandhed måske havde frelst ham. Men politiassistenten kom jo måske igen i morgen; et brev fra hendes broder havde da måske givet hende den forvisning, at han virkelig var uden for fare.

Dixons indtrædelse vakte hende af hendes drømme. Hun havde netop lukket mr. Thornton ud.

Han var næppe gået ti skridt, førend en forbikørende omnibus standsede tæt ved ham. En mand steg ud og tog hatten af for ham. Det var politiassistenten.

Mr. Thornton havde fra først af skaffet ham ansættelse ved politiet og undertiden hørt tale om sin protegés forfremmelse;

men han havde ikke truffet ham ret tit og genkendte ham ikke ved første øjekast.

"Mit navn er Watson, sir. Jeg er George Watson, som ved Deres medvirkning ..."

"Ja, nu husker jeg det. De har gjort god karriere, hører jeg."

"Ja, sir, og det kan jeg takke Dem for. Men det er i en lille forretningssag, at jeg for øjeblikket tager mig den frihed at tiltale Dem. Var det ikke Dem, sir, der optog forhør over en stakkels mand, der døde på hospitalet i aftes?"

"Jo," svarede mr. Thornton. "Jeg hørte en forvirret forklaring af ham, der efter sekretærens sigende ikke nyttede stort. Han var en fordrukken person, skønt der ikke er nogen tvivl om, at han er kommet af dage på en voldsom måde. En af min moders tjenestepiger var forlovet med ham og er meget fortvivlet over det. Hvad han?"

"Jo, sir, hans død bringes, mærkeligt nok, i forbindelse med en person i det hus, De nylig forlod; De kom jo fra mr. Hales?"

"Ja!" sagde mr. Thornton, idet han vendte sig lige om imod assistenten og betragtede ham med største interesse. "Men hvorledes ..."

"Jo, sir, jeg tror, at jeg er i besiddelse af indicier, der temmelig klart viser, at en herre, der den aften spadserede med miss Hale ved Outwoodstationen, var den, der kastede eller stødte Leonards ned fra vendepladsen og således forårsagede hans død. Men den unge dame nægter, at hun har været der på den tid."

"Miss Hale nægter, at hun har været der!" gentog mr. Thornton i en anden tone. "Sig mig, hvad aften var det? Hvad tid?"

"Omtrent kl. 6 om aftenen torsdagen den 26."

De gik tavse ved siden af hinanden i et par minutter. Politiassistenten var den første, der tog ordet:

"Der bliver rimeligvis anstillet en ligsynsforretning, sir, og jeg har talt med en ung mand, som troede at være vis på det – i det mindste var han det straks; men nu, da han har hørt om den unge dames benægtelse, siger han rigtignok, at han ikke vil beedige det – dog han er alligevel moralsk overbevist om, at han så miss Hale spadsere ved stationen med en herre, næppe fem minutter før en af dragerne blev vidne til et slagsmål, som han tilskrev Leonards' velbekendte uforskammethed, men som endte med det fald, der voldte hans død. Da De nu netop kom ud af dette hus, sir, ville jeg tage mig den frihed at spørge, om ... ja, det er rigtignok altid misligt at have med en omtvistet identitet at gøre, og man tvivler nødigt om sandheden af en agtværdig ung dames ord, med mindre man har åbenbare beviser for det modsatte."

"Hun nægtede altså, at hun havde været ude på Outwoodstationen den aften," gentog mr. Thornton sagte og eftertænksomt.

"Ja, sir, to gange efter hinanden og dét så bestemt som vel muligt. Jeg sagde til hende, at jeg ville komme igen; men da jeg fik øje på Dem, netop som jeg kom fra et forhør over den unge mand, som sagde, at det var hende, ville jeg gerne rådføre mig med Dem, både fordi De er det magistratsmedlem, der var hos Leonards på hans dødsleje, og fordi De er den gentleman, der har gjort mig til, hvad jeg er."

"Det har De gjort ret i," sagde mr. Thornton. "Foretag intet, førend De atter har talt med mig."

"Efter hvad jeg ytrede til den unge dame, venter hun mig ganske sikkert."

"De behøver kun at vente en times tid. Nu er klokken 3. Vil De komme til mig på mit pakhus kl. 4?"

"Med fornøjelse, sir."

Mr. Thornton ilede til sit pakhus. Han forbød strengt sine kontorfolk at lade nogen forstyrre ham og lukkede sig inde i sit værelse. – Hvorledes kunne han dog have ladet sig inddysse af hendes tårefulde øjne for et par timer siden og have glemt den skinsyge, som dette syn have vakt i hans barm! Dog, atter fristede det fortryllende, sørgmodige billede ham – om end kun et øjeblik. Denne mangel på sanddruhed kunne kun have sin grund i frygt for at se sin skam blottet; for når en person som Leonards i beruset tilstand havde fornærmet nogen, ville det sikkert være mere end tilstrækkeligt til den fornærmedes retfærdiggørelse, at han åbent og ærligt fremstillede sagens sammenhæng. Han kunne næsten ynkes over hende. Hvad skulle enden blive? Hun havde næppe overvejet alt, hvad hun udsatte sig for, hvis der blev anstillet en ligsynsforretning, og den unge mand blev tilkaldt. Med ét fo'r han op. Det måtte ikke komme så vidt. Han ville frelse Margaret. Han ville påtage sig ansvaret og forhindre en undersøgelse, hvis udfald, på grund af lægernes usikre erklæringer, ikke kunne være tvivlsomt. Om miss Hale end elskede en anden – om hun end lod hånt om ham og så ned på ham, ville han dog vise hende en tjeneste, som hun aldrig skulle erfare. Om han end foragtede hende, skulle dog den kvinde, han engang elskede, bevares for vanære, og en vanære ville det være, om hun nedværdigede sig til at lyve for skranken.

Mr. Thornton så så barsk ud, da han gik gennem kontoret, at hans folk blev stående og undrede sig over ham. Han var omtrent en halv time borte. Da han kom tilbage, var hans udseende ikke mindre barsk, skønt han havde nået sin hensigt.

Han skrev et par linjer, lagde dem i en konvolut og forseglede den. Han gav den til en af kontorfolkene med ordene:

"Jeg har aftalt med Watson – der tidligere var på mit pakhus, men blev ansat ved politiet –, at han skulle komme til mig kl. 4; men jeg traf for lidt siden en herre fra Liverpool, der ønsker at tale med mig, førend han forlader byen. Glem derfor ikke at give Watson denne billet, når han kommer."

Billetten lød således:

> "Der skal intet yderligere skridt foretages. Lægernes erklæringer er ikke tilstrækkelige. Foretag derfor intet videre; jeg påtager mig ansvaret."

"Godt," tænkte Watson, "så bliver jeg fri for et fortrædeligt stykke arbejde. Intet af mine vidner lod til at vide noget sikkert undtagen den unge dame. Hun var sikker nok i sin sag. Drageren havde set dem slås; men da han frygtede for at blive stævnet som vidne, så havde de blot været en smule i totterne på hinanden, og Leonards var uden tvivl selv drattet ned fra vendepladsen – han kunne ikke påstå noget for vist. Og Jennings, urtekræmmersvenden – ja, han var da ikke slet så gal; men jeg havde dog aldrig fået ham til at aflægge ed, så snart han havde hørt, at miss Hale ligefrem benægtede det. Det ville man kun haft vrøvl og ingen fornøjelse af. Nu må jeg hen og sige dem, at vi ikke har nogen brug for dem."

Han præsenterede sig altså igen hos Hales om aftenen. Den gamle og Dixon havde søgt at overtale Margaret til at gå i seng, og ingen af dem kunne begribe, hvorfor hun vedblev i en sagte tone at vægre sig ved det. Margaret ville ikke fortælle noget menneske, hvad hun havde sagt, og hun omtalte heller ikke de skæbnesvangre følger af Leonards' fald. Hun talte ikke, undtagen når hun blev tiltalt. Hun forsøgte at smile til svar på sin faders ængstelige øjekast og kærlige spørgsmål; men i stedet for at smile, udåndede de blege læber kun suk. Han var så ulykkelig over hende, at hun omsider samtykkede i at gå ind i sit eget værelse og klæde sig af. Da klokken allerede var over ni, var hun også temmelig tilbøjelig til at tro, at politiassistenten ikke kom igen den aften.

Hun stod just hos sin fader og lænede sig til ryggen af hans lænestol.

"Du går vel snart i seng, fader?" spurgte hun. "Du må endelig ikke sidde oppe alene."

Hun hørte ikke hans svar; men da angsten gjorde hende lydhør, undgik det ikke hendes opmærksomhed, at det ringede sagte på gadedøren.

Hun kyssede sin fader og ilede ned ad trapperne. Hun skød Dixon til side.

"Kom ikke ud. Jeg vil lukke op selv. Jeg ved, at det er ham, og jeg kan – jeg må besørge det hele selv."

"Som De behager, miss!" sagde Dixon fornærmet, men et øjeblik efter tilføjede hun: "Nej, De kan ikke tåle det; De er mere død end levende."

"Er jeg?" sagde Margaret og vendte sig om. Hendes øjne skinnede med en besynderlig ild, hendes kinder blussede, skønt

læberne endnu var tørre og blege.

Hun lukkede op for politiassistenten og gik foran ham ind i mr. Hales værelse. Hun satte lyset på bordet og pudsede det omhyggeligt, førend hun vendte sig om og betragtede ham.

"De kommer sent!" udbrød hun. "Hvad bringer De?" Hun ventede åndeløs på, hvad han ville svare.

"Jeg beklager, at jeg har gjort Dem ufornøden ulejlighed, miss."

"Sagen er altså til ende?" sagde Margaret. "Der bliver ingen videre undersøgelse?"

"Jeg har vist mr. Thorntons billet hos mig," sagde politiassistenten og søgte i sin tegnebog.

"Mr. Thorntons!?" sagde Margaret.

"Ja, han er i magistraten – ah! her er den." Hun kunne ikke se at læse den, selv om hun stod tæt ved lyset. Ordene løb i et for hendes øjne. Men hun holdt billetten i hånden og betragtede den ufravendt, som om hun studerede den ivrigt.

"Den har sandelig lettet en tung sten fra mit hjerte, miss. Det var nemlig meget uklart, om manden overhovedet havde fået noget stød, og kom der et identitetsspørgsmål med i spillet, ville det gøre sagen endnu mere indviklet – som jeg også sagde til mr. Thornton –"

"Mr. Thornton!" gentog Margaret atter.

"Jeg mødte ham i formiddags, netop som han kom ud herfra. Da han nu er en gammel ven af mig og tillige var det magistratsmedlem, der besøgte Leonards i aftes, så tog jeg mig den frihed at underrette ham om det hele".

Margaret sukkede dybt. Hun brød sig ikke om at høre mere; hun frygtede lige så meget for det, hun havde hørt, som det,

hun kunne få at høre. Hun ønskede, at han ville gå og tvang sig til at tale.

"Tak, fordi De kom. Det er meget sent. Klokken er sikkert over ti. Ah, her er billetten!" tilføjede hun, da hun med ét fattede, hvorfor han endnu stod der. Idet han stak den til sig, sagde hun: "Det er en fortrukken, utydelig hånd, finder jeg. Jeg kunne ikke læse den; vil De måske være så artig at læse den for mig?"

Assistenten opfyldte hendes ønske.

"Mange tak. Sagde De til mr. Thornton, at jeg ikke var derude?"

"Ja, det forstår sig. Jeg beklager kun, at jeg har gjort Dem ulejlighed. Godnat, miss."

"Godnat." Hun ringede på Dixon, for at den fremmede kunne blive lukket ud. Da Dixon kom tilbage gennem gangen, skyndte Margaret sig forbi hende.

"Det hele er i orden!" sagde hun, uden at se på Dixon; og førend denne var nær nok til at kunne udfritte hende, var hun alt oppe ad trapperne og inde i sit sovekammer, hvis dør hun straks låsede.

Hun kastede sig fuldt påklædt på sengen. Der forløb over en halv time, førend den trættende stilling, hun lå i, og de kuldegysninger, der er en følge af stærk afmattelse, mægtede at kalde hendes bedøvede åndsevner til live. Den første tanke, der frembød sig for hende, var den, at al denne pinefulde uro for Fredericks skyld nu var til ende – at uvejret var trukket over. Dernæst søgte hun at genkalde sig, hvad politiassistenten havde sagt, der vedrørte mr. Thornton. Hvornår havde han talt med ham? Hvad havde han sagt? Hvad havde mr. Thornton

gjort? Hvorledes lød hans billet? Mr. Thornton havde set hende i nærheden af Outwoodstationen den skæbnesvangre torsdag aften, og han vidste nu, at hun nægtede at have været der. Hun stod som en løgnerske i hans øjne. Hun havde aldrig drømt om, at han eller nogen anden kunne finde grund til mistanke i noget, der var så naturligt, som at hun ledsagede sin broder; men han vidste, at hun havde sagt en usandhed, og han havde ret til at dømme hende. "O, Frederick, Frederick," udråbte hun, "hvad har jeg ikke ofret for din skyld!" Selv da hun var faldet i søvn, beskrev hendes tanker den samme kreds; kun fik de smertelige begivenheder en endnu mere gigantisk og sønderknusende karakter.

Da hun vågnede, vendte hendes tanker tilbage til det samme. Mr. Thornton havde måske gjort alt dette for at skåne hende. Men denne idé stødte hun fra sig med et forkælet barns egensindighed. Hun ville hellere have gjort sig skyldig i mened for at frelse Frederick, end at mr. Thornton skulle have gjort det af den grund. Hvilken ond skæbne havde ført ham sammen med politiassistenten? Hvorfor skulle han netop være det magistratsmedlem, man hentede til Leonards? Hvad havde Leonards sagt? Og hvor meget af det var forståeligt for mr. Thornton? Så vidt hun vidste, havde deres fælles ven mr. Bell fortalt ham om den gamle anklage mod Frederick. I så tilfælde havde han måske villet frelse sønnen, der havde budt loven trods for at være til stede ved sin moders dødsleje. Under denne forudsætning kunne hun nære taknemmelighed imod ham, men hvis han havde villet skåne hende for ydmygelse, måtte han selv jo foragte hende. Og var der vel nogen, der havde så gyldig grund til at foragte hende? Havde hun ikke lige til nu fra

sin indbildte højde set ned på mr. Thornton? Og nu så hun sig pludselig for hans fødder og følte en dyb sønderknuselse. Hun gøs tilbage for at føre denne tanke videre og for at vedgå for sig selv, hvor stor pris hun fatte på hans gode omdømme.

Det var senere, end hun troede; mr. Hale havde udtrykkeligt pålagt Dixon ikke at vække hende den morgen. Døren blev forsigtigt åbnet, og Dixon stak hovedet ind. Da hun så, at Margaret var vågen, kom hun hen til hende med et brev i hånden.

"Her er balsam for Deres hjerte, miss. Dette brev er fra master Frederick."

"Tak, Dixon. Det er jo højt op på dagen!"

Hun talte meget mat og lod Dixon lægge brevet på sengetæppet foran hende, uden at række hånden ud efter det.

"De ønsker vel Deres te, miss? Jeg skal bringe Dem den på minutten. Herren har såmænd selv sørget for, at alt er parat."

Margaret svarede ikke; hun følte, at hun måtte være alene for at kunne åbne dette brev. Omsider åbnede hun det. Det første, hun lagde mærke til, var, at dateringen var to dage gammel. Han havde altså skrevet på den tid, han havde lovet, og de kunne have sparet sig deres uro. Brevet var flygtigt skrevet, men fuldkommen tilfredsstillende. Han havde talt med Henry Lennox. Denne, der kendte sammenhængen temmelig nøje, havde først rystet på hovedet og forestillet ham, hvor uforsigtigt han havde handlet i at vende tilbage til England, mens en sådan anklage svævede over hans hoved. Men efter at de nøjere havde drøftet sagen, havde mr. Lennox tilstået, at der var nogen mulighed for, at han kunne frifindes, såfremt han kunne godtgøre sine påstande ved hjælp af pålidelige vidner – i

modsat tilfælde ville det være særdeles farligt at lade det komme til en sag. "Det syntes mig, lille søster!" skrev Frederick, "at din anbefaling hjalp overordentligt. Er det så? Han stillede ikke så få spørgsmål, må du tro. Han lod til at være en skarpsindig og indsigtsfuld mand og tillige at gøre gode forretninger at dømme efter hans travlhed og den mængde kontorfolk, han var omgivet af. Men det er måske alt sammen kun prokuratorkneb. Jeg har netop nylig truffet et paketskib, der ret straks går under sejl, og om fem minutter er jeg afsted. Lad mit besøg vedblive at være en hemmelighed. Jeg skal sende fader noget ekstra gammel sherry af en kaliber, som ikke er til at opdrive i England. Han trænger til sligt – hils ham mange gange fra mig – Gud velsigne ham! – Der er min vogn. – E.skr.: Det kan man kalde godt sluppet! Tal ikke det mindste om, at jeg har været her – ikke engang til Shaws."

Margaret kastede sit blik på konvolutten; den bar mærket: "For sent indleveret." Brevet var sandsynligvis blevet betroet til en uefterrettelig opvarter, der havde glemt at bringe det på posthuset. Ved hvilket fint væv af tilfældigheder skilles vi dog ikke fra fristelsen! Frederick havde været i behold og ude af England for tyve, ja tredive timer siden, og for kun sytten timer tilbage havde hun sagt usandhed for at afvende en forfølgelse, der allerede da ville have været frugtesløs! Hvor let ville hun ikke have følt sig om hjertet, hvis hun blot kækt havde sagt sandheden om sig selv og overladt til dem at finde ud af, hvad hun vægrede sig ved at sige om en anden! Da ville hun ikke stå ydmyget for Gud, ikke nedværdiget og tilintetgjort for mr. Thornton. Hun greb sig skælvende i en ny synd; hun satte jo mr. Thorntons ringeagt ved siden af Guds mishag. Hvorfor viste

han sig idelig for hendes fantasi? Hvorfor lagde hun så megen vægt på hans omdømme? Hvorfor skælvede hun og skjulte sit ansigt i hovedpuden? Hvad var det for en mægtig følelse, der omsider havde betvunget hende?

Margaret skyndte sig ud af sengen og bad længe og inderligt. Det var hende en trøst og vederkvægelse at give sit hjerte luft på denne måde. Men så snart hun lod blikket glide hen over sin stilling, fandt hun, at brodden endnu var tilbage, og at tanken om den foragt, han måtte betragte hende med, stod imellem hende og hendes onde samvittighed. Så snart hun var påklædt, bragte hun brevet ind til sin fader. Hentydningen til scenen på jernbanestationen var så svag, at mr. Hale gled hen over den uden at lægge mærke til den. Med undtagelse af den nøgne kendsgerning, at Frederick var kommet bort uden at være blevet opdaget eller mistænkt, opfattede han overhovedet ikke meget af brevet i dette øjeblik; dertil var han alt for urolig over Margarets blege udseende. Hun syntes hvert øjeblik at ville briste i gråd.

"Du er stærkt angrebet, Margaret. Det er intet under. Men lad mig nu pleje dig."

Han fik hende til at lægge sig på sofaen og hentede et sjal til at dække over hende.

"Stakkels barn! Stakkels barn!" sagde han og betragtede hende kærligt.

Det rørte hende usigeligt, at hendes fader tiltalte hende så kærligt. Det var flere måneder siden, at han havde talt så meget som i dag.

Omsider kom der dog et lille smil på hendes læber. Det var et stakkels, svagt lille smil, men han følte den oprigtigste glæde

over det.

"Det er underligt nok, at den, vort fremtidshåb hviler på, netop skal hedde Dolores," sagde Margaret. Denne bemærkning var mere i hendes faders karakter end i hendes egen; men i dag syntes de at have skiftet natur.

"Hendes moder var uden tvivl en spanierinde, deraf hendes religion, men hendes fader var en stiv presbyterianer, dengang jeg kendte ham. Hendes navn lyder imidlertid blødt og smukt."

"Hvor hun er ung! Hun er fjorten måneder yngre end jeg, altså netop på samme alder, som Edith var, da hun blev forlovet med kaptajn Lennox. Lad os rejse ned til Spanien og besøge dem."

Han rystede på hovedet, men sagde alligevel: "Ja, hvis du ønsker det, Margaret; men vi må endelig tage tilbage hertil igen. Det modsatte ville være uret imod din moder; vi bør ikke forlade hende nu, da hun ligger her og ikke kan tage med os. Nej, min kære pige, tag du helst alene derned og bring mig noget nyt fra min spanske datter."

"Nej, fader, jeg vil ikke rejse uden dig. Hvem skal så hygge for dig, når jeg er borte?"

"Jeg gad i grunden vide, hvem af os der mest hygger for den anden. Men hvis du rejste, ville jeg bede mr. Thornton tillade mig at give ham dobbelt så mange timer. Vi kunne da for alvor gennemgå klassikerne. Deri ville jeg have en stadig interesse. Du kunne med det samme besøge Edith på Korfu, hvis du havde lyst."

Margaret svarede ikke straks. Derpå sagde hun temmelig alvorligt: "Tak, fader; men jeg ønsker ikke at rejse. Lad os håbe, at sagerne må stille sig således, at Frederick kan bringe Dolores

til os, når de er blevet ægtefolk. Og hvad Edith angår, så bliver regimentet nok ikke ret længe på Korfu. Måske vi får dem begge at se her inden næste års ende."

Mr. Hales forråd af oplivende emner var udtømt. Efter et ophold sagde Margaret:

"Fader – så du Nicholas Higgins ved begravelsen? Både han og Mary var der. Det var hans måde at vise sin deltagelse på, den stakkels mand! Han har et varmt og deltagende hjerte trods sit uslebne væsen."

"Ja, det er jeg overbevist om," svarede mr. Hale. "Jeg har set det hele tiden, skønt du i begyndelsen søgte at få mig til at tro, at han var jeg ved ikke hvad. Vi vil besøge dem i morgen, hvis du er stærk nok til at gå så langt."

"O, ja! Jeg længes efter at se dem. Vi betalte heller ikke Mary, eller rettere: hun vægrede sig, siger Dixon, ved at tage mod noget. Lad os gå så betids, at vi træffer ham, straks efter at han har spist til middag, og førend han går på arbejde."

Henimod aften sagde mr. Hale:

"Jeg havde næsten ventet, at mr. Thornton var kommet. Han talte i går om en bog, han ville bringe, som jeg gerne ville se."

Margaret sukkede. Hun vidste, at han ikke kom. Han var for delikat til at udsætte sig for at træffe sammen med hende, mens de sidste begivenheder endnu måtte stå så levende for hans erindring. Hun rejste sig og tilbød at læse højt. Hendes faders øjne var svage, og han modtog med glæde hendes tilbud. Hun læste rigtigt og smagfuldt; men havde man spurgt hende om indholdet, så ville hun have været ilde faren. Hun følte, at hun havde gjort sig skyldig i en stor utaknemmelighed mod mr. Thornton, idet hun så slet havde påskønnet, hvad han havde

gjort for hende. Hun havde vist mangel på mod og på sanddruhed; men utaknemmelig ville hun ikke være. Hun blev varm om hjertet ved at tænke på, hvilke følelser hun nærede for den, der havde grund til at foragte hende. Til gengæld var det hende en glæde at føle, hvor højt hun agtede ham. Han kunne ikke forhindre hende i det – det var hendes eneste trøst under alle disse genvordigheder.

Sent på aftenen kom den ventede bog. Buddet skulle hilse mange gange fra mr. Thornton og spørge til mr. Hales befindende.

"Vil De sige, at jeg er meget bedre, Dixon, men at min datter ..."

"Nej, fader!" sagde Margaret hurtigt, "sig intet om mig. Han spørger jo ikke om det."

"Hvor du ryster, mit barn!" sagde hendes fader et par minutter efter. "Du må straks gå i seng. Du er så bleg som et lig!"

Margaret vægrede sig ikke, skønt hun nødig lod sin fader være alene. Hun trængte selv til at være alene.

Næste dag var hun roligere og bedre. Efterhånden kom hun til kræfter; men næsten i samme forhold, som hendes helbred bedredes, faldt hendes fader tilbage til sin sorg og sine grublerier.

36

På den aftalte tid gik de ud, for at besøge Nicholas Higgins og hans datter. Sørgedragten og den omstændighed, at de ikke i mange uger havde været ude sammen, gav deres væsen noget vist forlegent.

Nicholas sad i sin krog ved kaminen; men den vante tobakspibe manglede. Han skøttede hovedet i hånden og armen på knæet. Han rejste sig ikke, da han så dem; men hans øjne sagde Margaret, at de var velkomne.

"Sæt Dem, sæt Dem! Ilden er næsten gået ud," sagde han og ragede stærkt op i den, ligesom for at lede opmærksomheden bort fra sig selv. Han så også mindre heldig ud med sit sorte, uragede skæg, der gjorde hans blege ansigt endnu blegere, og i en trøje, der i høj grad trængte til at lappes.

"Vi troede at træffe Dem sikrest nu efter middagsbordet," sagde Margaret.

"Vi har også haft vor sorg, siden vi så Dem sidst," sagde mr. Hale.

"Ja, ja. Det regner tættere med sorg end med middagsmad nu for tiden, og hvad middagstiden angår, så kan man nu være vis nok på at træffe mig."

"Har De intet arbejde?" spurgte Margaret.

"Nej," svarede han kort. Efter et øjebliks tavshed så han op for første gang, idet han tilføjede: "men jeg mangler ikke penge, for Bess, den stakkels tøs, havde nogle skillinger liggende under sin hovedpude, som hun ville have stukket til mig i det sidste

øjeblik, og Mary tjener lidt om dagen. Men lige meget med det – arbejde har jeg ikke noget af."

"Vi skylder Mary nogle penge," sagde mr. Hale.

"Ja, tager hun imod dem, så jager jeg hende på døren. Så kan jeg være alene her indenfor disse fire vægge, og hun udenfor. Det er det hele."

"Men vi skylder hende tak for hendes artighed," begyndte mr. Hale igen.

"Jeg har aldrig takket Deres datter dér for al hendes kærlighed mod min stakkels tøs. Jeg kunne aldrig finde ord til det. Men nu kommer jeg nok til at oppe mig, hvis De vedbliver at tale så meget om den smule gavn, Mary har gjort Dem."

"Er det på grund af opstanden, at De intet arbejde har?" spurgte Margaret venligt.

"Opstanden er det forbi med. Den kommer ikke mere igen denne gang. Jeg har ikke noget arbejde, fordi jeg ikke har bedt om noget, og jeg har ikke bedt om noget, fordi der er knap tid på gode ord, men god tid på onde."

Han fandt for øjeblikket en slags fortrædelig lyst i at svare i gåder. Men Margaret så, at han tillige gerne ville spørges om løsningen.

"Og gode ord er ...?"

"At bede om arbejde. Jeg holder for, at det noget nær er de bedste ord, noget menneske kan sige. 'Giv mig arbejde' betyder så meget som: 'og jeg vil udføre det som en mand.' Det er gode ord."

"Og onde ord er at nægte Dem arbejde, når De beder om det."

"Ja. Onde ord er at sige: 'Nej, min bedste! Du har været tro mod dine, og jeg vil være tro imod mine. Du gjorde alt, hvad du

kunne, for dem, der trængte til hjælp; det er din måde at være tro på – jeg vil også være det på min måde. Du har været en stakkels tåbe, om du end har været en ærlig tåbe. Gå derfor Fanden i vold; jeg har ikke noget arbejde for dig.' Det er onde ord. Jeg er ikke nogen tåbe, og om jeg var det, så burde folk have lært mig noget bedre. Jeg kunne måske nok have nemmet det, hvis nogen havde prøvet på at lære mig."

"Var det da ikke umagen værd," sagde mr. Hale, "at spørge Deres gamle herre, om han ville tage imod Dem igen? Det var vel ikke den bedste udsigt, men dog altid en udsigt."

Han så igen op og stirrede skarpt på spørgeren. Derpå lo han bittert ved sig selv.

"Hør," sagde han, "hvis De ikke vil tage mig det fortrydeligt op, ville jeg gerne stille Dem et par spørgsmål til gengæld."

"Med al fornøjelse," sagde mr. Hale.

"Jeg antager, at De har en eller anden måde at tjene Deres brød på. Folk bor sjældent i Milton for fornøjelses skyld, hvis de kan bo andetsteds."

"De har fuldkommen ret. Jeg har en smule privat formue; men min hensigt med at bosætte mig i Milton var at give undervisning her."

"Nå, at lære folk noget. Godt! Jeg antager også, at man betaler Dem for Deres undervisning – gør man ikke?"

"Jo," svarede mr. Hale smilende. "Jeg underviser for at få betaling."

"Og de, der betaler Dem, fortæller de Dem, hvad De har at gøre eller lade med de penge, De får som et rimeligt vederlag for Deres umage?"

"Nej, på ingen måde!"

"De siger ikke til Dem: 'De har måske en broder eller en kær ven, der behøver disse penge til et formål, som både De og han holder for priseligt; men De må love os ikke at give ham dem. De synes måske, at De netop ville gøre god brug af Deres penge; men det synes vi ikke, og hvis De derfor giver dem ud på den måde, vil vi ikke have en smule at bestille med Dem mere.' Således siger de vist ikke?"

"Nej, på ingen måde!"

"Hvis de nu gjorde det, ville De så finde Dem i det?"

"Det måtte være grumme hårde omstændigheder, der skulle bringe mig til endog blot at tænke på at underkaste mig sådan et formynderskab."

"Ingen omstændigheder på Guds grønne jord skulle bringe *mig* til det," sagde Nicholas Higgins. "Nu har De det. Nu har De ramt sømmet på hovedet. Hampers – det var hos ham, jeg arbejdede – tvinger sine folk til at forpligte sig til, at de ikke vil give en hvid til foreningen eller hjælpe til at frelse de arbejdsløse fra at sulte ihjel. Lad dem forlange lige så mange forpligtelser, de vil," vedblev han med foragt; "de gør os derved kun til løgnere og hyklere. Og det er dog efter min mening en mindre synd end at være hård og ubarmhjertig. Men jeg vil ikke sværge falsk, ikke for alt det arbejde, der er til i verden. Jeg er medlem af foreningen, og jeg tror, at det er det eneste, der kan gavne arbejderen. Jeg har selv før vidst, hvad det betyder at mangle, og så længe jeg har en shilling, skal de trængende få det halve, hvis de forlanger det af mig. Men sagen er den, at jeg ser ikke, hvor jeg skal få shillingen fra."

"Kræver da alle de andre fabriksherrer det samme?"

"Det kan jeg ikke sige."

Der indtrådte et lille ophold. Margaret betænkte sig på, om hun skulle sig, hvad der bevægede sig hos hende; hun ville nødigt ægge et menneske, der allerede var trist og modfalden nok. Endelig kom det dog frem, men i en så blid tone og på en så modstræbende måde, at Higgins ikke lod til at blive vred, men kun overrasket over det.

"Husker De, at den stakkels Boucher kaldte foreningen en tyran? Jeg tror, at han sagde: den værste af alle tyranner. Jeg husker nok, at jeg var enig med ham."

Det varede længe, førend han svarede. Han støttede sit hoved i begge sine hænder og stirrede ind i kaminilden. Hun kunne derfor ikke se udtrykket i hans ansigt.

"Jeg vil ikke nægte, at foreningen finder det nødvendigt at tvinge en mand til hans eget bedste. Jeg vil sige, hvad sandt er: Den arbejder lever et tungt liv, der ikke er i foreningen. Er han først i foreningen, så varetages hans tarv bedre, end det kunne blive gjort af ham selv. Den eneste måde, hvorpå arbejderklassen kan komme til sin ret, er, at den holder sammen. Regeringen holder opsigt med tåber og gale folk, og hvis nogen agter at gøre sig eller sin nabo fortræd, så sætter den en smule klemme på ham, enten det nu smager fyren eller ikke. Andet gør vi heller ikke i foreningen. Vi kan ikke putte folk i hullet; men vi kan gøre en mand helvede så hedt, at han er nødt til at blive medlem og være fornuftig og hjælpsom imod sin vilje. Boucher har altid været tosset og gal, men aldrig galere end sidste gang."

"Har han gjort Dem skade?" spurgte Margaret godmodigt.

"Ja, det har han. Vi havde den offentlige mening på vor side, lige til han og hans lige begyndte at gøre tumult og gå imod

lovene. Så kunne opstanden gå hjem og lægge sig."

"Ville det da ikke have været langt bedre, hvis De havde ladet ham skøtte sig selv og ikke tvunget ham til at gå ind i foreningen? Han gjorde Dem ingen gavn, og De gjorde ham afsindig."

"Margaret!" sagde hendes fader i en sagte, advarende tone; for han så et uvejr trække op på Higgins' pande.

"Jeg kan godt lide hende," sagde han med ét. "Hun siger rent ud, hvad hun mener. Men hun forstår sig alligevel ikke på foreningen. Det er en stor magt – det er vor eneste magt. Jeg har engang læst et digt om en plov, der gik hen over en gåseurt; jeg fik tårer i øjnene ved det, for dengang havde jeg ikke andet at græde for. Men knøsen lod såmænd ikke være at køre sin plov, fordi det gjorde ham ondt for gåseurten. Dertil havde han for megen forstand i panden. Foreningen er ploven, og sådanne folk som Boucher – det ville være at gøre ham for megen ære, at ligne ham ved en gåseurt, han ligner snarere det ukrudt, der kryber hen ad jorden – sådanne folk må se at komme af vejen. Jeg er grumme opbragt på ham for tiden, så jeg gør ham måske uret i hvad jeg siger. Men jeg ville selv have min hjertensglæde af at køre ploven hen over ham."

"Hvorfor? Hvad har han nu gjort? Noget nyt?"

"Ja, det kan De tro. Aller først gik han jo omkring som en rasende og bragte denne tumult på benene. Så krøb han i skjul et eller andet sted, og der ville han have været endnu, hvis Thornton havde taget fat på sagen, som han skulle. Men Thornton gik efter sit eget hoved og brød sig ikke om at forfølge dem for tumultens skyld. Boucher luskede da tilbage til sit hjem. Han kom ikke udenfor en dør i et par dage. Så megen

skam havde han dog i livet. Og hvor tror De så, han gik hen? Lige til Hampers. Gid Fanden havde ham! Der gik han hen med sit bededagsansigt og bad om arbejde, skønt han meget godt kendte den nye skik med at forpligte sig til hverken at give noget til foreningen eller hjælpe de forsultne – han, der selv ville være sultet ihjel, hvis foreningen ikke havde hjulpet ham i hans elendighed! Der gik han hen og tilbød at forpligte sig til alt – ja, at bekende alt, hvad han vidste om vore foretagender, den gudsjammerlige Judas. Men det må jeg sige om Hamper – og jeg vil takke ham for det på min dødsdag –: han jog Boucher bort og ville ikke høre på ham – ikke et ord –, skønt folk, der var nærværende, siger, at den forræder flæbede som et pattebarn."

"O, hvor det er forfærdeligt og sørgeligt!" udbrød Margaret. "Jeg genkender Dem ikke i dag, Higgins. Ser De ikke, at De har gjort Boucher til det, han er, ved at tvinge ham ind i foreningen imod hans vilje – uden at hans hjerte var med. Det er Dem, der har gjort ham til det, han er!"

Og hvad var han vel?

En dump lyd nærmede sig gennem den snævre gade. Man hørte dæmpede og hviskende stemmer, tunge og langsomme fodtrin. En uimodståelig tilskyndelse drev dem alle til gadedøren.

Der gik seks mænd midt ad gaden. Tre af dem var politibetjente, og på deres skuldre bar de en afløftet dør, hvorpå der lå et dødt menneske.

Higgins sneg sig hen til Margaret og sagde med svag, næsten pibende stemme:

"Er det ikke John Boucher? Nej, det havde han ikke mod til. Jo, vist! Det er jo John Boucher? Hør engang! Det suser sådan

for mine øren, at jeg ikke kan høre det mindste."

De lagde døren forsigtigt ned på stenbroen, og alle kunne nu se den ulykkelige druknede. Af hans glasagtige øjne stod det ene åbent og stirrede op mod himlen. På grund af den stilling, man havde fundet ham liggende i åen, var hans ansigt opsvulmet og farveløst. Trods al denne forandring genkendte Margaret dog John Boucher. Det forekom hende så syndigt at se ind i dette fortrukne ansigt, at hun instinktivt gik hen og tildækkede det med sit lommetørklæde. De øjne, der så hende gøre dette, fulgte hende, da hun vendte tilbage fra sin kærlighedsgerning. De ledtes derved hen til det sted, hvor Nicholas Higgins stod, ligesom fastgroet til pletten. Mændene talte sammen, hvorpå en af dem gik hen til Higgins, der havde ønsket, at han var vel indenfor.

"Higgins, du kendte ham! Du må gå hen og fortælle det til konen. Gør det varsomt, du! men snart, for her kan vi ikke lade ham ligge længe."

"Jeg kan ikke gå derhen," sagde Higgins. "Forlang det ikke af mig. Jeg kan ikke se hende i øjnene."

"Du kender hende bedst," sagde manden. "Nu har *vi* haft ulejlighed med at bringe ham hertil – gør *du* nu din del."

"Jeg kan ikke," sagde Higgins. "Jeg er nær ved at synke til jorden, når jeg ser på ham. Vi var ikke venner, og nu er han død."

"Ja når du ikke vil, så er det en anden sag, men én må dog gøre det."

"Gå du, fader," hviskede Margaret.

"Hvis jeg blot kunne – hvis jeg havde nogen tid til at tænke på, hvad jeg skulle sige; men lige straks –" Margaret få, at det

virkelig ville være hendes fader umuligt. Hun skælvede over hele legemet.

"Så vil *jeg* gå," sagde hun.

"Vorherre velsigne Dem, miss; det er sandelig en god gerning, for hun er svagelig af sig, og folk heromkring kender ikke synderlig til hende."

Margaret bankede på. En mængde småbørn gjorde imidlertid en sådan støj indenfor, at hun ikke kunne høre noget svar. Hun tvivlede om, at man hørte hende, og da hun for hvert øjeblik gruede mere for sit forehavende, åbnede hun rask døren, gik ind og lukkede endog slåen for, uden at konen mærkede det.

Bouchers kone sad henne ved kaminen. Det lod til, at man i mange dage ikke engang havde tænkt på at gøre rent i stuen.

Margaret sagde noget – hun vidste næppe selv, hvad. Hun havde ondt ved at få ordene frem, og børnenes støj gjorde det desuden aldeles umuligt at høre hende. Hun forsøgte igen.

"Hvorledes har De det?" spurgte hun. "Ikke videre?"

"Nej, og det er da heller ikke at vente, at jeg skulle komme mig," sagde hun klagende. "Jeg er ganske alene om at holde styr på alle de uregerlige børn, og jeg har intet at give dem. John burde ikke have ladet mig stakkel ligge her så alene."

"Hvor længe har han været borte?"

"I fire dage. Der var ingen, der ville give ham arbejde her, og så travede han da til Greenfield. Men han kunne godt have været her igen eller også sendt mig bud, hvis han havde fået arbejde. Han kunne ..."

"O, tilgiv ham," sagde Margaret; "han har vist dybt følt ..."

"Vil du holde op med dit spektakel og lade mig høre, hvad den fremmede dame siger," sagde hun, ikke just i den blideste tone, til en lille vildkat på et års tid eller så. Hun tilføjede ligesom undskyldende: "Han plager mig bestandig med at spørge om 'fatter' og om 'knapper'; men jeg har ingen knapper at give ham, og fatter er væk og har nok glemt os alle sammen. Han er faderens kæledægge," sagde hun med pludselig bevægelse, idet hun tog barnet på skødet og kyssede det inderligt.

Margaret lagde sin hånd på den stakkels kones arm for at fange hendes opmærksomhed. Deres øjne mødtes.

"Det stakkels lille nor!" sagde Margaret; "han *var* sin faders kæledægge."

"Han *er* sin faders kæledægge," sagde konen. Hun rejste sig pludselig og så vist på Margaret. I nogle øjeblikke tav de begge. Derpå begyndte mrs. Boucher i en mumlende tone, der efterhånden blev heftigere og heftigere: "Han *er* sin faders kæledægge, siger jeg. Fattigfolk kan elske deres børn lige så vel som de rige. Hvorfor taler De ikke? Hvorfor stirrer De på mig med Deres store, medlidende øjne? Hvor er John?" Hvor svag hun end var, greb hun dog Margaret i armen, for at aftvinge hende et svar. "O, min Gud!" udbrød hun, idet hun fattede betydningen af Margarets tårefyldte blik. Hun sank ned på stolen. Margaret tog barnet i sine arme.

"Han holdt jo af ham," sagde hun.

"Ja," sagde konen og rystede på hovedet, "han holdt af os alle sammen. Den rolling der holdt han måske mest af; men han elskede mig, og jeg ham, selv om jeg skændte på ham for få minutter siden. Er De vis på, at han er død?" sagde hun og forsøgte at rejse sig. "Hvis han blot er syg, kan han jo måske

komme sig igen. Jeg er selv kun dårlig – det har jeg været i lang tid."

"Ja, men han *er* død – han er druknet!"

"Tys, barn, tys! tag det der og leg med, men græd ikke nu, da mit hjerte er nær ved at briste. O, hvor er min styrke blevet af? O, John – min mand! Min mand!"

Margaret greb hende i sine arme; ellers var hun faldet. Hun satte sig ned på stolen med den stakkels kone på sit skød; hendes hoved hvilede mod Margarets skulder. De andre børn, der klyngede sig til hinanden i deres skræk, begyndte at fatte betydningen af denne scene. Da de gættede sandheden, istemte de et så fortvivlet skrig, at Margaret ikke kunne holde det ud. Johnny skreg højest af dem alle, skønt han ikke selv vidste, hvorfor.

Moderen lå skælvende i Margarets arme. Hun hørte en støj ved døren.

"Luk op; skynd dig!" sagde hun til det ældste barn. "Slåen er for; gør det sagte – meget sagte. – Bær ham," sagde hun til de indkommende, "stille op i den øverste etage; måske hun så ikke hører det. Hun er blot besvimet."

"Det er en lykke for hende, den stakkel," sagde et fruentimmer, der fulgte tæt bagefter dem, som bar den døde. "Men De kan ikke holde hende således. Vent lidt, så skal jeg hente en pude; så kan vi lægge hende lempeligt ned på gulvet."

Den hjælpsomme naboerske var en stor trøst for Margaret. Hun var åbenbart en fremmed i huset og var først for nylig kommet der til stedet; men hun var så forekommende og forstandig, at Margaret følte, at man ikke længere behøvede hende, og tænkte, at hun måske hellere burde give et godt

eksempel ved at forlade huset, der var fuldt af ørkesløse nysgerrige.

Hun så sig om efter Nicholas Higgins. Han var der ikke. Hun henvendte sig derfor til den fremmede kvinde, der nu havde lagt den stakkels kone på gulvet.

"Kunne De ikke give alle disse folk et vink om, at de hellere skulle lade hende have ro? Når hun kommer til sig selv igen, vil det være bedst, at der kun er et par af hendes bekendte hos hende. Vil du ikke tale til folkene, fader, og se at få dem bort? Hun kan ikke trække vejret, den stakkel, så længe alle de mennesker stimler sammen omkring hende."

Margaret lå på knæ ved siden af konen og badede hendes ansigt med eddike. Efter et par minutters forløb overraskedes hun ved at mærke en frisk luftstrøm gennem værelset. Hun vendte sig om og så sin fader og den fremmede kvinde veksle et smil med hinanden.

"Hvad er der?" spurgte hun.

"Det er blot vor gode veninde her," svarede hendes fader, "der har fundet på et ypperligt middel til at rydde pladsen."

"Jeg bad dem gå deres vej og hver tage et barn med og huske på, at de stakler var faderløse, og at deres moder var enke. Den ene forekom den anden, og børnene er nu sikre på at få fuldt op at spise i dag og en venlig behandling. Ved hun, hvorledes han kom af dage?"

"Nej, ikke fuldstændigt," sagde Margaret; "jeg kunne ikke straks fortælle hende det hele."

"Se kun! nu kommer hun til sig selv. Vil De sige hende det, eller skal jeg? Måske det var bedst, om Deres fader ..."

"Nej, De, De!" sagde Margaret.

De ventede tavse på, at hun skulle komme helt til sig selv. Naboersken satte sig ned på gulvet og tog konens hoved og skuldre på sit skød.

"Nabomo'er," sagde hun. "Jer mand er død. Ved De, hvorledes han mistede livet?"

"Han druknede," sagde hun med svag stemme.

"Man fandt ham druknet. Han er vendt hjem til Vorherre efter at have opgivet alt håb her på jorden. Han tænkte, at Gud dog ikke kunne være hårdere end menneskene – måske ikke så hård – måske lige så øm som en moder – måske endnu ømmere. Jeg siger hverken, at han gjorde ret eller uret."

"Han har ladet mig sidde ene tilbage med alle de velsignede børn!" sukkede enken.

"Ikke ene," sagde mr. Hale højtideligt. "Hvem er vel med Dem? Hvem vil gøre Deres sag til sin?" Enken lukkede sine øjne højt op og stirrede på mr. Hale. Hun havde ikke lagt mærke til hans nærværelse førend nu.

"Hvem har lovet at være de faderløses fader?" vedblev han.

"Ja, men jeg har seks børn, sir, og det ældste er ikke otte år gammelt. Jeg tvivler ikke om Vorherres almagt, sir, – men der hører en stærk tro til." Og hun begyndte at græde på ny.

"Hun vil bedre kunne forstå Dem i morgen, sir," sagde naboersken. "Den bedste trøst for hende i dette øjeblik ville være at trykke et barn til sit hjerte. Det var skade, at de tog den lille fyr med."

"Jeg skal gerne hente ham," sagde Margaret. Et par minutter efter kom hun tilbage med Johnny. Hans sult var mættet, og han havde hænderne fulde af muslingeskaller, glasstumper og hovedet af en gipsfigur. Hun lagde ham i moderens favn.

"Så!" sagde den fremmede kvinde. "Gå De nu kun. De to vil græde med hinanden og trøste hinanden så godt, som ingen anden end et barn kan gøre det. Jeg vil blive hos hende så længe, som hun trænger til mig, og hvis De kommer igen i morgen, kan De sige hende alt det, som hun ikke er oplagt til at høre i dag."

Margaret og hendes fader gik langsomt op ad gaden. Hun standsede udenfor Higgins' dør.

"Skal vi gå ind?" spurgte hendes fader. "Jeg tænkte netop på ham."

De bankede på, men fik intet svar. De forsøgte at lukke op selv. Slåen var for; men de troede at høre ham røre sig derinde.

"Nicholas!" sagde Margaret. Hun fik igen intet svar, og de ville netop gå bort i den tanke, at der ingen var hjemme, da de hørte noget – ligesom en bog – falde på gulvet derinde.

"Nicholas!" sagde Margaret atter. "Det er blot os. Vil De ikke lade os komme ind?"

"Nej," svarede han. "Det var mit ramme alvor, at jeg satte slåen for. Lad mig være ene for i dag."

Mr. Hale ville have gentaget deres anmodning; men Margaret lagde sin finger på hans læber.

"Det undrer mig ikke," sagde hun. "Jeg længes selv efter at være ene. Ensomhed er uden tvivl det eneste, der kan trøste efter en dag som denne."

37

Da de dagen efter gik ind for at aflægge deres besøg hos enken Boucher, var Higgins' dør atter lukket. Dog, denne gang sagde en tjenstvillig nabo dem, at han virkelig var gået hjemmefra. Han havde imidlertid været inde at se til enken, førend han gik til sit dagværk.

Besøget var kun lidet tilfredsstillende for denne. Hun mente, at det var gået værst ud over hende, og der var så meget sandt i denne forestilling, at det var meget vanskeligt at gendrive hende. Det var imidlertid uhyggeligt at se, hvor udelukkende hendes tanker drejede sig om hende selv og hendes egen stilling. Denne egenkærlighed viste sig endog i hendes adfærd mod børnene, for midt under sin, rigtignok noget materielle, kærlighed til dem betragtede hun dem som en byrde. Margaret søgte at blive gode venner med et par af dem, mens hendes fader gjorde sig umage for at hæve konens tanker til noget højere end den blotte hjælpeløse pirrelighed. Hun fandt, at børnenes sorg var sandere og oprigtigere end moderens. Fader havde været så rar imod dem, sagde de; ethvert af børnene havde et og andet træk om ham at fortælle. Hun søgte at give deres tanker en anden retning at få dem til at tænke på, hvad de kunne gøre for moder, og – for dette var en mere praktisk måde at tage sagen på – hvad fader ville have ønsket, at de skulle gøre. Margaret var heldigere i sine bestræbelser end mr. Hale. Børnene følte ligesom, at også de havde pligter og begyndte, efter hendes opfordring, at gøre et eller andet for at rydde op i den uordentlige stue. Det synspunkt, hvorfra hendes fader så

sagen, var derimod for højt og abstrakt for den syge og sløve kone. Hun kunne ikke gøre sig nogen levende forestilling om, hvor vidt hendes mands ulykke måtte være gået, førend han havde grebet til dette sidste fortvivlede skridt; hun kunne ikke fatte, hvorfor den barmhjertige Gud ikke havde forbudt, at hendes ægtefælle druknede sig, og skønt hun lønligt bebrejdede sin mand, at han havde begået denne gerning, var hun dog uudtømmelig i at rive ned på dem, der på nogen måde kunne antages at have bidraget dertil. Herrerne – især mr. Thornton, hvis fabrik dog var blevet angrebet af Boucher, og som havde været ædelmodig nok til at få ordren til hans pågribelse taget tilbage –, "Foreningen" – som hvis repræsentant Higgins stod for den stakkels kone –, de mange sultne og støjende børn – alt dette udgjorde en hær af personlige fjender, der var skyld i, at hun nu var hjælpeløs og ulykkelig.

Margaret hørte nok af denne ufornuft til at blive tungsindig stemt, og da de gik hjem, var hun ude af stand til at opmuntre sin fader.

Mr. Hale havde endnu ikke atter begyndt sin undervisning, som han havde ophørt med, da hans kones sygdom tog en alvorligere vending. Han havde derfor mindre til at beskæftige sig end ellers, og tanken om Bouchers selvmord havde i det sidste par dage bragt ham til at gruble endnu mere end før. Han kunne ingensteds finde hvile.

Hvert øjeblik sagde han: "Jeg havde så bestemt ventet at se mr. Thornton. Det bud, der bragte mig bogen i aftes, har uden tvivl haft en billet med til mig og glemt at aflevere den. Skulle her ikke have været bud i dag?"

"Jeg skal spørge ad, fader," sagde Margaret, da hendes fader havde varieret dette tema et par gange. "Men hør; det ringer!" Hun satte sig øjeblikkelig ned og gav sig til at sy ivrigt, med hovedet bøjet ned over sit arbejde. Hun hørte nogen ude på trapperne; men det var kun én person, og det var Dixons gang. Hun så i vejret med et suk.

"Det er denne Higgins, sir. Han ønsker at tale med Dem eller også med frøkenen. Eller måske først med frøkenen og så Dem, for han opfører sig så underligt."

"Lad ham kun komme herop, Dixon; så træffer han os begge og kan vælge efter behag."

"Som De vil, sir. Jeg ønsker såmænd ikke at høre, hvad han har at snakke om."

Dixon fo'r afsted for at bede ham gå ovenpå. Hendes sind formildedes imidlertid noget, da hun så, at han tøvende betragtede sine smudsige sko. Han satte sig herefter på det nederste trappetrin, tog skoene af og gik ovenpå, uden at sige et ord.

"Med forlov, sir!" sagde han, idet han kom ind og samtidig glattede på sit hår, "måske De" (her så han hen til Margaret) "undskylder, at jeg kommer på hosesokkerne, for jeg har travet omkring hele dagen, og gaderne er ikke meget rene."

Margaret troede, at hans forandrede væsen havde sin grund i træthed; for han var usædvanligt stille og spag, og han havde åbenbart nok vanskelighed ved at få ordene frem.

Mr. Hale hjalp ham på gled.

"Vi får ret straks te op, mr. Higgins. Måske De da drikker en kop med os? De må endelig være træt, når De har været ude

omkring i dette fugtige og slappende vejr. Mon vi ikke kunne få te straks, min pige?"

Margaret ilede ned til Dixon.

"Jeg kan ikke forstå," sagde denne, "hvorfor herren og De altid skal bede simple folk ovenpå, siden vi er kommet til Milton. I Helstone kom de aldrig længere end i køkkenet, og jeg lod et par stykker af dem vide, at de måtte anse selv *det* for en ære."

Higgins ville hellere åbne sit hjerte for én end for to. Da Margaret havde forladt værelset, gik han hen til døren og forvissede sig om, at den var vel lukket. Derpå stillede han sig tæt hen foran mr. Hale.

"Sir," sagde han, "De vil ikke have let ved at gætte, hvad jeg har travet omkring efter i dag; især hvis De husker, hvorledes jeg snakkede i går. Jeg har søgt arbejde, har jeg. – Høflig skal du være – sagde jeg til min tunge – hvad de så end siger til mig. Jeg ville før bide tungen af mig selv end tale hastige ord – for den mands skyld – De forstår mig jo nok?" sagde han og pegede tilbage med tommelfingeren i en ubestemt retning.

"Nej, jeg gør ikke," sagde mr. Hale, da han så ham vente på et indrømmende svar. Det var ham en ren gåde, hvem "den mand" kunne være.

"Fyren, som ligger hist henne," sagde han og gentog den samme gestus. "Ham, der gik hen og druknede sig selv, den stakkels fyr! Jeg havde aldrig troet, at han havde haft mod til at ligge stille og lade vandet krybe hen over sig, indtil han døde."

"Ja, nu forstår jeg Dem," sagde mr. Hale. "De sagde, at De ikke ville bruge heftige udtryk ..."

"Ja – for hans skyld. Og alligevel ikke for hans skyld; for hvor han end er, kommer han dog aldrig til at lide sult eller kulde

mere, – men for konens og de smås skyld."

"Gud velsigne Dem!" sagde mr. Hale stærkt bevæget. Derpå blev han noget roligere, men sagde dog skyndsomt: "Hvad mener De? Sig mig det."

"Jeg har sagt Dem det," svarede Higgins, noget overrasket over mr. Hales sindsbevægelse. "Jeg ville ikke bede om arbejde for min egen skyld; men det er min pligt at sørge for hans efterladte. Jeg kunne dog vist have ført Boucher til et bedre mål; men jeg gik fra ham på halvvejen, og så må jeg svare for ham."

Mr. Hale greb Higgins' hånd og trykkede den hjerteligt, uden at tale. Higgins så forlegen og skamfuld ud.

"Lad det være godt, sir! Der er ikke en mand iblandt os, der ikke ville have gjort det samme, ja endnu mere; for endnu har jeg hverken hørt eller set den mindste smule arbejde. Det nyttede kun lidt, at jeg bad Hamper lade sin 'forpligtelse' fare – for det var mig ikke muligt at underskrive den, ikke engang under disse omstændigheder –; han ville ikke have en arbejder som mig på sin fabrik, og de andre lige så lidt. Jeg er et stakkels udskud – jeg vil derfor ikke kunne frelse de stakkels børn fra at sulte ihjel, med mindre De vil hjælpe mig lidt."

"Hjælpe Dem? Hvorledes? Jeg er villig til at gøre alt – men hvad kan jeg gøre?"

"Frøkenen der" (Margaret var nemlig kommet ind igen og stod tavs og hørte efter) "har tit rost det sydlige og deres væsen dernede. Nu ved jeg rigtignok ikke, hvor langt det er borte; men jeg har tænkt, at hvis jeg kunne få dem derned, hvor føden er billig, og daglønnen god, og alle folk, både rige og fattige, både herrer og arbejdere, lever sammen som venner, så kunne De

måske hjælpe mig til arbejde. Jeg er endnu ikke de fem og fyrre, og der er en del krummer i mig, sir."

"Ja, men hvad slags arbejde kunne De gøre, min gode mand?"

"Å, jeg tror nok, at jeg kunne grave så småt –"

"Men," sagde Margaret, idet hun trådte nærmere, "med alt, hvad De kunne udrette dernede, ville De, med den bedste vilje af verden, kun tjene ni shilling om ugen – i det højeste måske ti. Med føden er det noget nær som her, undtagen at De måske ville få en lille have –"

"I den kunne børnene arbejde," sagde han. "Jeg har under alle omstændigheder fået nok af Milton, og Milton har fået nok af mig."

"Alligevel må De ikke tage til det sydlige," svarede Margaret, "De kunne ikke udholde det. De skulle da ud, hvorledes vejret end var. De ville blive til en stakkel af gigt. Selv det legemlige arbejde ville ødelægge Dem i Deres alder, og kosten er temmelig forskellig fra den, De er vant til."

"Jeg er ikke så kræsen med min mad," sagde han ligesom stødt.

"Ja, men De gør dog regning på kødmad én gang om dagen, når De arbejder. Betal den af Deres ti shilling, og se så, om De kan føde de stakkels børn. Det er mine ord, der har bragt Dem på denne idé; jeg bør også derfor give Dem en klar fremstilling af forholdene. Livet der ville blive Dem alt for trykkende; De kender det ikke; det ville fortære Dem ligesom rust. De, som har levet dernede hele deres liv igennem, er vant til at indånde luften fra de stillestående vande. De arbejder dag ud og dag ind i de store, ensomme, rygende marker, uden at tale eller løfte deres bøjede hoveder. Det strenge spadearbejde tærer på deres

åndelige væsen; det ensformige slid slår deres fantasi ihjel; når de er færdige med deres arbejde, har de ikke sans for at tale, selv om de letteste og mest morende ting; når de går hjem, er de aldeles udasede, de stakkels skabninger, og bryder sig ikke om andet end føde og hvile. De er ikke at bevæge til nogen slags selskabelig omgang, som der er overflod af i en by. Jeg ved, at *De* allermindst kunne udholde at tilbringe Deres dage blandt sådanne arbejdere. Hvad der skænker disse folk ro, ville bestandig gnave på Deres sind. Jeg beder Dem, Nicholas, tænk ikke mere på det. Desuden ville det være Dem umuligt at ernære moderen og børnene dér – det anser jeg for afgjort."

"Ja, jeg har nok tænkt på det. Vi måtte alle nøjes med ét hus, og bohavet fra det andet måtte vi opgive. Men folk dernede har dog også deres familie at ernære – og der er måske også mange børn. Gud hjælpe dem!" Pludselig syntes han at give slip på den idé, der var opstået i hans af dagens anstrengelse og bekymring udmattede hjerne. "Gud hjælpe dem! Nord og syd har hver fået sine plager. Er arbejdet sikkert og stadigt dernede, så er lønnen hverken til at leve eller dø af; heroppe kommer pengene væltende ind til os i det ene øjeblik, og i det næste har vi ikke en hvid. Hele verden ligger i et virvar, og den trænger til at bringes i lave; men hvem skal gøre det?"

Mr. Hale havde travlt med at skære smørrebrød. Margaret og hendes fader samtalede om ligegyldige ting, indtil Higgins – næsten uden at vide af at han spiste – havde taget ganske antageligt til sig. Derpå skød han sin stol fra bordet og prøvede på at finde interesse i det, de sagde; men det var forgæves, og han sank hen i et trist drømmeri. Med ét spurgte Margaret:

"Higgins, har De været på Marlborough-fabrikken og søgt arbejde?"

"Hos Thornton?" spurgte han. "Ja, jeg har været hos Thornton."

"Og hvad sagde han?"

"En sådan stakkel som jeg kunne naturligvis ikke få herren i tale. Overopsynsmanden bad mig gå Fanden i vold."

"Gid De blot havde talt med mr. Thornton selv," sagde mr. Hale. "Han havde måske ikke givet Dem arbejde; men han havde heller ikke talt i en sådan tone."

"Tonen er jeg godt vant til; den gør min tro intet til sagen. Jeg er heller ikke selv så fin i min mund, når jeg er gal i skralden. Sagen var den – det så jeg nok –, at man skøttede lige så lidt om mig dér som på de andre steder."

"Gid De alligevel havde talt med mr. Thornton!" gentog Margaret. "Vil De ikke gå til ham i morgen og prøve ad? Det ville glæde mig så meget, hvis De ville."

"Jeg frygter, at det ikke nytter," sagde mr. Hale sagte. "Jeg må da hellere tale med ham." Margaret vedblev at betragte Higgins i forventning om, hvad han ville svare. Hendes milde, alvorlige øjne var vanskelige at modstå. Han sukkede dybt.

"Hvis det kun gjaldt mig selv, kunne jeg sulte en hel del først, og jeg ville før slå ham til jorden end bede ham om en gunst. Men jeg får vel, for De er – med forlov at sige – ikke nogen almindelig pige og har ikke noget almindeligt væsen. Jeg vil derfor bide i det sure æble og lægge hånd på værket i morgen. Tro imidlertid ikke, at han gør det. Den mand lader sig før levende radbrække, end han giver køb. Jeg gør det for Deres skyld, miss Hale, og det er første gang i mit liv, at jeg har føjet

mig efter et kvindfolk. Hverken min kone eller Bess kunne rose sig af det."

"Desto mere takker jeg Dem," sagde Margaret smilende. "Skønt jeg tror Dem ikke rigtigt; jeg tror, at De har føjet Deres kone lige så meget som de fleste mænd."

"Hvad mr. Thornton angår," sagde mr. Hale, "da vil jeg give Dem en billet med til ham, som jeg nok tror skal skaffe Dem adgang."

"Mangfoldig tak, sir; men jeg ville dog lige så gerne stå på mine egne ben. Det huer mig ikke at se min sag talt af en, der ikke kender til striben fra ende til anden. En tvist mellem herre og arbejder ligner mere en tvist mellem mand og kone end noget andet: det koster en hel del hovedbrud at få begge jævnet. Jeg vil holde vagt ved portnerens dør. Jeg vil stå der fra kl. 6 om morgenen, og til jeg får ham i tale; men jeg ville rigtignok hellere feje gaden, hvis det ikke var fattiglemmernes arbejde. Håb kun ikke, miss. Man kunne såmænd lige så godt vente at presse mælk ud af en flintesten. Jeg ønsker Dem af hjertet godnat og siger så mange tak."

"De vil finde Deres sko på skorstenen i køkkenet; jeg satte dem til tørre der," sagde Margaret.

Han vendte sig om og så vist på hende; derpå lod han sin knoklede hånd gå hen over sine øjne og bortfjernede sig.

"Hvor den mand er stolt!" sagde hendes fader, som var lidt fornærmet over den måde, hvorpå Higgins havde afslået hans mægling hos mr. Thornton.

"Det er han," sagde Margaret; "men hvor meget mandigt er der dog ikke også!"

"Det er morsomt at se, hvilken kendelig respekt han nærer for den side af mr. Thorntons karakter, der ligner hans egen."

"Der er granit i alle disse folk her i det nordlige – ikke sandt, fader?"

"Jeg er bange for, at der ingen granit var i den stakkels Boucher og heller ingen er i hans kone."

"Jeg formoder også af deres udtale, at der er irsk blod i dem. Hvorledes mon det ellers vil gå ham i morgen? Hvis han og mr. Thornton ville åbne deres hjerter for hinanden, som menneske for menneske – hvis Higgins ville glemme, at mr. Thornton er fabriksejer og tale med ham, som han taler med os – og hvis mr. Thornton ville være tålmodig nok til at høre på ..."

"Du lader dog nok til sidst mr. Thornton vederfares retfærdighed," sagde hendes fader og kneb hende i kinden.

Margaret følte sig underlig beklemt om hjertet og var ude af stand til at svare. "O, gid jeg var en mand!" tænkte hun; "da ville jeg gå hen og tvinge ham til at udtale sin misbilligelse og åbent sige ham, at jeg fortjente den. Det er hårdt at miste ham som ven, nu da jeg netop havde begyndt at føle hans værd. – Hvor han var kærlig imod moder! Gid han dog ville komme; så kunne jeg i det mindste erfare, hvor dybt jeg er sunket i hans øjne."

38

Mødet ved Outwoodstationen stod for mr. Thornton, hvor han end gik hen, og hvad han end foretog sig. Det havde været tusmørke, da han så hende der, og stedet lå langt fra hendes hjem og var forholdsvis lidet besøgt. Hans bedre Jeg indrømmede først, at alt dette kunne være tilfældigt og uskyldigt; han havde ingen ret til at forbyde hende at elske og genelskes, for hun havde bestemt nok afvist hans frieri, og det kunne jo let være sket, at spadsereturen imod hendes vilje havde trukket temmelig langt ud. Hendes mangel på ærlighed røbede imidlertid, at hun var sig bevidst, at hun havde gjort noget, der var urigtigt og måtte skjules. – Ulykken var netop, at han elskede hende lidenskabeligt, og at han trods alle hendes fejl fandt hende værdigere at elskes end nogen anden. Den samme usandhed, der satte en plet på hendes renhed, vidnede om hendes blinde kærlighed til en anden – denne smukke, slanke, elegante, mørke mand, – der kontrasterede så stærkt til ham selv. Han spottede sig selv, fordi han havde sat så megen pris på den mekaniske beskyttelse, hun havde ydet ham mod pøblens raseri; han vidste jo nu, hvor fortryllende hun var lige overfor en mand, som hun virkelig elskede. Han huskede ord for ord den ytring af hende, at "der ikke var en eneste mand i den hele masse, hun ikke ville have gjort det samme for, som hun havde gjort for ham."

Mr. Thornton vidste godt med sig selv, at han aldrig i sine levedage havde været så pirrelig som nu; han følte sig tilbøjelig til at svare kort og barsk på ethvert spørgsmål, man stillede

ham. Dette krænkede hans stolthed; for han havde altid gjort sig til af sin selvbeherskelse, og beherske sig selv ville han også nu. Han tvang sig derfor til at vise en vis udvortes ro; men hans indre var endnu hårdere og strengere, end det plejede at være. Han var usædvanlig tavs hjemme og tilbragte sine aftener med at gå uafladeligt op og ned ad gulvet. Dette ville hans moder have taget meget ilde op, hvis en anden havde tilladt sig det, og ikke engang overfor sin søn kunne hun holde sin misfornøjelse tilbage.

"Kan du ikke standse?" sagde mrs. Thornton til sin søn. "Kan du ikke sætte dig et øjeblik? Jeg har noget at sige dig, hvis du ville lade være at gå således frem og tilbage hele tiden."

Han satte sig på en stol henne ved væggen.

"Jeg ville tale med dig om Betsy. Hun siger, at hun må tage fra os, for hendes kærestes død har bedrøvet hende i den grad, at hun ikke er i stand til at passe sit arbejde."

"Nå, så er der vel andre kokkepiger at få."

"Jo, du taler! ... Hvis det blot var køkkenet om at gøre; men hun er nu så husvant. Hun fortalte mig også noget om din veninde miss Hale."

"Miss Hale er ikke min veninde; men mr. Hale er min ven."

"Det glæder mig; for hvis hun havde været din veninde, ville det, Betsy siger, have gjort dig ondt."

"Og hvad er da det?" spurgte han med denne overordentlige ro, som han havde tilkæmpet sig i det sidste par dage.

"Betsy siger, at den aften, da hendes kæreste – jeg har glemt, hvad han hedder, for hun kalder ham altid 'han' –"

"Leonards."

"Den aften, da Leonards kom til ulykke på banegården, spadserede miss Hale der med en ung mand, som, efter Betsys sigende, dræbte Leonards ved et stød eller slag."

"Hvorfra ved du det?"

"Jo, jeg spurgte udtrykkeligt hospitalslægen om det, og han sagde mig, at Leonards længe havde lidt af et indvendigt tilfælde, der havde sin grund i hans drikfældighed; det var derfor tvivlsomt, om hans død havde sin nærmeste årsag i hans fuldskab eller i stødet. Efter Betsys sigende vil desuden en urtekræmmersvend ude i Crampton, der hedder Woolmer, og som hun kender, gøre sin ed på, at miss Hale på den tid gik frem og tilbage ude ved banegården med en ung mand."

"Jeg indser ikke, hvad det vedkommer os. Miss Hale har jo lov til at handle efter eget tykke."

"Det glæder mig at høre dig sige det," sagde mrs. Thornton ivrigt. "Ja, det vedkommer os virkelig kun grumme lidt, efter hvad der er sket! Men jeg – jeg har lovet mrs. Hale at råde og formane hendes datter, når det behøves. Jeg skal sandelig heller ikke undlade at sige hende min mening om sådan en opførsel."

"Jeg indser ikke, at der var noget ondt i, hvad hun gjorde den aften," sagde mr. Thornton, idet han rejste sig og gik hen til sin moder.

"Da ville du vist næppe synes godt om, at man få Fanny gå omkring i mørke med en ung mand på et afsides sted. For ikke at tale om, at hendes moder ikke engang var kommet i jorden! Du ville nok næppe kunne lide, at en urtekræmmersvend skulle se din søster på sådanne veje?"

"For det første er det ikke så mange år siden, at jeg selv var klædekræmmersvend, og enten det er en svend eller en anden

person, der så det, gør derfor i mine øjne ikke noget til sagen. Dernæst er der for mig en stor forskel på miss Hale og Fanny. Jeg kan forestille mig, at den ene af dem kan have vægtige grunde, der kunne bevæge hende til ikke at bryde sig om den dom, som man vil fælde om hendes adfærd; men jeg ved aldrig, at Fanny har haft vægtige grunde til nogen som helst. Hende må derfor andre folk passe på; men miss Hale, tror jeg nok, kan passe på sig selv."

"Du giver sandelig din søster et smukt skudsmål, John! Man skulle dog ellers tro, at miss Hale havde åbnet øjnene på dig. Først lokkede hun dig til at fri til sig, og så spadserer hun omkring i mørke med en person, der sagtens er hendes egentlige elsker."

Han vendte sig om til sin moder; hans ansigt var blegt og strengt. "Ja moder," sagde han, "det er sagtens hendes egentlige elsker. Det er hendes elsker, det er jeg vis på; men hun trænger måske til bistand og kvindelig vejledning. – Jeg frygter for, at hun trues af farer og fristelser, som jeg ikke kender. Jeg ønsker heller ikke at lære dem at kende; men du har altid været en god og kærlig moder imod mig. Gå derfor til hende, vind hendes tillid og råd hende på det bedste. Jeg ved, at der er noget i vejen, og at der må være en eller anden frygt, der plager hende skrækkeligt."

"For Guds skyld, John!" sagde hans moder, der nu for alvor blev bange, "hvad mener du? Hvad ved du?"

Han svarede hende ikke.

"John, John, du har ikke lov til at sige det, du netop har sagt, med mindre du kan sige mere. Det er disse forblommede talemåder, der ødelægger en kvindes rygte."

"Hendes rygte! Moder, du vover da vel ikke at tro ..." Han vendte sig om og så hende ind i ansigtet med et lynende blik. Derpå sagde han i en bestemt og værdig tone: "Jeg vil kun sige dig så meget, og det er hverken mere eller mindre end den rene sandhed. Jeg har god grund til at antage, at miss Hale befinder sig i en eller anden forlegenhed, som rejser sig af en tilbøjelighed, der, så vist som jeg kender hendes karakter, er fuldkommen uskyldig og dadelfri. Hvilke mine grunde er, kan jeg ikke sige dig; men lad mig ingensinde høre nogen ytre et ord om hende, hvori der ligger en anden mening end den, at hun nu trænger til at vejledes af en venlig og velvillig kvinde. Og det har du jo lovet at være for hende!"

"Nej!" sagde mrs. Thornton. "Jeg har hverken lovet venlighed eller velvillighed. Jeg lovede at formane og vejlede hende, som om hun kunne være min egen datter; jeg vil tale til hende, som jeg ville tale til Fanny, hvis hun havde løbet grassat med et ungt mandfolk i tusmørke."

"Det vil hun aldrig tåle," sagde han heftigt.

"Det *må* hun tåle, når jeg taler i hendes afdøde moders navn."

"Lad så være!" sagde han afbrydende, "tal ikke mere til mig om det. Jeg kan ikke holde ud at tænke på det. Det er i ethvert tilfælde bedre, at du taler til hende, end at der slet ikke blev talt til hende."

Med disse ord gik han ud af stuen og lukkede sig inde på sit eget værelse.

Jo mere mrs. Thornton overvejede, hvad hendes søn havde sagt, desto bitrere følte hun sig stemt imod hende, og desto mere længtes hun efter at sige hende sin mening. Hun begav sig øjeblikkelig på vejen.

"Er miss Hale hjemme?" spurgte hun, da hun havde nået Crampton. Hun vidste det godt; for hun havde set Margaret ved vinduet og var allerede inde i den lille forstue, førend Martha var halvt færdig med at besvare hendes spørgsmål.

Margaret sad alene og skrev til Edith, som hun fortalte mange småtræk fra sin moders sidste dage. Hun var blevet blød om hjertet ved det og var netop i færd med at tørre nogle ubudne tårer bort, da mrs. Thornton blev meldt.

Hun modtog sin gæst med så megen forekommenhed og kvindelighed, at denne blev ganske overrasket og umuligt kunne komme frem med den tale, hun havde gået og studeret på undervejs. Margarets dybe, fyldige stemme var blødere, end den plejede at være, og hendes væsen havde endnu mere ynde end sædvanligt, for hun følte sig af hjertet taknemmelig for mrs. Thorntons artige besøg. Hun gjorde sig al umage for at finde på noget interessant at tale om; hun roste tjenestepigen Martha, som mrs. Thornton havde skaffet dem, og fortalte, at hun havde bedt Edith om at sende en lille græsk sang, som hun havde lovet hendes datter. Mrs. Thornton var totalt slået af marken. Hun tav; for hun søgte at samle kræfter til at gøre sin pligt. Den stakkels Margaret! Sagen var den, at mrs. Thornton var moder til en mand, hvis agtelse hun satte pris på, og som hun frygtede for at have mistet, og denne tanke forøgede hendes naturlige attrå efter at vise sig opmærksom mod en person, der var så deltagende at besøge hende. Mrs. Thornton rejste sig, for at gå, men syntes dog stadig at have noget mere på hjertet. Hun rømmede sig og begyndte:

"Miss Hale, jeg har en pligt at opfylde. Jeg lovede Deres moder, at jeg, så vidt min ringe forstand måtte stå mig bi, ikke

ville tillade Dem at handle urigtigt eller" (her talte hun i en lidt mildere tone) "uforsigtigt, uden at formane Dem eller råde Dem, enten De så ville høre på mig eller ikke."

Margaret stod for hende, rødmende som en synderinde. Hun troede, at hun var kommet for at bebrejde hende den usandhed, hun havde sagt, og at mr. Thornton havde overdraget sin moder at forklare hende alt, hvad hun havde udsat sig for. Skønt det bedrøvede hende, at han ikke hellere selv var kommet, var hun dog for stærkt ydmyget til ikke at finde sig villigt i enhver bebrejdelse for det.

Mrs. Thornton vedblev:

"Da jeg første gang hørte af mine tjenestefolk, at man havde set Dem spadsere med en herre så sent på aftenen og så langt fra Deres hjem, ville jeg ikke tro det; men senere har min søn stadfæstet deres fortælling. Det var, mildest talt, uforstandigt; mangen ung pige har fået et slet rygte på sig for mindre."

Margarets øjne lynede. *Det* var endnu ikke faldet hende ind! Hvis mrs. Thornton havde talt til hende om den mangel på ærlighed, hun havde gjort sig skyldig i – da ville hun have tilstået sit fejltrin og vedgået, at hun fortjente dadel. Men at blande sig i hendes opførsel – at tale om hendes rygte! hun – mrs. Thornton, en vildfremmed – det var for meget! Mrs. Thornton så den stridbare ånd i Margarets øjne, og dette vakte hendes egen kamplyst.

"For Deres moders skyld har jeg troet det rigtigt at advare Dem mod en så upassende opførsel, der ikke kan andet end nedsætte Dem i verdens omdømme."

"For min moders skyld," sagde Margaret med en kvalt røst, "vil jeg tåle meget, men jeg kan ikke tåle alt. Hun har aldrig

villet, at jeg skulle være udsat for sådan en forhånelse."

"Forhånelse, miss Hale!"

"Ja, frue," sagde Margaret i en fastere tone, "det er en forhånelse. Hvad ved De vel om mig, der kan bringe Dem på mistanke om ... O!" sagde hun, idet hun afbrød sig selv og dækkede fik ansigt med sine hænder – "jeg kan tænke, at mr. Thornton har fortalt Dem ..."

"Nej, frøken!" udbrød mrs. Thornton, "De tager fejl. Mr. Thornton har ikke sagt mig et eneste ord. De kender ikke min søn. Hør efter, min unge dame, hvad han har sagt, for at De, om muligt, kan fatte, hvad han er for en mand. 'Gå hen til miss Hale, sagde han til mig. Jeg har god grund til at antage, at hun befinder sig i en eller anden forlegenhed, der har sin grund i et kærlighedsforhold, og at hun trænger til kvindelig bistand.' Se, det var hans ord. Han indrømmede vel, at De var på Outwoodstationen med en herre om aftenen den 21., men forresten har han ikke sagt det mindste. Hvis han ved noget, der kan bringe Dem til at græde så heftigt, da beholder han det for sig selv."

Margaret vedblev at skjule sit ansigt i sine hænder, der vædedes af hendes tårer. Mrs. Thorntons sind blev en smule formildet.

"Hør mig, miss Hale! Jeg tilstår gerne, at der kan være forhold, at der kan være omstændigheder ..."

Endnu intet svar. Mrs. Thornton blev utålmodig.

"Jeg sagde til min søn, at hvis Fanny havde handlet således, ville vi betragte det som en væsentlig plet på vor ære ..."

"Jeg kan ikke give Dem nogen yderligere forklaring," sagde Margaret sagte. "Jeg har handlet urigtigt, men ikke på den

måde, De tror. Jeg tror, at mr. Thornton bedømmer mig med større skånsel end De" – hendes stemme var halv kvalt af gråd –; "men De mener sagtens, at De handler rigtigt."

"Jeg troede ikke, at der kunne være tvivl om min gode hensigt," udbrød mrs. Thornton. "Det er sidste gang, jeg blander mig i det. Jeg har aldrig billiget, at min søn friede til Dem; men hvis De tror, at min søn nu er god nok, da den anden elsker måske ..."

"Nej, det går for vidt! Hvad for tanker må De ikke nære om mig, frue!" udbrød Margaret, idet hun kastede sit hoved tilbage med stolt ringeagt, og hendes hals krummede sig som en svanes. "Videre kan De da ikke gå, mrs. Thornton. Jeg vil ikke gøre noget forsøg på at retfærdiggøre mig, men De undskylder, at jeg forlader Dem."

Margaret ilede ud med al en krænket fyrstindes stolthed og anstand. Mrs. Thornton var ikke synderlig vred over Margarets adfærd; hendes heftighed formildede hende langt mere, end hendes tavshed eller tilbageholdenhed ville være i stand til. Den viste, hvad virkning hendes ord havde haft. "Min unge dame," tænkte mrs. Thornton ved sig selv, "De hører ikke just til de fromme. Hvis John og De var kommet sammen, måtte han have holdt Dem i stram tømme, for at De kunne lære at kende Deres stilling. Men De vil næppe i hast gå ud at spadsere med Deres elsker i tusmørke. Det har De for megen stolthed og kraft i Dem til. Jeg kan forresten godt lide at se en pige fare op ved tanken om, at man snakker om hende. Det viser, at hun hverken er letsindig eller fræk. Det pigebarn der kunne måske vise sig fræk, men aldrig letsindig. Fanny for sin del kunne nok være

letsindig, men ikke fræk; det mangler hun mod til, det stakkels barn!"

Mr. Thornton sad imens i sit kontor og søgte at beregne sin status, navnlig beregnede han, hvad tab arbejderopstanden havde bragt ham. Han havde anvendt en betydelig kapital på et nyt og kostbart maskineri; han havde også købt et meget stort parti bomuld på grund af de betydelige bestillinger, han havde fået. Arbejderopstanden havde sat ham meget tilbage med hensyn til disse bestillingers udførelse. Selv med sine vante og dygtige arbejdere ville han have ondt ved at opfylde sine forpligtelser; men de irske folk skulle først oplæres til arbejdet og det på en tid, der netop krævede usædvanlig bevægelighed. De kunne derfor ikke andet end dagligt forøge hans plager.

Det var ikke noget heldigt øjeblik for Higgins at fremkomme med sin begæring; men han havde nu engang lovet Margaret at gøre det. Skønt hvert minut derfor forøgede hans stolthed og fortrædelighed, stod han dog den ene time efter den anden, lænet til den lange vinduesløse mur, snart på det ene den, snart på det andet. Endelig blev klinken rask løftet i vejret, og mr. Thornton kom ud.

"Jeg ville gerne tale med Dem, sir."

"Jeg kan ikke opholde mig længere, min gode mand; jeg frygter allerede for, at jeg kommer for sent."

"Ja, så får jeg at vente, til De kommer igen, sir."

Mr. Thornton var allerede langt nede i gaden. Higgins sukkede; men hvad kunne det hjælpe? At antaste ham på gaden var det eneste middel til at få fabrikkens "measter" i tale; hvis han havde ringet på portklokken eller var gået ind i huset for at spørge efter ham, så ville man have henvist ham til

opsynsmanden. Han stod derfor atter stille og svarede ikke med ord, men kun med et kort nik, de få arbejdere, der kendte og tiltalte ham, da hele flokken ved middagstid kom ud af fabriksgården. Omsider kom mr. Thornton tilbage.

"Hvad, står De her endnu!"

"Ja, sir. Jeg må tale med Dem."

"Så kom herind. Vent lidt! vi kan gå op og ned i gården; folkene er ikke kommet tilbage, så vi kan have den aldeles for os selv."

Han standsede for at tale med opsynsmanden. Den sidste sagde med dæmpet stemme:

"De ved måske, sir, at denne mand er Higgins, en af hovedmændene for Foreningen – det var ham, der holdt talen i Hurstfield."

"Nej, det vidste jeg ikke," sagde mr. Thornton, idet han tilkastede sin ledsager et skarpt blik. Han kendte Higgins af navn som et uroligt hoved.

"Følg med!" sagde han i en strengere tone end før. "Det er folk som han der," tænkte han, "der standser handelen og skader den by, de bor i; de sætter kun ondt blod hos andre for selv at komme til magten."

"Hvad har De på hjertet?" sagde mr. Thornton, idet han vendte sig om til ham, da de var kommet ind i kontoret.

"Mit navn er Higgins –"

"Det ved jeg," faldt mr. Thornton ind. "Hvad ønsker De, mr. Higgins? Det er spørgsmålet."

"Jeg ønsker arbejde."

"Arbejde! Det klæder Dem godt at komme og bede mig om arbejde. De er virkelig beskeden."

"Jeg har fjender og bagvaskere, såvel som mine overmænd; men jeg har aldrig hørt, at nogen af dem har kaldt mig for beskeden," sagde Higgins. Hans blod kom lidt i kog over mr. Thorntons væsen, mere end over hans ord.

Mr. Thornton så, at der lå et brev med udskrift til ham på bordet. Han brød det og gennemlæste det. Derpå så han op og sagde:

"Hvad venter De på?"

"Et svar på det spørgsmål, jeg stillede Dem."

"Det har jeg allerede givet Dem. Spild ikke Deres tid!"

"De sagde før noget om min beskedenhed, sir; jeg har imidlertid lært, at det var folkeskik at sige enten Ja eller Nej, når man spørger i al høflighed. Jeg ville være Dem meget taknemmelig, hvis De giver mig arbejde. Mr. Hamper kan bevidne, at jeg er en dygtig arbejder."

"Jeg har en anelse om, at Hamper ikke just er den, De helst skulle ønske skudsmål af. Han kunne let sige mere, end De skøttede om."

"Jeg turde dog nok risikere det. Det værste, man kunne sige om mig, var, at jeg har handlet efter bedste overbevisning, skønt til min egen fortræd."

"Så må De jo hellere gå hen og prøve på, om ikke han vil tage Dem i sit brød. Jeg har givet hundrede af mine bedste arbejdere afsked, blot fordi de fulgte Dem og Deres lige; – tror De så, at jeg vil antage Dem? Lige så godt kunne jeg kaste en brændende lunte midt ind i mit bomuldslager."

Higgins' gik hen imod døren; med ét kom han til at tænke på Boucher og vendte sig om igen, for at gøre den største indrømmelse, han kunne overtale sig selv til.

"Jeg vil love Dem, *measter*, at jeg ikke skal sige et ondt ord. Ja, jeg vil love endnu mere; jeg vil love, at hvis jeg ser, at De ikke handler rigtigt, så vil jeg først tale med Dem selv under fire øjne, og hvis De og jeg ikke bliver enige, så kan De give mig afsked med en times varsel."

"De har ikke så ringe tanker om Dem selv! Hamper har mistet meget i Dem. Hvorledes kom det, at han gav slip på Dem og Deres klogskab?"

"Vi var gensidigt utilfredse. Jeg ville ikke give den forpligtelse fra mig, som han forlangte, og han ville ikke have mig på andre vilkår. Jeg kan derfor frit slutte akkord med en anden; som jeg sagde før, jeg er, uden at rose mig selv, en god arbejder, *measter*, Og stadig til min gerning – især når jeg holder mig fra værtshuset, og det kan jeg nu."

"Velsagtens, for at De kan sammenspare flere penge til en ny opstand?"

"Nej! Men for at ernære kone og børn efter en mand, der gik fra forstanden over disse skruebrækkere, fordi han havde måttet gøre plads for en Paddy [Note 14)], der ikke engang kendte islæt fra kæde."

"Når De har sådan en god gerning i sinde, gjorde De bedst i at tage andetsteds hen; De er alt for kendt her i Milton."

"Ja, hvis det var sommer," sagde Higgins, "ville jeg slå mig til Paddys håndtering og arbejde som kulegraver, vende hø eller sådan noget, og aldrig mere komme til Milton. Men det er vinter, og børnene vil sulte sig fordærvede."

"Jo, De ville blive en net kulegraver! De kunne jo ikke få halvt så meget færdigt som en irlænder."

"Så ville jeg også lade mig nøje med den halve dagløn. Ved De ikke et sted, hvor man ville tage mig på prøve – udenfor fabrikkerne, siden jeg er sådan en brandstok? Jeg vil for børnenes skyld tage imod, hvad man vil give mig."

"Men ser De da ikke, at De så selv ville blive en 'skruebrækker'? De vil tage mod en ringere betaling, end de andre daglejere blot for en anden mands børns skyld; men tænk så på, hvorledes De handlede med de stakler, der var villige til at tage, hvad de kunne få, for at ernære deres egne børn. Jeg vil ikke give Dem arbejde. Jeg siger ikke, at jeg ikke tror, hvad De anfører som grund til, at De kommer og beder om arbejde. Det er måske sandt, måske ikke. Det er i ethvert tilfælde en meget usandsynlig historie. Men forskån mig – jeg vil ikke give Dem arbejde. Det er mit svar."

"Det hører jeg, sir. Jeg skulle heller ikke have ulejliget Dem, hvis det ikke var blevet mig pålagt af én, der lod til at have tillid til Deres hjerte. Det var en vildfarelse af hende, som hun har vildledet mig med. Men jeg er da ikke den første mand, der er blevet vildledt af en kvinde."

"Bed hende passe sine egne sager, i stedet for at spilde Deres tid og min med. Jeg tror, at enhver ulykke her i verden kommer fra kvinderne. Farvel."

Da mr. Thornton lidt efter kastede sine øjne ud af vinduet, overraskedes han ved at se den magre, krumbøjede skikkelse, der langsomt gik hen over gården; denne tunge gang stod i en besynderlig modsætning til den faste, bestemte måde, Higgins havde talt til ham på. Han gik ud til portneren.

"Hvor længe har denne Higgins ventet på at komme til at tale med mig?"

"Han var udenfor porten inden kl. otte, sir, og har vist stået der hele tiden siden."

"Og nu er klokken –?"

"Akkurat ét, sir."

"Fem timer!" tænkte mr. Thornton; "det er længe at vente, når man ikke har andet at bestille end at håbe og frygte."

39

Da Margaret havde forladt mrs. Thornton, lukkede hun sig inde i sit eget værelse. Hun begyndte at gå op og ned ad gulvet, som hun plejede, når hendes sind var i stærk bevægelse; men da det så faldt hende ind, at man i dette spinkeltbyggede hus kunne høre enhver lyd fra det ene værelse til det andet, satte hun sig ned, indtil hun havde hørt, at mrs. Thornton var kommet vel ud af gadedøren. Hun rejste sig lidt efter og sagde i en melankolsk tone:

"Hendes ord rammer mig ikke; de synker matte til jorden, for jeg har ikke ladet mig lede af nogen af de bevæggrunde, hun tillægger mig. Alligevel er det hårdt at tænke sig, at nogen – og mest en kvinde – kan tro alt dette om en anden. Det er hårdt og tungt." Da derpå en ny tanke fo'r hende igennem hovedet, knugede hun sine hænder tæt sammen:

"Han må jo holde Frederick for en elsker. Nu ser jeg det. Han kender ikke blot min mangel på sanddruhed; men han tror, at en anden elsker mig, og at jeg – o, Gud! – o, Gud! Hvad skal jeg gøre? Jeg er meget ulykkelig! O, hvor dette sidste år har været sørgeligt! Jeg har aldrig haft lov til at være ung; den unge piges håb er ikke til for mig – for jeg gifter mig aldrig, og jeg frygter fremtiden, som om jeg var en gammel kvinde."

Under hele denne tankegang klædte hun sig skyndsomt på, for at gå ud. Af og til standsede hun, for at tørre sine øjne, utålmodig over de tårer, der trods al hendes kækhed trængte sig uafladeligt frem.

Hun gik med hastige skridt en tur ud af porten og søgte ved hjælp af den skyndsomme gang at forjage de onde tanker.

Da hun var vendt tilbage og stod på dørtrinnet, kom hendes fader op.

"Mit gode barn!" sagde han, "du har vel været hos den stakkels enke. Jeg havde netop i sinde, hvis jeg fik tid, at gå derhen endnu i formiddag."

"Nej, jeg har ikke, fader," sagde Margaret. "Jeg har slet ikke tænkt på hende. Men jeg vil gå derhen, mens du sover til middag."

Margaret gik. Mrs. Boucher var meget syg. Den venlige og forstandige naboerske syntes at have sørget for alt. Nogle af børnene var gået ind til naboerne. Mary Higgins havde hentet de tre yngste ved spisetid; siden var Nicholas gået efter lægen. Han var ikke kommet endnu; enken syntes døden nær, og dog var der intet andet for end at vente. Margaret ville gerne høre lægens mening og besluttede at gå hen til Higgins' så længe. Hun kunne da måske få at vide, om Nicholas havde fået mr. Thornton i tale.

Da hun trådte ind, havde Nicholas meget travlt med at lade en penny spinde på spisebordet for at more tre småbørn, der fortroligt klyngede sig op ad ham. Både han og børnene lo over, at den snurrede så længe. Da pennyen hørte op at spinde, begyndte "den små Johnny" at græde.

"Kom hen til mig!" sagde Margaret, idet hun løftede ham op foran bordet og tog ham i sin favn. Hun holdt sit ur for hans øre, mens hun spurgte Nicholas, om han havde truffet mr. Thornton.

Udtrykket i hans ansigt forandrede sig på øjeblikket.

"Jo!" sagde han; "jeg har såmænd både truffet ham og talt med ham."

"Gav han Dem afslag?" spurgte Margaret bedrøvet.

"Ja, det kan De tro, miss. Det vidste jeg jo nok i forvejen."

"Det gør mig ondt, at jeg bad Dem om det. Var han vred? Han talte dog næppe således til Dem som Hamper?"

"Det var synd at sige, at han var høflig!" sagde Nicholas og lod igen pennyen spinde, til lige så stor moro for sig selv som for børnene. "Men det skal De ikke tage Dem nær, for jeg gav ham min tro det glatte lag igen. Jeg lod ham vide, at det ikke var af egen drift, at jeg kom anden gang, men at De havde rådet mig til det, og at jeg havde måttet give mit ord på at gøre det."

"Sagde De til ham, at jeg havde sendt Dem?"

"Jeg ved ikke, om jeg nævnte Dem ved navn, men det tror jeg ikke. Jeg sagde, at et fruentimmer, der ikke vidste bedre besked, havde rådet mig til at gå hen og se, om der ikke var en god blodsdråbe i hans hjerte."

"Og han –?" spurgte Margaret.

"*Han* sagde, at jeg skulle bede hende passe sig selv … *Så* længe har den ikke spundet før, drenge! … Og det var dog høflige ord i sammenligning med dem, han brugte til mig. Men lige meget! vi står blot, hvor vi før stod, og jeg vil hellere hugge sten på landevejen end lade rollingerne her sulte ihjel."

Margaret slap den urolige Johnny ud af sin favn og satte ham på bordet igen.

"Det gør mig ondt, at jeg bad Dem gå den til mr. Thornton, og det bedrøver mig, at jeg har taget fejl af ham."

Hun hørte en sagte støj bagved sig. Både hun og Nicholas vendte sig hurtigt om, og foran dem stod mr. Thornton. Som en

følge af en hurtig indskydelse gik Margaret ud af døren uden at sige et ord. Hun nejede blot dybt for at skjule den bleghed, der med ét udbredte sig over hendes træk. Han bukkede dybt til gengæld og lukkede døren efter hende. Han var også ærgerlig over at træffe hende der. Der fandtes virkelig velvilje i hans hjerte – "en god blodsdråbe", som Nicholas kaldte det; men han satte en vis stolthed i at skjule sit velvillige sind, og han frygtede for at se sin velvilje stillet til skue. Imidlertid havde han følt, at det havde været uretfærdigt af ham at vise så megen foragt imod en mand, der med ydmygt tålmod havde ventet i fem timer for at få ham i tale. At den samme mand havde svaret ham trodsigt, var ham ligegyldigt. Han kunne netop godt lide ham for det, og han vidste fuldt vel, hvor pirrelig han selv var i den tid: de havde derfor ikke noget at lade hinanden høre. Det var især den omstændighed, at han havde ventet i fem timer, der slog mr. Thornton. Selv havde han ikke mange timer til overs; men både én og to timer stjal han fra sin knappe tid for at gå omkring og samle oplysninger om Higgins, hans karakter og hans levned. Imod sin vilje måtte han tilstå for sig selv, at Higgins havde talt den rene sandhed. Han kom altså for at sige Higgins, at han ville give ham arbejde.

"Det var altså den dame, De omtalte for mig?" sagde han fortrydeligt til Higgins. "De kunne gerne have sagt mig hendes navn."

"Så ville De måske have talt høfligere om hende, end De gjorde; så havde De måske ikke sagt, at det var kvinderne, der var skyld i alle vore ulykker!"

"Det har De naturligvis fortalt hende?"

"Ja, naturligt! Jeg sagde til hende, at hun herefter ikke skulle blande sig i Deres anliggender."

"Hvis er de børn – er det Deres?" Mr. Thornton kunne godt begribe, hvis børn de var; men han vidste ikke, hvorledes han ellers skulle få samtalen ind i et andet spor.

"De er ikke mine og dog mine."

"Er det de børn, De omtalte i formiddags?"

"Ja, dengang De sagde," svarede Higgins og vendte sig om med slet dulgt hidsighed, "at min historie var måske sandfærdig og måske ikke, men grumme usandsynlig. Jeg husker det nok, *measter*."

Mr. Thornton tav et øjeblik. Derpå sagde han: "Jeg også. Jeg har ikke glemt, hvad jeg sagde. Jeg troede Dem ikke. Jeg selv kunne ikke have taget mig af en anden mands børn, hvis han havde opført sig således imod mig, som jeg hører, at Boucher har opført sig imod Dem. Men nu ved jeg, at De talte sandhed, og jeg beder Dem om forladelse."

Higgins' vendte sig ikke om og svarede heller ikke straks; men da han talte igen, var tonen både mildere og blødere.

"Ja, han er nu død," svarede han blot, "og dermed må det være glemt."

"Ja, De har ret. Vil De arbejde hos mig? Det er det, jeg er kommet for at spørge Dem om."

Higgins' stivsind vaklede. Han talte ikke. Mr. Thornton spurgte ikke igen. Higgins' øjne faldt på de små.

"De har talt mig hårdt til, og det havde De måske nogen ret til. Jeg har heller ikke lagt fingeren imellem. Således står vi. – Men nu børnene – hør, *measter*, tror De virkelig, at vi kan komme ud af det sammen?"

"Vi kan da i hvert fald trøste os med én ting," sagde mr. Thornton smilende, "og det er, at vi ikke har ventet os for meget af hinanden."

"Det har De ret i," sagde Higgins eftertænksomt; "men for folk som mig er arbejde dog altid arbejde. Derfor vil jeg også komme, *measter*, og takke Dem til, og det er ikke lidt gjort af mig," sagde han frimodigere, idet han pludselig vendte sig om og så mr. Thornton frit i øjnene for første gang.

"Og dette er ikke lidt gjort af mig," sagde mr. Thornton, idet han gav Higgins et ærligt håndslag. "Pas nu på at møde til klokkeslættet," vedblev han, idet hun atter talte som fabriksherre. "Jeg vil ingen efternølere have på min fabrik. De mulkter, vi har, inddriver vi strengt. Og den første gang, De stifter ufred, kan De gå med det samme. Nu ved De, hvad De har at rette Dem efter."

"De talte i formiddags om min klogskab. Den må jeg dog vel tage med mig; eller ser De måske hellere, at jeg lader den blive hjemme?"

"Lad den hellere blive hjemme, hvis De vil bruge den til at blande Dem i mine forretninger; men tag den kun med, hvis De kan beholde den for Dem selv."

"Jeg vil behøve en del klogskab for at regne ud, hvor mine forretninger ender, og hvor Deres begynder."

"Deres forretninger har ikke begyndt endnu, og mine er gået i stå for mig. Farvel!"

Et øjeblik førend mr. Thornton nåede mrs. Bouchers dør, kom Margaret ud af den. Hun så ham ikke, og han fulgte i nogen tid efter hende, tabt i beskuelsen af hendes lette, utvungne gang og høje, smukke figur. Men denne rene glæde

forgiftedes med ét af hans skinsyge. Han ønskede at indhente hende, at tale med hende og se, hvorledes hun ville modtage ham. Han ønskede også – men ved dette ønske bluedes han næsten –, at hun skulle vide, at han havde vist, hvor klogt hun havde handlet i at lade Higgins bede ham om arbejde. Han gik hen til hende. Hun fo'r sammen.

"Med Deres tilladelse, miss," sagde han; "jeg tror, at De var lidt for hurtig til at erklære, at De havde taget fejl af mig. Jeg har antaget Higgins på min fabrik."

"Det glæder mig," svarede hun koldt.

"Han sagde mig, at han havde gentaget for Dem, hvad jeg i formiddags sagde om ..." Mr. Thornton tøvede. Margaret optog tråden:

"Om, at damer ikke skulle blande sig i, hvad der ikke vedkom dem. Det havde De fuldkommen ret i. Men," vedblev hun lidt ivrigere, "Higgins har dog ikke sagt Dem hele sandheden." Ordet "sandhed" mindede hende om hendes egen usandhed, og hun standsede pludseligt, betaget af en meget uhyggelig følelse. I det første øjeblik var det ikke mr. Thornton muligt at forklare sig hendes tavshed; men med ét gik det op for ham. "Hele sandheden!" sagde han. "Kun få mennesker siger hele sandheden. Jeg har opgivet håbet om det. Har De ingen forklaring at give mig, miss Hale?"

Margaret tav. Hun spurgte sig selv, om en nærmere forklaring kunne lade sig forene med hendes troskab imod Frederick.

"Nej," sagde han, "jeg vil ikke friste Dem yderligere. For øjeblikket kan De være overbevist om, at Deres hemmelighed er vel forvaret hos mig. Men tillad mig at sige, at De udsætter Dem

alt for meget ved at være så uforsigtig. Jeg taler nu blot som Deres faders ven; har jeg før næret andre tanker eller andre forhåbninger, er det naturligvis forbi. Jeg taler uden nogen som helst egennytte."

"Det ved jeg," sagde Margaret og tvang sig til at tale i en ligegyldig tone. "Jeg ved, i hvilket lys jeg må stå for Dem; men min hemmelighed tilhører en anden, og jeg kan ikke røbe den uden at skade ham."

"Jeg ønsker ikke i mindste måde at efterforske disse hemmeligheder," svarede han. "Min interesse for Dem er – ene og alene en vens. De tror mig måske ikke, miss Hale; men jeg kan forsikre Dem, at det er sandhed. De tror mig dog, miss?"

"Ja," sagde Margaret roligt og bedrøvet.

"Undskyld da, at jeg siger Dem farvel. Jeg havde troet, at De måske kunne have noget at sige mig, men jeg ser, at jeg har taget fejl. Farvel." Han fjernede sig hurtigt.

Margarets fader blev næsten forfærdet over hendes munterhed den formiddag. Hun talte uophørligt og forcerede sit naturlige lune; og var der end et anstrøg af bitterhed i meget af det, hun sagde, og var hendes fortællinger fra Harley Street end lidt sarkastiske, så nænnede hendes fader dog ikke at dadle hende. Ud på aftenen bad man hende at komme ned og tale med Mary Higgins, og da hun vendte tilbage, troede mr. Hale at se spor af tårer på hendes kinder. Men det kunne ikke være så; for hun bragte godt nyt – Higgins havde fået arbejde på mr. Thorntons fabrik. I løbet af nogle dage omskiftedes hendes sind på en påfaldende måde, og hendes fader begyndte at blive ængstelig for hende, da der indløb flere efterretninger, der lovede hende nogen forandring og adspredelse. Mr. Hale fik et

brev fra mr. Bell, hvori denne ytrede ønske om at besøge dem, og mr. Hale antog, at udsigten til hans gamle oxfordske vens besøg ville holde Margarets tanker lige så behageligt beskæftigede som hans egne. Margaret søgte at vise interesse for, hvad der glædede hendes fader; men hvad der oplivede hende mere var et brev fra Edith, der var fuldt af bedrøvelse over hendes tantes død og af fortællinger om hende selv, hendes mand og hendes barn; det endte med, at da hendes lille dreng ikke kunne tåle klimaet, troede hun nok, at kaptajn Lennox ville bryde op, og at de alle ville begive sig tilbage til deres gamle bopæl i Harley Street. Margaret længtes efter det gamle hus og den milde ro i det gamle, velordnede, monotone liv. Tidligere havde hun fundet det kedeligt; men hun følte, at selv stagnation ville være en vederkvægelse ovenpå al den kamp og uro, hun siden havde udstået. Hun foresatte sig derfor, at hun ville aflægge et langt besøg hos Lennox's, når de kom tilbage, og så hen til det som til en havn, hvori hun kunne genvinde sin sjælsstyrke og selvbeherskelse. For øjeblikket var det for hende, som om alt drejede sig om mr. Thornton, og som om hun ikke kunne glemme ham trods alle sine bestræbelser. Besøgte hun Higgins', så hørte hun tale om ham der; hendes fader var igen begyndt at læse med ham og citerede ustandselig hans meninger; selve mr. Bells besøg bragte hans navn på bane, for han skrev, at han uden tvivl måtte være en god tid sammen med mr. Thornton, da de skulle forny deres kontrakt.

40

Margaret havde ikke ventet sig megen tilfredsstillelse af mr. Bells besøg – hun havde blot glædet sig til det for sin faders skyld; men da hendes gudfader kom, opstod der det naturligste venskab af verden imellem dem. *Han* sagde, at det var intet under, at hun ret var en pige efter hans sind; for hans kærlighed var en arv, hun ligefrem gik ind til; og *hun* kunne til gengæld ikke noksom rose den friske ungdommelighed, han fremtrådte med i sin gammeldags kollegiedragt.

"Jeg mener naturligvis," tilføjede hun, "at De er frisk og ungdommelig i sjæl og tanke; for det må jeg rigtignok tilstå, at Deres meninger er de ældste og mest skimlede, jeg i mange tider er truffet på."

"Nej, hør til din datter, Hale! Opholdet her i Milton har rent fordærvet hende. Hun er demokrat, rød republikaner, medlem af Fredssamfundet, socialist –"

"Det er blot, fordi jeg forsvarer fremskridtet i handelen, fader! Mr. Bell vil partout, at den skal blive stående ved at sælge vildtskind og få olden i bytte."

"Nej, nej! Jeg ville dog grave jorden og dyrke kartofler, skave skindene og lave klæbe af lodden. De må heller ikke overdrive. – Men jeg er ked af al denne tummel. Den ene er nær ved at løbe den anden omkuld blot for at blive rig."

"Ja, det er ikke hvermand givet at sidde mageligt i sin lænestol på kollegiet og lade sin rigdom vokse uden at gøre sig mindste ulejlighed for det. Mangen mand her ville sikkert takke

sin Gud, hvis hans formue voksede af sig selv ligesom din, og han slet ikke behøvede at umage sig med det," sagde mr. Hale.

"Det tror jeg næppe. Nej, det er denne tummel og kappestrid, de karle synes om! At sidde stille og lære af fortiden eller udgranske fremtiden i profetisk ånd – jo, der skal vi have det! Der er bestemt ikke et eneste menneske i Milton, der forstår at sidde stille, og det er dog en stor kunst."

"Og folk her i Milton er vistnok af den mening, at man i Oxford lige så lidt forstår at røre sig. Man kunne på begge sider have godt af at komme noget mere sammen."

"Miltonerne kunne måske have godt af det. De kunne måske overhovedet have godt af mange ting, som andre mennesker kun ville høste misfornøjelse af."

"Ja, men De er dog selv fra Milton!" udbrød Margaret. "Jeg troede, at De var lidt mere stolt af Deres fødeby."

"Oprigtigt talt, jeg ser ikke, hvad der er at være stolt af. Nej, kom til Oxford, Margaret! så skal jeg vise Dem et sted, der er værd at prale af."

"I aften kommer mr. Thornton til te hos os," sagde mr. Hale, "han er lige så stolt af Milton, som du af Oxford. I to må søge at stemme hinanden lidt liberalere."

"Nej, mange tak; jeg længes slet ikke efter at blive liberalere," sagde mr. Bell.

"Kommer mr. Thornton til te?" spurgte Margaret sagte.

"Enten til te eller kort efter. Han vidste det ikke rigtigt. Han bad blot om, at vi ikke ville vente."

Mr. Thornton ville ikke spørge sin moder om resultatet af hendes besøg hos Margaret. Han gruede for blot at høre hendes

navn nævne; for selv om han dadlede hende, ja aldeles frasagde sig hende, var hans kærlighed til hende så dyb som nogensinde. Han drømte om hende; han drømte, at hun kom dansende ham i møde med åbne arme og med en lethed og munterhed, der indgav ham afsky for hende på samme tid, som den indtog ham. Men dette drømmebillede, der var ligesom en ond ånd i Margarets skikkelse, greb hans fantasi så stærkt, at han vågnede ude af stand til at skelne det fra hendes virkelige væsen. Han ville hverken søge eller undgå hende. For at overbevise sig om styrken af sin selvbeherskelse, dvælede han den eftermiddag meget længe ved hver enkelt af sine forretninger, så at klokken blev over otte, inden han kom til Hales. Så havde han oven i købet forretninger at afgøre med mr. Bell i studerekammeret, og da det var overstået, blev mr. Bell siddende ved kaminen og talte om en mængde uinteressante sager. Mr. Thornton ytrede imidlertid ikke et ord om at gå ovenpå. Han var nær ved at gå ud af sit gode skind og kaldte i sit stille sind mr. Bell en kedsommelig person. Denne gengældte på samme måde komplimenten ved at betragte ham som den mest frastødende person, han nogensinde havde set. Omsider gjorde en smule støj på første sal dem det indlysende, hvor ønskeligt det var at gå ovenpå. De fandt Margaret med et åbent brev for sig, hvis indhold hun ivrigt drøftede med sin fader. Da de to herrer kom ind, blev det straks lagt til side; men mr. Thorntons årvågne øre opfangede dog en ytring af mr. Hale til mr. Bell.

"Det er et brev fra Henry Lennox. Margaret er meget glad over det," hviskede han.

Mr. Bell nikkede. Margaret blev rød som en rose, da mr. Thornton så på hende. Han havde den allerstørste lyst til at rejse sig og aldrig sætte sin fod i det hus mere.

"Vi tænkte," sagde mr. Hale, "at du og mr. Thornton havde fulgt Margarets råd og var i færd med at omvende hinanden – I blev så længe nede i studerekammeret."

"Så tænkte I sagtens også, at der ikke ville blive andet tilbage af os end én mening, ligesom det gik til med halen på kattene i Kilkenny [Note 15)]. Hvis mening tror du ville være mest sejlivet?"

Mr. Thornton vidste ikke, hvad de talte om, og ville ikke nedlade sig til at spørge. Mr. Hale var så høflig af sig selv at oplyse ham om det.

"Mr. Thornton, vi beskyldte i formiddags mr. Bell for at nære en slags oxfordsk, middelalderlig fordom imod sin fødeby, og vi – jeg tror, det var Margaret – ytrede, at han ville have godt af at omgås lidt med miltonske manufakturister."

"Nej, om forladelse: Margaret sagde, at de miltonske manufakturister ville have godt af at omgås lidt mere med os oxfordere. Ikke sandt, Margaret?"

"Jeg sagde vist, at man på begge sider ville have gavn af at komme lidt mere sammen – det var nok ellers lige så meget faders tanke som min."

"De ser, mr. Thornton, at vi før burde have arbejdet på hinandens udvikling, i stedet for at tale om de uddøde familier Smith, Harrison osv. Jeg skal imidlertid gerne gøre min synd god igen, dog gad jeg nok vide, hvornår man agter at *leve* her i Milton. Folk her synes at tilbringe hele deres liv med at samle materialier til livet."

"Med *at leve* mener De uden tvivl at nyde?"

"Javist, at nyde – jeg nævner ikke nydelsens arter, da jeg antager, at vi begge ville betragte blot og bar fornøjelse som en ringe nydelse."

"Jeg ville dog gerne have nydelsens beskaffenhed noget bestemtere udtalt."

"Nå, jeg mener nydelse af otium og af den magt og indflydelse, som pengene giver. Enhver higer efter penge. Hvorfor attrår man dem?"

Mr. Thornton tav. Derpå sagde han: "Det ved jeg virkelig ikke. Men penge er ikke det, *jeg* higer efter."

"Efter hvad da?"

"Det er et samvittighedsspørgsmål. Jeg holder ikke af at lade mig katekisere uden at være tilstrækkelig forberedt."

"Hør!" sagde mr. Hale, "lad os tale roligt om sagen. Ingen af Dem kan gælde som repræsentant for noget af principperne; dertil er De begge for individuelle."

"Jeg ved ikke, om jeg skal betragte det som en kompliment eller ikke. Jeg repræsenterer gerne Oxford med sin skønhed, sin lærdom og sine stolte erindringer. Hvad siger De, Margaret; bør jeg ikke føle mig smigret?"

"Jeg kender ikke Oxford; men der er forskel på at repræsentere en by og at repræsentere dens indbyggere."

"Meget sandt, miss Margaret. Nu husker jeg nok, at De var imod mig i formiddags og ivrigt forsvarede alt, hvad der hedder Milton og manufaktur." Margaret så det hurtige og overraskede øjekast, som mr. Thornton sendte hende, og tænkte med utilfredshed på, hvilken betydning han kunne lægge i mr. Bells ord. Mr. Bell vedblev:

"Jeg ville blot ønske, at jeg kunne vise Dem vor High Street og vor Radcliffe Square. Jeg taler slet ikke om vore kollegier, men giver også mr. Thornton lov til at forbigå sine manufakturer, når talen er om Miltons herligheder. Jeg har jo dog ret til at kritisere mit eget fødested? De må huske, at jeg selv er fra Milton."

Mr. Thornton optog alle mr. Bells ytringer mere fornærmeligt, end han burde. Han var kun lidet oplagt til at spøge. Til en anden tid ville han have moret sig over mr. Bells fordømmelse af en by, hvor livet var så modsat alt, hvad han var vant til; men nu var han i slet humør nok til at påtage sig at forsvare, hvad der ikke var blevet angrebet for alvor.

"Jeg opstiller ikke Milton som et mønster på en by," sagde han.

"Heller ikke med hensyn til arkitekturen?" spurgte mr. Bell satirisk.

"Nej! Vi har haft alt for travlt til endnu at kunne tænke på det blot udvortes."

"Sig ikke det *blot* udvortes," sagde mr. Hale venligt. "Det har indflydelse på os alle lige fra barndommen af – hver dag i vort liv."

"Et øjeblik!" sagde mr. Thornton. "Husk, hvor forskellige vi er fra grækerne, for hvem skønheden var alt, og til hvem mr. Bell kunne have talt om et liv fuldt af otium og rolig nydelse, som de modtog så meget af gennem den udvortes sans. Jeg vil lige så lidt kaste foragt på dem som efterabe dem. Men der rinder gotisk blod i mine årer, og det er kun lidet blandet her, imod hvad det er i andre dele af England; både i tungemål og i ånd har vi beholdt meget af vore forfædres præg; vi betragter ikke

livet som en nydelsens, men som en idrættens og anstrengelsens tid. Vor hæder og vor skønhed har deres rod i vor indre styrke, der skaffer os sejr over materielle hindringer og over endnu større vanskeligheder. Vi er også i en anden henseende goter heroppe i Darkshire Note 16). Vi modtager ikke gerne love langvejs fra. Vi så helst, at folk lod os styre vore anliggender selv, i stedet for stadig at plage os med deres lovfuskeri. Vi er for selvregering og imod centralisering."

"Kort sagt: man ønsker sig Heptarkiet Note 17) tilbage; ja, man er jo ikke langt fra at tilbede Thor."

"Når vi ikke har den samme ærbødighed for fortiden, som man har i Oxford, så er det, fordi vore bestræbelser er mere rettet på nutiden. Det er fortræffeligt, når granskning af fortiden skærper blikket for fremtiden. Men for os, der tumler os i nye forhold, ville det være langt fortræffeligere at finde kyndig vejledning under alle de vanskeligheder, der beredes os i øjeblikket; for vor fremtid beror på, at disse bliver mødte og betvunget med indsigt, ikke midlertidigt skudt til side. Fortidens visdom skal hjælpe os gennem nutiden; men folk finder det langt nemmere at tale om utopien end om den næste dags gerning, og når så andre påtager sig at udrette denne gerning, så kan man ikke finde nok at udsætte på det."

"Men jeg ser virkelig slet ikke, hvad det er, De taler om! Mon de herrer miltonere ville nedlade sig til at sende os deres øjeblikkelige bryderier til Oxford? Lad gå, man har jo ikke prøvet os endnu."

Mr. Thornton lo af hjertens grund. "Jeg sigtede uden tvivl til alt det bryderi, vi netop har haft. Jeg tænkte på de arbejderopstande, vi har måttet døje; de have såmænd kostet

mig penge og ulejlighed nok. Og dog var denne sidste opstand, som for øjeblikket svier til mig, al ære værd."

"En opstand, som er al ære værd!" sagde mr. Bell. "De må høre til de allerivrigste Thor-dyrkere."

Margaret følte, hvor meget mr. Thornton ærgrede sig over, at det, som han opfattede så alvorligt, idelig blev slået hen i spøg. Hun søgte at lede samtalen bort fra et emne, som var den ene part temmelig ligegyldigt, mens den anden havde en stærk, personlig interesse af det. Hun tvang sig derfor til at sige noget:

"Edith siger, at hun finder det trykte calico bedre og billigere på Korfu end i London."

"Gør hun?" sagde hendes fader. "Det må sikkert være en af Ediths overdrivelser. Er du også vis på det, Margaret?"

"Jeg er ganske sikker på, at hun siger det, fader."

"Så er jeg også vis på, at det er således," sagde mr. Bell; "for jeg har så høje tanker om Deres sandfærdighed, at den må tjene til skjold for Deres kusine. En kusine af Dem kan umuligt overdrive."

"Er miss Hales sandfærdighed da så overordentlig?" spurgte mr. Thornton bittert. – Så snart ordene var sluppet ham af munden, kunne han have bidt sin tunge over. Burde han såre hende således? Og burde han træde således op imod den fortræffelige, gamle mr. Bell, hvis måde at tale på han jo havde kendt i så mange år? Men Margaret! Hun rejste sig ikke og forlod værelset, som hun før havde gjort, når ordknaphed eller hidsighed havde nødet hende. Hun sad helt stille efter det første hurtige og sørgmodige blik, der gav hende udseende af et barn, som havde fået uventet dadel; hun så bebrejdende på ham, slog derpå øjnene ned, gav sig ivrigt i færd med sit arbejde

og sagde intet. Han kunne ikke lade være at betragte hende. Han følte sig tilintetgjort: hans svar blev fra nu af korte og bratte; han attråede kun et blik, et ord af hende, han ydmygt kunne kaste sig i støvet for. Hun kunne umuligt bryde sig det mindste om ham, tænkte han; ellers måtte hun dog slå øjnene op og se hans anger. Han kunne næsten have forgrebet sig på hende, blot for at få en anledning til at sige hende, hvad der nagede på hans hjerte. Først på sin lange vandring hjemad kom han til ro igen, og han fattede nu på ny den alvorlige beslutning at ville se hende så lidt som muligt, siden det blotte syn af dette ansigt og denne skikkelse, den blotte lyd af denne stemme kunne bringe ham således ud af ligevægt.

Da han havde forladt værelset, rejste Margaret sig og lagde sit arbejde sammen. De runde linjer i hendes ansigt var blevet længere og skarpere, og hele hendes udseende tydede hen på en anstrengt dag. Da man beredte sig til at gå til sengs, kunne mr. Bell ikke andet end så småt bande mr. Thornton.

"Jeg har aldrig set nogen, som lykken har fordærvet i den grad. Han kan ikke tåle et ord, end ikke den mindste spøg. Alt synes at krænke hans værdighed. I forrige tider var han så flink og ligefrem som nogen. Dengang skulle ingen fornærme ham så let; men dengang var han rigtignok heller ikke forfængelig."

"Forfængelig er han heller ikke nu," sagde Margaret roligt og bestemt, idet hun vendte sig om fra bordet. "I aften lignede han slet ikke sig selv. Han må have haft ubehageligheder, inden han kom her."

Mr. Bell sendte hende et af sine skarpe øjekast ud over brillerne. Hun forandrede ikke en mine; men da hun havde forladt værelset, spurgte han med ét:

"Hale, har du nogensinde mærket, at Thornton og din datter har, hvad man kalder et godt øje til hinanden?"

"Aldrig!" sagde mr. Hale, der først blev overrasket, derpå forvirret. "Nej, du tager ganske sikkert fejl. Jeg er næsten vis på, at du tager fejl. Det måtte da i ethvert tilfælde være mr. Thornton alene. Stakkels fyr! Jeg håber til Gud, at det ikke er således; for hun tog ham såmænd aldrig."

"Ja, jeg er jo pebersvend og har vidst at klare mig fri af kærlighedens skær hele mit liv igennem, så måske min mening ikke er meget værd. Ellers ville jeg sige, at symptomerne også var temmelig tydelige hos hende."

"Nu er jeg vis på, at du tager fejl," sagde mr. Hale. "Han kan måske være forelsket i hende, skønt hun virkelig undertiden næsten har været uhøflig imod ham; men jeg er overbevist om, at Margaret aldrig har tænkt på at give ham sin hånd – det er aldrig faldet hende ind med en tanke."

"Ja, men det er også hjertet, der her gør udslaget. Men det var blot en formodning af mig. Det kan også gerne være, at jeg tager fejl; men i ethvert tilfælde er jeg forfærdelig søvnig. Nu har jeg da fået din nattesøvn forstyrret, kan jeg se, med mine tåbelige fantasier."

Men mr. Hale besluttede, at han ikke ville lade sig forstyrre af et så urimeligt indfald – en beslutning, der beskæftigede ham nok til at holde ham vågen hele natten.

Da mr. Bell tog afsked næste dag, bad han Margaret betragte ham som en mand, der havde ret til at hjælpe og beskytte hende under enhver genvordighed, der kunne møde hende. Til mr. Hale sagde han:

"Din Margaret har gjort et dybt indtryk på mit gamle hjerte. Pas godt på hende, for hun er guld værd. Hun er for god til Milton og passer i grunden kun for Oxford. Jeg har ingen mand til hende endnu; men så snart jeg finder én, skal jeg bringe min unge mand og sætte ham ved siden af din unge datter, ligesom ånden i *Tusind og én Nat* bringer prins Karalmazan som brudgom til feprinsessen Badoura."

"Det må du endelig ikke. Husk på, hvad ulykke der fulgte efter; og desuden kan jeg ikke undvære Margaret."

"Nej; ret betænkt vil vi beholde hende for os selv til at pleje os begge to om en halv snes år, når vi er blevet to sære og sygelige gamle kavalerer. Ved du hvad, Hale? Jeg ville virkelig ønske, at du ville forlade Milton; for i grunden er det dog et sted, der ikke passer for dig, skønt det rigtignok var mig, der anbefalede dig det fra først af. Hvis du ville gøre *det,* så ville jeg lade mine små indvendinger fare og modtage et præstekald; så kunne du og Margaret komme ud og bo hos mig i præstegården. Du kunne være en slags verdslig kapellan hos mig, og Margaret kunne om dagen være vor husholderske samt landsbyens godgørende fe og om aftenen læse os i søvn. Jeg ville føle mig meget lykkelig ved et sådant arrangement. Hvad mener du?"

"Nej, aldrig!" sagde mr. Hale bestemt. "Jeg har allerede bødet hårdt nok for min forandring. Jeg har nu intet andet ønske end at forsvinde blandt mængden her og at blive begravet her."

"Jeg opgiver alligevel ikke min plan endnu. Jeg vil blot ikke plage dig med den i dette øjeblik. Hvor er din perle af en datter? Kom og giv mig et farvelkys, Margaret; og husk, min kære guddatter, hvor De kan finde en sand ven, når De trænger. De er mit barn, Margaret; husk det, og Gud velsigne Dem!"

Deres liv antog nu en meget monoton karakter. De havde ikke længere nogen syg at håbe eller frygte for, og selv Higgins, som de så længe havde fulgt med levende deltagelse, syntes ikke mere at trænge til deres omhu. Bouchers børn, hvis moder nu også var død, var dog endnu tilbage, og Margaret besøgte meget tit Mary Higgins, som omsorgen for dem var anbetroet. De to familier boede i ét hus. De ældre børn gik i en simpel skole; de yngre blev, når Mary var på arbejde, passet af den venlige naboerske, hvis sunde sans Margaret havde haft lejlighed til at beundre, da Boucher var død. Hun fik naturligvis betaling for sin ulejlighed, og Higgins viste overhovedet i hele sin fremgangsmåde mod disse forældreløse børn en forstandighed, der dannede en slående modsætning til hans tidligere excentriske streger. Han arbejdede så vedholdende, at Margaret kun så ham sjældent i disse vintermåneder; men når hun kom sammen med ham, bemærkede hun, at han skyede enhver hentydning til sine plejebørns fader. Når han talte om mr. Thornton, lagde han ikke fingrene imellem.

"Sandt at sige," sagde han, "så kan jeg slet ikke blive klog på ham. Han er to personer i ét legeme. Den ene person, som jeg kendte i gamle dage, var fabriksherre fra top til tå. I den anden person er der ikke spor af fabriksherre. Hvorledes disse to væsener kan rummes i én krop, går over min forstand og langt ind i præstens. Det skal imidlertid ikke sætte mig fluer i hovedet. Hvorom alting er, så kommer han her temmelig tit; det er nok – så vidt jeg da kan skønne – det væsen, der er menneske og ikke fabriksherre. Det lader ellers til, at han er lige så nær med mig som jeg med ham; for han sidder og lytter og

stirrer, som om jeg var et sjældent dyr, man netop havde fanget et sted nede i de varme lande. Men jeg lader mig ikke kyse. Han ser nok, at der skal en hel del til at kyse mig i mit eget hus, for jeg fortæller ham ting, som han efter min mening helst måtte have hørt i en yngre alder."

"Svarer han Dem da ikke?" spurgte mr. Hale.

"Jo, jeg vil ikke just sige, at al fordelen er på hans side, skønt jeg nok tør sige, at han ikke har så lidt gavn af min tale. Undertiden kommer han med et par drøje sentenser, der ikke er behagelige ved første øjekast, men som smager påfaldende af sandhed, når man kommer til at tygge rigtigt på dem. Han kommer her vist i aften i anledning af børnenes skolegang. Han er ikke fornøjet med den og vil selv overhøre dem."

"Hvad har de –" begyndte mr. Hale; men Margaret rørte sagte ved hans arm og viste ham sit ur.

"Den er næsten syv," sagde hun. "Aftenerne længes. Kom, fader." Hun åndede ikke frit, før de var noget borte fra huset. Da hun var blevet roligere, ønskede hun imidlertid, at hun ikke havde skyndt sig så meget; for hvoraf det end kom, så de nu kun sjældent mr. Thornton, og for gammelt venskabs skyld ville hun dog gerne have set ham i aften.

Hun havde ret; han kom meget sjældent, selv i undervisningstimerne. Mr. Hale var ilde til mode over sin elevs lunkenhed for den græske litteratur, der endnu for kort siden havde interesseret ham så meget. Nu hændte det derimod tit, at mr. Thornton i det sidste øjeblik sendte en i al hast nedskrevet billet, der sagde, at han på grund af sine mange forretninger ikke kunne læse med mr. Hale den aften. Skønt mr. Hale havde fået mange andre elever, havde dog ingen af

dem udfyldt Thorntons plads i hans hjerte. Denne afbrydelse af en omgang, der var blevet ham kær, gjorde et smerteligt indtryk på ham, og han sad mangen gang og grundede på, hvad der vel kunne være årsag til denne forandring.

En aften, da Margaret sad ved sit arbejde, udbrød han med ét:

"Margaret! Har du nogensinde haft grund til at tro, at mr. Thornton var forelsket i dig?"

Han rødmede næsten, idet han fremsatte dette spørgsmål; men mr. Belis henkastede ytring faldt ham ind, og inden han så sig for, var ordene fløjet ham ud af munden.

Margaret svarede ikke straks; men hendes bøjede hoved sagde ham, hvad svaret ville blive.

"Ja, jeg tror det – kære fader, jeg burde vist have sagt dig det." Og hun lod sit arbejde falde og skjulte sit ansigt i sine hænder.

"Nej, min kære pige! Tro ikke, at jeg spørger dig om det blot af nysgerrighed. Du ville uden tvivl have sagt mig det, hvis du kunne gengælde hans tilbøjelighed. Har han ligefrem talt til dig om det?"

Efter et lille ophold svarede hun sagte: "Ja."

"Og du gav ham afslag?"

Hun sukkede, sank sammen og svarede atter: "Ja." Men førend faderen kunne tage til orde igen, løftede hun sit ansigt, der var farvet af undseelsens smukke rødme:

"Mere kan jeg ikke sige dig, fader; hele sagen er mig desuden så pinefuld, at jeg ikke kan tåle at tænke på det. Det gør mig inderlig ondt, at jeg har berøvet dig denne ven; men jeg kunne ikke andet!" Hun satte sig ned på gulvet og lagde sit hoved i hans skød.

"Det gør også mig ondt, min kære pige. Mr. Bell forskrækkede mig ligefrem, da han sagde det til mig ..."

"Mr. Bell! O, var det ikke skjult for ham?"

"Nej, ikke ganske; men han indbildte sig, at du – hvorledes skal jeg udtrykke mig? – at du heller ikke just hadede mr. Thornton. Jeg vidste, at det aldrig kunne ske. Jeg håbede, at det hele kun var indbildning, for jeg vidste jo kun alt for godt, at du ikke kunne fatte kærlighed til mr. Thornton. Imidlertid gør det mig meget ondt."

I nogle minutter var de stumme som graven. Da han et øjeblik efter kærtegnende klappede hendes kind, blev han næsten forfærdet over at finde den vædet af tårer. Hun rejste sig i det samme, tvang sig til at smile og begyndte at tale om Lennox's med en så stor iver, for at give samtalen en anden retning, at mr. Hale ikke nænnede at føre den tilbage i det gamle spor.

"I morgen – ja, det er i morgen – er de atter i Harley Street. Hvor det dog er underligt! Hvilket værelse mon de vil bruge til ammestue? Tante Shaw vil have sin glæde af den lille dreng. Tænk dig blot Edith som moder! Og kaptajn Lennox – hvad mon han vil foretage sig, nu da han har taget sin afsked?"

"Hør," sagde hendes fader, "jeg må bestemt give slip på dig en fjorten dages tid, for at du dog i det mindste kan tage ned til London og hilse på dine tilrejsende venner. En halv times samtale med mr. Henry Lennox vil også oplyse dig mere om Fredericks udsigter end en hel snes af hans breve; det ville altså ligefrem være at forene det nyttige med det behagelige."

"Nej, fader, du kan ikke undvære mig, og, hvad mere er, jeg lader mig ikke jage fra dig." Efter et ophold tilføjede hun: "Jeg er

nær ved at opgive håbet med hensyn til Frederick; han søger at skåne os, men jeg ser nok, at mr. Lennox selv ikke har noget håb om at opdrive vidnerne. Nej," sagde hun, "denne smukke sæbeboble var en stor glæde for os; men den er bristet som så mangen anden, og vi må trøste os med glæden over, at Frederick er så lykkelig. Bedrøv mig derfor ikke ved at tale om, at du kan undvære mig, fader, for jeg er overbevist om, at du ikke kan det."

Men tanken om en forandring slog rod og skød spire i Margarets hjerte – dog ikke en sådan, som hendes fader først havde foreslået. Hun begyndte at tænke på, hvor gavnlig en udflugt fra dette sted ville være for hendes fader, hvis mod nu tit var nær ved at bukke under, og hvis helbred havde lidt betydeligt under hans kones sygdom og død. Margaret så klart, hvilket savn han sukkede under, uden selv at have øje for det: det var omgang med andre mænd. I Helstone havde han haft rig lejlighed til at besøge nabopræsterne og modtage genbesøg af dem, og hvad enten de stakkels arbejdsmænd syslede i marken eller vandrede hjem om aftenen efter endt dagværk eller vogtede kvæg i skoven, kunne han altid få sig en samtale med dem. Men i Milton havde alle for travlt til, at der kunne være tale om en rolig samtale eller en moden tankeudveksling; der drejede folks tale sig kun om dagens gerning, og når den tankeanspændelse, som deres forretninger udkræver, var forbi, faldt de i dvale indtil næste morgen. Efter endt dagværk var arbejderen ikke at træffe hjemme; han var gået hen til en forelæsning eller i en klub eller på et ølhus, alt efter sin smag og stilling. Mr. Hale tænkte på at holde nogle forelæsninger i en eller anden dannelsesanstalt; men han betragtede dette blot

som et pligtarbejde, og Margaret nærede derfor den overbevisning, at det ikke rigtigt ville lykkes for ham, førend han skred til det af egen drift.

41

Dagene begyndte nu at længes, men uden at bringe dem det glade håb, som februarsolen gerne fører med sig. Mrs. Thornton havde naturligvis helt ophørt at besøge Hales. Mr. Thornton kom engang imellem; men hans besøg gjaldt mr. Hale og indskrænkede sig til hans værelse alene. Efter mr. Hales omtale at dømme var han den gamle; men den omstændighed, at de sås så sjældent, bragte mr. Hale til at sætte endnu større pris på ham. Efter hvad Margaret kunne slutte af de ytringer fra ham, der kom hende for øre, var det ingenlunde nogen slags krænket følelse, der havde bragt ham til at afbryde sine besøg. Hans forretninger var blevet noget indviklede ved arbejderopstanden og krævede mere opmærksomhed, end han havde skænket dem forrige vinter. Margaret mærkede endda, at han af og til omtalte hende, men, så vidt hun kunne skønne, altid på en rolig, ligefrem og venskabelig måde.

Hun var ude af stand til at hæve sin faders mod. Hun søgte at beskæftige sig ved at undervise de to yngste af Bouchers børn, men gjorde sin gerning med tungt hjerte; hun besørgede den med punktlighed og omhu, men uden liv og interesse. Det eneste, hun gjorde godt, var det, hun blev drevet til af barnlig fromhed – den trøst og bistand, hun i stilhed ydede sin fader. Hun sympatiserede med enhver stemning hos ham og søgte at forekomme ethvert ønske af ham. Marts måned bragte budskab om Fredericks bryllup. Dolores skrev på spansk-engelsk, og hans sprog var også allerede temmelig stærkt farvet af hans hustrus modersmål.

Da Frederick havde set af et brev fra Henry Lennox, hvor lidt håb han kunne have om at retfærdiggøre sig for en søkrigsret, så længe vidnerne fattedes, havde han i et temmelig heftigt brev til Margaret erklæret, at han ikke mere ville betragte England som sit fædreland: han ville ønske, at han kunne ophøre at være en født englænder, han ville ikke modtage pardon, om man tilbød ham den, og lige så lidt bo i landet, om man tillod ham det. Margaret græd sine modige tårer over alt dette – så unaturligt syntes det hende ved første øjekast; men ved nærmere eftertanke så hun i disse ytringer kun et udtryk for den bitre skuffelse, der havde knust hans glade forhåbninger, og hun følte, at tid og tålmodighed var den eneste lægedom. I sit næste brev talte Frederick så sjæleglad om fremtiden, at han endog slet ikke havde tanke for fortiden, og Margaret trængte nu selv til den tålmodighed, hun havde bedt om for ham. Dolores' nette, undselige og jomfruelige breve havde en ejendommelig tillokkelse både for Margaret og for hendes fader. Det var den unge spanierinde så magtpåliggende at tækkes sin elskers engelske slægtninge, at hendes kvindelige omhu viste sig på mangfoldige steder, og de breve, der meldte om brylluppet, ledsagedes af en elegant sort silkemantille med kniplinger, som Dolores selv havde valgt til sin ukendte svigerinde, som Frederick havde fremstillet som et mønster på skønhed, klogskab og dyd. Frederick var rig nu. Barbour & Co. var et af de betydeligste spanske huse, og han var blevet optaget i det som yngre kompagnon. Margaret smilede lidt ved dette og sukkede så, idet hun atter mindedes sine gamle tirader imod handelsverdenen. Hendes broder, den stolte kavaler, var jo nu blevet grosserer – en handlende! Dernæst gjorde hun igen

opstand mod sig selv og protesterede i sine egne tanker mod sin sammenblanding af en spansk grosserer og en miltonsk fabriksejer; Dolores måtte være henrivende, og mantillen var nydelig!

Mr. Hale havde i dette forår af og til lidt af stakåndethed og været meget bekymret derover. Margaret var mindre urolig, da ondet nu og da rent forsvandt; men hun ønskede dog inderligt, at han måtte komme sig helt, og bad ham indstændigt om at følge mr. Bells indbydelse til at besøge ham i Oxford i april måned. Mr. Bell havde også indbudt Margaret, ja han skrev oven i købet et særskilt brev, hvori han befalede hende at komme; men det forekom hende, at det ville vederkvæge hende mere at blive hjemme, for måske at finde en hvile for sit sind og sit hjerte, som hun ikke havde fundet i mange år.

Da mr. Hale havde begivet sig på vejen til jernbanen, forskrækkedes Margaret næsten over al den frihed, hun nu nød; hun behøvede ikke at tage sig af noget menneske, hun kunne efter behag være ledig, tavs, glemsom og – hvad der syntes hende bedre end alle de øvrige privilegier – ulykkelig. Hun havde nu lov til at fremtage enhver af sine sorger for at anvise den dens rette plads, og hun sad tit i flere timer ubevægelig i dagligstuen, ivrigt optaget af at genkalde sig ethvert bittert minde. Kun en gang græd hun højt; det var, da hun mindedes sin afskyelige usandhed.

I sin stærke sindsbevægelse åbnede hun et gammelt fransk værk, der lå på bordet. Det var en af hendes faders bøger. Hendes øjne faldt på et sted, som opfordrede til "at styrke sindet og hjertet ved at betræde ydmyghedens vej."

"Ja, ydmyghed," tænkte Margaret, "det er hvad jeg hidtil har manglet; men mod, mit stakkels hjerte! med Guds hjælp skal vi nok komme på rette vej."

Hun rejste sig med den faste beslutning at søge adspredelse på en eller anden måde. Til en begyndelse kaldte hun på Martha, der netop kom forbi ude på gangen. Margaret ville søge at finde ud af, hvad der gemte sig bag hendes tyendeagtige, næsten mekaniske lydighed. Det faldt hende vanskeligt at få Martha til at tale om sine personlige interesser; men endelig berørte hun den rette streng, idet hun kom til at nævne mrs. Thornton. Hele Marthas ansigt strålede af glæde, og efter lidt tilskyndelse fra Margarets side kom hun frem med en lang historie om, hvorledes hendes fader i en yngre alder havde stået i forbindelse med mrs. Thorntons mand, ja haft lejlighed til at vise ham en tjeneste. Omstændighederne havde adskilt de to familier, indtil Martha næsten var en voksen pige. Det var dengang gået temmelig stærkt tilbage for hendes fader, der oprindelig havde været forvalter på et pakhus; hendes moder var død, og hun og hendes søster ville – for at bruge Marthas eget udtryk – have været "væk", hvis mrs. Thornton ikke havde opsøgt dem og taget sig af dem.

"Jeg havde haft feber og var kun svag; men både mrs. Thornton og sønnen havde hverken rist eller ro, førend de fik mig plejet i deres eget hus og sendt til søbadene. Lægerne sagde, at feberen var smitsom; men det var der ingen, der brød sig om, undtagen miss Fanny. Hun tog hen og besøgte den familie, som hun nu skal giftes ind i."

"Skal miss Fanny giftes!" udbrød Margaret.

"Ja, og det med en rig gentleman; – han er jo rigtignok en del ældre end hun. Han hedder Mather, og hans fabrikker ligger et sted ude på den anden side Hayleigh – hun bliver såmænd godt gift, skønt manden er gråhåret."

Efter at have hørt dette, tav Margaret så længe, at Martha atter fik tid til at komme ind i sine sædvanlige folder. Hun støvede kaminen af, spurgte, hvad tid hun skulle lave til te, og forlod værelset med det samme træansigt, hun var kommet med.

Næste dag læste Margaret med Bouchers små børn, gik derpå en lang tur og endte med et besøg hos Mary Higgins. Til sin overraskelse fandt Margaret, at Nicholas allerede var kommet fra arbejde. Han syntes også at være kommet noget mere ind på "ydmyghedens vej": han var roligere og mindre selvklog.

"Den gamle gentleman er nok rejst bort?" sagde han. "Det fortalte rollingerne mig. De har en pokkers mund, det småtøj; den er næsten endnu værre end mine egne pigebørns, skønt det måske er skam at tale om det, især nu, da den ene af dem ligger i sin grav. Der er bestemt noget i luften, der får folk ud på rejser. Min herre – han derhenne på kontoret – spinder også omkring et sted ovre på den anden side af kloden i denne tid."

"Er det grunden til, at De er kommet så tidligt hjem i aften?" spurgte Margaret, uden at ville sige noget ubehageligt.

"Nu taler De om ting, De ikke kender til," sagde han barsk. "Jeg møder ikke med to ansigter – med ét, når jeg står overfor min herre, og med et andet, når jeg er bag hans ryg. Nej, denne Thornton er god nok til at indlade sig i en dyst med, men han er alt for god til at gøre nar ad. Det var Dem, der skaffede mig

pladsen, og det takker jeg Dem for. Thorntons fabrik er ikke med de værste, efter som tiderne er. Ned, krabat, og sig den smukke salme for miss Margaret. Det var rigtigt! fast på benene og den højre arm frem, så lige som et kosteskaft! Når jeg siger: Én – står du stille. To – stiller du dig op. Tre – gør du dine ting, og Fire – tager du benene med dig!"

Den lille dreng fremsagde en metodistisk salme, hvis indhold lå langt over hans horisont, men hvis gyngende rytme havde gjort indtryk på hans øre, og som han fremsagde med et rutineret parlamentsmedlems tungefærdighed. Da Margaret havde ydet den skyldige bifaldstribut, forlangte Nicholas et nyt nummer og så igen et. Det overraskede hende ikke lidet at se ham på en så besynderlig og ubevidst måde begynde at fatte interesse for religionen, som han før havde ladet hånt om.

Den sædvanlige tetid var forbi, da hun kom hjem; men det var hende en trøst, at ingen havde måttet vente på hende, og at hun kunne hengive sig til sine egne tanker i stedet for ængsteligt at iagttage en anden for at erfare, om hun skulle være alvorlig eller munter. Efter at have drukket te besluttede hun at gennemgå en stor pakke breve og tage dem fra, der skulle tilintetgøres.

Hun fandt blandt andre fire eller fem fra mr. Henry Lennox betræffende Fredericks affærer og undlod ikke at læse dem om igen. Af den formelle ordføjning var det klart, at mr. Lennox aldrig havde glemt sit forhold til hende. Margaret så i et nu, at det var kløgtige breve; men af hjerte og ånd fandt hun ikke spor i dem. De skulle imidlertid gemmes, og hun lagde dem omhyggeligt til side. Da Margaret var færdig med dette, henfaldt hun i drømmerier. I de sidste to dage havde hun

imidlertid vundet ny styrke og fattet et gladere håb. Skællene var faldet fra hendes øjne, og hun så nu sin stilling i et klarere lys. Hvis mr. Thornton blot atter ville vise sig som ven imod hende, ja, hvis han blot nu og da ville komme og opmuntre hendes fader ligesom i gamle dage, selv om hun aldrig skulle få ham at se, da forekom det hende, at hun kunne love sig, om ikke nogen lys, så dog en nogenlunde skyfri fremtid. Hun sukkede, idet hun rejste sig for at gå til sengs. Der lå dog en hemmelig sorg på bunden af hendes hjerte.

Samme aprilaften sad mr. Hale og tænkte på sin datter. Han var træt af alle de besøg, han havde aflagt hos sine gamle venner. Han havde gjort sig overdrevne forestillinger om den indflydelse, som hans forandrede synsmåde ville udøve på hans venners adfærd imod ham. Nogle af dem var vel blevet forfærdede eller bedrøvede eller vrede over hans frafald; men så snart de så den mand, som de engang havde holdt af, glemte de hans synsmåder over ham selv. Mr. Hale havde nemlig ikke just haft mange bekendte: han havde hørt til et af de mindre kollegier og altid været meget tilbageholden; men de, der i ungdommen havde fundet det umagen værd at gøre sig fortrolige med den ædle tænkemåde og den varme følelse, der lå bagved hans ordknaphed og rådvildhed, havde sluttet sig så meget inderligere til ham. Fornyelsen af disse ungdomsvenskaber efter så mange og skæbnesvangre års forløb gjorde et stærkt og uimodståeligt indtryk på ham.

"Jeg frygter, at vi har gjort det alt for godt," sagde mr. Bell. "Nu har vi følgerne af, at du har levet så længe i denne miltonske luft."

"Jeg er træt," sagde mr. Hale; "men det kommer ikke af den miltonske luft. Jeg er femoghalvtreds år gammel, og denne lille omstændighed er i og for sig tilstrækkelig til at forklare, at jeg ikke er så udholdende længere."

"Hvor vil du hen! Jeg er over de tres og mærker ikke til noget tab af kræfter, hverken på legeme eller sjæl. Lad mig ikke høre sådan noget! Femoghalvtreds! Du er jo en purung mand endnu."

Mr. Hale rystede på hovedet. Efter et minuts ophold rejste han sig fra sin halvt tilbagelænede stilling i en af mr. Bells luksuriøse lænestole og sagde med en slags skælvende alvor:

"Du må ikke tro, Bell, at hvis jeg end kunne have forudset alle følgerne af min meningsforandring og kaldsfrasigelse, eller om jeg tilmed kunne have tænkt mig *hendes* lidelser i forvejen, at jeg da ville have undladt åbent at erklære, at jeg ikke længere delte tro med den kirke, jeg var præst i. Hvad altså kaldsfrasigelsen vedkommer, ville min handlemåde være blevet den selvsamme; derimod ville jeg sikkert have handlet anderledes og klogere i henseende til min familie. Men jeg tror ikke, at Gud har begavet mig med synderlig klogskab og styrke," tilføjede han og faldt tilbage i sin gamle stilling.

Mr. Bell brugte sit lommetørklæde med en vis støjende vedholdenhed, førend han svarede. Så sagde han:

"Han gav dig styrke til at gøre, hvad din samvittighed kaldte ret; større styrke eller klogskab tror jeg ikke, at vi behøver. Jeg ved med mig selv, at jeg ikke har meget af den, og dog behager man at kalde mig en klog mand, en uafhængig karakter, en stærk ånd osv. Det enfoldigste menneske, der adlyder sin

pligtfølelse, om så blot i at tørre sine støvler af på en dørmåtte, er klogere og stærkere end jeg. Men således dømmer folk!"

Der indtrådte en pause. Mr. Hale var den første, der tog ordet.

"Og Margaret?" sagde han.

"Ja, hvad hun?"

"Hvis jeg dør ..."

"Sludder!"

"Hvad skal der da blive af hende? Det tænker jeg lidt på. Lennox's ville dog vist tage hende til sig, det håber jeg. Hendes tante holdt meget af hende."

"Hvad er det for folk?"

"Kaptajnen er en artig og behagelig mand. Edith er en nydelig, lille, forkælet skønhed. Margaret elsker hende af ganske hjerte, og Edith hende igen."

"Hør nu, Hale! Du ved, at din datter næsten har erobret hele *mit* hjerte. Jeg har sagt dig det før. Da hun er din datter og min guddatter, så interesserede jeg mig naturligvis allerede en hel del for hende, inden jeg så hende sidste gang. Men det besøg, jeg for nylig aflagde hos dig i Milton, har gjort mig til hendes slave. Som et lydigt gammelt offer fulgte jeg erobrerens triumfvogn. Alt, hvad jeg ejer, står derfor til hendes tjeneste, om hun behøver det, og vil blive hendes, enten hun vil eller ej, når jeg dør. Jeg skal tilmed selv være hendes ridder til trods for min gigt og mine tresindstyve år. Tro mig, min gamle ven, din datter skal herefter finde al den bistand, som min forstand, min indsigt eller mit hjerte er i stand til at yde. Det er ikke, fordi jeg ønsker noget at bryde mit hoved med – du må, det ved jeg nok fra gammel tid af, altid have noget at plage dig selv med, ellers

er du ikke rigtig i dit es. Du kommer imidlertid til at overleve mig i mange år. I magre, tørre folk driller og trodse altid døden; men vi føre og blomstrende personer må altid først pille af."

Hvis mr. Bell havde været begavet med et profetisk blik, ville han have set, at faklen allerede næsten var vendt, og at englen med det milde og alvorlige åsyn stod ved siden af hans ven og vinkede ad ham. Mr. Hale lagde den samme aften sit hoved til den pude, det ikke skulle rejse sig tiere fra. Da tjeneren om morgenen kom ind for at vække ham, fik han intet svar. Han gik hen til sengen og betragtede det rolige, smukke ansigt, som lå der så blegt og koldt, præget af dødens uudslettelige stempel. Stillingen var aldeles uforstyrret, og der var intet spor af smerte eller kamp. Hjertet måtte være ophørt at slå, da han lagde sig ned.

Mr. Bell blev aldeles bedøvet af dette pludselige slag.

Hans første tanke var Margaret.

"Wallis," sagde han til sin tjener, "De må have min rejsesæk pakket om fem minutter. Jeg må til Milton med det næste tog."

Tyve minutter efter at denne beslutning var taget, var rejsesækken pakket, og en vogn hentet. Londonertoget susede frem, kørte et par skridt tilbage, og mr. Bell blev skyndsomt vist ind i en kupé af den travle konduktør.

Der var forresten foruden ham kun en eneste person i kupeen, og han sad langt fra ham på samme side. Mr. Bell så vist på ham for at opdage, hvem det var, og bag det mægtige forhæng, som et nummer af *Times* i sin fulde størrelse dannede, genkendte han mr. Thornton.

"Hvad, Thornton! Er det Dem?" spurgte han og rykkede hastigt nærmere. Han rystede hjerteligt mr. Thorntons hånd,

men gav pludselig slip, for han behøvede hånden til at bortviske et par tårer. Han havde jo sidste gang set mr. Thornton i selskab med sin afdøde ven.

"Jeg er på vej til Milton i et sørgeligt ærinde," sagde han. "Jeg skal melde Hales datter, at hendes fader pludselig er død!"

"Død! Mr. Hale død!"

"Ja, jeg bliver ved at gentage det for mig selv og kan dog ikke fatte det. Han er ikke desto mindre død. Da han gik til sengs i aftes, syntes han ikke at fejle det allermindste; men han var allerede kold i morges, da min tjener kom ind for at kalde på ham."

"Hvor? Jeg forstår Dem ikke!"

"I Oxford. Han var på besøg hos mig; han havde ikke været i Oxford i de sidste sytten år – og så skulle det få sådan en ende!"

I over et kvarter blev der ikke talt et ord. Så sagde mr. Thornton:

"Og hun?" men standsede brat.

"Margaret, mener De. Ja, jeg tager nu hen til hende og bringer hende budskabet. Min stakkels ven! Hun var ikke ude af hans tanker noget øjeblik i aftes. Gode Gud – endnu i aftes! og hvor uendelig langt borte er han ikke nu! Men jeg tager Margaret til mig som mit eget barn, det er min faste beslutning."

Mr. Thornton gjorde et par frugtesløse forsøg på at tale. "Hvad skal der dog blive af hende!" mumlede han endelig.

"Jeg har en mistanke om, at vi bliver to om buddet. Den anden er familien Lennox."

"Hvem er det?" spurgte mr. Thornton skælvende.

"Å, det er nogle pæne folk i London, som efter al sandsynlighed vil mene, at de have størst ret til hende. Kaptajn Lennox er gift med hendes kusine, som hun er opdraget sammen med. Hendes tante, mrs. Shaw, er i huset hos dem. Og så er der også en broder!"

"Hvilken broder? En broder til hendes tante?"

"Nej, nej; en meget flink fyr (for kaptajnen er en nar, må De vide), en ung sagfører, der sagtens vil gøre sig umage for at kapre Margaret. Jeg ved, at han har haft et godt øje til hende i hele fem år eller mere; det har én af hans folk fortalt mig, – det var blot pengene, der fattedes. Nu vil den hindring være fjernet."

"Hvorledes det?" spurgte mr. Thornton.

"Ih, hun skal jo have alt, hvad jeg ejer, når jeg dør. Og hvis denne Henry Lennox blot er nogenlunde god nok til hende, og hun holder af han – ja, så får jeg jo et hjem med det samme."

Der opstod en pause. Mr. Bell gav sig til at fløjte og skiftede uophørligt plads, uden at kunne finde ro. Mr. Thornton sad aldeles ubevægelig med øjnene fæstede på det samme sted i bladet, som han atter havde taget i hånden for at få tid til at tænke efter.

"Hvor har De været henne?" spurgte endelig mr. Bell.

"I Havre, for at undersøge, hvorfor bomulden stiger således i pris."

"Uf! Igen bomuld og spekulationer! Arbejdere og maskiner! Stakkels gamle Hale! De gør Dem næppe noget begreb om, hvilken stor forandring det var for ham at komme derhen fra Helstone. Kender De Helstone?"

"Ja!" lød det korte svar.

Han tog atter sit blad i hånden med en mine, som om det var hans faste forsæt at undgå al videre samtale, og mr. Bell var glad ved igen at kunne tænke over, hvorledes han bedst skulle meddele Margaret det sørgelige budskab.

Hun sad ved et vindue ovenpå; hun så ham stå af vognen og gættede sandheden ganske instinktivt. Hun ville først ile ned ad trapperne, men standsede pludselig midt i dagligstuen, som om hun blev holdt tilbage af noget. Der stod hun nu bleg og ubevægelig.

"O, sig mig intet – jeg læser det i Deres øjne! De ville have sendt bud – De ville ikke have forladt ham – hvis han var i live! O, fader, fader!"

42

Margaret følte sig grebet af en dyb sorg, der hverken gav sig luft i tårer eller i ord. Hun lå på sofaen med tillukkede øjne, svarede kun, når hun blev tiltalt, og da med hviskende stemme. Mr. Bell blev ganske forfærdet. Han turde ikke forlade hende. Han turde heller ikke bede hende følge med sig tilbage til Oxford – en af de planer, han havde lagt undervejs –, for hun var åbenbart alt for angrebet til at kunne tåle at rejse. Han sad ved kaminen og grundede på, hvad han skulle gøre. Margaret lå ubevægelig og næsten livløs på sofaen.

Mr. Bell sukkede dybt, løftede sine svære gamle lemmer, der var stive af rejsen, op fra deres magelige stilling og gik ud af værelset.

"Jeg kan ikke forlade hende. Jeg må skrive til Oxford og sørge for, at de nødvendige forberedelser bliver truffet; man kan da besørge det fornødne, til jeg selv kommer tilbage. Mon mrs. Lennox ikke kunne komme herop? Jeg vil skriftligt anmode hende om det. Det stakkels barn må dog have en veninde hos sig, om ikke for andet, så for at hun kan få hende til at græde."

Dixon græd for to; men da hun havde tørret sine øjne, lykkedes det hende at fortælle mr. Bell, at mrs. Lennox var alt for nær ved sin nedkomst til, at hun kunne rejse for øjeblikket.

"Nå, så kunne vi dog vel få fat på mrs. Shaw. Er hun ikke kommet tilbage til England?"

"Jo, sir; men hun vil vist ikke gerne forlade mrs. Lennox under sådanne omstændigheder," sagde Dixon.

"Å, gid pokker havde alle de ..." Mr. Bell holdt inde, og slutningen tabte sig i en hosten. "Mrs. Shaw *skal* komme. Vil De sætte et værelse i stand og sørge for alt, hvad hun behøver, til i morgen aften. Jeg indestår for, at hun kommer."

Mr. Bell skrev altså til mrs. Shaw, og denne erklærede under mange tårer, at hun ville komme. Hvis det havde været en indstændig bøn, og der havde været den mindste hentydning til muligheden af en vægring, så ville hun næppe være rejst, hvor oprigtig en deltagelse hun end nærede for Margaret; men det kategoriske i udtrykkene måtte til for at betvinge hendes *vis inertiæ* og få hende til at lade sig pakke sammen af sin kammerpige. Edith fulgte moderen til vognen og besvor hende under strømme af tårer at bringe Margaret med sig tilbage.

Da hun var borte gik Edith ind i dagligstuen igen. Mr. Henry Lennox sad derinde og skar et nyt hæfte af en *Rewiev* op. Uden at løfte hovedet i vejret sagde han: "Hvis du ønsker det, Edith, vil jeg gerne tage med til Milton og yde al den bistand, jeg formår."

"Tusind tak," sagde Edith; "men den gamle mr. Bell vil nok gøre alt, hvad der står i hans magt, og mere vil der næppe behøves. Er det ikke dejligt, at vi nu får den søde Margaret tilbage? I stod jo på en meget venskabelig fod med hinanden for nogle år siden."

"Gjorde vi?" spurgte han ligegyldigt og syntes at interessere sig levende for et sted i sit blad.

"Ja, måske jeg tager fejl; jeg havde hovedet så fuldt af andre ting dengang. Er det ikke forresten et held, at vi, når onkel nu skulle dø, netop er kommet hjem og er i stand til at modtage Margaret i vort gamle hjem? Hvor det vil være velgørende for

hende at ombytte Milton med London, den stakkels pige! Jeg vil lade købe nyt sirts til hendes sovekammer, at det kan se lyst og muntert ud, når hun kommer."

Lige så venlige tanker beskæftigede mrs. Shaw på vejen til Milton. Af og til gruede hun for gensynets øjeblik og kunne ikke fatte, hvorledes man skulle holde det ud; men endnu tiere tænkte hun på, hvorledes hun snarest muligt skulle få Margaret bort fra "dette skrækkelige sted" og tilbage til den behagelige og hyggelige bolig i Harley Street.

"O, min Gud!" sagde hun til sin kammerpige; "se dog engang på de fæle skorstene! Min stakkels søster Hale! Jeg kunne ikke have haft en glad time i Neapel, hvis jeg havde haft nogen anelse om alt dette. Jeg ville have rejst herhen på øjeblikket og hentet både hende og Margaret."

Margaret befandt sig endnu i den samme tilstand; hun var dødbleg, rørte sig ikke, talte ikke, græd ikke. Man havde fortalt hende, at hendes tante Shaw var i vente, men det havde ikke gjort noget indtryk på hende. Imidlertid var hun den første, der hørte vognen, som bragte hendes tante fra banegården, holde udenfor. Hendes øjenlåg dirrede, og hendes læber farvedes. Mr. Bell gik ned for at modtage mrs. Shaw. Da de kom op, stod Margaret oprejst og søgte at besinde sig; da hun fik øje på sin tante, der kom hende i møde med åbne arme, gik hun hen til hende og gav sin smerte luft i en tårestrøm, idet hun støttede sit hoved mod hendes skulder.

Mr. Bell listede sig ud af værelset og gik ned i studereværelset, hvor han lod lægge i kaminen og søgte at adsprede sig ved at tage forskellige bøger ned fra hylderne og blade omkring i dem. Hvert bind mindede ham på en eller

anden måde om hans afdøde ven. Han var glad ved at høre mr. Thorntons stemme ude ved døren. Dixon affærdigede ham temmelig kort, idet hun lod ham vide, at han ikke kunne få nogen i tale den aften. I det samme åbnede mr. Bell døren ud til gangen og råbte:

"Thornton! Er det Dem? Å, kom ind et lille øjeblik; jeg ville gerne tale med Dem."

Mr. Thornton gik ind i studerekammeret.

"Jeg vil Dem i grunden ikke noget bestemt; men det er temmelig trist at sidde ene i et værelse, når alt taler til én om en afdød ven. Margaret og hendes tante har dagligstuen for sig selv."

"Er mrs. – er hendes tante kommet?" spurgte mr. Thornton.

"Om hun er? Jo, både hun og hendes kammerpige! Man skulle ellers tro, at hun nok kunne være kommet alene ved en sådan lejlighed; nu må jeg se til, at fortrække og ty hen til Hotel Clarendon."

"Nej, det skal De på ingen måde. Vi har fem eller seks ledige sovekamre hjemme."

"Godt udluftede?"

"Stol De trygt på min moder!"

"Ja, så vil jeg blot gå ovenpå først og sige det blege lille pigebarn godnat og gøre mit skrabud for hendes tante."

Mr. Bell blev noget længe ovenpå. Tiden begyndte at falde mr. Thornton lang; for han sad i forretninger til op over ørene og havde næppe kunnet få tid til at løbe ud og spørge, hvorledes miss Hale befandt sig.

Da de var kommet på vej, bemærkede mr. Bell:

"Jeg havde ondt ved at slippe fra damerne deroppe. Mrs. Shaw længes stærkt efter at komme hjem – for sin datters skyld, siger hun – og ønsker, at Margaret skal tage med hende straks. Hun er imidlertid ikke mere skikket til at rejse, end jeg er til at flyve. Desuden indvendte hun med fuld føje, at hun har en del afskedsbesøg at gøre; men så begyndte tanten at lade hende høre gamle velgerninger og at spørge hende, om hun da rent havde glemt gamle venner, og hun svarede under mange tårer, at hun hellere end gerne forlod et sted, hvor hun havde lidt så meget. Jeg skal nu tilbage til Oxford i morgen og ved ikke, i hvilken af skålene jeg skal kaste min stemme."

Han standsede, som om han havde fremsat et spørgsmål, men fik intet svar af sin ledsager, hvis tanker uafbrudt gentog ordene: "Hvor hun havde lidt så meget." Det var altså den følelse, hun ville mindes sit atten måneders ophold i Milton med, der for ham havde et få usigeligt værd, selv i sin bitterhed, at det opvejede al hans øvrige livs sødme. Med al sin smerte og hån havde denne tid for ham været en kongelig nydelsens tid i sammenligning med den fattige fremtid, hvori han kun var i stand til at øjne en ussel materialisme, et liv uden håb og frygt.

Mrs. Thornton og Fanny opholdt sig i spisestuen; den sidste var i en særdeles lystig stemning, da hendes pige holdt det ene stykke af hendes strålende brudestads efter det andet i vejret, for at man ret skulle se, hvad virkning det ville gøre. Hendes moder gjorde sig umage for at sympatisere med hende, men var ikke heldig i sine bestræbelser. For pynt og stads havde hun ingen interesse, og hun ønskede af sit inderste hjerte, at Fanny havde modtaget sin broders tilbud om at skaffe hende alt fra en af de første modehandlere i London; da havde man været fri for

den evindelige snak og kedsommelighed, der er forbundet med at vælge og vrage.

Da Thornton og mr. Bell trådte ind, begyndte Fanny at rødme og at rode op i sin stads med en tåbelig iver, der måtte vække opmærksomhed hos enhver anden end mr. Bell. Hvis han overhovedet tænkte på hendes silkekjoler og øvrige herligheder, så måtte det være for at sammenligne hende og dem med den blege skikkelse, han nylig havde set sidde stille og ubevægelig med bøjet hoved og foldede hænder i et værelse, hvor der var så skille, at man fristedes til at tro, at den susen, man hørte, stammede fra de døde, hvis ånder endnu omsvævede deres elskede datter.

Mrs. Thornton modtog mr. Bell på sin højtidelige, men gæstfri måde. Hun var aldrig så forekommende, som når hun modtog sin søns venner i sin søns hus, og jo mere uventet et sådant besøg var, desto kærere var det hende.

"Hvorledes befinder miss Hale sig?" spurgte hun.

"Hun er sønderknust efter dette sidste slag," svarede mr. Bell.

"Det er et stort held for hende, at hun har sådan en ven som Dem."

"Jeg ville ønske, at jeg var hendes eneste ven, frue. Det lyder sagtens noget hovmodigt; men jeg er blevet ligefrem fordrevet fra min post som trøster og rådgiver af en fin tante fra London, og der har hun fremdeles kusiner og Gud ved hvad, der gør fordring på hende, som om hun var en skødehund, der tilhørte dem. Selv er hun alt for svag for øjeblikket til at have nogen som helst vilje."

"Ja, svag må hun rigtignok være," sagde mrs. Thornton med en hentydning, som hendes søn godt forstod. "Men hvor,"

vedblev mrs. Thornton, "har disse slægtninge da været i al denne tid, da miss Hale tilsyneladende har været både frænde- og venneløs og sikkert har måttet udstå mangen en bekymring?" Hun ventede ikke på svaret, men forlod værelset for at tænke på sine pligter som husmoder.

"Denne familie har levet udenlands i flere år," sagde mr. Bell. "Hun har været i tantens hus, indtil hun blev voksen, og hun og kusinen har betragtet hinanden som søstre. Hvad der ærgrer mig, er kun den omstændighed, at jeg selv ønskede at antage hende i barns sted, og jeg er noget jaloux på disse folk, der slet ikke synes at ville vurdere deres tidligere erhvervede forret højt nok. Det ville være en anden sag, hvis det var Frederick, der gjorde fordring på hende."

"Frederick!" udbrød mr. Thornton. "Hvem er det? Hvad ret –?" Han standsede med ét i sit heftige spørgsmål.

"Ved De ikke, hvem Frederick er?" sagde mr. Bell overrasket. "Det er hendes broder. Har De ikke hørt –"

"Jeg har aldrig hørt hans navn før. Hvor er han? Hvad er han?"

"Jeg nævnte ham dog vist for Dem, dengang familien kom til Milton – det er den søn, der var indviklet i et mytteri ombord på et skib ..."

"Jeg har aldrig hørt tale om ham førend nu. Hvor opholder han sig?"

"I Spanien. Han er vis på at blive taget ved vingebenet, så snart han sætter sin fod på engelsk grund. Stakkels fyr; det vil bedrøve ham, at han ikke kan følge sin fader til jorden. Vi må nøjes med kaptajn Lennox, for der er næppe andre slægtninge at indbyde."

"Jeg håber, at jeg også kan være til stede?"

"Ja, med største glæde. De er i grunden en herlig mand, Thornton. Hale holdt meget af Dem. Han talte endnu forleden dag i Oxford om Dem til mig og beklagede, at De havde været så lidt sammen i den senere tid. Det er smukt af Dem, at De vil vise ham den sidste ære."

"Men Frederick – kommer han da aldrig til England?"

"Aldrig."

"Har han heller ikke været her omtrent på den tid, da mrs. Hale døde?"

"Nej. Jeg var jo her dengang. Jeg havde ikke set Hale i mange år, og hvis De husker det, kom jeg ... Nej, det er sandt, jeg kom nogen tid efter. Men den stakkels Frederick Hale var her ikke dengang. Hvorledes kommer De til at spørge om det?"

"Jeg så en ung mand spadsere alene med miss Hale en aften," svarede mr. Thornton, "og det forekommer mig, at det netop var på den tid."

"O, det må have været den unge Lennox, en broder til kaptajnen. Han er sagfører, og de stod i stadig brevveksling med ham. Hør," sagde mr. Bell, idet han drejede sig om og lukkede det ene øje, for med desto større kraft at kunne fæste det andet på mr. Thornton, "ved De hvad, jeg indbildte mig engang, at De havde noget til overs for min Margaret."

Mr. Thornton svarede ikke og forandrede ikke en mine.

"Det gjorde den stakkels Hale også. Dog ikke, førend jeg havde bragt ham på ideen."

"Jeg beundrede miss Hale, og det må enhver. Hun er meget smuk," sagde mr. Thornton, der blev bragt i forlegenhed af den hårdnakkede spørger.

"Er det alt? Nå, så De mener virkelig om hende, at hun er blot er, hvad man kalder 'meget smuk', – som om der slet ikke var andet der end noget for øjet. 'Meget smuk!' De taler jo næsten om hende, som om det var en hest eller hund!"

Mr. Thorntons øjne lynede.

"Mr. Bell," sagde han, "før De taler således, bør De huske på, at ikke alle mænd udtaler deres følelser så uforbeholdent som De. Lad os tale om noget andet!" Hvor stærkt hans hjerte end bankede ved hvert af mr. Bells ord, og hvor meget han end vidste, at disse herefter ville knytte den gamle alumnus fra Oxford uadskilleligt til det, der var hans hjerte dyrebarest, ville han dog ikke lade sig forlede til at udtale, hvad han følte for Margaret. Fordi en anden lovpriste genstanden for hans dybe og inderlige kærlighed, var han dog ikke åbenmundet nok til at søge at overbyde ham. Han gik derfor over til nogle af de tørre forretninger, mr. Bell og han havde at afgøre med hinanden som ejer og lejer.

"Hvad var det for en masse mursten og kalk, vi kom forbi ude i gården?" spurgte mr. Bell. "Skal der måske foretages en reparation?"

"Nej, der skal der ikke."

"Bygger De da måske for egen regning? I så tilfælde må jeg være Dem meget forbunden."

"Jeg bygger en spisestue – det vil sige: til mine arbejdere."

"Det er en anden sag – jeg tænkte netop, at De måtte være temmelig kræsen, når De som ungkarl ikke kunne nøjes med en lejlighed som denne."

"Sagen er ganske simpelt den," svarede mr. Thornton, "at jeg har gjort bekendtskab med en forunderlig mand, og at jeg

betaler skolepenge for et par børn, som han har taget til sig. Da jeg tilfældigt kom forbi hans bopæl for nogen tid siden, gik jeg derind for at erlægge mine skolepenge. Derved kom jeg til se, hvad for en jammerlig, sort og forkullet middagsmad disse mennesker må tage til takke med, og det gav mig stof til eftertanke for lang tid. Men det var først under dyrtiden i vinter, at jeg kom til at overveje, at hvis man købte ingredienserne i store partier og en betydelig del mad blev kogt på én gang og på ét sted, ville der spares mange penge, og kosten ville blive anderledes nærende. Jeg talte om sagen til den mand, jeg nævnte Dem før; men han fandt min plan aldeles forfejlet. Jeg opgav den derfor aldeles; men med ét kommer den samme mand, – han hedder Higgins – til mig og giver mig nådigst sit bifald til en plan, der i den grad lignede min, at jeg godt kunne betragte den som min egen, samtidig med, at han lod mig vide, at den havde vundet bifald hos alle dem af hans kammerater, han havde talt med. Jeg tilstår, at jeg blev en smule ærgerlig over hele denne manér og fik lyst til at lade ham og det hele sejle sin egen sø. Jeg anså jo imidlertid planen for fornuftig og vel gennemtænkt, og det forekom mig derfor barnagtigt at lade den fare, blot fordi jeg ikke selv fik den ære at være den første opfinder af den. Jeg modtog altså koldblodigt den rolle, man tildelte mig, hvilken noget nær er den samme som en økonoms eller klubværts. Jeg indkøber ingredienserne i store partier og skaffer en husholderske eller kokkepige."

"Jeg håber, at De vil gøre fyldest i Deres nye plads. Er De også vel forfaren i at bedømme kartofler og løg? I alt fald yder mrs. Thornton Dem vel en håndsrækning ved Deres indkøb?"

"Nej, på ingen måde," svarede mr. Thornton. "Hun misbilliger hele planen, og derfor taler vi ikke mere med hinanden om den. Men det tegner til at gå ret godt; jeg får store forråd tilsendt fra Liverpool, og vor slagter forsyner mig med kød. Den middagsmad, husholdersken opvarter med, er slet ikke at kimse ad."

"I embeds medfør smager De sagtens på alle retter, førend de bæres frem? De holder dog vel god kontrol?"

"I førstningen indskrænkede jeg mig strengt til blot at være indkøber, og selv heri adlød jeg mere de ordrer, som arbejderne udstedte gennem husholdersken, end jeg gik efter mit eget skøn. Snart var oksekødet for kraftigt, snart var bedekødet ikke fedt nok. De så uden tvivl, hvor magtpåliggende det var mig at lade dem have frie hænder; nok sagt: en dag spurgte et par af arbejderne – og blandt dem min ven Higgins – mig, om jeg ikke ville komme indenfor og tage en bid med. Jeg havde meget travlt den dag; men jeg så, at det ville støde arbejderne, når de havde gjort det første skridt, og jeg ikke kom dem i møde på halvvejen. Jeg gik derfor ind, og jeg har aldrig spist bedre til middag, det kan jeg forsikre Dem. Jeg sagde dem (det vil sige: mine nærmeste naboer; for jeg er ikke nogen taler), hvor megen pris jeg satte på det, og i nogen tid efter vidste jeg på en prik, at hver gang den dags mad vendte tilbage på deres dagsorden, kom mine arbejdere til mig med et: '*Measter*, vi har æggesøbe til middag i dag; lyster De ikke at komme ind til os?' Havde de ikke bedt mig, ville jeg ikke have trængt mig ind til dem."

"Deres nærværelse lægger sagtens stærkt bånd på samtalen. Så længe De er der, kan de ikke rive ned på herrerne. Men de

holde sig formodentlig skadesløse de øvrige dage, når der ikke vanker æggesøbe."

"Hidtil har vi været så heldige at holde alle kildne spørgsmål udenfor; men hvis noget af de gamle stridspunkter kommer på bane igen, vil jeg ikke holde min mening tilbage næste æggesøbedag. Men De kender nok ikke ret vore Darkshirefolk, skønt De selv er en Darkshiremand. De er mærkværdigt humoristiske og har en utrolig kernefuld måde at udtrykke sig på! Jeg lærer nu virkelig nogle af dem at kende, og de taler temmelig frit til mig."

"Der er intet, der i den grad udjævner forskellen mellem folk som at holde måltid sammen. Filosoffen dør med en sentens på læberne – farisæeren med bram – den enfoldige med ydmyghed – den stakkels idiot i forborgenhed, som spurven falder til jorden; men filosoffen og idioten, tolderen og farisæeren spiser alle på samme manér – forudsat, at de er begavet med lige god fordøjelse. Her har De teori for teori!"

"Jeg for min del har ingen teori; jeg hader teorier."

"Om forladelse da! For at jeg kan vise min anger i gerningen, gør De mig måske den fornøjelse at modtage en tipundsnote til at købe ind for og gøre et gilde for de brave folk?"

"Tak; men jeg vil dog helst lade være. De svarer mig leje af ovnen og kogestederne, der er anbragt bag i fabrikken, og skal nu også betale for den nye spisestue. Jeg ønsker ikke, at der skal komme milde gaver med i spillet, eller at det skal blive til en godgørenhedsindretning. Fik først dette princip indpas, så ville folk ikke unde mig ro hverken dag eller nat og forstyrre mig hele det simple maskineri."

"Folk har travlt med alt, hvad der er nyt. Det kan De ikke forebygge."

"Hvis jeg har fjender, så filantropiserer de måske en hel del over dette middagsarrangement; men da De er min ven, venter jeg, at De vil ære mit forsøg ved at tie om det. For øjeblikket er kosten ny og fejer temmelig godt; men det vil næppe vare længe, førend vi træffer på adskillige anstødssten."

43

Mrs. Shaw hadede Milton så grundigt, som hendes milde natur ville tillade. Det var en støjende, forrøget by; de simple folk, hun så på gaden, var smudsige; de velhavende damer var overlæssede med pynt, og ikke én af de mænd, hun så – høje eller lave – bar klæder, der sad nogenlunde ordentligt. Hun var overbevist om, at Margaret aldrig ville komme til kræfter igen, så længe hun blev i Milton, og hun nærede megen frygt for, at hun selv skulle få et af sine gamle nervetilfælde. Margaret måtte tage tilbage med hende, og det snart. Var dette end ikke ligefrem hendes ord, så var det i det mindste indholdet af de anmodninger, hun uafladeligt plagede hende med. Svag, træt og nedbøjet, som Margaret var, gav hun omsider det løfte, at hun, så snart onsdagen var overstået, ville gøre sig færdig til at rejse med sin tante og lade Dixon blive tilbage, for at hun kunne betale regninger, sørge for bohavet og lukke huset. Onsdagen var en sørgelig dag. Da skulle mr. Hale jordes fjernt fra sit egentlige hjem og fjernt fra sin hustru, der hvilede ene blandt fremmede. Dette sidste var Margarets største sorg; for hun tænkte, at hvis hun ikke havde ladet sig overvælde af smerten i hine første tunge dage, kunne hun have ordnet sagen anderledes.

Endnu før begravelsesdagen fik Margaret følgende brev fra mr. Bell:

"Min kære Margaret!

Det var min hensigt at vende tilbage til Milton på torsdag; men uheldigvis skal det netop være en af de sjældne dage, da der fordres en pligtopfyldelse af os Radcliffe-alumner, og jeg kan ikke være fraværende. Kaptajn Lennox og mr. Thornton er her. Den første synes at være en net, velvillig mand og har tilbudt at tage til Milton for at stå Dem bi med at søge efter testamentet; men der er naturligvis intet, ellers ville De, hvis De forresten har fulgt mit råd, have fundet det nu. Endvidere erklærer kaptajnen, at han må ledsage Dem og sin svigermoder til sit hjem, og under hans kones nuværende omstændigheder kan det næppe ventes, at han bliver længere end til fredag. Deres Dixon er jo imidlertid tro som guld og kan tage vare på alting, indtil jeg kommer. Jeg påtager mig at sørge for det fornødne, hvis der intet testamente er, for denne pæne kaptajn er næppe nogen stor forretningsmand. Men hvorom alting er – hans moustacher er prægtige. Da der vil blive holdt auktion, beder jeg Dem udsøge, hvad De ønsker at beholde – eller også kan De sende en fortegnelse hertil bagefter. Kun et par ting endnu, og jeg er færdig. De ved, eller i det mindste vidste Deres fader, at De skal arve alt, hvad jeg ejer. Jeg har ikke just i sinde at dø nu; men jeg omtaler dette blot, for at forklare det følgende. Disse Lennox'er synes meget indtagne i Dem nu og vedbliver måske også at være det, men måske ikke. Det er derfor bedst, at der snarest træffes en formelig overenskomst. Jeg foreslår således, at De betaler dem 250 pund om året, så længe man på begge sider synes om at bo sammen. (Heri er naturligvis Dixon indbefattet; lad Dem endelig ikke

overtale til at betale særskilt for hende.) De vil da ikke være i forlegenhed, hvis kaptajnen engang ønsker at have sit hus for sig selv, men De kan anbringe Dem selv og Deres 250 pd. et andet sted – altså, hvis jeg ikke inden den tid har pålagt Dem at komme og holde hus for mig. Hvad nu pynt og Dixon og personlige udgifter og konditorsager vedkommer (for alle damer spiser konditorsager), da vil jeg rådføre mig med en eller anden dame af mit bekendtskab, og se, hvor meget De får efter Deres fader, førend jeg tager nogen bestemmelse. De er vel allerede vred, Margaret, og spørger sagtens, hvad ret denne gamle mand har til således at ordne Deres affærer efter sit eget hoved? Men denne gamle person er ikke ganske uden adkomst. Han har været Deres faders ven i femogtredive år; han stod ved hans side på hans bryllupsdag, og han lukkede hans øjne i døden. Desuden er han Deres gudfader, og da han ikke kan gavne Dem stort i åndelig henseende, såsom han hemmeligt må erkende Deres overlegenhed i alt sligt, vil han gerne vise Dem den ringe tjeneste at yde Dem nogen beskyttelse og bistand. Den samme gamle person har heller ikke nogen som helst slægtning her på jorden; hvem vil vel sørge over Abraham Bell? Det er derfor hans hjertes højeste ønske at kunne gøre noget for Dem, og De er ikke den pige, der kan sige ham Nej. Jeg beder Dem svare mig med omgående post og blot med to linjer. Men *takke mig må De ikke*."

Margaret tog en pen og skrev med skælvende hånd: "Margaret Hale er ikke den pige, der kan sige sin velgører Nej." Svag som hun var, kunne hun ikke tænke på andre ord, og dog

ville hun nødig have brugt disse. Selv denne lille anstrengelse afmattede hende i den grad, at, om hun end kunne have tænkt sig en anden form, havde hun dog ikke været i stand til at sidde oprejst og nedskrive en eneste stavelse af den. Hun måtte lægge sig igen og gøre sig umage for slet ikke at tænke.

"Har brevet gjort dig vred eller urolig, mit kæreste barn?" spurgte mrs. Shaw.

"Nej!" sagde Margaret svagt. "Når den dag i morgen først er overstået, bliver jeg nok bedre."

"Du bliver bestemt ikke bedre, mit barn, førend du kommer bort fra denne gyselige luft. Hvorledes du har kunnet udholde den i to samfulde år, går over min forstand."

"Hvor skulle jeg vel tage hen? Jeg kunne jo ikke forlade fader og moder."

"Bliv kun ikke heftig, mit kære barn! Jeg kan blot ikke gøre mig noget begreb om, hvordan du kunne leve her. Vor vinhandlers kone bor i et hus, der er bedre end dette."

Margaret lukkede sine øjne for at gøre ende på samtalen.

Der var nu langt hyggeligere i huset, end før. Aftenerne var kølige, og efter mrs. Shaws ordre lagde man i alle kaminerne. Hun dæggede for Margaret på enhver måde, købte alle de delikatesser og rariteter, hun selv ville have søgt sin trøst i; men hun anede ikke, at alt dette var Margaret ligegyldigt, og tiltvang det sig hendes opmærksomhed, så var det kun, fordi hun måtte være sin tante taknemmelig for al den omhu, hun anstrengte sig for at vise hende. Hvor svag hun end var, havde hun dog ingen ro på sig. For at afholde sig fra at tænke på jordefærden i Oxford, gik hun hele dagen fra det ene værelse til det andet og

satte de ting af vejen, som hun ønskede at beholde. Efter mrs. Shaws ønske fulgte Dixon hende overalt.

"Disse bøger, Dixon, vil jeg beholde. Vil De sende mr. Bell de øvrige? Han vil sætte pris på dem både for deres egen og for faders skyld. Denne – denne ville jeg bede Dem bringe mr. Thornton, når jeg er rejst. Vent et øjeblik; jeg vil lade et par ord følge med." Hun satte sig skyndsomt ned, ligesom ængstelig for at tænke, og skrev:

> "Medfølgende bog, mr. Thornton! vil De måske sætte nogen pris på, fordi den har tilhørt min fader.
> Venskabeligst Deres
>
> *Margaret Hale."*

Hun begyndte atter at gennemvandre huset og kunne næppe løsrive sig fra de genstande, hun havde været fortrolige med fra sin barndom, hvor gammeldags, forslidte og dårlige mange af dem end var. Men hun talte næsten slet ikke, og Dixons rapport til mrs. Shaw gik ud på, at "hun tvivlede meget om, at miss Hale havde hørt et eneste ord af alt, hvad hun sagde, skønt hun havde talt hele tiden for at adsprede hende." Som følge af, at Margaret havde bevæget sig hele dagen, var hun forresten overordentlig træt om aftenen, og hun sov dog den nat noget bedre.

Ved tebordet næste morgen ytrede hun ønske om at gå ud og sige farvel til et par bekendte. Mrs. Shaw indvendte:

"Der er næppe nogen her, som du kender så nøje, at du kan besøge dem allerede nu, førend du har været i kirke."

"Men i dag er det den eneste dag, jeg har tilbage. Hvis kaptajn Lennox kommer i eftermiddag, og hvis vi – hvis vi virkelig nødvendigvis skal rejse i morgen –"

"Ja, i morgen må vi herfra. Jeg bliver mere og mere overbevist om, at luften her er skadelig for dig og giver dig dette blege og sygelige udseende. Desuden venter Edith os og længes uden tvivl efter mig. Du kan heller ikke tage alene omkring i din alder, min kære pige. Hvis det altså er nødvendigt, at du må aflægge afskedsbesøg, vil jeg tage med dig. Dixon kan vel sagtens skaffe os en vogn?"

Mrs. Shaw kørte altså med for at tage sig af Margaret, og hun tog igen sin kammerpige med, for at denne kunne tage sig af hendes sjaler og luftpuder. Margaret var for bedrøvet til, at hun kunne smile over alle disse forberedelser til to stakkels visitter, som hun så tit havde foretaget på egen hånd på enhver tid af dagen. Hun var halvt ængstelig for at tilstå, at det ene sted, hvor hun skulle hen, var til Nicholas Higgins; hun trøstede sig imidlertid med den tanke, at hendes tante næppe ville have lyst til at stå ud af kareten.

Magelighed og en vis følelse for det passelige kæmpede i nogle øjeblikke om herredømmet i mrs. Shaws sjæl; men den første gik af med sejren, og med mangfoldige påmindelser til Margaret om endelig at tage sig i agt for den slemme feber, der altid lå på lur på sådanne steder, tillod hendes tante hende omsider at gå derind, hvor hun havde været så mange gange tidligere, uden at spørge nogen om tilladelse.

Nicholas var ude; kun Mary og et par af Bouchers børn var hjemme. Mary var grumme enfoldig, men havde et varmt og deltagende hjerte. Så snart hun derfor havde fattet hensigten

med Margarets besøg, begyndte hendes tårer at strømme så rigeligt, at Margaret fandt det overflødigt at komme frem med nogen af de tusinde småting, der var faldet hende ind undervejs. Hun søgte blot at trøste hende lidt ved at ytre, at de dog måske nok ville ses engang enten her eller et andet sted, og hun bad hende sige til sin fader, at det ville være hende særdeles kært, om han kunne og ville komme hen til hende, når han var færdig med sit arbejde.

Just som hun ville til at gå, standsede hun og så sig omkring. Efter et øjebliks forløb sagde hun:

"Jeg ville overmåde gerne have en ubetydelighed til minde om Betsy."

Alt, hvad Margaret ønskede, stod til hendes tjeneste, svarede Mary, og da hun valgte en lille simpel kop, som hun huskede, at Betsy altid havde drukket af i sin feberhede, sagde Mary:

"De må endelig tage noget bedre; sådan en koster kun fire pence."

"Tak, den er udmærket," svarede Margaret og gik hurtigt bort, mens Marys ansigt endnu skinnede af glæde over, at hun også kunne give noget bort.

"Nu til Thorntons!" tænkte hun; "det må ske." Men hun så meget bleg ud ved tanken og kunne næppe finde de rette ord til at forklare sin tante, hvem mrs. Thornton var, og hvorfor hun måtte tage afsked med hende.

Her stod mrs. Shaw af, og man viste dem ind i dagligstuen, hvor der først for nogle øjeblikke siden var blevet lagt i kaminen. Mrs. Shaw fik travlt med at svøbe sit sjal omkring sig og rystede af kulde.

"Hvor her er afskyelig koldt!" sagde hun.

De måtte vente noget, inden mrs. Thornton kom. Hun var noget mildere stemt mod Margaret nu, da de skulle skilles. Hendes ansigt var venligere end ellers, da hun hilste på hende; der sporedes endog lidt ømhed i hendes væsen, da hun så Margarets blege, tårevædede ansigt og hørte hendes stemme skælve, på samme tid som hun søgte at tilkæmpe sig fatning.

"Tillad mig at forestille Dem min tante, mrs. Shaw. Jeg forlader Milton i morgen; jeg ved ikke, om det er Dem bekendt; men jeg ønskede at se Dem endnu engang, mrs. Thornton, for at – for at bede Dem tilgive mig min opførsel, da vi sidst var sammen, og for at sige Dem, at jeg er overbevist om Deres gode hensigter – hvor meget vi end kunne have misforstået hinanden."

Mrs. Shaw forfærdedes kendeligt over Margarets ord. Hvad skulle det sige? Påskønnelse af gode hensigter! og bøn om tilgivelse for en mindre heldig opførsel. Mrs. Thornton svarede:

"Det glæder mig, at De lader mig vederfares retfærdighed, miss Hale. Da jeg advarede Dem, gjorde jeg kun, hvad jeg holdt for min pligt. Det glæder mig, at De lader mig vederfares retfærdighed."

"Vil *De* også," sagde Margaret, idet hun rødmede stærkt, "vil *De* også lade *mig* vederfares retfærdighed og tro, at skønt omstændighederne forbyder mig at gøre rede for min opførsel, har jeg dog ikke handlet så usømmeligt, som De befrygtede?"

Margarets stemme var så blød, hendes blik så bønfaldende, at mrs. Thornton ikke kunne modstå den ynde, hun hidtil havde været så ufølsom for.

"Ja, jeg tror Dem. Lad os ikke tale mere om det. Hvor er Deres fremtidige opholdssted, miss Hale? Jeg hørte nok af mr. Bell, at

De ville forlade Milton. De har aldrig yndet Milton," tilføjede mrs. Thornton med et ejendommeligt smil; "men jeg kan alligevel ikke ønske Dem til lykke med, at De kommer bort herfra. Hvor skal De herefter bo?"

"Hos min tante," svarede Margaret, idet hun vendte sig hen imod mrs. Shaw.

"Min niece skal opholde sig hos mig i Harley Street. Hun er så godt som en datter af mig," sagde mrs. Shaw og betragtede Margaret kærligt, "og jeg påskønner af hjertet enhver opmærksomhed, der er vist hende. Hvis De og Deres mand nogensinde kommer til London, er jeg overbevist om, at min svigersøn og datter i forening med mig ville gøre alt for at gengælde Deres artighed."

Mrs. Thornton tænkte ved sig selv, at Margaret altså ikke engang havde gjort sig den ulejlighed at oplyse sin tante om slægtskabsforholdet mellem den mr. og mrs. Thornton, som den fine dame fra London tilsagde sin nådige beskyttelse. Hun svarede derfor kort:

"Min mand er død. Mr. Thornton er min søn. Jeg kommer aldrig til London, så jeg vil næppe få lejlighed til at benytte Deres artige tilbud."

I det samme trådte mr. Thornton ind; han var netop kommet tilbage fra Oxford. Hans sorte dragt sagde, hvilket anliggende der havde kaldt ham derhen.

"John," sagde hans moder, "denne dame er mrs. Shaw, miss Hales tante. Det gør mig ondt, at miss Hale i dag besøger os for at tage afsked."

"De rejser altså!" sagde han med sagte røst.

"Ja," svarede Margaret. "Vi tager bort i morgen."

"Min svigersøn kommer i aften for at ledsage os," tilføjede mrs. Shaw.

Mr. Thornton vendte sig bort. Han havde ikke sat sig og syntes nu at undersøge noget på bordet, næsten som om han havde opdaget et uåbnet brev, der havde bragt ham til at glemme de tilstedeværende. Han syntes ikke engang at bemærke, at de rejste sig for at sige farvel. Han skyndte sig imidlertid for at følge mrs. Shaw til vogns. Da vognen kørte frem, stod han og Margaret side om side på dørtærsklen, og tanken om arbejdertumulten kunne ikke andet end påtvinge sig dem begge. Hos ham forenede den sig med tanken om hendes lidenskabelige erklæring næste dag, at der ikke var en mand i hele denne fortvivlede flok, hun ikke ville have gjort lige så meget for. "Nej!" sagde han, "jeg har en gang gjort forsøget og tabt alt. Lad hende drage bort – med sit iskolde hjerte og sin skønhed; – hvor afskyelig bestemt er hendes blik ikke selv nu, trods det yndige ansigt! Hun frygter, at jeg skal sige noget, som hun nødvendigvis måtte vise tilbage. Lad hende drage bort; hun vil ikke let finde et mere tro hjerte end mit!"

Der var intet klagende, intet bevæget i den stemme, han sagde hende Farvel med; han tog hendes fremrakte hånd med kold rolighed og lod den så skødesløst falde igen, som om den havde været en visnet blomst. Men der var ingen i mr. Thorntons hus, der så ham mere den dag.

Disse besøg havde aldeles udtømt Margarets kræfter. Hun måtte finde sig i at lade sig pleje indtil overdrivelse af sin tante og i at høre hende hvert minut på dagen udbryde: "Ja, sagde jeg det ikke nok?" Dixon erklærede, at hun var lige så syg som den første dag, da hun fik efterretningen om sin faders død; hun og

mrs. Shaw drøftede det spørgsmål, hvor vidt det var ønskeligt at opsætte rejsen. Men da Margarets tante foreslog hende et par dages opsættelse, vred hun sig ligesom i den heftigste smerte og råbte:

"O, lad os tage bort! Jeg kan ikke finde ro her. Jeg kommer mig ikke her. Jeg trænger til at glemme."

Arrangementerne gik derfor deres gang. Kaptajn Lennox kom, og med ham fik de nyt at høre fra Edith og hendes lille dreng. Margaret fandt nogen lindring i at underholde sig med ham. Da Higgins kom, var hun i stand til roligt at forlade dagligstuen og modtage ham i sit eget værelse.

"Hvem skulle dog have troet," sagde han, idet han kom ind, "at den gamle gentleman sådan skulle lægge sig til at dø! Man kunne såmænd have pirket mig over ende med et halmstrå, da det blev mig fortalt. 'Mr. Hale?' sagde jeg, 'ham, der var præst?' – 'Ja,' var svaret. – 'Så vil det vare længe,' sagde jeg, 'førend vi igen får så god en mand at se her på denne jord.' Og så gik jeg hen for at se til Dem og sige Dem, hvor bedrøvet jeg var; men fruentimmerne dernede i køkkenet ville ikke sige til Dem, at jeg var der. De sagde, at De var syg, og pokker skal også tage mig, om De ligner Dem selv igen. De skal nok ellers nu til at være en fornem dame nede i London?"

"Ikke nogen fornem dame," sagde Margaret med et halvt smil.

"Da sagde dog Thornton for et par dage siden: 'Higgins,' sagde han, 'har De talt med miss Hale?' – 'Nej,' siger jeg, 'der er nogle kvindemennesker i vejen, som ikke vil lade mig komme ind til hende. Men hvis hun er syg, så kan jeg jo også godt give tid. Hun og jeg er temmelig nøje kendte med hinanden, og

skønt jeg ikke kan komme ind og sige hende det, vil hun dog ikke tvivle om, at jeg sørger over den gamle gentlemans død.' – Så sagde han: 'De vil snart ikke få hende at se mere, min gode mand. Hun vil ikke blive hos os en dag længere, end hun er nødt til. Hun har fornem familie, der tager hende med sig herfra.' – 'Measter,' sagde så jeg, 'får jeg hende ikke at se, førend hun tager afsted, så vil jeg sætte min kurs ad London til næste pinse, det vil jeg. Der er ikke noget familieskab i verden, der skal forbyde mig at sige hende farvel.' Men Vorherre velsigne Dem, miss, jeg vidste jo nok, at De ville komme. Det var bare for ikke at sige mr. Thornton imod, at jeg lod, som om jeg tænkte, at De kanske ville tage fra Milton uden at have set mig først."

"De har fuldkommen ret," sagde Margaret, "og jeg er overbevist om, at De ikke vil glemme mig. Vil ingen anden i Milton mindes mig, så ved jeg, at De gør det – og min fader vil De også huske. De ved, hvor god og kærlig han var. Se Higgins, her er hans Bibel. Jeg har gemt den til Dem. Jeg skilles nødig fra den; men jeg ved, at han gerne ville have set den i Deres hænder. Jeg er overbevist om, at De for hans skyld vil have den kær og holde Dem til, hvad der står i den."

"Ja, det må De nok sige. Men, hvad er det, miss? De vil dog vel ikke have, at jeg skal tage imod penge af Dem – det har vi været alt for gode venner til."

"Det er til børnene, til Bouchers børn," skyndte Margaret sig at sige. "De kunne måske behøve dem. De har ikke ret til at afslå dem på deres vegne. Dem selv ville jeg virkelig ikke give så meget som en penny," tilføjede hun smilende; "De må ikke tro, at noget af det er til Dem."

"Ja, miss; så kan jeg ikke sige andet end, Vorherre velsigne Dem! Amen!"

44

Margaret trængte højligt til den ro, der herskede i boligen i Harley Street, mens Edith var rekonvalescent efter sin nedkomst. Hun fik tid til besinde sig på den pludselige forandring, de to sidste måneder havde fremkaldt i hendes udvortes forhold. Hun fandt sig med ét hensat i et rigt forsynet hus, hvor sorg og savn næppe engang syntes at kendes af navn. Hjulene i dette familielivs maskineri blev godt passede og gik med en henrivende lethed. Mrs. Shaw og Edith vidste ikke alt det gode, de ville gøre Margaret ved hendes tilbagekomst til hendes hjem, som det efter deres mening endelig skulle hedde. Hun var nær ved at kalde sig selv utaknemmelig, fordi hun inderst inde følte, at præsteboligen i Helstone, ja selv den stakkels lille bopæl i Milton, med hendes ængstelige fader, hendes syge moder og med alle uformuenhedens små huslige sorger, svarede bedre til hendes forestillinger om et hjem og en arne. Edith nærede en utålmodig længsel efter at komme aldeles til kræfter, for at hun kunne forsyne Margarets sovekammer med alle de udsøgte bekvemmeligheder og snurrepiberier, der var overflod af i hendes eget. Mrs. Shaw og hendes kammerpige havde nok at gøre med igen at tilvejebringe den fornødne elegante mangfoldighed i Margarets garderobe. Kaptajn Lennox var en artig og forekommende kavaler; han tilbragte et par timer hver dag hos sin kone i hendes værelse, legede en times tid med sin lille dreng og fordrev resten af sin tid i sin klub, forudsat at han ikke et eller andet sted var indbudt til middag. Kort førend Margaret havde

fået tilfredsstillet sin trang til hvile – førend hun endnu var begyndt at finde sit liv fattigt og tomt – viste Edith sig igen nede og overtog atter sin sædvanlige rolle i familien. Margaret genoptog sin gamle vane med at iagttage, beundre og hjælpe på sin kusine. Hun påtog sig gerne at opfylde alle de ubetydelige pligter, der pålå Edith, besvarede breve for hende, huskede hende på indbydelser og kælede for hende, når der ikke var udsigt til nogen fornøjelser. Hele den øvrige familie var ivrigt beskæftiget med Londonersæsonens glæder; men Margaret havde jo sorg og var derfor ofte alene. Da tænkte hun tilbage på Milton og havde en underlig fornemmelse af kontrasten mellem livet på disse to steder. Hun begyndte at blive mæt af denne ro. Hun frygtede for, at hun skulle lade sig forlede til at glemme alt andet over et liv, der ligesom indhyllede hende i yppighed og luksus. Der var vistnok også lidende og kæmpende mennesker her i London; men hun så dem aldrig. Selve tjenestefolkene levede i en egen underjordisk verden Note 18) om hvis håb og frygt hun intet vidste; de syntes kun at vågne til liv, når en fornødenhed eller et indfald hos deres herre eller herskerinde gjorde krav på dem. Der var en egen tomhed i Margarets hjerte og liv. En dag gav hun Edith et lille vink om det. Denne sidste lå på sofaen, træt efter ballet den foregående nat, og Margaret sad hos hende i sin gamle stilling, nemlig på en skammel ved siden af sofaen. Edith klappede hende på kinden og sagde:

"Stakkels Margaret! Det er temmelig trist for dig således at være alene hjemme den ene aften efter den anden netop nu, da alverden morer sig! Men nu begynder vore middagsselskaber, så snart Henry kommer tilbage fra sine forretningsrejser, og så

vil du igen få lidt adspredelse. Det er intet under, at du er ked af det, min stakkels pige!"

Margaret troede ikke på middagsselskaber som opmuntring. Hvad hun interesserede sig mere for var, at Dixon snart ville komme til hende fra Milton, hvor hun hidtil under mr. Bells ledelse havde haft meget travlt med at bringe familiens affærer i orden. Mr. Bell havde været i London for at besøge Margaret, rådføre sig med hende om arrangementet af, og indhente juridiske oplysninger angående administrationen af hendes faders ejendele. I den tid havde Margaret været så meget sammen med Henry Lennox, at det tilbageholdne i deres væsen overfor hinanden for en stor del var forsvundet. De kunne nu efter Margarets mening omgås meget venskabeligt, skønt deres synspunkter og smag i mange henseender ikke harmonerede. En af Margarets største glæder i den tid var Ediths dreng. Han var både faderens og moderens stolthed og tidsfordriv, så længe han var artig; men hvad han ville, det ville han, og så snart den lille krabat begyndte at forfægte sin sag, kastede Edith sig gerne tilbage i sofaen og udbrød: "Godeste Gud! hvad skal jeg gribe til? Å, Margaret, ringer du ikke på Hanley?"

Margaret derimod syntes næsten bedre om ham, når han optrådte med denne bestemthed, end når han var artig og skikkelig. Hun bar ham ind i et andet værelse, hvor de to da fægtede striden ud med hinanden; hun på sin side brugte al sin magt, list og ynde i den gode sags tjeneste, indtil han begyndte at stryge sit lille ophedede og forgrædte ansigt op og ned ad hende, og mangen gang vedblev han at kysse og kærtegne hende så længe, til han faldt i søvn i hendes arme eller på hendes skulder. Disse øjeblikke var Margarets kæreste. De gav

hende forsmag på en følelse, som hun ellers troede altid ville blive nægtet hende.

Omsider arriverede Dixon for at tiltræde sin plads som Margarets kammerpige, og middagsselskaberne begyndte. Dixon medbragte en uendelig mængde faddersladder fra Milton – Martha var kommet til at tjene hos miss Thornton, da denne havde haft bryllup; brudepigerne, dragterne og gildet ved denne interessante lejlighed var ikke til at beskrive; folk snakkede også om, at mr. Thornton havde slået meget for stort på det i den anledning; han skulle kønt have husket på, hvor dyr arbejderopstanden havde været ham, og hvor meget han havde tabt ved, at han ikke kunne opfylde sine forpligtelser. Dixon fandt det endvidere harmeligt, at bohave, som hun i så lang tid havde holdt af, indbragte så lidt, især når man betænkte, hvor mange grunker disse miltonere havde; en dag var mrs. Thornton kommet og havde vidst at skaffe sig flere ting for spotpris, men næste dag kom mr. Thornton hen på auktionen, og i sin iver for at blive ejer af et par genstande overbød han sig selv til stor fornøjelse for de øvrige; det gik derfor lige op – sagde Dixon –, for betalte mrs. Thornton for lidt, så betalte mr. Thornton for meget. Mr. Bell havde bestandig vimset frem og tilbage ved bøgerne; han havde også spurgt Dixon, om hun ville tage med ham og miss Hale, når de til efteråret rejste til Spanien for at besøge master Frederick og hans frue; men Dixon gjorde sig ikke lidet til af sit svar, nemlig at hendes sjæls salighed dog var hende kærere end master Frederick, og at man aldrig skulle få hende til at sætte sin fod i noget af pavens lande. Hun syntes imidlertid at fortryde dette svar, som mr. Bell havde opfattet så bogstaveligt, at han aldrig gentog sit spørgsmål; hun

spurgte blandt andre også nu Margaret, om hun, hvis hun passede på ikke at få en eneste præst at se og ikke at komme ind i en eneste af deres kirker, om hun da vel ville være så meget udsat for at blive katolsk. At master Frederick var faldet fra, var jo ikke hans skyld.

"Nej, det er uden tvivl kærligheden, der først bragte ham på den tanke," sagde Margaret sukkende.

"Ih javist, miss!" sagde Dixon. "Præster og kirker kan man nok tage sig i vare for; men kærligheden lister sig ind allevegne! Nej, det er nok lige så godt, at jeg bliver hjemme."

Om Higgins havde Dixon ikke nær så meget at fortælle. Hendes hukommelse havde et aristokratisk sving og lod hende let i stikken, når hun søgte at genkalde sig noget, der stod i forbindelse med folk, som stod lavere i samfundet. Hun troede, at Nicholas havde det meget godt. Han havde været flere gange hos hende og spurgt til miss Margaret, og han var da også den eneste, der spurgte til hende. Og Mary? Jo, hun havde det naturligvis også meget godt, det store, svære, sjuskede pigebarn! Hun havde hørt eller måske drømt – skønt sådanne folk som Higgins' kom hun vel ikke let til at drømme om –, at Mary nu arbejdede på mr. Thorntons fabrik, fordi hendes fader ønskede, at hun skulle lære at koge; men hun vidste ikke, hvad det var for en snak.

Det glædede imidlertid Margaret at have én, hun kunne tale med om Milton og miltonerne. Dixon var ikke nogen stor ynder af dette emne, men ville helst have kastet et slør over den del af sit liv. Hun holdt meget mere af at dvæle ved visse ytringer af mr. Bell, der havde bragt hende på tanken om, at det var hans virkelige hensigt at indsætte Margaret til sin arving. Men

Dixons unge frøken opmuntrede slet ikke hendes videbegærlighed i den retning, på trods af at den bestandig trådte frem under form af gisninger og påstande.

Margaret havde ikke hørt det mindste om den påtænkte rejse til Spanien, førend Dixon nævnte den, og nu var hun bange for, at hun alt for meget skulle hengive sig til denne tanke. Mr. Bell ville om kort tid komme til London i juridiske forretninger. Hun kom da til at være en hel del sammen med ham, og havde han noget sådant i sinde, så ville han sikkert fortælle hende det.

Edith var ikke så lidt stolt af sine middagsselskaber; "de er dog himmelvidt forskellige fra de gamle enkestandsdinerer under Mamas regimente," sagde hun, og mrs. Shaw syntes at finde den selv samme passive fornøjelse i disse arrangementer og bekendtskaber, der var indrettet efter kaptajn og mrs. Lennox's smag, som i de mere formelle selskaber, hun selv havde plejet at give. Kaptajn Lennox viste sig altid særdeles forekommende imod Margaret. Hun kunne i virkeligheden godt lide ham, undtagen når han gik til yderligheder med sin omhu for Ediths dragt og hendes udvortes, for at hendes skønhed skulle gøre det tilbørlige indtryk.

Mr. Henry Lennox var vendt tilbage fra sine forretningsrejser, og hans hyppige nærværelse i broderens hus hidførte et nyt element, der ikke var Margaret ubehageligt. Hans ydre var koldere og mere elegant end før; men hans dannede smag og alsidige kundskaber gav dog altid den temmelig vandede konversation noget opsving. Margaret så, hvor misfornøjet han var med sin broders og svigerindes levevis, som han ikke kunne andet end betragte som letsindig og indholdsløs. Et par gange spurgte han i Margarets påhør sin

broder i en temmelig skarp tone, om han agtede aldeles at opgive sin stilling i armeen; og da kaptajn Lennox svarede, at han havde rigeligt at leve af, havde hun set mr. Lennox trække hånligt på smilebåndet, idet han spurgte: "Er det da alt, hvad du lever for?" De to brødre var hinanden meget hengivne, men som to mennesker kan være det, hvor den ene bestandig leder den anden, der på sin side er meget tilfreds med at blive ledet. Mr. Lennox arbejdede bestandig fremad i sin karriere; han havde et skarpt og fremadskridende blik, han var indsigtsfuld, sarkastisk og stolt. Margaret havde i mr. Bells påhør haft en lang samtale med ham om Fredericks anliggender. Da havde mr. Bell første gang hørt Margaret omtale sin broders lønlige besøg i England; men ikke engang ham fortalte hun hele sammenhængen, som hun aldrig havde røbet for nogen. Med undtagelse af denne ene gang havde hun ikke haft nogen egentlig samtale med mr. Lennox. Det forekom hende næsten, at han søgte at undgå hende, og at han havde et horn i siden på hende, men hver gang han havde sagt noget usædvanligt træffende eller vittigt, følte hun dog, at hans øjne først faldt på hende, om end kun et øjeblik, og til hendes dom lyttede han altid med en ærbødighed, der var så meget mere betydningsfuld, som han gjorde sig umage for at skjule den.

Ved Ediths middagsselskaber gik det i det hele fortræffeligt til; men også her fandt Margaret noget at kritisere. Enhver åndsgave, enhver følelse, ethvert talent, ja enhver bestræbelse efter dyd blev benyttet som en slags fyrværkerimateriale. En dag, da herrerne efter bordet var kommet ind i salen, gik mr. Lennox hen til Margaret og tiltalte hende for første gang af egen drift, siden hun atter havde fundet et hjem i Harley Street.

"De syntes ikke at finde behag i Shirleys ytringer ved bordet?"

"Ikke? Mit ansigt må da alt for meget røbe mine tanker," svarede Margaret.

"Det har det altid gjort. Det har ikke mistet sin overraskende veltalenhed."

"Jeg syntes ikke om," sagde Margaret hurtigt, "at han, selv i spøg, så ivrigt forsvarede, hvad han vidste var åbenbar uret."

"Ja, men han gjorde det med talent. Hvor træffende var ikke ethvert af hans ord! Husker De ikke hans heldige karakteristikker?"

"Jo!"

"Og De foragter dem, ville De gerne tilføje. Jeg beder Dem, gør det uden betænkning, skønt han er min ven."

"Det er netop den tone, De nu taler i, der ..." Hun standsede med ét. Han tav et øjeblik for at se, om hun ville fuldføre sin sætning; men hun rødmede blot og vendte sig bort. Inden hun gjorde dette, hørte hun ham sige med sagte, men tydelig røst:

"Hvis det er min tone og tænkemåde, der mishager Dem, vil De da vise mig den opmærksomhed at sige mig det og gøre mig det muligt at tækkes Dem?"

Mr. Bell kom ikke, da Margaret ventede ham. Han gik glip af alle middagsselskaberne, hvilket Edith hvert øjeblik beklagede med tilføjende, at hun var så udmattet af sommerheden, at hun vist næppe havde kræfter nok tilbage til at give en diner endnu. Dette sagde hun til Margaret i en undskyldende tone, som om hun gerne havde vist hendes ven denne forekommenhed, og det lykkedes kun med nød og næppe Margaret at overbevise hende om, at mr. Bell allermindst brød sig om den slags opmærksomhed. "Tillad ham blot at komme her ugenert, når

han synes; større fornøjelse kan du ikke gøre ham. Jeg ville gerne, at han skulle se dig, Edith; du husker nok, at du hele tiden var syg, da han var her i maj."

"Og i denne tid ser jeg så afskyelig ud," sagde skønheden og så sig veltilfreds i spejlet.

"Å, det er slet ikke for din skønheds skyld – det er, fordi jeg holder så meget af dig, at jeg gerne ville, han skulle se dig."

"Tænker du virkelig endnu på Spanien?"

"Ja, jeg tænker overordentlig meget på at tage til Cadiz – jeg tænker på det med denne utålmodige higen, der sikkert nok bliver skuffet – eller også tilsyneladende tilfredsstillet, mens den egentlige nydelse går tabt for mig."

"Det er bestemt overtro, Margaret!"

"Det mener jeg dog ikke; men jeg bør afholde mig fra at nære sådanne heftige ønsker."

"Kæreste Margaret! Du må endelig blive her; hvad skal jeg ellers gøre? Jeg ville ønske, at jeg kunne finde et godt parti til dig her; så var jeg da sikker på dig."

"Jeg kommer aldrig til at gøre noget parti."

"Snak, min pige! Min mand siger, at du netop er sådan en magnet for vort hus, at det til næste år formelig vil blive belejret af friere."

Margaret løftede stolt sit hoved. "Det forekommer mig virkelig, Edith, at dit ophold på Korfu har givet dig ..."

"Hvad?"

"Et lille anstrøg af plumphed?"

Edith begyndte at græde bitterligt og påstod heftigt, at Margaret ikke mere holdt af hende og ikke længere betragtede hende som sin veninde. Det forekom nu Margaret selv, at hun

havde udtrykt sig alt for stærkt, og hun endte med at være Ediths hengivne slavinde for den øvrige del af dagen. Edith lå derimod hele dagen på sofaen som et offer og udstødte det ene dybe suk efter det andet.

Mr. Bell kom ikke engang den dag, han havde bestemt. Næste morgen indløb der et brev fra Wallis. Hans herre havde, så man af det, i nogen tid ikke befundet sig vel, hvilket var den egentlige grund til, at han havde udsat sin rejse, og i samme øjeblik, som han ville afrejse til London, havde han fået et apoplektisk tilfælde. Wallis tilføjede, at efter lægernes mening kunne han ikke leve natten over, og at når miss Hale modtog dette brev, ville hans stakkels herre efter al sandsynlighed ikke være i live længere. Edith brast i en heftig gråd over denne sørgelige efterretning; det var måske den nærmeste berøring, i hvilken hun nogensinde var kommet med døden. Den mand, der skulle have spist til middag hos dem, lå altså i stedet død eller døende! Margarets stille tårer randt ubemærkede. Hvor dette år havde været skæbnesvangert for hende! Aldrig så snart havde hun gjort sig nogenlunde fortrolig med tanken om det ene tab, førend det andet meldte sig – ikke for at standse hendes klage over det foregående, men for at oprive det næppe lægte sår. Omsider fo'r Edith op og udbrød: "Jeg kan ikke vente til i morgen. Jeg vil bede min mand tage til Oxford; han kan være her igen til middag. Jeg hader al opsættelse!"

Margaret ønskede blot, at hun måtte følge med; men den første svage hentydning, hun gjorde i den retning, forskrækkede hendes tante i den grad, at hun næsten opgav det; men da greb tanken om hendes og hendes faders fælles ven, der nu lå på sit dødsleje, hende så stærkt, at hun – næsten til sin

egen overraskelse – påstod sin ret til at handle uafhængigt; og næsten førend hun var sig bevidst, at de havde givet deres samtykke, sad hun i dampvognen med kaptajn Lennox.

Det var hende altid en trøst at tænke på, at hun var rejst, skønt hun kun kom tids nok til at erfare, at mr. Bell allerede var død i løbet af natten. Førend de tog fra London, havde de lovet Edith, at de, hvis sygdommen havde taget den vending, som man frygtede, ville komme igen til middag. Hun måtte derfor løsrive sig fra betragtningen af det værelse, hvor hendes fader var død, og roligt sige farvel til den venlige gamle mand, der så tit havde moret hende med sin lystige skæmt og sin lunefulde satire. På hjemvejen faldt kaptajn Lennox i søvn, og Margaret kunne græde uforstyrret; men da hun hørte muntre stemmer omkring sig og deriblandt den lille Sholtos glade tilråb, og hun så de klartoplyste værelser og Edith, som stod så bleg og smuk der i sin bedrøvede deltagelse, vågnede hun først af sine drømmerier. Hun fik Ediths plads i sofaen; og da hun gik op for at klæde sig om, var hun i stand til at bringe Gud sin tak, forbi han havde skånet hendes gamle ven for en lang og smertefuld sygdom.

45

"Skal Margaret ikke arve ham?" hviskede Edith til sin mand, da de var alene i deres værelse om aftenen efter den triste rejse til Oxford. Kaptajn Lennox vidste imidlertid slet ingen besked; hvis han havde hørt det, så havde han glemt det igen; et medlem af et ubetydeligt kollegium kunne sagtens ikke efterlade sig meget; han havde, sagde han, heller aldrig ønsket, at hun skulle betale for sig, og 250 pd. om året var jo desuden en latterlig sum, når man betænkte, at hun ikke engang drak vin.

En uges tid efter kom Edith stolt hen imod sin mand og nejede dybt for ham:

"Jeg har ret, og De har uret, velbårne hr. kaptajn. Margaret har fået brev fra en advokat; hun er universalarving – i penge og papirer er der 2000 pund, og efter den nuværende pris på ejendomme i Milton beløber resten sig til 40.000 pund."

"Virkelig! og hvad siger hun til al denne lykke?"

"O, hun synes at have vidst det allerede længe; kun anede hun ikke, at der var så meget. Hun er så bleg som et lig og siger, at det ængster hende; men det har naturligvis intet at betyde og vil snart gå over. Jeg overlod til mama at bestorme hende med lykønskninger og listede mig bort for at fortælle dig det."

Man syntes fuldkommen enige om, at det naturligste var herefter at betragte mr. Lennox som Margarets juridiske konsulent. Hun var så ubekendt med alle former, at hun næsten måtte påkalde hans bistand i alting. Han valgte hende en tilsynsværge; han bragte hende dokumenter til underskrift; og

hans største glæde var at forklare hende betydningen af alle disse juridiske mysterier.

"Henry," sagde Edith en dag skalkagtigt; "ved De, hvad jeg håber og tror, at alle Deres og Margarets lange samtaler vil ende med?"

"Nej," sagde han rødmende, "og jeg beder Dem om ikke at sige mig det."

"Meget vel; så behøver jeg heller ikke at sige til min mand, at han ikke så tit skal indbyde mr. Montagu."

"Som De vil," sagde han med fremtvungen kulde, "hvad De tænker på, sker måske og måske ikke; men denne gang vil jeg være vis i min sag, førend jeg gør noget skridt. Indbyd, hvem De vil. Det er måske ikke høfligt sagt af mig, Edith –men blander De Dem i det, vil De forstyrre det hele. Hun har længe været meget frastødende imod mig og begynder først nu at falde lidt ud af sin Zenobiarolle. Hun kunne let blive en Cleopatra, hvis hun blot var lidt mere hedensk."

"Jeg for min del," sagde Edith lidt ondskabsfuldt, "er meget glad ved, at hun er kristen. Jeg kender så få af den art!"

Der blev intet af turen til Spanien det efterår, skønt Margaret lige til det sidste øjeblik håbede, at en lykkelig hændelse skulle føre Frederick til Paris, hvorfra hun da let kunne tage tilbage med ham. I stedet for Cadiz måtte hun nøjes med badestedet Cromer. Derhen styrede nemlig hendes tante Shaw og Lennox's deres kurs. De havde stadig ønsket, at hun skulle ledsage dem og gjorde sig altså efter deres natur kun liden umage for at fremme hendes personlige ønske. I en vis betydning var det måske også gavnligst for hende at komme til Cromer. Hun trængte både til at udhvile sig og til at styrkes.

Her kunne hun sidde i hele timer på strandbredden og betragte bølgerne, der uophørligt brusede ind imod den stenbesåede kysk. Hun fandt hvile, uden at vide hvorledes eller hvorfor. Hun sad da tit på den blotte jord, med hænderne omkring sine knæ, mens hendes tante strejfede om i butikkerne, og Edith og kaptajn Lennox gjorde lange ture til hest både langs med kysten og dybt ind i landet. Ammerne slentrede frem og tilbage forbi hende med deres småbyrder på armen og spurgte hviskende hinanden, hvad der vel kunne være at se på der så længe hver evige dag. Når familien samledes ved spisetid, var Margaret så tavs og fordybet i sig selv, at Edith erklærede hende for en drømmerske og udbrød i lydelige bifaldsråb, da hendes mand foreslog, at man skulle bede mr. Henry Lennox besøge Cromer i en uges tid, når han kom tilbage fra Skotland i oktober.

Men i al denne tid havde Margaret vundet kraft til at vurdere sit livs hændelser tilbørligt både med hensyn til sin fortid og til sin fremtid. Dette ophold her ved badet var ikke spildt for hende, hvilket også måtte være klart for enhver, der forstod at bemærke, hvorledes virkningerne af det efterhånden afprægede sig i hendes ydre. Mr. Henry Lennox overraskedes højligt ved denne forandring.

"Badet har uden al tvivl haft en særdeles heldig indvirkning på miss Hale," sagde han, da hun første gang efter hans komme forlod værelset. "Hun ser ti år yngre ud end i Harley Street."

"Det kommer af den nye hat, jeg har valgt for hende!" udbrød Edith triumferende. "Så snart jeg få den, vidste jeg nok, at den ville klæde hende."

"Om forladelse," sagde mr. Lennox i den halvt hånlige, halvt overbærende tone, han plejede at tale til Edith med; "jeg tror, at De tager fejl. Ingen hat kunne have gjort miss Hales øjne så ildfulde og dog så milde eller hendes læber så fyldige – eller givet hendes ansigt denne klarhed og fred. Det er" – her dæmpede han sin røst – "Margaret Hale fra Helstone og dog noget mere." Fra dette øjeblik af gik al denne dygtige og ærgerrige mands tragten ud på at vinde Margaret. Han var henreven af hendes skønhed. Hendes formue betragtede han kun som en biting; men det stod ikke desto mindre klart for ham, hvilket opsving den ville kunne give ham, den uformuende sagfører. På hjemvejen fra Skotland havde han været i Milton for at tage vare på hendes anliggender, og med det hurtige blik, der udmærkede den dygtige advokat, og som aldrig lader nogen omstændighed ude af betragtning, havde han set, at de jorde og bygninger, hun ejede deroppe, hvert år steg betydeligt i værdi. Det glædede ham at finde, at det forhold, Margaret og han nu stod i til hinanden, efterhånden fortrængte mindet om hin ulykkelige dag i Helstone, da han havde ladet sig henrive til at fri til hende.

Margaret hørte kun alt for gerne efter, når han talte om Milton, selv om han ikke havde set nogen af dem, hun nærmere kendte. Hendes tante og kusine plejede kun at nævne Milton med foragt og med uvilje; men mr. Lennox tillagde næsten Milton og dets indbyggere et endnu større værd, end Margaret. Deres kraft, deres udholdenhed, deres ubetvingelige mod i livets kamp, deres noget mørke og dog livfulde tilværelse fængslede ham med uimodståelig magt; og når hun var træt af alle andre emner, vidste Henry Lennox godt, at han blot

behøvede at føre talen hen på Milton for at bringe glansen tilbage i hendes øjne og rødmen på hendes kinder.

Da man var vendt tilbage til London, udførte Margaret en af de beslutninger, hun havde fattet ved badet; hun tog sin skæbne i sin egen hånd. Førend man begav sig til Cromer, havde hun stedse bøjet sig for sin tantes bud, som om hun endnu var den frygtsomme, fremmede, lille pige, der græd sig i søvn den første aften i Harley Street. Men i disse eftertankens højtidelige timer havde hun lært, at hun selv engang skulle stå til regnskab for den brug, hun havde gjort af sit liv, og hun søgte nu at løse dette problem, der bereder kvinden så megen vanskelighed: hvor meget af sit væsen hun burde lade gå op i lydighed mod andre, og hvor megen handlefrihed hun burde bevare for sig selv. Mrs. Shaw var så godmodig som nogen, og Edith havde arvet denne tiltrækkende familieegenskab. Margaret var sandsynligvis den heftigste af de tre; for hendes hurtige opfattelse og overvættes levende fantasi gjorde hende tit tilbøjelig til at bruse op, og den mangel på deltagelse, hun længe havde lidt under, havde forøget hendes stolthed; men hendes hjerte havde beholdt den fortryllende barnlighed, der tidligere havde gjort hende umodståelig, selv når hun var usædvanligt lunefuld, og nu, da hun endog lutredes ved det, som verden kaldte hendes mageløse lykke, drev hendes overtalende ynde den modstræbende tante til at give efter for hendes vilje. Det lykkedes således Margaret at skaffe sin handlefrihed anerkendelse.

"Vær blot ikke alt for bestemt," bad Edith. "Mama ønsker, at du skal have din egen tjener, og han er dig såmænd vel undt, for

det er nogle sande plageånder. Men, søde Margaret, – vær blot ikke alt for bestemt, det er det eneste, jeg beder dig om."

"Frygt kun ikke, Edith. Der er vist tilfælde nok, hvor du selv vil være bedst tjent med at have en bestemt karakter ved hånden."

"Ja, jeg mener naturligvis ikke, at du skal holde dig for god til at spøge og være munter. Det vil du vel heller ikke?"

"Slet ikke. Nu, da jeg fået min vilje sat igennem, vil jeg være mere munter end nogensinde før."

I Milton røg fabriksskorstenene uden ophør, og de larmende maskiner arbejdede med deres sædvanlige travlhed. Følelsesløse og formålsløse var alt dette træ og jer og damp i sit endeløse virke, men deres udholdenhed i deres monotone arbejde blev dog alligevel ikke større end de flokke af mennesker, som med følelse og formål travlt og rastløst stadig søgte efter – Hvad? Der var kun få dagdrivere på gaderne – der var ingen, som blot spadserede for deres fornøjelses skyld; enhvers ansigt havde præg af iver eller ængstelighed; man søgte nyheder med feberagtig begærlighed, og folk skubbede hinanden til side på torvet og på Børsen på samme måde som i alle andre aspekter af livet, med en egenkærlig attrå efter selv at være først. Byen så trist ud. Der indfandt sig kun få købere, og de, der kom, blev af sælgerne betragtet med mistænksomme blikke; for kreditten vaklede, og selv de solideste folk var udsatte for at lide tab ved de uheld, der ramte de huse, som handlede på udlandet. Hidtil var der intet opbud gjort i Milton; men man vidste, at flere vidtgående spekulationer andetsteds havde taget en beklagelig ende, og man så klart, at flere

miltonske huse ville få følelige knæk derved. Hver dag kunne man se på folks miner, om man end ikke hørte det lydeligt: "Hvad nyt? Hvem er falleret? Hvorledes vil jeg komme ud af det?" Talte et par af fabrikanterne med hinanden, så dvælede de mere ved navnene på dem, der var sikrede, end de vovede at hentyde til dem, der efter deres mening sandsynligvis ville gå fallit; for løs snak kan ved sådanne lejligheder afstedkomme ubodelig skade. "Thornton er sikker nok," sagde man. "Han gør vel betydelige forretninger og udvider dem hvert år; men han har et kløgtigt hoved og er forsigtig midt i sin dristighed!" En anden gang trak en sin nabo til side og hviskede ham i øret: "Thornton gør betydelige affærer; men han har anvendt sit overskud til at udvide sine forretninger; han har ingen kapital liggende; hans maskineri er alt sammen anskaffet fra nyt af i de sidste to år og har kostet ham Gud ved hvor meget! Det ser vist ikke godt ud for ham!"

Sandheden var virkelig også den, at mr. Thornton befandt sig i stor forlegenhed. Han følte sig hårdt såret på sit ømmeste sted – hans berettigede stolthed over det stade, han havde svinget sig op til i handelsverdenen. Skønt han således selv havde skabt sig sin stilling, søgte han dog ikke grunden dertil i nogen særlig fortjeneste hos sig selv, men i den omstændighed, at handelsvirksomheden gjorde det muligt for enhver kæk, retskaffen og udholdende mand at hæve sig til et trin, hvorfra han kunne øjne og gennemskue det store lykkespil her i verden, og ved hjælp af dette blik på tingene skaffe sig større magt og indflydelse end i nogen anden livsstilling. Han attråede navn og indflydelse i fremmede lande og på fjerne have – han ville være hoved for et firma, der skulle hævde sit ry gennem flere

slægtfølger, og det havde kostet ham hele års møjsommelighed at nå det stadium, han nu befandt sig på her i sin egen by, i sin egen fabrik, blandt sine egne folk. Hans og deres liv havde gået parallelt med hinanden – meget nær, men uden nogen gensidig berørelse –, indtil han af en hændelse gjorde bekendtskab med Higgins. Nu var de engang trådte i forhold til hinanden, og det var aldrig førend nu gået op for ham, hvor stor interesse han i den senere tid havde fattet for sin stilling som manufakturist, blot fordi den gav ham så rig lejlighed til at omgås og påvirke en klasse mennesker, der var sær, snu og uvidende, men dog frem for alt karakterfast og besjælet af følelsen for sit menneskeværd.

Han kastede sit blik udover sin stilling som fabriksejer i Milton. Arbejderopstanden for halvandet år siden havde forhindret ham fra at effektuere flere af de betydelige ordrer, han dengang havde modtaget. For at blive i stand til det, havde han sat en stor del af sin kapital i det kostbare, nye maskineri og købt betydelige forråd af bomuld. Grunden var for en ikke ringe del at søge i de irske folks mangel på kendskab til denne slags arbejde; meget af det, de præsterede, kunne umuligt benyttes af et hus, der var stolt af kun at sende varer ud af første kvalitet. Arbejderopstanden havde beredt mr. Thornton mange måneders forlegenhed, og mangen gang, når hans øjne faldt på Higgins, kunne han have talt hårdt til ham uden øjeblikkelig grund, men fordi han led under følgerne af en sag, som denne havde været delagtig i. Aldrig så snart havde han dog lagt mærke til dette sit nag, før han besluttede at bekæmpe det. Det tilfredsstillede ham ikke engang at undgå Higgins; han måtte overbevise sig om, at han var herre over sin vrede og gav derfor Higgins den frieste adgang til sig, når blot den strenge

fabriksorden eller hans egen tid tillod det. Og snart tabte alt hans nag sig i forundring over, at to mænd, som han og Higgins, der levede af samme beskæftigelse og, skønt hver på sin måde, arbejdede i samme fag, kunne betragte hinandens stilling og pligter fra så højst forskellige synspunkter. Deraf opstod dette nærmere samkvem, der vel ikke kunne forebygge alle fremtidige sammenstød, men dog bragte herren og arbejderen til at komme hinanden i møde med langt større sympati. Foruden denne forandring i den gensidige stemning opdagede mr. Thornton såvel som hans arbejdere en vis bemærkelsesværdig indbyrdes uvidenhed om ligefremme kendsgerninger, der hidtil havde været vitterlige for den ene part, men ikke for den anden.

Men nu var der indtrådt en af disse uheldige handelsperioder, da de dalende priser forringer værdien af ethvert større lager; mr. Thorntons faldt næsten til det halve. Der indløb ingen nye bestillinger, og han tabte derfor renterne af den kapital, han havde sat i maskineriet; det var vanskeligt at få pengene ind for de allerede effektuerede bestillinger, og dog vedvarede udgifterne til fabriksdriftens vedligeholdelse. Regningerne for bomulden udeblev heller ikke; penge var kun at opdrive til umådelige renter, og han kunne ikke få noget af sit lager realiseret. Men han tabte ikke modet; han arbejdede dag og nat for at kunne møde ethvert uheld; han var så venlig som nogensinde mod kvinderne i sit hjem; med sine arbejdere talte han ikke mange ord, men nu kendte de ham, og mangt et kort svar vakte snarere deres sympati med hans stilling, end det fremkaldte deres gamle hårdnakkethed.

"Herren har såmænd nok at spekulere over," sagde Higgins en dag, da mr. Thornton i en kort og skarp tone, ledsaget af et undertrykt suk, spurgte, hvorfor man ikke havde adlydt en af hans befalinger. Higgins og en anden arbejder blev, uden at nogen vidste af det, over tiden den aften, for at oprette det forsømte; men mr. Thornton vidste ikke andet, end at opsynsmanden, som han fra først af havde givet ordren, selv havde gjort det.

"Jeg ved nok så omtrent, hvem det ville have gået til hjertet at se herren se ud som et stykke gråt calico! Den gamle præstemand ville have plaget livet af sig, hvis han havde set den kummer, jeg undertiden har læst i herrens ansigt," tænkte Higgins en dag, da han mødte mr. Thornton i Marlborough Street.

"*Measter*," sagde han, idet han standsede sin herre i hans raske gang og fik ham til at se op med et overrasket og utilfredst blik, som om hans tanker havde været langt borte.

"Har De hørt noget til miss Margaret for nylig?"

"Miss – hvem?" svarede mr. Thornton.

"Miss Margaret – miss Hale – den gamle præstemands datter – De ved nok, hvem jeg mener, når De bare vil tænke Dem en smule om."

"De har ret," sagde mr. Thornton. Pludselig var det kolde, kummerfulde blik forsvundet fra hans ansigt, som om en mild sommervind havde bortviftet al bekymring fra hans sjæl, og skønt hans læber var lige så tæt sammenpressede som før, smilede hans øjne dog venligt til den spørgende.

"Hun er nu min værtinde, Higgins. Jeg hører meget lidt fra hende gennem hendes agent. Hun befinder sig vel og er hos

gode venner – Tak, Higgins." Ved det "Tak", der kom så langt bagefter de andre ord og dog blev udtalt med så megen varme, gik der et nyt lys op for den kløgtige Higgins. Det var måske kun en lygtemand, tænkte han; men han ville dog følge den og se, hvorhen den ville føre ham.

"Og hun er ikke blevet gift, *measter*?"

"Ikke endnu." Hans ansigt formørkedes igen. "Jeg hører, at man taler om et giftermål med en af familien."

"Så har hun nok ikke stor lyst til at komme til Milton igen?"

"Nej!"

"Bi et øjeblik, *measter*." Han gik hen til mr. Thornton med en hemmelighedsfuld mine og sagde: "Er den unge gentleman frelst?" Han blinkede betydningsfuldt med det ene øje.

Mr. Thornton så spørgende på ham.

"Jeg mener den unge gentleman – master Frederick kaldte de ham – hendes broder, som De jo nok ved opholdt sig her."

"Opholdt sig her?"

"Javel, dengang mrs. Hale døde. De skal ikke blive forskrækket over mine ord; for Mary og jeg, vi har vidst det hele tiden, men vi holdt ren mund, for vi fik det kun at vide ved det, at Mary arbejdede der i huset."

"Så han opholdt sig her! Det var hendes broder!"

"Ja, det er vist nok, og jeg troede, De vidste det; ellers var jeg aldrig kommet frem med det. De ved jo dog vel, at hun har en broder?"

"Ja, jeg kender hele hans historie. Og han var her, da mrs. Hale døde?"

"Ja; men jeg kan ikke fortælle Dem mere, for de holdt det grumme hemmeligt. Jeg ville også blot gerne vide, om de havde

fået ham frelst?"

"Ikke det, jeg ved af. Jeg ved overhovedet intet."

Mr. Thornton tog hurtigt afsked med Higgins for at gå til sine forretninger.

"Det var altså hendes broder," sagde han til sig selv. "Det glæder mig. Jeg skal måske aldrig se hende mere; men det er mig en stor trøst i det mindste at vide så meget. Jeg vidste jo, at hun ikke kunne være ukvindelig, og dog higede jeg efter at få beviset i hænde. Det glæder mig!"

Det var et lille lysglimt i den mørke bekymring, der for tiden omgav ham. Et stort hus, der handlede på Amerika, og som han havde betydelige fordringer på, gjorde fallit og drog flere andre med sig. Hvor store var hans forpligtelser? Kunne han holde sig?

Den ene aften efter den anden bragte han bøger og papirer ind i sit eget værelse og sad oppe derinde, længe efter at det øvrige hus var gået til sengs. Han troede, at ingen vidste, hvorledes han benyttede de timer, han skulle have tilbragt med at sove. En morgen, da han slet ikke havde været i seng om natten, stjal dagslyset sig allerede ind gennem sprækkerne i hans vinduesskodder, og i håbløs ligegyldighed tænkte han netop, at han lige så godt kunne undvære det par timers hvile, han kunne have fået, førend dagens travlhed atter begyndte. Da gik døren til hans værelse op, og hans moder stod for ham. Hun havde heller ikke haft sine øjne lukkede hele natten. Deres blikke mødtes.

"Moder! Hvorfor er du ikke i seng?"

"Min søn John," sagde hun, "tror du, at jeg kan sove roligt, mens du våger og er bekymret? Du har ikke fortalt mig, hvorfor

du lider, men at du lider, har jeg set allerede i mange dage."

"Konjunkturerne er slette."

"Og du frygter ..."

"Jeg frygter intet," svarede han og løftede stolt sit hoved. "Jeg ved nu, at ingen vil tabe noget ved mig. Det var det eneste, jeg gruede for."

"Men hvorledes står dine affærer? Må du ... bliver det en fallit?" Hendes kraftige stemme skælvede imod sædvane.

"Nej, ikke nogen fallit. Jeg må opgive forretningerne, men jeg betaler enhver sit. Jeg kunne frelse mig ... ja, jeg føler mig stærkt fristet ..."

"Hvorledes, John? For Guds skyld, hvorledes kan du frelses?"

"Ved en spekulation, som man har foreslået mig. Den er vovelig; men lykkes den, da vil den hæve mig så højt, at ingen behøver at erfare den forlegenhed, jeg nu befinder mig i. Lykkes den derimod ikke ..."

"Lykkes den derimod ikke ...?" gentog hun, idet hun gik hen imod ham og lagde sin hånd på hans arm. Hun ventede åndeløs på, hvad der ville komme.

"Så er jeg en kæltring, der har ødelagt ærlige folks velfærd," sagde han mørkt. "Som jeg nu står, er mine kreditorer sikre på hver hvid af deres penge; men jeg øjner intet middel til at få mine egne penge inddrevet ... – jeg ejer måske ikke en skilling i dette øjeblik. Det ville derfor blive mine kreditorers penge, jeg måtte vove."

"Men hvis spekulationen lykkedes, behøvede de jo aldrig at erfare det. Er spekulationen så fortvivlet? Næppe; ellers ville du sikkert aldrig have tænkt på det. Hvis den lykkedes ..."

"Så ville jeg være en rig mand med en ond samvittighed!"

"Hvorledes! Du havde jo dog ikke forurettet en eneste!"

"Nej; men jeg ville have sat manges velfærd i vove for min egen lumpne fordels skyld. Min beslutning er fattet, moder! Du vil vel ikke sørge alt for meget over at måtte forlade dette hus – vel, kære moder?"

"Nej! men at se dig forarmet vil knuse mit hjerte. Hvad kan du gøre?"

"Jeg vedbliver at være den samme John Thornton under alle omskiftelser. Men det er hårdt, moder. Jeg har arbejdet og tænkt så uendelig meget, og nu er alt forbi. Jeg er for gammel til at begynde forfra – det er hårdt, moder."

Han vendte sig bort fra hende og skjulte sit ansigt i sine hænder.

"Jeg forstår det ikke," sagde hun med en mørk trods i sin stemme. "Min dreng er en god søn; han er en retskaffen mand og har et kærligt hjerte, og dog svigter lykken ham i alt, hvad han sætter sin hu til. Han elsker en kvinde, og hun bryder sig ikke mere om hans kærlighed, end om han var det ubetydeligste hverdagsmenneske; han arbejder, og hans arbejde bringer ham ingen frugt. Andre folk har held med sig, bliver rige og ved at bevare deres navn for enhver plet."

"Der hviler ingen plet på mit," svarede han med sagte røst; men hun vedblev:

"Jeg har mangen gang spurgt mig selv, om der da slet ingen retfærdighed mere var til; men nu, da det er kommet så vidt med dig, nu ser jeg, at det er så. Dog, skulle vi end sulte med hinanden, så er og bliver du dog min egen kære søn!"

Hun faldt ham grædende om halsen og kyssede ham.

"Moder!" sagde han og omfavnede hende kærligt. "Hvem har tilskikket mig både det gode og det onde i mit liv?"

Hun rystede på hovedet. Hun ville ikke høre noget om religionen i dette øjeblik.

"Moder," vedblev han, da han så, at hun ikke talte, "også jeg har været genstridig; men jeg søger at forandre mig. Hjælp mig, som du hjalp mig, da jeg var barn. Dengang talte du mange herlige ord til mig – da fader døde, og vi undertiden led mange savn, som vi nu aldrig ville komme til at lide; dengang, moder, talte du kække, varme og tillidsfulde ord, som jeg aldrig har glemt, skønt de nok kunne have været trængt tilbage hos mig. Tal atter til mig på din gamle måde, moder."

"Jeg har oplevet megen sorg," sagde hun grædende, "men ingen så bitter som denne. Når det endda gjaldt mig selv, John – men det er dig, det går ud over! Gud har pålagt dig et tungt kors."

Hun hulkede højt – gamle folk fælder krampagtige tårer. Omsider forbavsedes hun over den stilhed, der herskede omkring hende. Hun så sig omkring. Hendes søn sad ved bordet og havde lagt sit hoved på sine arme.

"John!" sagde hun kærligt. Han løftede sit hoved op. Hans ansigt var blegt og mørkt. Det forekom hende et øjeblik, at han så ud som et lig, og hun skælvede ved denne tanke; men da den naturlige farve vendte tilbage i hans ansigt, og hun så, at han atter var sig selv, stod hele deres formuetab for hende som et intet ved siden af den lykke, at hun havde ham endnu. For denne lykke, for den alene, takkede hun Gud med en inderlighed, der forjog al hovmodig følelse fra hendes hjerte.

Han sagde intet; men han gik hen og åbnede vinduesskodderne og lod det grå morgenlys falde ind i værelset. Men vinden stod i øst; vejret var bidende koldt, som det allerede havde været det i flere uger: det ville ikke blive megen efterspørgsel på lette sommertøjer i år. Et sådant håb om et opsving i handelen måtte man opgive.

Det var Thornton en stor trøst, at han havde haft denne samtale med sin moder, og at han nu vidste, at om de end herefter fortav deres bekymringer for hinanden, forstod de dog hinandens følelser. Fannys mand blev meget ærgerlig over, at Thornton afslog at deltage i de spekulationer, han havde foreslået ham, og erklærede sig aldeles ude af stand til at stå ham bi med rede penge. Alt, hvad spekulanten var i besiddelse af, kunne han også selv behøve til sit forehavende.

Der var til sidst intet andet at gøre, end hvad Thornton i mange uger havde befrygtet; han måtte opgive den forretning, han så længe havde drevet med ære og held, og opsøge sig en underordnet plads. Marlboroughfabrikken og den tilhørende bopæl var lejede for lang tid; man måtte derfor, om muligt, se at fremleje det. En mængde forskellige pladser blev straks tilbudt mr. Thornton. Mr. Hamper ville hellere end gerne have haft en så respektabel og erfaren kompagnon til sin søn, som han med en betydelig kapital etablerede i en naboby; men denne unge mand manglede al dannelse og var rå i sine glæder som i sine sorger. Mr. Thornton ville ikke ved et sådant kompagniskab tilintetgøre de få udsigter, han havde tilbage. Han gav altså tid og gik nedslået af vejen, da den nyhed fo'r igennem Børsen, at

hans svoger havde gjort mageløse affærer ved hjælp af sin dristige spekulation. Dette underværk var sket på ni dage. Nu fandt publikum, at der var ingen så klog og forudseende som mr. Watson.

46

Det var en varm sommereftermiddag. Edith gik flere gange ind i Margarets sovekammer, hvor Dixon var i færd med at tage Margarets kjoler frem.

"Hvilken smag, Dixon! Tag dog ikke disse skrækkelige blå blomster til den matgule kjole. Vent et øjeblik, så skal jeg bringe Dem nogle granatblomster."

"Det er slet ikke nogen matgul kulør," svarede Dixon gnavent. "Det er en stråfarve." Men Edith havde allerede bragt de glimrende røde blomster, førend Dixon endnu var halvt færdig med sine indvendinger.

"Hvor er dog miss Hale?" spurgte Edith, så snart hun havde prøvet, hvad virkning blomsterne gjorde. "Jeg kan ikke begribe," vedblev hun ærgerlig, "hvor tante kunne lade hende komme i den vane at strejfe således omkring i Milton. Jeg frygter altid for at høre, at hun er kommet til en eller anden ulykke på alle de gyselige steder, hun besøger. Jeg ville aldrig vove mig gennem nogen af de gader uden at have en tjener med. Det passer sig ikke for damer."

"Nå endelig, Margaret!" udbrød hun efter en pause. "Jeg har længtes så mageløst efter dig. Men hvor dine kinder blusser! – Tænk blot, hvad den kedsommelige Henry har gjort! Han tager sig virkelig temmelig megen frihed som svoger her i huset. Mit middagsselskab var netop så fortræffeligt arrangeret – akkurat efter mr. Colthursts smag, og så kommer Henry og beder mig, rigtignok med mange undskyldninger, om tilladelse til at

medbringe denne mr. Thornton, der netop er her i byen i forretninger. Det vil fordærve mig hele mit arrangement."

"Jeg bryder mig ikke om middagsmad. Jeg ønsker slet ikke at være til stede," sagde Margaret sagte. "Dixon kan bringe mig en kop te herop; så skal jeg være i salen, når man går fra bordet. Jeg trænger virkelig i høj grad til at hvile mig lidt."

"Nej, det går på ingen måde an. Du er rigtignok skrækkelig bleg; men det kommer blot af heden, og vi kan umuligt undvære dig. (Sæt de blomster lidt lavere, Dixon. Hvor de tager sig nydeligt ud til dit sorte hår, Margaret!) Du ved, at vi havde i sinde at tale med mr. Colthurst om Milton. Nu er det jo for så vidt et held, at mr. Thornton kommer lige fra Milton, og det nye parlamentsmedlem, mr. Colthurst, kan jo ret udspørge ham af hjertens grund om alt, hvad der interesserer ham."

"Sagde mr. Lennox ikke, af hvad grund mr. Thornton er kommet her til byen? Er det i forretninger, der står i forbindelse med Marlborough-fabrikken?" spurgte Margaret.

"Han er falleret eller sådant noget, – jeg tror, at Henry sagde det selv til dig den dag, da du havde den forfærdelige hovedpine. (Så, Dixon! Nu er det fortræffeligt!)... Jeg ville ønske, at jeg var så høj som en dronning og så brun som en sigøjnerske, Margaret."

"Ja, men mr. Thornton?"

"O, jeg har slet ingen forstand på juridiske forretninger. Henry vil med største glæde fortælle dig det alt sammen. Jeg har blot det udtryk af det hele, at mr. Thornton er meget ilde faren, at han er en meget agtværdig mand, og at jeg skal være meget forekommende imod ham; men da jeg ikke ved, hvorledes jeg skal bære mig ad med det, gik jeg herind for at

udbede mig din assistance. Så, kom nu ned med og hvil dig et kvarters tid på sofaen!"

Ifølge sit privilegium kom svogeren tidligt, og Margaret begyndte rødmende at udspørge ham angående mr. Thornton.

"Han er kommet hertil, fordi han ønsker at udleje Marlborough-fabrikken med tilliggende jord og beboelseslejlighed. Han er ikke længere i stand til at holde den i drift, og der er kontrakter at gennemgå og overenskomster at afslutte. Jeg håber at Edith vil modtage ham venligt; hun blev, så jeg nok, lidt forskrækket over, at jeg havde taget mig den frihed at indbyde ham. Men jeg troede, at De gerne så, at man behandlede ham med opmærksomhed, og man bør desuden vise al mulig forekommenhed mod en mand, som det ufortjent går tilbage for." Det sidste havde han sagt med en dæmpet stemme til Margaret, som han havde taget plads hos; men i det samme kom mr. Thornton ind af døren. Han rejste sig derfor hurtigt op og forestillede ham for Edith og kaptajn Lennox.

Imidlertid havde Margaret god lejlighed til at iagttage mr. Thornton. Det var mere end et år, siden hun havde set ham, og de mellemliggende begivenheder havde forandret hans udseende meget. Hans høje, ranke skikkelse og utvungne holdning udmærkede ham dog endnu fremfor alle andre; men hans ansigt var blevet ældre og bar præg af kummer og modgang, mens det dog tillige udtrykte både en ædel ro, en vis medfødt værdighed og en mandig kraft, som intet havde kunnet betvinge. Det første blik, han så sig om i værelset med, sagde ham, at Margaret var der, og han kom hende i møde med en gammel vens uforstyrrede holdning. Ved de første ord, han henvendte til hende, farvedes hendes kinder af en blussende

rødme, der ikke forlod dem mere den aften. Hun syntes ikke at have meget at sige ham. Hun skuffede ham ved den rolige måde, hvorpå hun stillede ham nogle nødtørftige spørgsmål om gamle bekendte i Milton; men der kom nu andre, som kendte familien nøjere end han, og han så sig snart trængt hen i værelsets baggrund, hvor han nu og da samtalede med mr. Lennox.

"Finder De ikke, at miss Hale ser godt ud?" sagde mr. Lennox. "Milton passede næppe for hende; det var en påfaldende forandring, der foregik med hende, så snart hun kom til London. I aften er hun henrivende. Hun er også meget stærkere. I fjor efterår blev hun træt af at gå et par engelske mil, men i fredags gik vi til Hampstead og tilbage igen, og dagen efter så hun dog lige så godt ud som nu."

"Vi!" tænkte han, "mon de to har været alene?"

Mr. Colthurst var af naturen et godt hoved og havde gjort lykke som parlamentsmedlem. Han havde et skarpt blik for karakternuancer og følte sig slået af en bemærkning, som mr. Thornton gjorde, da man gik til bords. Han spurgte Edith, hvem den herre var, og til sin store overraskelse så hun af den tone, hvori han udbrød: "Virkelig?" at mr. Thornton fra Milton ikke var en så ubekendt størrelse, som hun først havde tænkt. Hendes middagsselskab løb fortræffeligt af. Henry var i et ypperligt lune, og hans tørre sarkasmer gjorde en uovertræffelig virkning. Mr. Thornton og mr. Colthurst fandt et par emner, der interesserede dem begge; de kunne imidlertid foreløbig blot berøre dem og gemte den omhyggeligere drøftelse til efter bordet. Margaret var smuk med sine granatblomster i håret, og lænede hun sig end tilbage i sin stol, uden at tale synderligt

med, så tog Edith sig dog ikke dette nær; for samtalen havde en livlig og let flugt uden hendes medvirkning. Margaret sad og betragtede mr. Thorntons ansigt. Han så ikke en eneste gang på hende; hun kunne derfor uforstyrret iagttage ham og gøre sig fortrolig med de forandringer, tiden havde fremkaldt. Kun én gang, da en heldig vittighed af mr. Lennox overraskede ham, antog hans ansigt sit gamle, sjæleglade udtryk; den muntre glans vendte tilbage i hans øjne, på hans læber sås det smukke smil, som hun kendte så godt, og han sendte hende instinktivt et hurtigt øjekast, som om han ville være vis på hendes sympati. Men da deres øjne mødtes, forandredes hele udtrykket i hans ansigt; han var nu atter alvorlig og trist og undgik med fasthed hele tiden ved bordet endog blot at lade sine øjne falde i hendes nærhed.

Der var kun to fremmede damer til stede, og da disse, efter at man var gået op i salen, underholdt sig med Edith og mrs. Shaw, gav Margaret sig ligegyldig i færd med noget håndarbejde. Lidt efter kom herrerne op; mr. Colthurst og mr. Thornton var fordybet i en samtale med hinanden, og mr. Lennox gik straks hen til Margaret og hviskede til hende:

"Edith bør dog virkelig være mig taknemmelig for, at jeg har bragt mr. Thornton med mig. De gør Dem næppe nogen forestilling om, hvor behagelig og forstandig en mand han er. Han har været i stand til at meddele Colthurst alt, hvad han ønskede at vide – han er inde i alting, og jeg begriber ikke, hvorledes det har kunnet gå ham så uheldigt."

"Nej, med hans evner og muligheder ville De sikkert have haft held med Dem," sagde Margaret. Han syntes ikke ret om den tone, hun sagde disse ord i, skønt de kun udtrykte en tanke, der

også var gået gennem hans eget hoved. Da han tav, bemærkede de, at samtalen mellem mr. Colthurst og mr. Thornton blev mere levende og højrøstet.

"Jo, jeg forsikrer Dem, at jeg hørte det omtale med stor interesse, ... med stor nysgerrighed efter at lære udfaldet at kende skulle jeg måske snarere sige. Jeg hørte tit Deres navn blive nævnt under mit korte ophold der i egnen." Derpå fulgte der nogle ord, som de ikke kunne høre, og da der igen blev talt højere, var det mr. Thornton, der havde ordet.

"Jeg har ikke de egenskaber, der skaffe én folkegunst – hvis man omtalte mig således, da tog man fejl. Jeg går ikke let ind på nye planer, og jeg har altid haft ondt ved at gøre mig kendt selv af dem, som jeg selv ønsker at kende, og som jeg gerne ville omgås uforbeholdent med. Trods alt dette følte jeg imidlertid, at jeg var på rette vej, og at jeg, efter at jeg havde stiftet en slags venskab med én, efterhånden blev bekendt med mange af de andre. Fordelen var gensidig; vi belærte hinanden både bevidst og ubevidst."

"De siger 'belærte'. Jeg håber, at De agter at blive ved med det?"

"Nu må jeg standse Colthurst i farten," sagde Henry Lennox hurtigt, og ved et pludseligt, men belejligt spørgsmål gav han samtalen en sådan vending, at mr. Thornton blev forskånet for den ydmygelse at måtte bekende sit uheld og sin forandrede stilling. Men så snart man havde udtalt sig om det emne, der var bragt på bane, optog mr. Thornton tråden, hvor den var sluppet, og svarede Colthurst på hans spørgsmål:

"Jeg har haft uheld med mine forretninger og har måttet opgive min stilling som fabriksherre. Jeg gør mig nu umage for

at få en plads i Milton, hvor man vil lade mig selv råde. Jeg ved med mig selv, at jeg ikke har ubesindige teorier, som jeg hovedkulds vil bringe til udførelse. Mit eneste ønske er at kunne have noget samkvem med arbejderne ud over det, hvor det blot gælder arbejdet og lønnen. Men det er nok omtrent det punkt, som Arkimedes søgte, for derfra at kunne bevæge jorden; i det mindste ryster adskillige af manufakturisterne på hovedet og sætter en meget betænkelig mine op, så snart jeg nævner det par forsøg, jeg gerne ville gøre."

"De kalder dem *forsøg*, hører jeg," sagde mr. Colthurst, idet hans tone røbede endnu mere agtelse end før.

"Forbi jeg tror, at det endnu ikke er andet. Jeg er ikke sikker på udfaldet; men det, jeg er sikker på, det er, at forsøgene bør foretages."

"Og De tror, at de ville kunne forhindre fremtidige opstande?"

"På ingen måde. Det højeste, jeg lover mig, er, at arbejderopstandene ikke ville blive disse bitre giftige kilder til had, som de hidtil har været. En større optimist end jeg ville måske tro, at et nærmere og venskabeligere samkvem imellem de to klasser ville tilintetgøre alle arbejderopstande; jeg er langt fra at være en sådan optimist."

Som om han pludselig var blevet grebet af en ny tante, gik han hen til Margaret og vedblev uden indledning, som om han vidste, at hun havde fulgt med hele tiden:

"Miss Hale, jeg har modtaget en adresse fra nogle af mine arbejdere – jeg tror, at håndskriften er Higgins'! De udtaler deri det ønske at komme til at arbejde for mig igen, hvis jeg

nogensinde bliver i stand til at antage dem for egen regning. Er det ikke smukt?"

"Jo – det er, som det bør være, og det glæder mig," sagde Margaret og så op på ham med sine sjælfulde øjne, som derpå atter sænkede sig for hans veltalende blikke. Han så tilbage på hende et øjeblik, som om han ikke rigtigt vidste, hvad han havde sagt. Derpå sukkede han, og med ordene: "Jeg vidste, at det ville glæde Dem," forlod han hende og talte ikke mere med hende, førend han sagde hende formelt Godnat.

Da mr. Lennox tog afsked, sagde Margaret med en rødme, som hun ikke kunne betvinge, og meget tøvende:

"Må jeg tale med Dem i morgen? Jeg trænger til Deres bistand."

"Med fornøjelse. Behag at bestemme tiden. Det vil være mig den største glæde at kunne tjene Dem. Klokken 11, måske? Udmærket"

Hans øjne strålede. Hvor hun var ved at lære at stole på ham! Det forekom ham, som om hun hvad dag det skulle være, kunne give ham den sikkerhed for svaret, uden hvilken han var fast besluttet på aldrig at tilbyde sig igen.

Sidste kapitel

Næste formiddag gik Edith omkring på tåspidserne og tyssede hvert øjeblik på Sholto, for at han ikke skulle forstyrre dem, der var i salen. Klokken slog to, og endnu sad de der bag lukkede døre. Da hørte Edith pludselig en mand løbe ned ad trapperne; hun kiggede ud på gangen.

"Nå, Henry?" sagde hun med et spørgende blik.

"Ja!" svarede han temmelig kort.

"Kommer De ikke ind til frokost?"

"Nej, tak, jeg kan ikke. Jeg har allerede spildt alt for megen tid her."

"Det er altså endnu ikke afgjort?" spurgte Edith nedslået.

"Nej, slet ikke, og det bliver aldrig afgjort, hvis De ved 'det' forstår det, som jeg formoder, at De mener. Det sker ikke, Edith; tænk derfor ikke mere på det."

"Gud, hvor det er kedeligt! Det ville dog være så behageligt for os alle," indvendte Edith. "Jeg ville altid føle mig så rolig for børnene, hvis Margaret var bosat i min nærhed. Nu er jeg altid bange for, at hun skal tage til Cadiz."

"Når jeg gifter mig, vil jeg se til at få en ung dame, der forstår sig godt på at behandle børn. Mere kan jeg ikke gøre. At miss Hale ikke giver mig Ja, det ved jeg. Jeg vil derfor heller ikke spørge hende om det."

"Hvad har I da talt om?"

"Om tusinde ting, som De dog ikke ville forstå – skøder, lejekontrakter osv."

"Er det det hele, så gå De kun. Både De og hun må have været yderst kedsommelige, når De i al den tid har talt om sådanne trivialiteter."

"Meget rigtigt. Jeg kommer igen i morgen og medbringer mr. Thornton; vi har da en del mere at forhandle med miss Hale."

"Mr. Thornton! Hvad har han med det at gøre?"

"Han er miss Hales lejer," sagde mr. Lennox, idet han vendte sig bort. "Og han ønsker at blive frigjort for sine forpligtelser."

"Nå således! Ja den slags detaljer forstår jeg mig ikke på; De skal derfor ikke ulejlige Dem med at fortælle mig mere om det."

"Den eneste detalje, som jeg gerne ville, at De skal forstå, er, at vi ønsker at have salen for os selv ligesom i dag. Ellers løber børnene og tjenestefolkene uafladeligt ind og ud, så at man hvert øjeblik bliver forstyrret, og de bestemmelser, vi skal træffe i morgen, er af overordentlig vigtighed."

Ingen fik nogensinde at vide, hvorfor mr. Lennox ikke kom efter aftalen den næste dag. Mr. Thornton indfandt sig i rette tid. Efter at have ladet ham vente i næsten en time, kom Margaret ind til ham. Hendes udseende var meget blegt og bekymret.

Hun begyndte hurtigt:

"Jeg beklager meget, at mr. Lennox ikke er her – han kunne have forklaret Dem alting meget bedre end jeg. Han er min konsulent i denne ..."

"Det gør mig ondt, at jeg er kommet, hvis jeg generer Dem. Men skal jeg ikke gå til mr. Lennox's kontor og se at få fat på ham?"

"Nej, tak. Jeg ville blot sige Dem, hvor meget det bedrøver mig, at jeg skal miste Dem som lejer. Men mr. Lennox mener, at Deres affærer ganske vist ville tage en bedre vending ..."

"Mr. Lennox kender kun lidet til det," sagde Thornton roligt. "Han, der har været heldig i alle sine foretagender, fatter naturligvis ikke, hvad det vil sige, når man er kommet ud over ungdomsårene, at se sig kastet tilbage til det udgangspunkt, der kræver hele ungdommens håbefulde energi, og at føle, at et halvt liv er hengået, og man dog intet udrettet. Miss Hale, jeg vil helst ikke høre mr. Lennox's mening om mine anliggender. De, der selv er lykkens yndlinge, er kun alt for tilbøjelige til at regne andres ulykke for intet."

"De gør ham uret," sagde Margaret venligt. "Mr. Lennox mener blot, at der er stor sandsynlighed for, at De vil genvinde, ja at De vil mere end genvinde, hvad De har tabt – tal ikke, førend jeg er færdig, afbryd mig ikke!" Hun tog sig atter sammen og begyndte skælvende og skyndsomt at gennemse nogle regnskaber og juridiske dokumenter. "Ja, ganske rigtigt, her er det! ... Han stillede mig også et forslag – gid han var her og kunne fremsætte det selv! – han viste, at hvis De ville låne nogle af mine penge, 1857 pund, der for tiden henstår ubenyttede i banken, og som der kun svares mig to og en halv procent af, kunne De betale mig en langt større rente og beholde Marlborough-fabrikken." Hendes stemme var blevet tydeligere og sikrere. Mr. Thornton talte ikke, og hun gik hen for at se efter et papir, hvori sikkerhedsvilkårene var sat op, for det var hende meget magtpåliggende, at det hele blev betragtet som en forretningssag, hvor den største fordel var på *hendes* side. Mens hun søgte papiret frem, bragte den tone, mr.

Thornton talte i, hendes puls til at standse. Med en halvkvalt, skælvende stemme hviskede han:

"Margaret!"

Hun så et øjeblik op og søgte derpå at skjule sine tårefulde blikke i sine hænder. Han trådte nærmere og gentog i en bønfaldende og bævende tone:

"Margaret!"

Hun sænkede sit hoved endnu dybere, skjulte sit ansigt endnu mere; omsider hvilede det næsten på bordet foran hende. Han gik tæt hen til hende. Han knælede ned ved hendes side og hviskede – åndede:

"Pas på! – Hvis du ikke siger noget nu – vil jeg uden videre kræve dig som min retmæssige ejendom. Send mig bort nu, med det samme, hvis jeg *skal* gå – Margaret!"

Hun vendte sit ansigt, stadig skjult i de små, hvide hænder, hen imod ham og hældede det mod hans skulder. Han omfavnede hende henrykt. Men de sagde intet. Til sidst sagde hun med brudt stemme:

"Ak, mr. Thornton, jeg er ikke god nok!"

"Du – ikke god nok? Gør ikke nar ad min egen dybe følelse af ikke at være *dig* værdig!"

Efter et par minutters forløb tog han varsomt hendes hænder bort fra hendes ansigt og lagde hendes arme om sit liv, således som hun selv havde lagt dem, dengang hun beskyttede ham mod oprørerne.

"Husker du det øjeblik, min elskede?" hviskede han.

"Jeg husker kun, hvor urigtigt jeg bar mig ad dagen efter – slet ikke andet."

"Se! Løft dit hoved; jeg har noget at vise dig." Hun vendte sit glødende ansigt op mod ham.

"Kender du disse roser?" vedblev han, idet han tog sin tegnebog frem, hvori nogle visne blomster var gemt.

"Nej!" svarede hun. "Har jeg givet dig dem?"

"Nej, det har du ikke; men du har vist tit båret søstre til disse roser."

Hun betragtede dem overrasket. Derpå sagde hun smilende:

"De er fra Helstone – ikke sandt? Jeg kender dem på de dybe takker i kanten af bladene. Har du været der? Hvornår var du der?"

"I den allerværste tid! Da jeg havde opgivet alt håb om nogensinde at kalde dig min, længtes jeg efter at se det sted, hvor du havde henlevet din ungdom. Jeg tog derhen på min hjemrejse fra Havre."

"Du må give mig dem," sagde hun og søgte med mild heftighed at tage dem ud af hans hånd.

"Ja vist! men du må betale mig for dem."

"Hvordan skal jeg dog nogensinde fortælle tante Shaw ...?" hviskede hun efter at de havde stået tavse, henrykte ved hinanden, en tid.

"Lad mig tale med hende."

"Å nej! Jeg skylder hende – men hvad vil hun dog ikke sige."

"Det kan jeg gætte mig til. Hendes første ord vil være: '*Den mand!*'"

"Tys!" sagde Margaret, "eller skal jeg måske forsøge at efterligne din moders indignerede tonefald, når hun siger '*Den kvinde!*'"

Om "Nord og syd"

Forfatter: Elizabeth Gaskell (1810-1865).
Org.udgave: *North and South.* Føljeton i Household Words 2. september 1854 til 27. januar 1855; efterfølgende udgivet i en revideret og udvidet bogudgave hos forlaget Chapman & Hall, London 1855.
Denne udgave baseret på: *Nord og Syd.* Af Forfatteren til "Mary Barton" og "Ruth". Oversat efter Charles Dickens's Ugeskrift *Household Words* af Ferd. C. Sørensen. Chr. Steen og Søns Forlag, København 1855. *(Oversættelsen blev først trykt som føljeton i* Berlingske Tidende *2. marts 1855 til 21. maj 1855, og udkom derefter i bogudgave hos Chr. Steen og Søns Forlag. Den danske udgave er oversat direkte fra føljetonudgaven i* Household Words, *og såvel udgaven i Berlingske som bogudgaven er uden de udvidelser og rettelser, som forfatteren gjorde ved flere efterfølgende revisioner. Forskellene er især tydelige fra kapitel 44.)*
Oversætter: Ferdinand Christian Sørensen (1824-1887).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration af George du Maurier (1834-1896) fra udgaven Smith, Elder & Co., London 1889: *"Miss Hale, I was very ungrateful yesterday ..."*

ISBN 978-87-7979-865-6

1. ebogsudgave

www.ebib1800.dk

Bibliotek
1800

Note 1: **Toccategli:** eller almindeligt: tokkodilje, et brætspil med terninger. *Red.anm.*

Note 2: **Det lille udbuede vindues blybelægning:** På ældre bygninger i England danner vinduet udad mod gaden en udbuet flade. Ovenpå har det da en blybelægning til beskyttelse imod uvejr. *Overs.anm*.

Note 3: **Bregnehøsten:** Fattigfolk i England benyttede bregneblade til fyld i madrasser og dyner. *Red.anm.*

Note 4: **Kummerne:** Skylleskålene. *Overs.anm.*

Note 5: **Vindueshylden:** En slags karm, som står frem under den egentlige vindueskarm og som blev anbragt i en sådan højde, at den kunne benyttes som sæde. *Overs.anm.*

Note 6: **Sort, uparlamentarisk røg:** Påbud om at drage omsorg for røgens (eller måske rettere sodens) fortæring på ildstedet blev flere gange vedtaget af Parlamentet. *Overs.anm.*

Note 7: **Chevy Chace:** The Ballad of Chevy Chase, engelsk ballade, som stammer fra grænselandet mellem Skotland og England omkring 1620, og hvorfra de citerede linjer stammer. *Red.anm.*

Note 8: **Sir Richard Arkwrights ufuldkomne model:** Arkwright opfandt i 1769, i samarbejde med urmageren John Kay, den første maskine til at spinde bomuld på, anlagde siden et spinderi i Nottingham og skal ved sin død i 1792 have efterladt sig en formue på 500.000 pund, skønt han endnu i 1769 var en fattig mand. *Overs.anm.*

Note 9: **Der er intet, der kan sammenlignes med læder:** Ifølge oversætterens note skulle dette udtryk "sigte til fablen om den belejrede by, hvor alle indbyggerne gav sit besyv med hensyn til forsvaret. Tømmermanden mente, at kun træ kunne komme i betragtning derved; skomageren, at intet kunne lignes ved læder osv." Denne forklaring har ikke kunnet verificeres, men udtrykket var meget brugt i England. En præcis forklaring af dets oprindelse og betydning er ikke fundet. *Red.anm.*

Note 10: **Sognepræst:** I originalen bruges betegnelsen "Rector", som er en præst, der oppebærer både de større og mindre tiende af sit sogn. I Helstone havde mr. Hale været "Vicar", som kun oppebærer de mindre. *Overs.anm.*

Note 11: **Dørsøm:** Det søm, som en dørhammer slår på. *Overs.anm*.

Note 12: **Det store slag ved Armageddon:** Mange af Betsys ytringer er hentet i Johannes' Åbenbaring. *Overs.anm.*

Note 13: **Leezie Lindsays grønne atlaskeskjole i balladen:** Hentyder til et digt af Robert Burns. *Red.anm.*

Note 14: **Paddy:** Øgenavn for irlænder.
Overs.anm.

Note 15: **Halen på kattene i Kilkenny:** Der findes flere versioner af historien, men her alluderes nok til en fra 1816, hvor kattene blev lukket inde uden vand og mad, og der til sidst kun var halespidsen tilbage af én kat. – Overført, at når man skændes og argumenterer længe nok, bliver der kun én mening tilbage. *Red.anm.*

Note 16: **Darkshire:** Det er måske ikke af vejen at gøre opmærksom på, at både Darkshire og Milton er fingerede navne. *Dark* betyder mørk, uhyggelig, og Milton (Mill-town) fabriksby. *Overs.anm*.

Note 17: **Heptarkiet:** Syv småkongedømmer i det angelsaksiske England år 500-800. *Red. anm.*

Note 18: **Tjenestefolkene levede i en egen underjordisk verden:** I London er køkkenet og tjenestefolkenes opholdssted sædvanligvis i kælderetagen. *Overs.anm.*